

大般若波罗蜜多经

(六百卷：第三百七十一卷至第三百八十卷)

唐三藏法师玄奘奉 诏译

南無本師釋迦牟尼佛

说明

本简体注音版《大般若波罗蜜多经》电子书，根据《乾隆大藏经》大乘般若部，第0001部，唐三藏法师玄奘奉诏译《大般若波罗蜜多经》原藏影印本校正注音，句读及注音仅供参考。

本电子书是免费结缘品。特此说明。

仁慧草堂

二〇二〇年四月

扫码关注仁慧草堂微信公众号

目录

起诵仪	- 1 -
香赞	- 1 -
净口业真言	- 1 -
净三业真言	- 1 -
安土地真言	- 1 -
普供养真言	- 2 -
开经偈	- 2 -
大般若波罗蜜多经卷第三百七十一	- 3 -
初分遍学道品第六十四之六	- 3 -
大般若波罗蜜多经卷第三百七十二	- 31 -
初分遍学道品第六十四之七	- 31 -
初分三渐次品第六十五之一	- 33 -
大般若波罗蜜多经卷第三百七十三	- 58 -
初分三渐次品第六十五之二	- 58 -
初分无相无得品第六十六之一	- 77 -
大般若波罗蜜多经卷第三百七十四	- 85 -
初分无相无得品第六十六之二	- 85 -
大般若波罗蜜多经卷第三百七十五	- 112 -
初分无相无得品第六十六之三	- 112 -
大般若波罗蜜多经卷第三百七十六	- 139 -
初分无相无得品第六十六之四	- 139 -
大般若波罗蜜多经卷第三百七十七	- 166 -
初分无相无得品第六十六之五	- 166 -
大般若波罗蜜多经卷第三百七十八	- 192 -
初分无相无得品第六十六之六	- 192 -
初分无杂法义品第六十七之一	- 197 -
大般若波罗蜜多经卷第三百七十九	- 219 -
初分无杂法义品第六十七之二	- 219 -
初分诸功德相品第六十八之一	- 231 -
大般若波罗蜜多经卷第三百八十	- 246 -

初分诸功德相品第六十八之二	- 246 -
补阙真言	- 273 -
回向偈	- 273 -

●起诵仪

xiāngzàn

香赞

(一遍)

lú xiāngzhà ruò fǎ jiè méngxūn zhū fó hǎi huì xī yáowén suí chù jié
炉香乍爇.法界蒙薰.诸佛海会悉遥闻.随处结

xiángyún chéng yì fāng yīn zhū fó xiànuánshēn
祥云.诚意方殷.诸佛现全身.

ná mó xiāngyún gài pú sà mó hē sà
南無香云盖菩萨摩诃萨 (合掌三称)

jìngkǒu yè zhēnyán

净口业真言

(三遍)

ōng xiū lì xiū lì mó hē xiū lì xiū xiū lì sà pó hē
唵.修唎修唎.摩诃修唎.修修唎.萨婆诃.

jìngsān yè zhēnyán

净三业真言

(三遍)

ōng suō wǎ pó wǎ shú tuó suō wǎ dá mó suō wǎ pó wǎ shú dù hàn
唵.娑嚩.婆嚩秫驮.娑嚩达摩娑嚩.婆嚩秫度憾

ān tǔ dì zhēnyán

安土地真言

(三遍)

ná mó sān mǎnduō mǔ tuó nán ōng dù lū dù lū dì wěi suō pó hē
南無三满哆.母驮喃.唵度噜度噜.地尾.娑婆诃

pǔ gòngyǎngzhēnyán
普 供 养 真 言

(三遍)

ōng yé yé nǎng sān pó wǎ wà zǐ là hòng
唵.誝誝曩.三婆嚩.鞞日啰斛.

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南 無 本 师 释 迦 牟 尼 佛 (合掌三称)

kāi jīng jì
开 经 偈

(一遍)

wú shàng shēn shēn wēi miào fǎ bǎi qiān wàn jié nán zāo yù
无 上 甚 深 微 妙 法 百 千 万 劫 难 遭 遇
wǒ jīn jiàn wén dé shòu chí yuàn jiě rú lái zhēn shí yì
我 今 见 闻 得 受 持 愿 解 如 来 真 实 义

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sān bǎi qī shí yī
大般若波罗蜜多经卷第三百七十一

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

chū fēn biàn xué dào pǐn dì liù shí sì zhī liù
初分遍学道品第六十四之六

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎn wú míng yì qiǎn cǐ
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣无明亦遣此

xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn xíng shí míng sè liù
修，是修般若波罗蜜多；修遣行、识、名色、六

chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu
处、触、受、爱、取、有、生、老死愁叹苦忧

nǎo yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
恼亦遣此修，是修般若波罗蜜多？”

shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

ruò niàn yǒu wú míng yǒu qiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō ruò
若念有无明有遣此修，非修般若波罗蜜多；若

niàn yǒu xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo yǒu qiǎn cǐ xiū fēi xiū bō
念有行乃至老死愁叹苦忧恼有遣此修，非修般

rě bō luó mì duō hé yǐ gù shàn xiàn fēi yǒu xiǎng zhě néng xiū bō
若波罗蜜多。何以故？善现，非有想者能修般

rě bō luó mì duō shì gù shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn wú
若波罗蜜多。是故，善现，若菩萨摩诃萨修遣无

míng yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn xíng nǎi zhì
明亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣行乃至

lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì
老死愁叹苦忧恼亦遣此修，是修般若波罗蜜

duō。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎn ā yù hē niè yù
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣阿喻诃涅喻

hē yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn bú jìng guān
诃亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣不净观

yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
亦遣此修，是修般若波罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
ruò niànyǒu ā yù hē niè yù hē yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó
若念有阿喻诃涅槃喻诃有遣此修，非修般若波罗
mì duō ruò niànyǒu bú jìngguānyǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó
蜜多；若念有不净观有遣此修，非修般若波罗
mì duō hé yǐ gù shànxiàn fēi yǒuxiǎngzhěnéng xiū bō rě bō luó
蜜多。何以故？善现，非有想者能修般若波罗
mì duō shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn ā yù hē niè
蜜多。是故，善现，若菩萨摩诃萨修遣阿喻诃涅
yù hē yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn bú jìng
喻诃亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣不净
guān yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
观亦遣此修，是修般若波罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎnchūjìng lù yì qiǎn
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣初静虑亦遣
cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn dì èr dì sān dì
此修，是修般若波罗蜜多；修遣第二、第三、第
sì jìng lù yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
四静虑亦遣此修，是修般若波罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
ruò niànyǒuchūjìng lù yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō ruò
若念有初静虑有遣此修，非修般若波罗蜜多；若
niànyǒu dì èr dì sān dì sì jìng lù yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě
念有第二、第三、第四静虑有遣此修，非修般若
bō luó mì duō hé yǐ gù shànxiàn fēi yǒuxiǎngzhěnéng xiū bō rě
波罗蜜多。何以故？善现，非有想者能修般若
bō luó mì duō shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎnchūjìng
波罗蜜多。是故，善现，若菩萨摩诃萨修遣初静
lù yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn dì èr dì
虑亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣第二、第
sān dì sì jìng lù yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
三、第四静虑亦遣此修，是修般若波罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎn cí wú liàng yì qiǎn
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣慈无量亦遣

cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn bēi xǐ shě wú liàng
此修，是修般若波罗蜜多；修遣悲、喜、舍无量

yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
亦遣此修，是修般若波罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

ruò niànyǒu cí wú liàngyǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō
若念有慈无量有遣此修，非修般若波罗蜜多；

ruò niànyǒu bēi xǐ shě wú liàngyǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó
若念有悲、喜、舍无量有遣此修，非修般若波罗

mì duō hé yǐ gù shànxiàn fēi yǒuxiǎngzhěnéng xiū bō rě bō luó
蜜多。何以故？善现，非有想者能修般若波罗

mì duō shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn cí wú liàng
蜜多。是故，善现，若菩萨摩诃萨修遣慈无量

yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn bēi xǐ shě
亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣悲、喜、舍

wú liàng yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
无量亦遣此修，是修般若波罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎnkōng wú biānchùdìng
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣空无边处定

yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn shí wú biānchù
亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣识无边处、

wú suǒyǒuchù fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchùdìng yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō
无所有处、非想非非想处定亦遣此修，是修般

rě bō luó mì duō
若波罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

ruò niànyǒukōng wú biānchùdìngyǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì
若念有空无边处定有遣此修，非修般若波罗蜜

duō ruò niànyǒu shí wú biānchù wú suǒyǒuchù fēi xiǎng fēi fēi xiǎng
多；若念有识无边处、无所有处、非想非非想

chùdìngyǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō hé yǐ gù
处定有遣此修，非修般若波罗蜜多。何以故？

shànxiàn fēi yǒuxiǎngzhěnéng xiū bō rě bō luó mì duō shì gù shàn
善现，非有想者能修般若波罗蜜多。是故，善

xiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎnkōng wú biānchùdìng yì qiǎn cǐ xiū
现，若菩萨摩诃萨修遣空无边处定亦遣此修，

shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn shí wú biānchù wú suǒ yǒuchù
是修般若波罗蜜多；修遣识无边处、无所有处、
fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchùdìng yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì
非想非非想处定亦遣此修，是修般若波罗蜜
duō
多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎn fó suí niàn yì qiǎn
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣佛随念亦遣
cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn fǎ suí niàn sēng suí niàn
此修，是修般若波罗蜜多；修遣法随念、僧随念、
jiè suí niàn shě suí niàn tiān suí niàn yǒufāngbiàn suí niàn wú fāng
戒随念、舍随念、天随念、有方便随念、无方
biàn suí niàn jì jìng suí niàn chí rù chū xī suí niàn yì qiǎn cǐ xiū
便随念、寂静随念、持入出息随念亦遣此修，
shì xiū bō rě bō luó mì duō
是修般若波罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
ruò niànyǒu fó suí niànyǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō ruò
若念有佛随念有遣此修，非修般若波罗蜜多；若
niànyǒu fǎ suí niàn nǎi zhì chí rù chū xī suí niànyǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū
念有法随念乃至持入出息随念有遣此修，非修
bō rě bō luó mì duō hé yǐ gù shànxiàn fēi yǒuxiǎngzhěnéng xiū
般若波罗蜜多。何以故？善现，非有想者能修
bō rě bō luó mì duō shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn
般若波罗蜜多。是故，善现，若菩萨摩诃萨修遣
fó suí niàn yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn fǎ suí
佛随念亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣法随
niàn nǎi zhì chí rù chū xī suí niàn yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó
念乃至持入出息随念亦遣此修，是修般若波罗
mì duō
蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎn wú chángxiǎng yì
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣无常想亦
qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn wú cháng kǔ xiǎng
遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣无常苦想、
kǔ wú wǒ xiǎng bú jìngxiǎng yàn shí xiǎng yī qiè shì jiān bù kě lè
苦无我想、不净想、厌食想、一切世间不可乐

xiǎng sǐ xiǎng duànxiǎng lí xiǎng mièxiǎng yì qiǎn cǐ xiū shì
想、死想、断想、离想、灭想亦遣此修，是
xiū bō rě bō luó mì duō
修般若波罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
ruò niànyǒu wú chángxiǎng yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō
若念有无常想有遣此修，非修般若波罗蜜多；
ruò niànyǒu wú cháng kǔ xiǎng nǎi zhì mièxiǎng yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō
若念有无常苦想乃至灭想有遣此修，非修般
rě bō luó mì duō hé yǐ gù shànxiàn fēi yǒuxiǎngzhě néng xiū bō
若波罗蜜多。何以故？善现，非有想者能修般
rě bō luó mì duō shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn wú
若波罗蜜多。是故，善现，若菩萨摩诃萨修遣无
chángxiǎng yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn wú
常想亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣无
cháng kǔ xiǎng nǎi zhì mièxiǎng yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì
常苦想乃至灭想亦遣此修，是修般若波罗蜜
duō。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎn wǒ xiǎng yì qiǎn cǐ
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣我想亦遣此
xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎnyǒuqíngxiǎng mìngzhěxiǎng
修，是修般若波罗蜜多；修遣有情想、命者想、
shēngzhěxiǎng yǎngzhěxiǎng shì fū xiǎng bǔ tè qié luó xiǎng yì
生者想、养者想、士夫想、补特伽罗想、意
shēngxiǎng rú tóngxiǎng zuǒ zhěxiǎng shòuzhěxiǎng shǐ shòuzhě
生想、儒童想、作者想、受者想、使受者
xiǎng zhī zhěxiǎng shǐ zhī zhěxiǎng jiàn zhěxiǎng shǐ jiàn zhěxiǎng
想、知者想、使知者想、见者想、使见者想
yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
亦遣此修，是修般若波罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
ruò niànyǒu wǒ xiǎng yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō ruò
若念有我想有遣此修，非修般若波罗蜜多；若
niànyǒu yǒuqíngxiǎng nǎi zhì shǐ jiàn zhěxiǎng yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō
念有有情想乃至使见者想有遣此修，非修般

rě bō luó mì duō hé yǐ gù shànxiàn fēi yǒuxiǎngzhěnéng xiū bō
若波罗蜜多。何以故？善现，非有想者能修般
rě bō luó mì duō shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn wǒ
若波罗蜜多。是故，善现，若菩萨摩诃萨修遣我
xiǎng yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎnyǒuqíngxiǎng
想亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣有情想
nǎi zhì shǐ jiànzhěxiǎng yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
乃至使见者想亦遣此修，是修般若波罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎncháng fēi chángxiǎng
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣常非常想
yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn lè fēi lè xiǎng
亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣乐非乐想、
wǒ fēi wǒ xiǎng jìng fēi jìngxiǎng yuǎn lí fēi yuǎn lí xiǎng jì jìng
我非我想、净非净想、远离非远离想、寂静
fēi jì jìngxiǎng yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
非寂静想亦遣此修，是修般若波罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
ruò niànyǒucháng fēi chángxiǎngyǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì
若念有常非常想有遣此修，非修般若波罗蜜
duō ruò niànyǒu lè fēi lè xiǎngnǎi zhì jì jìng fēi jì jìngxiǎngyǒuqiǎn
多；若念有乐非乐想乃至寂静非寂静想有遣
cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō hé yǐ gù shànxiàn fēi yǒu
此修，非修般若波罗蜜多。何以故？善现，非有
xiǎngzhěnéng xiū bō rě bō luó mì duō shì gù shànxiàn ruò pú sà
想者能修般若波罗蜜多。是故，善现，若菩萨
mó hē sà xiū qiǎncháng fēi chángxiǎng yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě
摩诃萨修遣常非常想亦遣此修，是修般若
bō luó mì duō xiū qiǎn lè fēi lè xiǎngnǎi zhì jì jìng fēi jì jìngxiǎng yì
波罗蜜多；修遣乐非乐想乃至寂静非寂静想亦
qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
遣此修，是修般若波罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎn sì niànzhù yì qiǎn
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣四念住亦遣
cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn sì zhèngduàn sì shén
此修，是修般若波罗蜜多；修遣四正断、四神
zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī yì qiǎn cǐ
足、五根、五力、七等觉支、八圣道支亦遣此

xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
修，是修般若波罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
ruò niànyǒu sì niànzhùyǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō ruò
若念有四念住有遣此修，非修般若波罗蜜多；若
niànyǒu sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō
念有四正断乃至八圣道支有遣此修，非修般
rě bō luó mì duō hé yǐ gù shànxiàn fēi yǒuxiǎngzhěnéng xiū bō
若波罗蜜多。何以故？善现，非有想者能修般
rě bō luó mì duō shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn sì
若波罗蜜多。是故，善现，若菩萨摩诃萨修遣四
niànzhù yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn sì zhèng
念住亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣四正
duàn nǎi zhì bā shèngdào zhī yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì
断乃至八圣道支亦遣此修，是修般若波罗蜜
duō”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎnkōng jiě tuōmén yì
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣空解脱门亦
qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn wú xiàng wú yuàn
遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣无相、无愿
jiě tuōmén yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
解脱门亦遣此修，是修般若波罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
ruò niànyǒukōng jiě tuōményǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō
若念有空解脱门有遣此修，非修般若波罗蜜多；
ruò niànyǒu wú xiàng wú yuàn jiě tuōményǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě
若念有无相、无愿解脱门有遣此修，非修般若
bō luó mì duō hé yǐ gù shànxiàn fēi yǒuxiǎngzhěnéng xiū bō rě
波罗蜜多。何以故？善现，非有想者能修般若
bō luó mì duō shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎnkōng
波罗蜜多。是故，善现，若菩萨摩诃萨修遣空
jiě tuōmén yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn wú
解脱门亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣无
xiàng wú yuàn jiě tuōmén yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì
相、无愿解脱门亦遣此修，是修般若波罗蜜

duō
多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎn bā jiě tuō yì qiǎn
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣八解脱亦遣
cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn bā shèngchù jiǔ cì
此修，是修般若波罗蜜多；修遣八胜处、九次
dì dìng shí biànchù yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
第定、十遍处亦遣此修，是修般若波罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
ruò niànyǒu bā jiě tuō yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō ruò
若念有八解脱有遣此修，非修般若波罗蜜多；若
niànyǒu bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù yǒuqiǎn cǐ xiū fēi
念有八胜处、九次第定、十遍处有遣此修，非
xiū bō rě bō luó mì duō hé yǐ gù shànxiàn fēi yǒuxiǎngzhěnéng
修般若波罗蜜多。何以故？善现，非有想者能
xiū bō rě bō luó mì duō shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū
修般若波罗蜜多。是故，善现，若菩萨摩诃萨修
qiǎn bā jiě tuō yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn
遣八解脱亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣
bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō
八胜处、九次第定、十遍处亦遣此修，是修般
rě bō luó mì duō
若波罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎnyǒuxún yǒu sì sān
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣有寻有伺三
mó dì yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn wú xún wéi
摩地亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣无寻唯
sì sān mó dì wú xún wú sì sān mó dì yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě
伺三摩地、无寻无伺三摩地亦遣此修，是修般若
bō luó mì duō
波罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
ruò niànyǒuyǒu xún yǒu sì sān mó dì yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō
若念有有¹寻有伺三摩地有遣此修，非修般若波

¹ 大正藏：有；永乐北藏及龙藏：有有

luó mì duō ruò niàn yǒu wú xún wéi sì sān mó dì wú xún wú sì sān mó
罗蜜多；若念有²无寻唯伺三摩地、无寻无伺三摩
dì yǒu qiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō hé yǐ gù shàn xiàn
地有遣此修，非修般若波罗蜜多。何以故？善现，
fēi yǒu xiǎng zhě néng xiū bō rě bō luó mì duō shì gù shàn xiàn ruò
非有想者能修般若波罗蜜多。是故，善现，若
pú sà mó hē sà xiū qiǎn yǒu xún yǒu sì sān mó dì yì qiǎn cǐ xiū shì
菩萨摩诃萨修遣有寻有伺三摩地亦遣此修，是
xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn wú xún wéi sì sān mó dì wú xún wú
修般若波罗蜜多；修遣无寻唯伺三摩地、无寻无
sì sān mó dì yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
伺三摩地亦遣此修，是修般若波罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎn kǔ shèng dì yì qiǎn
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣苦圣谛亦遣
cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn jí miè dào shèng
此修，是修般若波罗蜜多；修遣集、灭、道圣
dì yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
谛亦遣此修，是修般若波罗蜜多？”

shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
ruò niàn yǒu kǔ shèng dì yǒu qiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō
若念有苦圣谛有遣此修，非修般若波罗蜜多；
ruò niàn yǒu jí miè dào shèng dì yǒu qiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō
若念有集、灭、道圣谛有遣此修，非修般若波
luó mì duō hé yǐ gù shàn xiàn fēi yǒu xiǎng zhě néng xiū bō rě bō
罗蜜多。何以故？善现，非有想者能修般若波
luó mì duō shì gù shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn kǔ shèng
罗蜜多。是故，善现，若菩萨摩诃萨修遣苦圣
dì yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn jí miè
谛亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣集、灭、
dào shèng dì yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
道圣谛亦遣此修，是修般若波罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎn kǔ zhì yì qiǎn cǐ
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣苦智亦遣此
xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn jí zhì miè zhì dào zhì
修，是修般若波罗蜜多；修遣集智、灭智、道智、

² 大正藏：无；永乐北藏及龙藏：有无

jìn zhì wú shēng zhì fǎ zhì lèi zhì shì sù zhì tā xīn zhì
尽智、无生智、法智、类智、世俗智、他心智、
rú shí zhì yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
如实智亦遣此修，是修般若波罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
ruò niànyǒu kǔ zhì yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō ruò niàn
若念有苦智有遣此修，非修般若波罗蜜多；若念
yǒu jí zhì nǎi zhì rú shí zhì yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì
有集智乃至如实智有遣此修，非修般若波罗蜜
duō hé yǐ gù shànxiàn fēi yǒuxiǎngzhěnéng xiū bō rě bō luó mì
多。何以故？善现，非有想者能修般若波罗蜜
duō shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn kǔ zhì yì qiǎn
多。是故，善现，若菩萨摩诃萨修遣苦智亦遣
cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn jí zhì nǎi zhì rú shí zhì
此修，是修般若波罗蜜多；修遣集智乃至如实智
yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
亦遣此修，是修般若波罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎn bù shī bō luó mì
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣布施波罗蜜
duō yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn jìng jiè ān
多亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣净戒、安
rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō yì qiǎn cǐ xiū shì xiū
忍、精进、静虑、般若波罗蜜多亦遣此修，是修
bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
ruò niànyǒu bù shī bō luó mì duō yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó
若念有布施波罗蜜多有遣此修，非修般若波罗
mì duō ruò niànyǒu jìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yǒuqiǎn cǐ xiū
蜜多；若念有净戒乃至般若波罗蜜多有遣此修，
fēi xiū bō rě bō luó mì duō hé yǐ gù shànxiàn fēi yǒuxiǎngzhě
非修般若波罗蜜多。何以故？善现，非有想者
néng xiū bō rě bō luó mì duō shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē
能修般若波罗蜜多。是故，善现，若菩萨摩诃
sà xiū qiǎn bù shī bō luó mì duō yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó
萨修遣布施波罗蜜多亦遣此修，是修般若波罗

mì duō xiū qiǎn jìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yì qiǎn cǐ xiū shì
蜜多；修遣净戒乃至般若波罗蜜多亦遣此修，是
xiū bō rě bō luó mì duō
修般若波罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎn nèi kōng yì qiǎn cǐ
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣内空亦遣此

xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn wài kōng nèi wài kōng
修，是修般若波罗蜜多；修遣外空、内外空、
kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì
空空、大空、胜义空、有为空、无为空、毕
jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì
竟空、无际空、散空、无变异空、本性空、自
xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng
相空、共相空、一切法空、不可得空、无性
kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě
空、自性空、无性自性空亦遣此修，是修般若
bō luó mì duō
波罗蜜多？”

shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

ruò niàn yǒu nèi kōng yǒu qiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō ruò
若念有内空有遣此修，非修般若波罗蜜多；若
niàn yǒu wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yǒu qiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě
念有外空乃至无性自性空有遣此修，非修般若
bō luó mì duō hé yǐ gù shàn xiàn fēi yǒu xiǎng zhě néng xiū bō rě
波罗蜜多。何以故？善现，非有想者能修般若
bō luó mì duō shì gù shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn nèi kōng
波罗蜜多。是故，善现，若菩萨摩诃萨修遣内空
yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn wài kōng nǎi zhì
亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣外空乃至
wú xìng zì xìng kōng yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
无性自性空亦遣此修，是修般若波罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎn jí xǐ dì yì qiǎn
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣极喜地亦遣

cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn lí gòu dì fā guāng
此修，是修般若波罗蜜多；修遣离垢地、发光
dì yàn huì dì jí nán shèng dì xiàn qián dì yuǎn xíng dì bú
地、焰慧地、极难胜地、现前地、远行地、不

dòng dì shàn huì dì fǎ yún dì yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō
动地、善慧地、法云地亦遣此修，是修般若波
luó mì duō
罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
ruò niànyǒu jí xǐ dì yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō ruò
若念有极喜地有遣此修，非修般若波罗蜜多；若
niànyǒu lí gòu dì nǎi zhì fǎ yún dì yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō
念有离垢地乃至法云地有遣此修，非修般若波
luó mì duō hé yǐ gù shànxiàn fēi yǒuxiǎngzhěnéng xiū bō rě bō
罗蜜多。何以故？善现，非有想者能修般若波
luó mì duō shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn jí xǐ dì
罗蜜多。是故，善现，若菩萨摩诃萨修遣极喜地
yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn lí gòu dì nǎi zhì
亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣离垢地乃至
fǎ yún dì yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
法云地亦遣此修，是修般若波罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎn wǔ yǎn yì qiǎn cǐ
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣五眼亦遣此
xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn liù shéntōng yì qiǎn cǐ xiū
修，是修般若波罗蜜多；修遣六神通亦遣此修，
shì xiū bō rě bō luó mì duō
是修般若波罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
ruò niànyǒu wǔ yǎnyǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō ruò niàn
若念有五眼有遣此修，非修般若波罗蜜多；若念
yǒu liù shéntōngyǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō hé yǐ
有六神通有遣此修，非修般若波罗蜜多。何以
gù shànxiàn fēi yǒuxiǎngzhěnéng xiū bō rě bō luó mì duō shì gù
故？善现，非有想者能修般若波罗蜜多。是故，
shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn wǔ yǎn yì qiǎn cǐ xiū shì xiū
善现，若菩萨摩诃萨修遣五眼亦遣此修，是修
bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn liù shéntōng yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō
般若波罗蜜多；修遣六神通亦遣此修，是修般
rě bō luó mì duō
若波罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎn fó shí lì yì qiǎn
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣佛十力亦遣

cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn sì wú suǒ wèi sì wú
此修，是修般若波罗蜜多；修遣四无所畏、四无

ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì
碍解、十八佛不共法亦遣此修，是修般若波罗蜜

duō
多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

ruò niànyǒu fó shí lì yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō ruò
若念有佛十力有遣此修，非修般若波罗蜜多；若

niànyǒu sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ yǒuqiǎn
念有四无所畏、四无碍解、十八佛不共法有遣

cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō hé yǐ gù shànxiàn fēi yǒu
此修，非修般若波罗蜜多。何以故？善现，非有

xiǎngzhěnéng xiū bō rě bō luó mì duō shì gù shànxiàn ruò pú sà
想者能修般若波罗蜜多。是故，善现，若菩萨

mó hē sà xiū qiǎn fó shí lì yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì
摩诃萨修遣佛十力亦遣此修，是修般若波罗蜜

duō xiū qiǎn sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ yì
多；修遣四无所畏、四无碍解、十八佛不共法亦

qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
遣此修，是修般若波罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎn dà cí yì qiǎn cǐ
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣大慈亦遣此

xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn dà bēi dà xǐ dà shě
修，是修般若波罗蜜多；修遣大悲、大喜、大舍

yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
亦遣此修，是修般若波罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

ruò niànyǒu dà cí yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō ruò niàn
若念有大慈有遣此修，非修般若波罗蜜多；若念

yǒu dà bēi dà xǐ dà shě yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì
有大悲、大喜、大舍有遣此修，非修般若波罗蜜

duō hé yǐ gù shànxiàn fēi yǒuxiǎngzhěnéng xiū bō rě bō luó mì
多。何以故？善现，非有想者能修般若波罗蜜

duō shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn dà cí yì qiǎn
多。是故，善现，若菩萨摩诃萨修遣大慈亦遣
cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn dà bēi dà xǐ dà
此修，是修般若波罗蜜多；修遣大悲、大喜、大
shě yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
舍亦遣此修，是修般若波罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎn wú wàng shī fǎ yì
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣无忘失法亦

qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn héng zhù shě xìng yì
遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣恒住舍性亦
qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
遣此修，是修般若波罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

ruò niàn yǒu wú wàng shī fǎ yǒu qiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō
若念有无忘失法有遣此修，非修般若波罗蜜多；
ruò niàn yǒu héng zhù shě xìng yǒu qiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō
若念有恒住舍性有遣此修，非修般若波罗蜜多。

hé yǐ gù shànxiàn fēi yǒu xiǎng zhě néng xiū bō rě bō luó mì duō
何以故？善现，非有想者能修般若波罗蜜多。

shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn wú wàng shī fǎ yì qiǎn
是故，善现，若菩萨摩诃萨修遣无忘失法亦遣
cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn héng zhù shě xìng yì qiǎn
此修，是修般若波罗蜜多；修遣恒住舍性亦遣
cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
此修，是修般若波罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎn yī qiè sān mó dì
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣一切三摩地

mén yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn yī qiè tuó
门亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣一切陀
luó ní mén yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
罗尼门亦遣此修，是修般若波罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

ruò niàn yǒu yī qiè sān mó dì mén yǒu qiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó
若念有一切三摩地门有遣此修，非修般若波
mì duō ruò niàn yǒu yī qiè tuó luó ní mén yǒu qiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě
蜜多；若念有一切陀罗尼门有遣此修，非修般若

bō luó mì duō hé yǐ gù shànxiàn fēi yǒuxiǎngzhěnéng xiū bō rě
波罗蜜多。何以故？善现，非有想者能修般若
bō luó mì duō shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn yī qiè
波罗蜜多。是故，善现，若菩萨摩诃萨修遣一切
sān mó dì mén yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn
三摩地门亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣
yī qiè tuó luó ní mén yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
一切陀罗尼门亦遣此修，是修般若波罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎn yī qiè zhì yì qiǎn
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣一切智亦遣
cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎndàoxiàng zhì yī qiè
此修，是修般若波罗蜜多；修遣道相智、一切
xiàng zhì yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
相智亦遣此修，是修般若波罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
ruò niànyǒu yī qiè zhì yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō ruò
若念有一切智有遣此修，非修般若波罗蜜多；若
niànyǒudàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō
念有道相智、一切相智有遣此修，非修般若波
luó mì duō hé yǐ gù shànxiàn fēi yǒuxiǎngzhěnéng xiū bō rě bō
罗蜜多。何以故？善现，非有想者能修般若波
luó mì duō shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn yī qiè zhì
罗蜜多。是故，善现，若菩萨摩诃萨修遣一切智
yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎndàoxiàng zhì
亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣道相智、
yī qiè xiàng zhì yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
一切相智亦遣此修，是修般若波罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎn yù liú guǒ yì qiǎn
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣预流果亦遣
cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn yī lái bù huán
此修，是修般若波罗蜜多；修遣一来、不还、
ā luó hàn guǒ dú jué pú tí yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì
阿罗汉果、独觉菩提亦遣此修，是修般若波罗蜜
duō
多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

ruò niàn yǒu yù liú guǒ yǒu qiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō ruò
若念有预流果有遣此修，非修般若波罗蜜多；若
niàn yǒu yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí yǒu qiǎn cǐ
念有一来、不还、阿罗汉果、独觉菩提有遣此
xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō hé yǐ gù shàn xiàn fēi yǒu xiǎng
修，非修般若波罗蜜多。何以故？善现，非有想
zhě néng xiū bō rě bō luó mì duō shì gù shàn xiàn ruò pú sà mó
者能修般若波罗蜜多。是故，善现，若菩萨摩
hē sà xiū qiǎn yù liú guǒ yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
诃萨修遣预流果亦遣此修，是修般若波罗蜜多；
xiū qiǎn yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí yì qiǎn cǐ
修遣一来、不还、阿罗汉果、独觉菩提亦遣此
xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
修，是修般若波罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎn yī qiè pú sà mó
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣一切菩萨摩
hē sà xíng yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn zhū fó
诃萨行亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣诸佛
wú shàng zhèng děng pú tí yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì
无上正等菩提亦遣此修，是修般若波罗蜜
duō
多？”

shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
ruò niàn yǒu yī qiè pú sà mó hē sà xíng yǒu qiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě
若念有一切菩萨摩诃萨行有遣此修，非修般若
bō luó mì duō ruò niàn yǒu zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí yǒu qiǎn cǐ
波罗蜜多；若念有诸佛无上正等菩提有遣此
xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō hé yǐ gù shàn xiàn fēi yǒu xiǎng
修，非修般若波罗蜜多。何以故？善现，非有想
zhě néng xiū bō rě bō luó mì duō shì gù shàn xiàn ruò pú sà mó
者能修般若波罗蜜多。是故，善现，若菩萨摩
hē sà xiū qiǎn yī qiè pú sà mó hē sà xíng yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō
诃萨修遣一切菩萨摩诃萨行亦遣此修，是修般
rě bō luó mì duō xiū qiǎn zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí yì qiǎn cǐ
若波罗蜜多；修遣诸佛无上正等菩提亦遣此
xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
修，是修般若波罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎn yī qiè zhì zhì yì
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣一切智智亦

qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎnyǒngduàn yī qiè fán
遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣永断一切烦

nǎo xí qì xiāng xù yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
恼习气相续亦遣此修，是修般若波罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

ruò niànyǒu yī qiè zhì zhì yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō
若念有一切智智有遣此修，非修般若波罗蜜多；

ruò niànyǒu yī qiè fán nǎo xí qì xiāng xù jí niànyǒuyǒngduàn yī qiè
若念有一切烦恼习气相续，及念有永断一切

fán nǎo xí qì xiāng xù yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō
烦恼习气相续有遣此修，非修般若波罗蜜多。

hé yǐ gù shànxiàn fēi yǒuxiǎngzhěnéng xiū bō rě bō luó mì duō
何以故？善现，非有想者能修般若波罗蜜多。

shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn yī qiè zhì zhì yì qiǎn
是故，善现，若菩萨摩诃萨修遣一切智智亦遣

cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎnyǒngduàn yī qiè fán nǎo
此修，是修般若波罗蜜多；修遣永断一切烦恼

xí qì xiāng xù yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
习气相续亦遣此修，是修般若波罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎnyǒuwéi jiè yì qiǎn
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣有为界亦遣

cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn wú wéi jiè yì qiǎn cǐ xiū
此修，是修般若波罗蜜多；修遣无为界亦遣此修，

shì xiū bō rě bō luó mì duō
是修般若波罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

ruò niànyǒuyǒuwéi jiè yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō ruò
若念有有为界有遣此修，非修般若波罗蜜多；若

niànyǒu wú wéi jiè yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō hé yǐ
念有无为界有遣此修，非修般若波罗蜜多。何以

gù shànxiàn fēi yǒuxiǎngzhěnéng xiū bō rě bō luó mì duō shì gù
故？善现，非有想者能修般若波罗蜜多。是故，

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎnyǒuwéi jiè yì qiǎn cǐ xiū shì
善现，若菩萨摩诃萨修遣有为界亦遣此修，是

xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn wú wéi jiè yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō
修般若波罗蜜多；修遣无为界亦遣此修，是修般
rě bō luó mì duō
若波罗蜜多。

fù cì shànxiàn zhùyǒuxiǎngzhědìng bù néng xiū bù shī
“复次，善现，住有想者定不能修布施、
jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō hé yǐ
净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多。何以
gù shànxiàn zhùyǒuxiǎngzhě ruò xiū bù shī nǎi zhì bō rě bì dāng
故？善现，住有想者若修布施乃至般若，必当
zhí yǒu wǒ jí wǒ suǒ yóu cǐ zhí gù biàn zhuó èr biān zhuó èr biān gù
执有我及我所，由此执故便著二边，著二边故
bù jiě tuō shēng sǐ wú dào wú niè pán yún hé rú shí néng xiū bù
不解脱生死，无道、无涅槃，云何如实能修布
shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
施乃至般若波罗蜜多？

shànxiàn zhùyǒuxiǎngzhědìng bù néng xiū sì niànzhù sì
“善现，住有想者定不能修四念住、四
zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèng
正断、四神足、五根、五力、七等觉支、八圣
dào zhī hé yǐ gù shànxiàn zhùyǒuxiǎngzhě ruò xiū sì niànzhù nǎi
道支。何以故？善现，住有想者若修四念住乃
zhì bā shèngdào zhī bì dāng zhí yǒu wǒ jí wǒ suǒ yóu cǐ zhí gù biàn
至八圣道支，必当执有我及我所，由此执故便
zhuó èr biān zhuó èr biān gù bù jiě tuō shēng sǐ wú dào wú niè pán
著二边，著二边故不解脱生死，无道、无涅槃，
yún hé rú shí néng xiū sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī
云何如实能修四念住乃至八圣道支？

shànxiàn zhùyǒuxiǎngzhědìng bù néng zhù nèi kōng wàikōng
“善现，住有想者定不能住内空、外空、
nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú
内外空、空空、大空、胜义空、有为空、无
wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sǎn kōng wú biàn yì kōng běn
为空、毕竟空、无际空、散空、无变异空、本
xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé
性空、自相空、共相空、一切法空、不可得
kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng hé yǐ gù
空、无性空、自性空、无性自性空。何以故？

shànxiàn zhùyǒuxiǎngzhě ruò zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng bì
善现，住有想者若住内空乃至无性自性空，必
dāng zhí yǒu wǒ jí wǒ suǒ yóu cǐ zhí gù biàn zhuó èr biān zhuó èr biān
当执有我及我所，由此执故便著二边，著二边
gù bù jiě tuō shēng sǐ wú dào wú niè pán yún hé rú shí néng zhù
故不解脱生死，无道、无涅槃，云何如实能住
nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng
内空乃至无性自性空？

shànxiàn zhùyǒuxiǎngzhě dìng bù néng zhù zhēn rú fǎ jiè
“善现，住有想者定不能住真如、法界、
fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng lí shēng
法性、不虚妄性、不变异性、平等性、离生
xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè hé
性、法定、法住、实际、虚空界、不思議界。何
yǐ gù shànxiàn zhùyǒuxiǎngzhě ruò zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè
以故？善现，住有想者若住真如乃至不思議界，
bì dāng zhí yǒu wǒ jí wǒ suǒ yóu cǐ zhí gù biàn zhuó èr biān zhuó èr
必当执有我及我所，由此执故便著二边，著二
biān gù bù jiě tuō shēng sǐ wú dào wú niè pán yún hé rú shí néng
边故不解脱生死，无道、无涅槃，云何如实能
zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè
住真如乃至不思議界？

shànxiàn zhùyǒuxiǎngzhě dìng bù néng zhù kǔ shèng dì jí
“善现，住有想者定不能住苦圣谛、集、
miè dào shèng dì hé yǐ gù shànxiàn zhùyǒuxiǎngzhě bì dāng
灭、道圣谛。何以故？善现，住有想者必当
zhí yǒu wǒ jí wǒ suǒ yóu cǐ zhí gù biàn zhuó èr biān zhuó èr biān gù
执有我及我所，由此执故便著二边，著二边故
bù jiě tuō shēng sǐ wú dào wú niè pán yún hé rú shí néng zhù kǔ
不解脱生死，无道、无涅槃，云何如实能住苦
shèng dì jí miè dào shèng dì
圣谛、集、灭、道圣谛？

shànxiàn zhùyǒuxiǎngzhě dìng bù néng xiū kōng jiě tuō mén wú
“善现，住有想者定不能修空解脱门、无
xiàng wú yuàn jiě tuō mén hé yǐ gù shànxiàn zhùyǒuxiǎngzhě bì
相、无愿解脱门。何以故？善现，住有想者必
dāng zhí yǒu wǒ jí wǒ suǒ yóu cǐ zhí gù biàn zhuó èr biān zhuó èr biān
当执有我及我所，由此执故便著二边，著二边

gù bù jiě tuōshēng sǐ wú dào wú nièpán yún hé rú shí néng xiū
故不解脱生死，无道、无涅槃，云何如实能修

kōng jiě tuōmén wú xiàng wú yuàn jiě tuōmén
空解脱门、无相、无愿解脱门？

shànxiàn zhù yǒuxiǎngzhě dìng bù néng xiū shūshèng sì jìng lǜ
“善现，住有想者定不能修殊胜四静虑、

sì wú liàng sì wú sè dìng hé yǐ gù shànxiàn zhù yǒuxiǎngzhě
四无量、四无色定。何以故？善现，住有想者

bì dāng zhí yǒu wǒ jí wǒ suǒ yóu cǐ zhí gù biàn zhuó èr biān zhuó èr
必当执有我及我所，由此执故便著二边，著二

biān gù bù jiě tuōshēng sǐ wú dào wú nièpán yún hé rú shí néng
边故不解脱生死，无道、无涅槃，云何如实能

xiū shūshèng sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng
修殊胜四静虑、四无量、四无色定？

shànxiàn zhù yǒuxiǎngzhě dìng bù néng xiū bā jiě tuō bā
“善现，住有想者定不能修八解脱、八

shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù hé yǐ gù shànxiàn zhù
胜处、九次第定、十遍处。何以故？善现，住

yǒuxiǎngzhě bì dāng zhí yǒu wǒ jí wǒ suǒ yóu cǐ zhí gù biàn zhuó èr
有想者必当执有我及我所，由此执故便著二

biān zhuó èr biān gù bù jiě tuōshēng sǐ wú dào wú nièpán yún
边，著二边故不解脱生死，无道、无涅槃，云

hé rú shí néng xiū bā jiě tuō bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biàn
何如实能修八解脱、八胜处、九次第定、十遍

chù
处？

shànxiàn zhù yǒuxiǎngzhě dìng bù néng xiū yī qiè sān mó dì
“善现，住有想者定不能修一切三摩地

mén yī qiè tuó luó ní mén hé yǐ gù shànxiàn zhù yǒuxiǎngzhě
门、一切陀罗尼门。何以故？善现，住有想者

bì dāng zhí yǒu wǒ jí wǒ suǒ yóu cǐ zhí gù biàn zhuó èr biān zhuó èr
必当执有我及我所，由此执故便著二边，著二

biān gù bù jiě tuōshēng sǐ wú dào wú nièpán yún hé rú shí néng
边故不解脱生死，无道、无涅槃，云何如实能

xiū yī qiè sān mó dì mén yī qiè tuó luó ní mén
修一切三摩地门、一切陀罗尼门？

shànxiàn zhù yǒuxiǎngzhě dìng bù néng xiū jí xǐ dì lí gòu
“善现，住有想者定不能修极喜地、离垢

dì fā guāng dì yàn huì dì jí nánshèng dì xiànrán dì yuǎn
地、发光地、焰慧地、极难胜地、现前地、远
xíng dì bú dòng dì shàn huì dì fǎ yún dì hé yǐ gù shàn
行地、不动地、善慧地、法云地。何以故？善
xiàn zhùyǒuxiǎngzhě bì dāng zhí yǒu wǒ jí wǒ suǒ yóu cǐ zhí gù biàn
现，住有想者必当执有我及我所，由此执故便
zhuó èr biān zhuó èr biān gù bù jiě tuōshēng sǐ wú dào wú niè pán
著二边，著二边故不解脱生死，无道、无涅槃，
yún hé rú shí néng xiū jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì
云何如实能修极喜地乃至法云地？

shànxiàn zhùyǒuxiǎngzhě dìng bù néng xiū wǔ yǎn liù shéntōng
“善现，住有想者定不能修五眼、六神通。

hé yǐ gù shànxiàn zhùyǒuxiǎngzhě bì dāng zhí yǒu wǒ jí wǒ suǒ
何以故？善现，住有想者必当执有我及我所，
yóu cǐ zhí gù biàn zhuó èr biān zhuó èr biān gù bù jiě tuōshēng sǐ wú
由此执故便著二边，著二边故不解脱生死，无
dào wú niè pán yún hé rú shí néng xiū wǔ yǎn liù shéntōng
道、无涅槃，云何如实能修五眼、六神通？

shànxiàn zhùyǒuxiǎngzhě dìng bù néng xiū fó shí lì sì wú
“善现，住有想者定不能修佛十力、四无

suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ hé yǐ gù shànxiàn
所畏、四无碍解、十八佛不共法。何以故？善现，
zhùyǒuxiǎngzhě bì dāng zhí yǒu wǒ jí wǒ suǒ yóu cǐ zhí gù biàn zhuó
住有想者必当执有我及我所，由此执故便著
èr biān zhuó èr biān gù bù jiě tuōshēng sǐ wú dào wú niè pán
二边，著二边故不解脱生死，无道、无涅槃，
yún hé rú shí néng xiū fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí
云何如实能修佛十力、四无所畏、四无碍解、十
bā fó bú gòng fǎ
八佛不共法？

shànxiàn zhùyǒuxiǎngzhě dìng bù néng xiū dà cí dà bēi
“善现，住有想者定不能修大慈、大悲、

dà xǐ dà shě hé yǐ gù shànxiàn zhùyǒuxiǎngzhě bì dāng zhí
大喜、大舍。何以故？善现，住有想者必当执
yǒu wǒ jí wǒ suǒ yóu cǐ zhí gù biàn zhuó èr biān zhuó èr biān gù bù
有我及我所，由此执故便著二边，著二边故不
jiě tuōshēng sǐ wú dào wú niè pán yún hé rú shí néng xiū dà cí
解脱生死，无道、无涅槃，云何如实能修大慈、

dà bēi dà xǐ dà shě
大悲、大喜、大舍？

shànxiàn zhùyǒuxiǎngzhědìng bù néng xiū wú wàng shī fǎ
“善现，住有想者定不能修无忘失法、

héngzhù shěxìng hé yǐ gù shànxiàn zhùyǒuxiǎngzhě bì dāng zhí yǒu
恒住舍性。何以故？善现，住有想者必当执有

wǒ jí wǒ suǒ yóu cǐ zhí gù biàn zhuó èr biān zhuó èr biān gù bù jiě
我及我所，由此执故便著二边，著二边故不解

tuō shēng sǐ wú dào wú niè pán yún hé rú shí néng xiū wú wàng shī
脱生死，无道、无涅槃，云何如实能修无忘失

fǎ héngzhù shěxìng
法、恒住舍性？

shànxiàn zhùyǒuxiǎngzhědìng bù néng xiū yī qiè zhì dào xiàng
“善现，住有想者定不能修一切智、道相

zhì yī qiè xiàng zhì hé yǐ gù shànxiàn zhùyǒuxiǎngzhě bì dāng
智、一切相智。何以故？善现，住有想者必当

zhí yǒu wǒ jí wǒ suǒ yóu cǐ zhí gù biàn zhuó èr biān zhuó èr biān gù
执有我及我所，由此执故便著二边，著二边故

bù jiě tuō shēng sǐ wú dào wú niè pán yún hé rú shí néng xiū yī
不解脱生死，无道、无涅槃，云何如实能修一

qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
切智、道相智、一切相智？”

ěr shí jù shòu shànxiàn bó fó yán shì zūn hé děng shì yǒu
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！何等是有？

hé děng shì fēi yǒu
何等是非有？”

fó yán shànxiàn èr shì yǒu bú èr shì fēi yǒu
佛言：“善现，二是有，不二是非有。”

shì zūn yún hé wéi èr yún hé wéi bú èr
“世尊！云何为二？云何为不二？”

shànxiàn sè xiǎng wéi èr sè xiǎng kōng wéi bú èr shòu
“善现，色想为二，色想空为不二；受、

xiǎng xíng shí xiǎng wéi èr shòu xiǎng xíng shí xiǎng kōng wéi
想、行、识想为二，受、想、行、识想空为

bú èr
不二。

shànxiàn yǎn chù xiǎng wéi èr yǎn chù xiǎng kōng wéi bú èr
“善现，眼处想为二，眼处想空为不二；

ěr bí shé shēn yì chùxiǎngwéi èr ěr bí shé
耳、鼻、舌、身、意处想为二，耳、鼻、舌、
shēn yì chùxiǎngkōngwéi bú èr
身、意处想空为不二。

shànxiàn sè chùxiǎngwéi èr sè chùxiǎngkōngwéi bú èr
“善现，色处想为二，色处想空为不二；

shēng xiāng wèi chù fǎ chùxiǎngwéi èr shēng xiāng wèi
声、香、味、触、法处想为二，声、香、味、
chù fǎ chùxiǎngkōngwéi bú èr
触、法处想空为不二。

shànxiàn yǎn jiè xiǎngwéi èr yǎn jiè xiǎngkōngwéi bú èr
“善现，眼界想为二，眼界想空为不二；

ěr bí shé shēn yì jiè xiǎngwéi èr ěr bí shé shēn
耳、鼻、舌、身、意识界想为二，耳、鼻、舌、身、
yì jiè xiǎngkōngwéi bú èr
意识界想空为不二。

shànxiàn sè jiè xiǎngwéi èr sè jiè xiǎngkōngwéi bú èr
“善现，色界想为二，色界想空为不二；

shēng xiāng wèi chù fǎ jiè xiǎngwéi èr shēng xiāng wèi
声、香、味、触、法界想为二，声、香、味、
chù fǎ jiè xiǎngkōngwéi bú èr
触、法界想空为不二。

shànxiàn yǎn shí jiè xiǎngwéi èr yǎn shí jiè xiǎngkōngwéi bú
“善现，眼识界想为二，眼识界想空为不

èr ěr bí shé shēn yì shí jiè xiǎngwéi èr ěr bí
二；耳、鼻、舌、身、意识界想为二，耳、鼻、
shé shēn yì shí jiè xiǎngkōngwéi bú èr
舌、身、意识界想空为不二。

shànxiàn yǎnchùxiǎngwéi èr yǎnchùxiǎngkōngwéi bú èr
“善现，眼触想为二，眼触想空为不二；

ěr bí shé shēn yì chùxiǎngwéi èr ěr bí shé
耳、鼻、舌、身、意触想为二，耳、鼻、舌、
shēn yì chùxiǎngkōngwéi bú èr
身、意触想空为不二。

shànxiàn yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuxiǎngwéi èr yǎn
“善现，眼触为缘所生诸受想为二，眼

chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuxiǎngkōngwéi bú èr ěr bí shé
触为缘所生诸受想空为不二；耳、鼻、舌、

shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuxiǎngwéi èr ěr bí shé
身、意触为缘所生诸受想为二，耳、鼻、舌、

shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuxiǎngkōngwéi bú èr
身、意触为缘所生诸受想空为不二。

shànxiàn dì jiè xiǎngwéi èr dì jiè xiǎngkōngwéi bú èr
“善现，地界想为二，地界想空为不二；

shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè xiǎngwéi èr shuǐ huǒ fēng
水、火、风、空、识界想为二，水、火、风、

kōng shí jiè xiǎngkōngwéi bú èr
空、识界想空为不二。

shànxiàn yīn yuánxiǎngwéi èr yīn yuánxiǎngkōngwéi bú èr
“善现，因缘想为二，因缘想空为不二；

děng wú jiànyuán suǒyuányuán zēngshàngyuánxiǎngwéi èr děng wú
等无间缘、所缘缘、增上缘想为二，等无

jiànyuán suǒyuányuán zēngshàngyuánxiǎngkōngwéi bú èr
间缘、所缘缘、增上缘想空为不二。

shànxiàn wú míngxiǎngwéi èr wú míngxiǎngkōngwéi bú èr
“善现，无明想为二，无明想空为不二；

xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng
行、识、名色、六处、触、受、爱、取、有、生、

lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎoxiǎngwéi èr xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ
老死愁叹苦忧恼想为二，行乃至老死愁叹苦

yōunǎoxiǎngkōngwéi bú èr
忧恼想空为不二。

shànxiàn bù shī bō luó mì duōxiǎngwéi èr bù shī bō luó
“善现，布施波罗蜜多想为二，布施波罗

mì duōxiǎngkōngwéi bú èr jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù
蜜多想空为不二；净戒、安忍、精进、静虑、

bō rě bō luó mì duōxiǎngwéi èr jìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多想为二，净戒乃至般若波罗蜜多

xiǎngkōngwéi bú èr
想空为不二。

shànxiàn nèi kōngxiǎngwéi èr nèi kōngxiǎngkōngwéi bú èr
“善现，内空想为二，内空想空为不二；

wàikōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi
外空、内外空、空空、大空、胜义空、有为

kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì
空、无为空、毕竟空、无际空、散空、无变异

kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng
空、本性空、自相空、共相空、一切法空、
bù kě dé kōng wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōngxiǎngwéi
不可得空、无性空、自性空、无性自性空 想为
èr wàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōngxiǎngkōngwéi bú èr
二，外空乃至无性自性空 想 空为不二。

shànxiàn sì niànzhùxiǎngwéi èr sì niànzhùxiǎngkōngwéi
“善现，四念住想为二，四念住想 空为
bú èr sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué
不二；四正 断、四神足、五根、五力、七等觉
zhī bā shèngdào zhī xiǎngwéi èr sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī
支、八圣道支 想为二，四正 断乃至八圣道支
xiǎngkōngwéi bú èr
想 空为不二。

shànxiàn kǔ shèng dì xiǎngwéi èr kǔ shèng dì xiǎngkōngwéi
“善现，苦圣谛想为二，苦圣谛想 空为
bú èr jí miè dào shèng dì xiǎngwéi èr jí miè dào shèng
不二；集、灭、道圣谛想为二，集、灭、道圣
dì xiǎngkōngwéi bú èr
谛想 空为不二。

shànxiàn sì jìng lǜ xiǎngwéi èr sì jìng lǜ xiǎngkōngwéi bú
“善现，四静虑想为二，四静虑想 空为不
èr sì wú liàng sì wú sè dìngxiǎngwéi èr sì wú liàng sì wú
二；四无量、四无色定 想为二，四无量、四无
sè dìngxiǎngkōngwéi bú èr
色定 想 空为不二。

shànxiàn bā jiě tuō xiǎngwéi èr bā jiě tuō xiǎngkōngwéi bú
“善现，八解脱想为二，八解脱想 空为不
èr bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchùxiǎngwéi èr bā shèng
二；八胜处、九次第定、十遍处 想为二，八胜
chù jiǔ cì dì dìng shí biànchùxiǎngkōngwéi bú èr
处、九次第定、十遍处 想 空为不二。

shànxiàn yī qiè sān mó dì ménxiǎngwéi èr yī qiè sān mó
“善现，一切三摩地门 想为二，一切三摩
dì ménxiǎngkōngwéi bú èr yī qiè tuó luó ní ménxiǎngwéi èr yī qiè
地门 想 空为不二；一切陀罗尼门 想为二，一切
tuó luó ní ménxiǎngkōngwéi bú èr
陀罗尼门 想 空为不二。

shànxiàn kōng jiě tuō mén xiǎng wéi èr kōng jiě tuō mén xiǎng
“善现，空解脱门想为二，空解脱门想

kōng wéi bú èr wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén xiǎng wéi èr wú xiàng
空为不二；无相、无愿解脱门想为二，无相、
wú yuàn jiě tuō mén xiǎng kōng wéi bú èr
无愿解脱门想空为不二。

shànxiàn jí xǐ dì xiǎng wéi èr jí xǐ dì xiǎng kōng wéi bú
“善现，极喜地想为二，极喜地想空为不

èr lí gòu dì fā guāng dì yàn huì dì jí nán shèng dì xiàn
二；离垢地、发光地、焰慧地、极难胜地、现
qián dì yuǎn xíng dì bú dòng dì shàn huì dì fǎ yún dì xiǎng wéi
前地、远行地、不动地、善慧地、法云地想为
èr lí gòu dì nǎi zhì fǎ yún dì xiǎng kōng wéi bú èr
二，离垢地乃至法云地想空为不二。

shànxiàn wǔ yǎn xiǎng wéi èr wǔ yǎn xiǎng kōng wéi bú èr
“善现，五眼想为二，五眼想空为不二；

liù shéntōng xiǎng wéi èr liù shéntōng xiǎng kōng wéi bú èr
六神通想为二，六神通想空为不二。

shànxiàn fó shí lì xiǎng wéi èr fó shí lì xiǎng kōng wéi bú
“善现，佛十力想为二，佛十力想空为不

èr sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ xiǎng wéi
二；四无所畏、四无碍解、十八佛不共法想为
èr sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ xiǎng kōng
二，四无所畏、四无碍解、十八佛不共法想空
wéi bú èr
为不二。

shànxiàn dà cí xiǎng wéi èr dà cí xiǎng kōng wéi bú èr
“善现，大慈想为二，大慈想空为不二；

dà bēi dà xǐ dà shě xiǎng wéi èr dà bēi dà xǐ dà shě xiǎng
大悲、大喜、大舍想为二，大悲、大喜、大舍想
kōng wéi bú èr
空为不二。

shànxiàn wú wàng shī fǎ xiǎng wéi èr wú wàng shī fǎ xiǎng
“善现，无忘失法想为二，无忘失法想

kōng wéi bú èr héng zhù shě xìng xiǎng wéi èr héng zhù shě xìng xiǎng kōng
空为不二；恒住舍性想为二，恒住舍性想空
wéi bú èr
为不二。

shànxiàn yī qiè zhì xiǎngwéi èr yī qiè zhì xiǎngkōngwéi bú
“善现，一切智想为二，一切智想空为不
èr dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì xiǎngwéi èr dàoxiàng zhì yī
二；道相智、一切相智想为二，道相智、一
qiè xiàng zhì xiǎngkōngwéi bú èr
切相智想空为不二。

shànxiàn yù liú xiǎngwéi èr yù liú xiǎngkōngwéi bú èr
“善现，预流想为二，预流想空为不二；
yī lái bù huán ā luó hàn dú jué xiǎngwéi èr yī lái bù
一来、不还、阿罗汉、独觉想为二，一来、不
huán ā luó hàn dú jué xiǎngkōngwéi bú èr
还、阿罗汉、独觉想空为不二。

shànxiàn yù liú guǒ xiǎngwéi èr yù liú guǒ xiǎngkōngwéi bú
“善现，预流果想为二，预流果想空为不
èr yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí xiǎngwéi èr
二；一来、不还、阿罗汉果、独觉菩提想为二，
yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí xiǎngkōngwéi bú èr
一来、不还、阿罗汉果、独觉菩提想空为不二。

shànxiàn pú sà mó hē sà xiǎngwéi èr pú sà mó hē sà
“善现，菩萨摩诃萨想为二，菩萨摩诃萨
xiǎngkōngwéi bú èr rú lái yīng zhèngděng jué xiǎngwéi èr rú
想空为不二；如来、应、正等觉想为二，如
lái yīng zhèngděng jué xiǎngkōngwéi bú èr
来、应、正等觉想空为不二。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng xiǎngwéi èr pú sà mó hē
“善现，菩萨摩诃萨行想为二，菩萨摩诃
sà xíng xiǎngkōngwéi bú èr wú shàng zhèngděng pú tí xiǎngwéi èr wú
萨行想空为不二；无上正等菩提想为二，无
shàng zhèngděng pú tí xiǎngkōngwéi bú èr
上正等菩提想空为不二。

shànxiàn yǒu wéi jiè xiǎngwéi èr yǒu wéi jiè xiǎngkōngwéi bú
“善现，有为界想为二，有为界想空为不
èr wú wéi jiè xiǎngwéi èr wú wéi jiè xiǎngkōngwéi bú èr
二；无为界想为二，无为界想空为不二。

shànxiàn nǎi zhì yī qiè xiǎng jiē wéi èr nǎi zhì yī qiè èr
“善现，乃至一切想皆为二，乃至一切二
jiē shì yǒu nǎi zhì yī qiè yǒu jiē yǒu shēng sǐ yǒu shēng sǐ zhě bù néng
皆是有，乃至一切有皆有生死，有生死者不能

jiě tuōshēnglǎobìng sǐ chóutàn kǔ yōunǎo
解脱生老病死愁叹苦忧恼。

shànxiàn zhūxiǎngkōngzhě jiē wéi wú èr zhū wú èr zhě jiē
“善现，诸想空者皆为无二，诸无二者皆

shì fēi yǒu zhū fēi yǒuzhě jiē wúshēng sǐ wúshēng sǐ zhě zé néng jiě
是非有，诸非有者皆无生死，无生死者则能解

tuōshēnglǎobìng sǐ chóutàn kǔ yōunǎo
脱生老病死愁叹苦忧恼。

大般若波罗蜜多经卷第三百七十一

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sān bǎi qī shí èr
大般若波罗蜜多经卷第三百七十二

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

chū fēn biàn xué dào pǐn dì liù shí sì zhī qī
初分遍学道品第六十四之七

shàn xiàn yóu cǐ yīn yuán dāng zhī yī qiè yǒu èr xiǎng zhě
“善现，由此因缘，当知一切有二想者，

dìng wú bù shī bō luó mì duō yì wú jìng jiè bō luó mì duō yì wú ān
定无布施波罗蜜多，亦无净戒波罗蜜多，亦无安

rěn bō luó mì duō yì wú jīng jìn bō luó mì duō yì wú jìng lǜ bō luó
忍波罗蜜多，亦无精进波罗蜜多，亦无静虑波罗

mì duō yì wú bō rě bō luó mì duō wú dào wú guǒ yì wú xiànguān
蜜多，亦无般若波罗蜜多，无道、无果亦无现观。

xià zhì shùn rěn bǐ shàng fēi yǒu kuàng yǒu sè biàn zhī kuàng yǒu shòu
下至顺忍彼尚非有，况有色遍知！况有受、

xiǎng xíng shí biàn zhī kuàng yǒu yǎn chù biàn zhī kuàng yǒu ěr
想、行、识遍知！况有眼处遍知！况有耳、

bí shé shēn yì chù biàn zhī kuàng yǒu sè chù biàn zhī kuàng
鼻、舌、身、意处遍知！况有色处遍知！况

yǒu shēng xiāng wèi chù fǎ chù biàn zhī kuàng yǒu yǎn jiè biàn
有声、香、味、触、法处遍知！况有眼界遍

zhī kuàng yǒu ěr bí shé shēn yì jiè biàn zhī kuàng yǒu
知！况有耳、鼻、舌、身、意界遍知！况有

sè jiè biàn zhī kuàng yǒu shēng xiāng wèi chù fǎ jiè biàn zhī
色界遍知！况有声、香、味、触、法界遍知！

kuàng yǒu yǎn shí jiè biàn zhī kuàng yǒu ěr bí shé shēn yì
况有眼识界遍知！况有耳、鼻、舌、身、意

shí jiè biàn zhī kuàng yǒu yǎn chù biàn zhī kuàng yǒu ěr bí shé
识界遍知！况有眼触遍知！况有耳、鼻、舌、

shēn yì chù biàn zhī kuàng yǒu yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu biàn zhī
身、意触遍知！况有眼触为缘所生诸受遍知！

kuàng yǒu ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu biàn
况有耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸受遍

zhī kuàngyǒu dì jiè biàn zhī kuàngyǒushuǐ huǒ fēng kōng
知！况有地界遍知！况有水、火、风、空、
shí jiè biàn zhī kuàngyǒu yīn yuán biàn zhī kuàngyǒu dēng wú jiàn yuán
识界遍知！况有因缘遍知！况有等无间缘、
suǒ yuán yuán zēng shàng yuán biàn zhī kuàngyǒu wú míng biàn zhī kuàng
所缘缘、增上缘遍知！况有无明遍知！况
yǒu xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu
有行、识、名色、六处、触、受、爱、取、有、
shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo biàn zhī kuàngyǒu bù shī bō luó mì
生、老死愁叹苦忧恼遍知！况有布施波罗蜜
duō biàn zhī kuàngyǒu jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě
多遍知！况有净戒、安忍、精进、静虑、般若
bō luó mì duō biàn zhī kuàngyǒu nèi kōng biàn zhī kuàngyǒu wài kōng
波罗蜜多遍知！况有内空遍知！况有外空、
nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú
内外空、空空、大空、胜义空、有为空、无
wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sǎn kōng wú biàn yì kōng běn
为空、毕竟空、无际空、散空、无变异空、本
xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé
性空、自相空、共相空、一切法空、不可得
kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng biàn zhī kuàng
空、无性空、自性空、无性自性空遍知！况
yǒu sì niàn zhù biàn zhī kuàngyǒu sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn
有四念住遍知！况有四正断、四神足、五根、
wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī biàn zhī kuàngyǒu kǔ shèng
五力、七等觉支、八圣道支遍知！况有苦圣
dī biàn zhī kuàngyǒu jí miè dào shèng dī biàn zhī kuàngyǒu sì
谛遍知！况有集、灭、道圣谛遍知！况有四
jìng lǜ biàn zhī kuàngyǒu sì wú liàng sì wú sè dìng biàn zhī kuàng
静虑遍知！况有四无量、四无色定遍知！况
yǒu bā jiě tuō biàn zhī kuàngyǒu bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn
有八解脱遍知！况有八胜处、九次第定、十遍
chù biàn zhī kuàngyǒu yī qiè sān mó dì mén biàn zhī kuàngyǒu yī qiè
处遍知！况有一切三摩地门遍知！况有一切
tuó luó ní mén biàn zhī kuàngyǒu kōng jiě tuō mén biàn zhī kuàngyǒu wú
陀罗尼门遍知！况有空解脱门遍知！况有无
xiàng wú yuàn jiě tuō mén biàn zhī kuàngyǒu jí xǐ dì biàn zhī kuàng
相、无愿解脱门遍知！况有极喜地遍知！况

yǒu lí gòu dì fā guāng dì yàn huì dì jí nánshèng dì xiànrán
有离垢地、发光地、焰慧地、极难胜地、现前
dì yuǎnxíng dì bú dòng dì shàn huì dì fǎ yún dì biàn zhī
地、远行地、不动地、善慧地、法云地遍知！
kuàngyǒu wǔ yǎn biàn zhī kuàngyǒu liù shéntōng biàn zhī kuàngyǒu fó shí
况有五眼遍知！况有六神通遍知！况有佛十
lì biàn zhī kuàngyǒu sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú
力遍知！况有四无所畏、四无碍解、十八佛不
gòng fǎ biàn zhī kuàngyǒu dà cí biàn zhī kuàngyǒu dà bēi dà xǐ
共法遍知！况有大慈遍知！况有大悲、大喜、
dà shě biàn zhī kuàngyǒu wú wàng shī fǎ biàn zhī kuàngyǒu héng zhù shě
大舍遍知！况有无忘失法遍知！况有恒住舍
xìng biàn zhī kuàngyǒu yī qiè zhì biàn zhī kuàngyǒu dào xiàng zhì yī
性遍知！况有一切智遍知！况有道相智、一
qiè xiàng zhì biàn zhī kuàngyǒu yù liú guǒ biàn zhī kuàngyǒu yī lái
切相智遍知！况有预流果遍知！况有一来、
bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí biàn zhī kuàngyǒu yī qiè pú
不还、阿罗汉果、独觉菩提遍知！况有一切菩
sà mó hē sà xíng biàn zhī kuàngyǒu zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí
萨摩诃萨行遍知！况有诸佛无上正等菩提
biàn zhī bǐ shàng bù néng xiū zhū shèng dào kuàng dé yù liú yī lái
遍知！彼尚不能修诸圣道，况得预流、一来、
bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí kuàng fù néng dé yī qiè zhì
不还、阿罗汉果、独觉菩提！况复能得一切智
zhì jí néng yǒng duàn yī qiè fán nǎo xí qì xiāng xù
智，及能永断一切烦恼习气相续！”

chū fēn sān jiàn cì pǐn dì liù shí wǔ zhī yī
初分三渐次品第六十五之一

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn zhù yǒu xiǎng zhě
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！住有想者，
ruò wú shùn rěn wú dào wú guǒ yì wú xiàng guān zhù wú xiǎng zhě qǐ
若无顺忍，无道、无果亦无现观，住无想者岂
yǒu shùn rěn ruò jìng guān dì ruò zhǒng xìng dì ruò dì bā dì ruò
有顺忍？若净观地、若种性地、若第八地、若
jiàn dì ruò bó dì ruò lí yù dì ruò yǐ bàn dì ruò dú jué dì
见地、若薄地、若离欲地、若已办地、若独觉地、

ruò pú sà dì ruò rú lái dì ruò xiū shèngdào yīn xiū shèngdàoduàn
若菩萨地、若如来地，若修圣道因修圣道断
zhū fánǎo huòshēngwénxiāngyìng huò dú jué xiāngyìng yóu sī fánǎo
诸烦恼，或声闻相应、或独觉相应，由斯烦恼
suǒ fù zhàngù zhū pú sà mó hē sà qǐ néng rù pú sà zhèngxìng lí
所覆障故，诸菩萨摩诃萨岂能入菩萨正性离
shēng ruò bù néng rù pú sà zhèngxìng lí shēng qǐ néngzhèng dé yī
生？若不能入菩萨正性离生，岂能证得一
qiè xiàng zhì ruò bù néngzhèng dé yī qiè xiàng zhì qǐ néngyǒngduàn
切相智？若不能证得一切相智，岂能永断
yī qiè fánǎo xí qì xiāng xù shì zūn ruò yī qiè fǎ dōu wú suǒyǒu
一切烦恼习气相续？世尊！若一切法都无所有、
wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng rú shì zhū fǎ jì dōu bù shēng
无生、无灭、无染、无净，如是诸法既都不生，
qǐ néngzhèng dé yī qiè zhì zhì
岂能证得一切智智？”

fó yán shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō zhù
佛言：“善现，如是！如是！如汝所说，住
wú xiǎngzhě yì wú shùn rěn wú jìngguān dì wú zhòngxìng dì wú dì
无想者亦无顺忍、无净观地、无种性地、无第
bā dì wú jiàn dì wú bó dì wú lí yù dì wú yǐ bàn dì
八地、无见地、无薄地、无离欲地、无已办地、
wú dú jué dì wú pú sà dì wú rú lái dì wú xiū shèngdào yīn
无独觉地、无菩萨地、无如来地，无修圣道因
xiū shèngdàoduàn zhū fánǎo huòshēngwénxiāngyìng huò dú jué xiāng
修圣道断诸烦恼，或声闻相应、或独觉相
yìng yóu sī fánǎo suǒ fù zhàngù zhū pú sà mó hē sà yīng bù néng
应。由斯烦恼所覆障故，诸菩萨摩诃萨应不能
rù pú sà zhèngxìng lí shēng ruò bù néng rù pú sà zhèngxìng lí shēng
入菩萨正性离生。若不能入菩萨正性离生，
yīng bù néngzhèng dé yī qiè xiàng zhì ruò bù néngzhèng dé yī qiè xiàng
应不能证得一切相智。若不能证得一切相
zhì yīng bù néngyǒngduàn yī qiè fánǎo xí qì xiāng xù shànxiàn
智，应不能永断一切烦恼习气相续。善现，
ruò yī qiè fǎ dōu wú suǒyǒu wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng
若一切法都无所有、无生、无灭、无染、无净，
rú shì zhū fǎ jì dōu bù shēng hé néngzhèng dé yī qiè zhì zhì
如是诸法既都不生，何能证得一切智智！”

jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn pú sà mó hē sà xíngshēn
具寿善现白佛言：“世尊！菩萨摩诃萨行深

bō rě bō luó mì duō shí wéiyǒuyǒuxiǎng yǒu wú xiǎngfǒu wéiyǒu
般若波罗蜜多时，为有有想，有无想不？为有

sè xiǎng yǒushòu xiǎng xíng shí xiǎngfǒu wéiyǒuyǎnchùxiǎng
色想，有受、想、行、识想不？为有眼处想，

yǒu ěr bí shé shēn yì chùxiǎngfǒu wéiyǒu sè chùxiǎng
有耳、鼻、舌、身、意处想不？为有色处想，

yǒushēng xiāng wèi chù fǎ chùxiǎngfǒu wéiyǒuyǎn jiè xiǎng
有声、香、味、触、法处想不？为有眼界想，

yǒu ěr bí shé shēn yì jiè xiǎngfǒu wéiyǒu sè jiè xiǎng
有耳、鼻、舌、身、意识界想不？为有色界想，

yǒushēng xiāng wèi chù fǎ jiè xiǎngfǒu wéiyǒuyǎn shí jiè xiǎng
有声、香、味、触、法界想不？为有眼识界想，

yǒu ěr bí shé shēn yì shí jiè xiǎngfǒu wéiyǒuyǎnchùxiǎng
有耳、鼻、舌、身、意识界想不？为有眼触想，

yǒu ěr bí shé shēn yì chùxiǎngfǒu wéiyǒuyǎnchùwéiyuán
有耳、鼻、舌、身、意触想不？为有眼触为缘

suǒshēngzhūshòuxiǎng yǒu ěr bí shé shēn yì chùwéiyuán
所生诸受想，有耳、鼻、舌、身、意触为缘

suǒshēngzhūshòuxiǎngfǒu wéiyǒu dì jiè xiǎng yǒushuǐ huǒ fēng
所生诸受想不？为有地界想，有水、火、风、

kōng shí jiè xiǎngfǒu wéiyǒu yīn yuánxiǎng yǒuděng wú jiàn yuán
空、识界想不？为有因缘想，有等无间缘、

suǒ yuán yuán zēngshàng yuán xiǎngfǒu wéiyǒu tān xiǎng yǒu chēn
所缘缘、增上缘想不？为有贪想，有瞋、

chī xiǎngfǒu wéiyǒu wú míng xiǎng yǒu xíng shí míng sè liù chù
痴想不？为有无明想，有行、识、名色、六处、

chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎoxiǎng
触、受、爱、取、有、生、老死愁叹苦忧恼想

fǒu wéiyǒu bù shī bō luó mì duō xiǎng yǒu jìng jiè ān rěn jīng jìn
不？为有布施波罗蜜多想，有净戒、安忍、精进、

jìng lù bō rě bō luó mì duō xiǎngfǒu wéiyǒu nèi kōng xiǎng yǒu wài
静虑、般若波罗蜜多想不？为有内空想，有外

kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng
空、内外空、空空、大空、胜义空、有为空、

wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng
无为空、毕竟空、无际空、散空、无变异空、

běnxìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě
本性空、自相空、共相空、一切法空、不可
dé kōng wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōngxiǎngfǒu wéi
得空、无性空、自性空、无性自性空想不？为
yǒu sì niànzhùxiǎng yǒu sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ
有四念住想，有四正断、四神足、五根、五
lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī xiǎngfǒu wéiyǒu kǔ shèng dì
力、七等觉支、八圣道支想不？为有苦圣谛
xiǎng yǒu jí miè dàoshèng dì xiǎngfǒu wéiyǒu sì jìng lǜ xiǎng
想，有集、灭、道圣谛想不？为有四静虑想，
yǒu sì wú liàng sì wú sè dìngxiǎngfǒu wéiyǒu bā jiě tuōxiǎng yǒu
有四无量、四无色定想不？为有八解脱想，有
bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchùxiǎngfǒu wéiyǒusān mó dì
八胜处、九次第定、十遍处想不？为有三摩地
ménxiǎng yǒu tuó luó ní ménxiǎngfǒu wéiyǒukōng jiě tuōménxiǎng
门想，有陀罗尼门想不？为有空解脱门想，
yǒu wú xiàng wú yuàn jiě tuōménxiǎngfǒu wéiyǒu jí xǐ dì xiǎng
有无相、无愿解脱门想不？为有极喜地想，
yǒu lí gòu dì fā guāng dì yàn huì dì jí nánshèng dì xiànrán
有离垢地、发光地、焰慧地、极难胜地、现前
dì yuǎnxíng dì bú dòng dì shàn huì dì fǎ yún dì xiǎngfǒu
地、远行地、不动地、善慧地、法云地想不？
wéiyǒu wǔ yǎnxiǎng yǒu liù shéntōngxiǎngfǒu wéiyǒu fó shí lì xiǎng
为有五眼想，有六神通想不？为有佛十力想，
yǒu sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ xiǎngfǒu
有四无所畏、四无碍解、十八佛不共法想不？
wéiyǒu dà cí xiǎng yǒu dà bēi dà xǐ dà shěxiǎngfǒu wéiyǒu
为有大慈想，有大悲、大喜、大舍想不？为有
wú wàng shī fǎ xiǎng yǒuhéngzhù shěxìngxiǎngfǒu wéiyǒu yī qiè zhì
无忘失法想，有恒住舍性想不？为有一切智
xiǎng yǒudào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì xiǎngfǒu wéiyǒu yù liú guǒ
想，有道相智、一切相智想不？为有预流果
xiǎng yǒu yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí xiǎngfǒu
想，有一来、不还、阿罗汉果、独觉菩提想不？
wéiyǒu pú sà mó hē sà xíngxiǎng yǒuzhū fó wú shàngzhèngděng pú tí
为有菩萨摩訶萨行想，有诸佛无上正等菩提
xiǎngfǒu wéiyǒu yī qiè zhì zhì xiǎngfǒu wéiyǒuyǒngduàn yī qiè fán
想不？为有一切智智想不？为有永断一切烦

nǎo xí qì xiāng xù xiǎng fǒu
恼习气相续想不？

wéiyǒu sè xiǎng yǒu sè duànxiǎng fǒu wéiyǒushòu xiǎng
“为有色想，有色断想不？为有受、想、

xíng shí xiǎng yǒushòu xiǎng xíng shí duànxiǎng fǒu wéiyǒu
行、识想，有受、想、行、识断想不？为有

yǎnchùxiǎng yǒuyǎnchùduànxiǎng fǒu wéiyǒu ěr bí shé shēn
眼处想，有眼处断想不？为有耳、鼻、舌、身、

yì chùxiǎng yǒu ěr bí shé shēn yì chùduànxiǎng fǒu wéi
意处想，有耳、鼻、舌、身、意处断想不？为

yǒu sè chùxiǎng yǒu sè chùduànxiǎng fǒu wéiyǒushēng xiāng wèi
有色处想，有色处断想不？为有声、香、味、

chù fǎ chùxiǎng yǒushēng xiāng wèi chù fǎ chùduànxiǎng
触、法处想，有声、香、味、触、法处断想

fǒu wéiyǒuyǎn jiè xiǎng yǒuyǎn jiè duànxiǎng fǒu wéiyǒu ěr bí
不？为有眼界想，有眼界断想不？为有耳、鼻、

shé shēn yì jiè xiǎng yǒu ěr bí shé shēn yì jiè duàn
舌、身、意识想，有耳、鼻、舌、身、意识断

xiǎng fǒu wéiyǒu sè jiè xiǎng yǒu sè jiè duànxiǎng fǒu wéiyǒushēng
想不？为有色界想，有色界断想不？为有声、

xiāng wèi chù fǎ jiè xiǎng yǒushēng xiāng wèi chù
香、味、触、法界想，有声、香、味、触、

fǎ jiè duànxiǎng fǒu wéiyǒuyǎn shí jiè xiǎng yǒuyǎn shí jiè duànxiǎng
法界断想不？为有眼识界想，有眼识界断想

fǒu wéiyǒu ěr bí shé shēn yì shí jiè xiǎng yǒu ěr bí
不？为有耳、鼻、舌、身、意识界想，有耳、鼻、

shé shēn yì shí jiè duànxiǎng fǒu wéiyǒuyǎnchùxiǎng yǒuyǎnchù
舌、身、意识界断想不？为有眼触想，有眼触

duànxiǎng fǒu wéiyǒu ěr bí shé shēn yì chùxiǎng yǒu ěr
断想不？为有耳、鼻、舌、身、意触想，有耳、

bí shé shēn yì chùduànxiǎng fǒu wéiyǒuyǎnchùwéiyuánsuǒshēng
鼻、舌、身、意触断想不？为有眼触为缘所生

zhūshòuxiǎng yǒuyǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuduànxiǎng fǒu wéi
诸受想，有眼触为缘所生诸受断想不？为

yǒu ěr bí shé shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuxiǎng
有耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸受想，

yǒu ěr bí shé shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuduànxiǎng
有耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸受断想

fǒu wéiyǒu dì jiè xiǎng yǒu dì jiè duànxiǎngfǒu wéiyǒushuǐ huǒ
不？为有地界想，有地界断想不？为有水、火、
fēng kōng shí jiè xiǎng yǒushuǐ huǒ fēng kōng shí jiè duàn
风、空、识界想，有水、火、风、空、识界断
xiǎngfǒu wéiyǒu yīn yuánxiǎng yǒu yīn yuán duànxiǎngfǒu wéiyǒu
想不？为有因缘想，有因缘断想不？为有
děng wú jiàn yuán suǒ yuán yuán zēngshàng yuán xiǎng yǒu děng wú jiàn
等无间缘、所缘缘、增上缘想，有等无间
yuán suǒ yuán yuán zēngshàng yuán duànxiǎngfǒu wéiyǒu tān xiǎng
缘、所缘缘、增上缘断想不？为有贪想，
yǒu tān duànxiǎngfǒu wéiyǒu chēn chí xiǎng yǒu chēn chí duànxiǎng
有贪断想不？为有瞋、痴想，有瞋、痴断想
fǒu wéiyǒu wú míng xiǎng yǒu wú míng duànxiǎngfǒu wéiyǒu xíng
不？为有无明想，有无明断想不？为有行、
shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng
识、名色、六处、触、受、爱、取、有、生、
lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo xiǎng yǒu xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu
老死愁叹苦忧恼想，有行乃至老死愁叹苦忧
nǎo duànxiǎngfǒu wéiyǒu bù shī bō luó mì duō xiǎng yǒu bù shī bō
恼断想不？为有布施波罗蜜多想，有布施波
luó mì duō duànxiǎngfǒu wéiyǒu jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ
罗蜜多断想不？为有净戒、安忍、精进、静虑、
bō rě bō luó mì duō xiǎng yǒu jìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duō duàn
般若波罗蜜多想，有净戒乃至般若波罗蜜多断
xiǎngfǒu wéiyǒu nèi kōng xiǎng yǒu nèi kōng duànxiǎngfǒu wéiyǒu wài
想不？为有内空想，有内空断想不？为有外
kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng
空、内外空、空空、大空、胜义空、有为空、
wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng
无为空、毕竟空、无际空、散空、无变异空、
běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě
本性空、自相空、共相空、一切法空、不可
dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng xiǎng yǒu wài
得空、无性空、自性空、无性自性空想，有外
kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng duànxiǎngfǒu wéiyǒu sì niàn zhù xiǎng
空乃至无性自性空断想不？为有四念住想，
yǒu sì niàn zhù duànxiǎngfǒu wéiyǒu sì zhèng duàn sì shén zú wǔ
有四念住断想不？为有四正断、四神足、五

gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī xiǎng yǒu sì zhèng
根、五力、七等觉支、八圣道支想，有四正
duàn nǎi zhì bā shèng dào zhī duàn xiǎng fǒu wéi yǒu kǔ shèng dì xiǎng
断乃至八圣道支断想不？为有苦圣谛想，
yǒu kǔ shèng dì duàn xiǎng fǒu wéi yǒu jí miè dào shèng dì xiǎng
有苦圣谛断想不？为有集、灭、道圣谛想，
yǒu jí miè dào shèng dì duàn xiǎng fǒu wéi yǒu sì jìng lù xiǎng
有集、灭、道圣谛断想不？为有四静虑想，
yǒu sì jìng lù duàn xiǎng fǒu wéi yǒu sì wú liàng sì wú sè dìng xiǎng
有四静虑断想不？为有四无量、四无色定想，
yǒu sì wú liàng sì wú sè dìng duàn xiǎng fǒu wéi yǒu bā jiě tuō xiǎng
有四无量、四无色定断想不？为有八解脱想，
yǒu bā jiě tuō duàn xiǎng fǒu wéi yǒu bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí
有八解脱断想不？为有八胜处、九次第定、十
biàn chù xiǎng yǒu bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù duàn xiǎng
遍处想，有八胜处、九次第定、十遍处断想
fǒu wéi yǒu sān mó dì mén xiǎng yǒu sān mó dì mén duàn xiǎng fǒu
不？为有三摩地门想，有三摩地门断想不？
wéi yǒu tuó luó ní mén xiǎng yǒu tuó luó ní mén duàn xiǎng fǒu wéi yǒu
为有陀罗尼门想，有陀罗尼门断想不？为有
kōng jiě tuō mén xiǎng yǒu kōng jiě tuō mén duàn xiǎng fǒu wéi yǒu wú
空解脱门想，有空解脱门断想不？为有无
xiàng wú yuàn jiě tuō mén xiǎng yǒu wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén duàn
相、无愿解脱门想，有无相、无愿解脱门断
xiǎng fǒu wéi yǒu jí xǐ dì xiǎng yǒu jí xǐ dì duàn xiǎng fǒu wéi
想不？为有极喜地想，有极喜地断想不？为
yǒu lí gòu dì fā guāng dì yàn huì dì jí nán shèng dì xiàn qián
有离垢地、发光地、焰慧地、极难胜地、现前
dì yuǎn xíng dì bú dòng dì shàn huì dì fǎ yún dì xiǎng yǒu
地、远行地、不动地、善慧地、法云地想，有
lí gòu dì nǎi zhì fǎ yún dì duàn xiǎng fǒu wéi yǒu wǔ yǎn xiǎng yǒu
离垢地乃至法云地断想不？为有五眼想，有
wǔ yǎn duàn xiǎng fǒu wéi yǒu liù shén tōng xiǎng yǒu liù shén tōng duàn
五眼断想不？为有六神通想，有六神通断
xiǎng fǒu wéi yǒu fó shí lì xiǎng yǒu fó shí lì duàn xiǎng fǒu wéi
想不？为有佛十力想，有佛十力断想不？为
yǒu sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ xiǎng yǒu
有四无所畏、四无碍解、十八佛不共法想，有

sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ duànxiǎngfǒu
四无所畏、四无碍解、十八佛不共法断想不？

wéiyǒu dà cí xiǎng yǒu dà cí duànxiǎngfǒu wéiyǒu dà bēi dà xǐ
为有大慈想，有大慈断想不？为有大悲、大喜、

dà shěxiǎng yǒu dà bēi dà xǐ dà shě duànxiǎngfǒu wéiyǒu wú
大舍想，有大悲、大喜、大舍断想不？为有无

wàng shī fǎ xiǎng yǒu wú wàng shī fǎ duànxiǎngfǒu wéiyǒu héngzhù
忘失法想，有无忘失法断想不？为有恒住

shěxìngxiǎng yǒu héngzhù shěxìng duànxiǎngfǒu wéiyǒu yī qiè zhì xiǎng
舍性想，有恒住舍性断想不？为有一切智想，

yǒu yī qiè zhì duànxiǎngfǒu wéiyǒu dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì xiǎng
有一切智断想不？为有道相智、一切相智想，

yǒu dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì duànxiǎngfǒu wéiyǒu yù liú guǒ xiǎng
有道相智、一切相智断想不？为有预流果想，

yǒu yù liú guǒ duànxiǎngfǒu wéiyǒu yī lái bù huán ā luó hàn guǒ
有预流果断想不？为有一来、不还、阿罗汉果、

dú jué pú tí xiǎng yǒu yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué
独觉菩提想，有一来、不还、阿罗汉果、独觉

pú tí duànxiǎngfǒu wéiyǒu pú sà mó hē sà xíng xiǎng yǒu pú sà
菩提断想不？为有菩萨摩诃萨行想，有菩萨

mó hē sà xíng duànxiǎngfǒu wéiyǒu zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí
摩诃萨行断想不？为有诸佛无上正等菩提

xiǎng yǒu zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí duànxiǎngfǒu wéiyǒu yī
想，有诸佛无上正等菩提断想不？为有一

qiè zhì zhì xiǎng yǒu yī qiè zhì zhì duànxiǎngfǒu wéiyǒu suǒ duàn yī
切智智想，有一切智智断想不？为有所断一

qiè fán nǎo xí qì xiāng xù xiǎng yǒu suǒ duàn yī qiè fán nǎo xí qì xiāng
切烦恼习气相续想，有所断一切烦恼习气相

xù duànxiǎngfǒu
续断想不？”

fó yán shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛言：“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí yú yī qiè fǎ jiē wú yǒu xiǎng yì wú wú xiǎng shàn xiàn ruò
多时，于一切法皆无有想亦无无想。善现，若

wú yǒu xiǎng yì wú wú xiǎng dāng zhī jí shì pú sà shùn rěn ruò wú yǒu
无有想亦无无想，当知即是菩萨顺忍；若无有

xiǎng yì wú wú xiǎng jí shì xiū dào ruò wú yǒu xiǎng yì wú wú xiǎng
想亦无无想，即是修道；若无有想亦无无想，

jí shì dé guǒ shànxiàndāng zhī wú xìng jí shì pú sà mó hē sà dào
即是得果。善现当知！无性即是菩萨摩诃萨道，
wú xìng jí shì pú sà mó hē sà xiànguān shànxiàn yóu cǐ yīn yuán
无性即是菩萨摩诃萨现观。善现，由此因缘，
yīng zhī yī qiè fǎ jiē yǐ wú xìng wéi qí zì xìng
应知一切法皆以无性为其自性。”

jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn ruò yī qiè fǎ jiē yǐ wú
具寿善现白佛言：“世尊！若一切法皆以无
xìng wéi zì xìng zhě yún hé rú lái yú yī qiè fǎ wú xìng wéi xìng xiàngděng
性为自性者，云何如来于一切法无性为性现等
zhèng jué xiàngděng jué yǐ yú yī qiè fǎ jí zhū jìng jiè jiē dé zì
正觉，现等觉已，于一切法及诸境界皆得自
zài zài
在？”

fó yán shànxiàn rú shì rú shì yī qiè fǎ jiē yǐ wú
佛言：“善现，如是！如是！一切法皆以无
xìng wéi zì xìng wǒ běn xiū xué pú sà dào shí wú dào xiū xíng bù shì
性为自性，我本修学菩萨道时，无倒修行布施、
jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō lí yù
净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，离欲
è bú shàn fǎ yǒu xún yǒu sì lí shēng xǐ lè rù chū jìng lù jù
恶不善法，有寻有伺，离生喜乐，入初静虑具
zú zhù xún sì jì jìng nèi děng jìng xīn yī qù xìng wú xún wú sì
足住；寻伺寂静，内等净，心一趣性，无寻无伺，
dìng shēng xǐ lè rù dì èr jìng lù jù zú zhù lí xǐ zhù shě zhèng
定生喜乐，入第二静虑具足住；离喜住舍，正
niàn zhèng zhī shēn shòu lè shèng shuō yīng shě rù dì sān jìng lù jù zú
念正知，身受乐圣说应舍，入第三静虑具足
zhù duàn lè duàn kǔ xiān xǐ yōu mò bù kǔ bú lè shě niàn qīng
住；断乐断苦，先喜忧没，不苦不乐，舍念清
jìng rù dì sì jìng lù jù zú zhù wǒ yú ěr shí yú zhū jìng lù jí
净，入第四静虑具足住。我于尔时，于诸静虑及
jìng lù zhī suī shàn qǔ xiàng ér wú suǒ zhí yú zhū jìng lù jí jìng lù
静虑支，虽善取相而无所执，于诸静虑及静虑
zhī dōu wú wèi zhuó yú zhū jìng lù jí jìng lù zhī dōu wú suǒ dé wǒ yú
支都无味著，于诸静虑及静虑支都无所得。我于
ěr shí yú zhū jìng lù yǐ qīng jìng xíng xiàng wú suǒ fēn bié jù zú ān zhù
尔时，于诸静虑以清净行相无所分别具足安住。

wǒ yú ěr shí yú zhū jìng lǜ jí jìng lǜ zhī shàn chún shú yǐ lìng xīn fā
我于尔时，于诸静虑及静虑支善 淳熟已，令心发
qǐ shén jìng zhì zhèng tōng yì lìng xīn fā qǐ tiān ěr zhì zhèng tōng yì
起神境智证通，亦令心发起天眼智证通，亦
lìng xīn fā qǐ tā xīn zhì zhèng tōng yì lìng xīn fā qǐ sù zhù suí niàn zhì
令心发起他心智证通，亦令心发起宿住随念智
zhèng tōng yì lìng xīn fā qǐ tiān yǎn zhì zhèng tōng wǒ yú ěr shí yú
证通，亦令心发起天眼智证通。我于尔时，于
suǒ fā qǐ zhū zhì zhèng tōng suī shàn qǔ xiàng ér wú suǒ zhí yú suǒ fā
所发起诸智证通，虽善取相而无所执，于所发
qǐ zhū zhì zhèng tōng dōu wú wèi zhuó yú suǒ fā qǐ zhū zhì zhèng tōng dōu
起诸智证通都无味著，于所发起诸智证通都
wú suǒ dé wǒ yú ěr shí yú suǒ fā qǐ zhū zhì zhèng tōng yǐ rú
无所得。我于尔时，于所发起诸智证通，以如
xū kōng jiàn wú suǒ fēn bié jù zú ān zhù
虚空见无所分别具足安住。

shàn xiàn wǒ yú ěr shí yī yī chà nà xiāng yìng miào huì
“善现，我于尔时，以一刹那相应妙慧，
zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí wèi xiān děng jué shì kǔ shèng dì
证得无上正等菩提，谓现等觉是苦圣谛，
shì jí shèng dì shì miè shèng dì shì dào shèng dì dōu wú suǒ yǒu
是集圣谛，是灭圣谛，是道圣谛，都无所有，
chéng jiù shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi
成就十力、四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、
dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ děng wú biān gōng dé ān lì
大喜、大舍、十八佛不共法等无边功德，安立
sān jù yǒu qíng chā bié suí qí suǒ yìng fāng biàn jiào dǎo lìng huò shū shèng
三聚有情差别，随其所应方便教导，令获殊胜
lì yì ān lè
利益安乐。”

jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn yún hé rú lái yīng
具寿善现白佛言：“世尊！云何如来、应、
zhèng děng jué néng qǐ wú xìng wéi zì xìng sì jìng lǜ néng fā wú xìng wéi
正等觉能起无性为自性，四静虑能发无性为
zì xìng wǔ shén tōng néng zhèng wú xìng wéi zì xìng wú shàng zhèng děng
自性，五神通能证无性为自性，无上正等
pú tí néng lì wú xìng wéi zì xìng yǒu qíng zuò sān jù yǐ suí qí suǒ yìng
菩提能立无性为自性，有情作三聚已，随其所应

fāngbiànjiàodǎo lìng huò shū shèng lì yì ān lè
方便教导，令获殊胜利益安乐？”

fó yán shànxiàn ruò zhū yù è bú shàn fǎ děng yǒushǎo
佛言：“善现，若诸欲恶不善法等，有少

zì xìng huò fù tā xìng wéi zì xìng zhě wǒ běn xiū xíng pú sà xíng shí bù
自性或复他性为自性者，我本修行菩萨行时，不

yīng tōng dá yī qiè yù è bú shàn fǎ děng jiē yǐ wú xìng wéi zì xìng yǐ
应通达一切欲恶不善法等，皆以无性为自性已，

néng rù chū jìng lǜ jù zú zhù néng rù dì èr dì sān dì sì jìng
能入初静虑具足住，能入第二、第三、第四静

lǜ jù zú zhù yǐ zhū yù è bú shàn fǎ děng wú zì tā xìng dàn yǐ
虑具足住，以诸欲恶不善法等无自他性，但以

wú xìng wéi zì xìng gù wǒ běn xiū xíng pú sà xíng shí tōng dá yù è bú
无性为自性故。我本修行菩萨行时，通达欲恶不

shàn fǎ děng jiē yǐ wú xìng wéi zì xìng yǐ néng lí yù è bú shàn fǎ
善法等，皆以无性为自性已，能离欲恶不善法，

yǒu xún yǒu sì lí shēng xǐ lè rù chū jìng lǜ jù zú zhù xún sì jì
有寻有伺，离生喜乐，入初静虑具足住；寻伺寂

jìng nèi děng jìng xīn yī qù xìng wú xún wú sì dìng shēng xǐ lè
静，内等净，心一趣性，无寻无伺，定生喜乐，

rù dì èr jìng lǜ jù zú zhù lí xǐ zhù shě zhèng niàn zhèng zhī shēn
入第二静虑具足住；离喜住舍，正念正知，身

shòu lè shèng shuō yīng shě rù dì sān jìng lǜ jù zú zhù duàn lè duàn
受乐圣说应舍，入第三静虑具足住；断乐断

kǔ xiān xǐ yōu mò bù kǔ bú lè shě niàn qīng jìng rù dì sì jìng
苦，先喜忧没，不苦不乐，舍念清净，入第四静

lǜ jù zú zhù
虑具足住。

shànxiàn ruò zhū shéntōng yǒushǎo zì xìng huò fù tā xìng wéi
“善现，若诸神通有少自性，或复他性为

zì xìng zhě wǒ běn xiū xíng pú sà xíng shí bù yīng tōng dá yī qiè shén
自性者，我本修行菩萨行时，不应通达一切神

tōng jiē yǐ wú xìng wéi zì xìng yǐ fā qǐ zhǒng zhǒng zì zài shéntōng
通，皆以无性为自性已，发起种种自在神通，

yǐ zhū shéntōng wú zì tā xìng dàn yǐ wú xìng wéi zì xìng gù wǒ běn xiū
以诸神通无自他性，但以无性为自性故。我本修

xíng pú sà xíng shí tōng dá shéntōng jiē yǐ wú xìng wéi zì xìng yǐ néng
行菩萨行时，通达神通皆以无性为自性已，能

lìng xīn fā qǐ shén jìng zhì zhèng tōng yì lìng xīn fā qǐ tiān ěr tā xīn
令心发起神境智证通，亦令心发起天耳、他心、
sù zhù suí niàn tiānyǎn zhì zhèng tōng yú zhū jìng jiè zì zài wú ài
宿住随念、天眼智证通，于诸境界自在无碍。

shàn xiàn ruò fó wú shàng zhèng děng pú tí yǒu shǎo zì xìng
“善现，若佛无上正等菩提，有少自性

huò fù tā xìng wéi zì xìng zhě wǒ běn xiū xíng pú sà xíng shí bù yīng tōng
或复他性为自性者，我本修行菩萨行时，不应通

dá zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí jiē yǐ wú xìng wéi zì xìng yǐ
达诸佛无上正等菩提，皆以无性为自性已，

zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí yǐ fó wú shàng zhèng děng pú tí
证得无上正等菩提，以佛无上正等菩提

wú zì tā xìng dàn yǐ wú xìng wéi zì xìng gù wǒ běn xiū xíng pú sà xíng
无自他性，但以无性为自性故。我本修行菩萨行

shí tōng dá wú shàng zhèng děng pú tí jiē yǐ wú xìng wéi zì xìng yǐ
时，通达无上正等菩提，皆以无性为自性已，

néng yòng yī niàn xiāng yīng miào huì zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí
能用一念相应妙慧，证得无上正等菩提，

rú shí jué zhī kǔ jí miè dào shèng dì dōu wú suǒ yǒu chéng jiù
如实觉知苦、集、灭、道圣谛都无所有，成就

shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ
十力、四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、

dà shě shí bā fó bú gòng fǎ děng wú biān gōng dé shàn xiàn ruò zhū
大舍、十八佛不共法等无边功德。善现，若诸

yǒu qíng yǒu shǎo zì xìng huò fù tā xìng wéi zì xìng zhě wǒ chéng fó yǐ
有情，有少自性或复他性为自性者，我成佛已

bù yīng tōng dá yī qiè yǒu qíng jiē yǐ wú xìng wéi zì xìng yǐ ān lì sān
不应通达一切有情皆以无性为自性已，安立三

jù yǒu qíng chā bié yǐ zhū yǒu qíng wú zì tā xìng dàn yǐ wú xìng wéi zì
聚有情差别，以诸有情无自他性，但以无性为自

xìng gù wǒ chéng fó yǐ tōng dá yǒu qíng jiē yǐ wú xìng wéi zì xìng yǐ
性故。我成佛已通达有情，皆以无性为自性已，

néng lì sān jù yǒu qíng chā bié suí qí suǒ yīng fāng biàn jiào dǎo lìng huò
能立三聚有情差别，随其所应方便教导，令获

shū shèng lì yì ān lè
殊胜利益安乐。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bái fó yán shì zūn ruò pú sà mó
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若菩萨摩

hē sà yī wú xìng wéi zì xìng fǎ qǐ sì jìng lù fā wǔ shéntōng zhèng
诃萨依无性为自性法，起四静虑，发五神通，证
dé wú shàng zhèng děng pú tí ān lì sān jù yǒu qíng chā bié suí qí
得无上正等菩提，安立三聚有情差别，随其
suǒ yìng fāng biàn jiào dǎo lìng huò shū shèng lì lè shì zhě yún hé pú sà
所应方便教导，令获殊胜利乐事者，云何菩萨
mó hē sà yú wú xìng wéi zì xìng fǎ zhōng yǒu jiàn cì yè jiàn cì xué
摩诃萨于无性为自性法中，有渐次业、渐次学、
jiàn cì xíng yóu cǐ jiàn cì yè jiàn cì xué jiàn cì xíng gù zhèng dé
渐次行，由此渐次业、渐次学、渐次行故，证得
wú shàng zhèng děng pú tí
无上正等菩提？”

fó yán shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà zuì chū cóng fó shì zūn
佛言：“善现，诸菩萨摩诃萨最初从佛世尊
suǒ wén ruò cóng yǐ duō gòng yǎng zhū fó pú sà mó hē sà suǒ wén ruò
所闻，若从已多供养诸佛菩萨摩诃萨所闻，若
cóng dú jué suǒ wén ruò cóng ā luó hàn suǒ wén ruò cóng bù huán
从独觉所闻，若从阿罗汉所闻，若从不还、
yī lái yù liú suǒ wén zhū fó shì zūn yǐ wú xìng wéi zì xìng jiū
一来、预流所闻：‘诸佛世尊以无性为自性，究
jìng zhèng dé yǐ wú xìng wéi zì xìng fǎ gù míng fó shì zūn zhū pú sà mó
竟证得以无性为自性法故名佛世尊。诸菩萨摩
hē sà yì yǐ wú xìng wéi zì xìng jiàn cì zhèng dé yǐ wú xìng wéi zì xìng
诃萨亦以无性为自性，渐次证得以无性为自性
fǎ gù míng pú sà mó hē sà yī qiè dú jué yì yǐ wú xìng wéi zì xìng
法故名菩萨摩诃萨。一切独觉亦以无性为自性，
jiàn cì zhèng dé yǐ wú xìng wéi zì xìng fǎ gù míng wéi dú jué zhū ā luó
渐次证得以无性为自性法故名为独觉。诸阿罗
hàn yì yǐ wú xìng wéi zì xìng jiàn cì zhèng dé yǐ wú xìng wéi zì xìng fǎ
汉亦以无性为自性，渐次证得以无性为自性法
gù míng ā luó hàn yī qiè bù huán yī lái yù liú yì yǐ wú xìng
故名阿罗汉。一切不还、一来、预流亦以无性
wéi zì xìng jiàn cì zhèng dé yǐ wú xìng wéi zì xìng fǎ gù míng wéi bù
为自性，渐次证得以无性为自性法故名为不
huán yī lái yù liú zhū xián shàn shì yì yǐ wú xìng wéi zì xìng
还、一来、预流。诸贤善士亦以无性为自性，
jué dìng xìn jiě yǐ wú xìng wéi zì xìng fǎ gù míng xián shàn shì zhū yú yǒu
决定信解以无性为自性法故名贤善士。诸余有

qíng yī qiè xíng yī qiè fǎ jiē yǐ wú xìng wéi zì xìng nǎi zhì wú yǒu
情、一切行、一切法皆以无性为自性，乃至无有
rú máo duān liàng ruò xíng ruò fǎ shí yǒu zì xìng ér kě dé zhě shì pú
如毛端量若行若法，实有自性而可得者。’是菩
sà mó hē sà wén cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi ruò yī qiè yǒu qíng
萨摩诃萨闻此事已，作是思惟：‘若一切有情、
yī qiè xíng yī qiè fǎ jiē yǐ wú xìng wéi zì xìng zhèng dé xìn jiě yǐ wú
一切行、一切法皆以无性为自性，证得信解以无
xìng wéi zì xìng fǎ gù míng fó pú sà dú jué shēng wén xián shàn
性为自性法故名佛、菩萨、独觉、声闻、贤善
shì zhě wǒ yú wú shàng zhèng děng pú tí ruò dāng zhèng dé ruò bú
士者，我于无上正等菩提，若当证得、若不
zhèng dé yī qiè yǒu qíng yī qiè xíng yī qiè fǎ cháng yǐ wú xìng wéi
证得，一切有情、一切行、一切法常以无性为
zì xìng gù wǒ dìng yīng fā qù wú shàng zhèng děng pú tí dé pú tí yǐ
自性故，我定应发趣无上正等菩提，得菩提已，
ruò zhū yǒu qíng xíng yǒu xiǎng zhě fāng biàn ān lì lìng zhù wú xiǎng
若诸有情行有想者，方便安立令住无想。’

shàn xiàn shì pú sà mó hē sà jì sī wéi yǐ fā qù wú
“善现，是菩萨摩诃萨既思惟已，发趣无
shàng zhèng děng pú tí wèi pǔ jiù dù zhū yǒu qíng gù zuò jiàn cì yè
上正等菩提，为普救度诸有情故，作渐次业、
xiū jiàn cì xué xíng jiàn cì xíng rú guò qù shì zhū pú sà mó hē sà fā
修渐次学、行渐次行。如过去世诸菩萨摩诃萨发
qù wú shàng zhèng děng pú tí xiān xiū jiàn cì yè xué xíng gù zhèng
趣无上正等菩提，先修渐次业、学、行故，证
dé wú shàng zhèng děng pú tí shì pú sà mó hē sà yì fù rú shì xiān
得无上正等菩提，是菩萨摩诃萨亦复如是，先
yīng xiū xíng bù shī bō luó mì duō cì yīng xiū xíng jìng jiè bō luó mì duō
应修行布施波罗蜜多，次应修行净戒波罗蜜多，
cì yīng xiū xíng ān rěn bō luó mì duō cì yīng xiū xíng jīng jìn bō luó mì
次应修行安忍波罗蜜多，次应修行精进波罗蜜
duō cì yīng xiū xíng jìng lǜ bō luó mì duō hòu yīng xiū xíng bō rě bō luó
多，次应修行静虑波罗蜜多，后应修行般若波罗
mì duō
蜜多。

shàn xiàn shì pú sà mó hē sà cóng chū fā xīn xiū xíng bù shī
“善现，是菩萨摩诃萨从初发心修行布施

bō luó mì duō shí yīng zì xíng bù shī bō luó mì duō yì quàn tā xíng bù
波罗蜜多时，应自行布施波罗蜜多，亦劝他行布
shī bō luó mì duō chēngyángxiǎn shì bù shī bō luó mì duōgōng dé
施波罗蜜多，称扬显示布施波罗蜜多功德，
huān xǐ zàn tàn xíng bù shī bō luó mì duōzhě yóu cǐ yīn yuán bù shī yuán
欢喜赞叹行布施波罗蜜多者。由此因缘布施圆
mǎn shēngtiānrénzhōng dé dà cái wèi cháng xíng bù shī lí qiān lìn xīn
满，生天人中得大财位，常行布施离悭吝心，
suí zhū yǒu qíng xū shí shī shí xū yǐn shī yǐn xū yī shī yī xū
随诸有情，须食施食，须饮施饮，须衣施衣，须
shèng shī shèng xū xiānghuā shī xiānghuā xū yīng luò shī yīng luò xū
乘施乘，须香华施香华，须瓔珞施瓔珞，须
fáng shè shī fáng shè xū wò jù shī wò jù xū dēng míng shī dēng míng
房舍施房舍，须卧具施卧具，须灯明施灯明，
xū cái bǎo shī cái bǎo xū tóng pú shī tóng pú suí yú suǒ xū zhǒng
须财宝施财宝，须僮仆施僮仆，随余所须种
zhǒng zī jù jiē xī shī yǔ shì pú sà mó hē sà yóu bù shī gù shòu chí
种资具皆悉施与。是菩萨摩訶萨由布施故受持
jiè yùn shēngtiānrénzhōng dé dà zūn guì yóu shī jiè gù fù dé dìng
戒蕴，生天人中得大尊贵，由施、戒故复得定
yùn yóu shī jiè dìng gù fù dé huì yùn yóu shī jiè dìng
蕴，由施、戒、定故复得慧蕴，由施、戒、定、
huì gù fù dé jiě tuō yùn yóu shī jiè dìng huì jiě tuō gù fù
慧故复得解脱蕴，由施、戒、定、慧、解脱故复
dé jiě tuō zhì jiàn yùn yóu shī jiè dìng huì jiě tuō jiě tuō
得解脱智³见蕴，由施、戒、定、慧、解脱、解脱
zhì jiàn yùn yuán mǎn gù chāo zhū shēng wén jí dú jué dì qù rù pú sà
智⁴见蕴圆满故超诸声闻及独觉地，趣入菩萨
zhèng xìng lí shēng rù pú sà zhèng xìng lí shēng wèi yǐ biàn néng yán
正性离生；入菩萨正性离生位已，便能严
jìng fó tǔ chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ chéng shú yǒu qíng dé yuán mǎn
净佛土成熟有情；严净佛土成熟有情得圆满
yǐ biàn néng zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí zhèng dé wú shàng
已，便能证得无上正等菩提；证得无上

³ 丽藏：智；永乐北藏：智；龙藏：知；校勘：智

⁴ 丽藏：智；永乐北藏：智；龙藏：知；校勘：智

zhèngděng pú tí yǐ biànnéngzhuànzhe fǎ lún yóuzhuànzhe fǎ
正等菩提已，便能转正法轮，由转正法
lún gù ān lì yǒuqíng yú sānshèng fǎ yǒuqíng ān zhù sānshèng fǎ yǐ
轮故，安立有情于三乘法；有情安住三乘法已，
jiě tuōshēng sǐ zhèng dé niè pán shànxiàn shì pú sà mó hē sà yóu bù
解脱生死证得涅槃。善现，是菩萨摩诃萨由布
shī gù suī néng rú shì zuòjiàn cì yè xiū jiàn cì xué xíngjiàn cì xíng
施故，虽能如是作渐次业、修渐次学、行渐次行，
ér guān yī qiè dōu bù kě dé hé yǐ gù yǐ yī qiè fǎ zì xìng wú
而观一切不可得。何以故？以一切法自性无
gù
故。

fù cì shànxiàn shì pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn xiū
“复次，善现，是菩萨摩诃萨从初发心修
xíngjìng jiè bō luó mì duō shí yīng zì xíngjìng jiè bō luó mì duō yì quàn
行净戒波罗蜜多时，应自行净戒波罗蜜多，亦劝
tā xíngjìng jiè bō luó mì duō chēngyángxiǎn shì jìng jiè bō luó mì duō
他行净戒波罗蜜多，称扬显示净戒波罗蜜多
gōng dé huān xǐ zàn tàn xíngjìng jiè bō luó mì duō zhě shì pú sà mó
功德，欢喜赞叹行净戒波罗蜜多者。是菩萨摩
hē sà yóu cǐ yīn yuán jiè yù nqīngjìng shēngtiān rén zhōng dé dà zūn guì
诃萨由此因缘戒蕴清净，生天人中得大尊贵，
shī pín qióngzhězhǒngzhǒng cái wù jì xíng shī yǐ ān zhù jiè yùn dìng
施贫穷者种种财物，既行施已，安住戒蕴、定
yùn huì yùn jiě tuō yùn jiě tuō zhì jiàn yùn yóu jiè dìng huì
蕴、慧蕴、解脱蕴、解脱智⁵见蕴。由戒、定、慧、
jiě tuō jiě tuō zhì jiàn yùn qīngjìng gù chāozhūshēngwén jí dú jué dì
解脱、解脱智⁶见蕴清净故超诸声闻及独觉地，
qù rù pú sà zhèngxìng lí shēng rù pú sà zhèngxìng lí shēngwèi yǐ
趣入菩萨正性离生；入菩萨正性离生位已，
biànnéngyánjìng fó tǔ chéngshú yǒuqíng yánjìng fó tǔ chéngshú
便能严净佛土、成熟有情；严净佛土、成熟
yǒuqíng dé yuánmǎn yǐ biànnéngzhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí
有情得圆满已，便能证得无上正等菩提；

⁵ 丽藏：智；永乐北藏：智；龙藏：知；校勘：智

⁶ 丽藏：智；永乐北藏：智；龙藏：知；校勘：智

zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí yǐ biànnéngzhuànzhèng fǎ lún
证得无上正等菩提已，便能转正法轮；
yóuzhuànzhèng fǎ lún gù ān lì yǒuqíng yú sānshèng fǎ yǒuqíng ān
由转正法轮故，安立有情于三乘法；有情安
zhù sānshèng fǎ yǐ jiě tuōshēng sǐ zhèng dé nièpán shànxiàn shì
住三乘法已，解脱生死证得涅槃。善现，是
pú sà mó hē sà yóujìng jiè gù suī néng rú shì zuòjiàn cì yè xiū jiàn
菩萨摩訶萨由净戒故，虽能如是作渐次业、修渐
cì xué xíngjiàn cì xíng ér guān yī qiè dōu bù kě dé hé yǐ gù
次学、行渐次行，而观一切不可得。何以故？
yǐ yī qiè fǎ zì xìng wú gù
以一切法自性无故。

fù cì shànxiàn shì pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn xiū
“复次，善现，是菩萨摩訶萨从初发心修
xíng ān rěn bō luó mì duō shí yīng zì xíng ān rěn bō luó mì duō yì quàn
行安忍波罗蜜多时，应自行安忍波罗蜜多，亦劝
tā xíng ān rěn bō luó mì duō chēngyángxiǎn shì ān rěn bō luó mì duō
他行安忍波罗蜜多，称扬显示安忍波罗蜜多
gōng dé huān xǐ zàn tàn xíng ān rěn bō luó mì duō zhě shì pú sà mó
功德，欢喜赞叹行安忍波罗蜜多者。是菩萨摩
hē sà xíng ān rěn shí néng yǐ cái wù shī zhū yǒuqíng jiē lìng mǎn zú
訶萨行安忍时，能以财物施诸有情皆令满足；
jì xíng shī yǐ ān zhù jiè yùn ān zhù ān rěn ān zhù dìng yùn huì
既行施已，安住戒蕴，安住安忍，安住定蕴、慧
yùn jiě tuō yùn jiě tuō zhì jiàn yùn yóu jiè dìng huì jiě tuō
蕴、解脱蕴、解脱智⁷见蕴。由戒、定、慧、解脱、
jiě tuō zhì jiàn yùn qīng jìng gù chāo zhū shēng wén jí dú jué dì qù rù
解脱智⁸见蕴清净故，超诸声闻及独觉地，趣入
pú sà zhèng xìng lí shēng rù pú sà zhèng xìng lí shēng wèi yǐ biàn
菩萨正性离生；入菩萨正性离生位已，便
néng yán jìng fó tǔ chéng shú yǒuqíng yán jìng fó tǔ chéng shú yǒu
能严净佛土、成熟有情；严净佛土、成熟有
qíng dé yuán mǎn yǐ biànnéngzhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí
情得圆满已，便能证得无上正等菩提；

⁷ 丽藏：智；永乐北藏：智；龙藏：知；校勘：智

⁸ 丽藏：智；永乐北藏：智；龙藏：知；校勘：智

zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí yǐ biànnéngzhuànzèng fǎ lún
证得无上正等菩提已，便能转正法轮；
yóuzhuànzèng fǎ lún gù ān lì yǒuqíng yú sānshèng fǎ yǒuqíng ān
由转正法轮故，安立有情于三乘法；有情安
zhù sānshèng fǎ yǐ jiě tuōshēng sǐ zhèng dé niè pán shànxiàn shì
住三乘法已，解脱生死证得涅槃。善现，是
pú sà mó hē sà yóu ān rěn gù suī néng rú shì zuòjiàn cì yè xiū jiàn
菩萨摩訶萨由安忍故，虽能如是作渐次业、修渐
cì xué xíngjiàn cì xíng ér guān yī qiè dōu bù kě dé hé yǐ gù
次学、行渐次行，而观一切不可得。何以故？
yǐ yī qiè fǎ zì xìng wú gù
以一切法自性无故。

fù cì shànxiàn shì pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn xiū
“复次，善现，是菩萨摩訶萨从初发心修
xíng jīng jìn bō luó mì duō shí yīng zì yú zhūshàn fǎ fā qín jīng jìn bō
行精进波罗蜜多时，应自于诸善法发勤精进波
luó mì duō yì quàn tā yú zhūshàn fǎ fā qín jīng jìn bō luó mì duō
罗蜜多，亦劝他于诸善法，发勤精进波罗蜜多，
chēngyángxiǎn shì yú zhūshàn fǎ fā qín jīng jìn bō luó mì duōgōng dé
称扬显示于诸善法，发勤精进波罗蜜多功德，
huān xǐ zàn tàn yú zhūshàn fǎ fā qín jīng jìn bō luó mì duōzhě shì
欢喜赞叹于诸善法，发勤精进波罗蜜多者。是
pú sà mó hē sà xíng jīng jìn shí néng yǐ cái wù shī zhū yǒuqíng jiē lìng
菩萨摩訶萨行精进时，能以财物施诸有情皆令
mǎn zú jì xíng shī yǐ ān zhù jiè yùn ān zhù ān rěn ān zhù jīng
满足；既行施已，安住戒蕴，安住安忍，安住精
jìn ān zhù dìngyùn huì yùn jiě tuō yùn jiě tuō zhì jiàn yùn yóu
进，安住定蕴、慧蕴、解脱蕴、解脱智⁹见蕴。由
jiè dìng huì jiě tuō jiě tuō zhì jiàn yùn qīng jìng gù chāozhū
戒、定、慧、解脱、解脱智¹⁰见蕴清净故，超诸
shēngwén jí dú jué dì qù rù pú sà zhèng xìng lí shēng rù pú sà
声闻及独觉地，趣入菩萨正性离生；入菩萨
zhèng xìng lí shēng wèi yǐ biànnéng yán jìng fó tǔ chéngshú yǒuqíng
正性离生位已，便能严净佛土、成熟有情；

⁹ 丽藏：智；永乐北藏：智；龙藏：知；校勘：智

¹⁰ 丽藏：智；永乐北藏：智；龙藏：知；校勘：智

yán jìng fó tǔ chéng shú yǒu qíng dé yuán mǎn yǐ biàn néng zhèng dé wú
严净佛土、成熟有情得圆满已，便能证得无
shàng zhèng děng pú tí zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí yǐ biàn
上正等菩提；证得无上正等菩提已，便
néng zhuǎn zhèng fǎ lún yóu zhuǎn zhèng fǎ lún gù ān lì yǒu qíng yú
能转正法轮；由转正法轮故，安立有情于
sān shèng fǎ yǒu qíng ān zhù sān shèng fǎ yǐ jiě tuō shēng sǐ zhèng dé
三乘法；有情安住三乘法已，解脱生死证得
niè pán shàn xiàn shì pú sà mó hē sà yóu jīng jìn gù suī néng rú
涅槃。善现，是菩萨摩诃萨由精进故，虽能如
shì zuò jiàn cì yè xiū jiàn cì xué xíng jiàn cì xíng ér guān yī qiè dōu
是作渐次业、修渐次学、行渐次行，而观一切都
bù kě dé hé yǐ gù yǐ yī qiè fǎ zì xìng wú gù
不可得。何以故？以一切法自性无故。

fù cì shàn xiàn shì pú sà mó hē sà cóng chū fā xīn xiū
“复次，善现，是菩萨摩诃萨从初发心修

xíng jìng lǜ bō luó mì duō shí yīng zì rù sì jìng lǜ sì wú liàng sì
行静虑波罗蜜多时，应自入四静虑、四无量、四
wú sè dìng yì quàn tā rù sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng
无色定，亦劝他入四静虑、四无量、四无色定，
chēng yáng xiǎn shì rù sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng gōng dé
称扬显示入四静虑、四无量、四无色定功德，
huān xǐ zàn tàn rù sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng zhě shì
欢喜赞叹入四静虑、四无量、四无色定者。是
pú sà mó hē sà ān zhù sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng néng
菩萨摩诃萨安住四静虑、四无量、四无色定，能
yǐ cái wù shī zhū yǒu qíng jiē lìng mǎn zú jì xíng shī yǐ ān zhù jiè yùn
以财物施诸有情皆令满足；既行施已，安住戒蕴，
ān zhù ān rěn ān zhù jīng jìn ān zhù dìng yùn huì yùn jiě tuō yùn
安住安忍，安住精进，安住定蕴、慧蕴、解脱蕴、
jiě tuō zhì jiàn yùn yóu jiè dìng huì jiě tuō jiě tuō zhì jiàn
解脱智¹¹见蕴。由戒、定、慧、解脱、解脱智¹²见
yùn qīng jìng gù chāo zhū shēng wén jí dú jué dì qù rù pú sà zhèng
蕴清净故，超诸声闻及独觉地，趣入菩萨正

¹¹ 丽藏：智；永乐北藏：智；龙藏：知；校勘：智

¹² 丽藏：智；永乐北藏：智；龙藏：知；校勘：智

xìng lí shēng rù pú sà zhèngxìng lí shēngwèi yǐ biànnéngyánjìng fó
性离生；入菩萨正性离生位已，便能严净佛
tǔ chéngshúyǒuqíng yánjìng fó tǔ chéngshúyǒuqíng dé yuánmǎn
土、成熟有情；严净佛土、成熟有情得圆满
yǐ biànnéngzhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí zhèng dé wú shàng
已，便能证得无上正等菩提；证得无上
zhèngděng pú tí yǐ biànnéngzhuànzhèng fǎ lún yóuzhuànzhèng fǎ
正等菩提已，便能转正法轮；由转正法
lún gù ān lì yǒuqíng yú sānshèng fǎ yǒuqíng ān zhù sānshèng fǎ yǐ
轮故，安立有情于三乘法；有情安住三乘法已，
jiě tuōshēng sǐ zhèng dé niè pán shànxiàn shì pú sà mó hē sà yóujìng
解脱生死证得涅槃。善现，是菩萨摩诃萨由静
lǜ gù suī néng rú shì zuòjiàn cì yè xiū jiàn cì xué xíngjiàn cì xíng
虑故，虽能如是作渐次业、修渐次学、行渐次行，
ér guān yī qiè dōu bù kě dé hé yǐ gù yǐ yī qiè fǎ zì xìng wú
而观一切都不可得。何以故？以一切法自性无
gù
故。

fù cì shànxiàn shì pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn xiū
“复次，善现，是菩萨摩诃萨从初发心修
xíng bō rě bō luó mì duō shí shī zhūyǒuqíngzhǒngzhǒng cái wù ān zhù
行般若波罗蜜多时，施诸有情种种财物，安住
jiè yùn ān zhù ān rěn ān zhù jīng jìn ān zhù dìngyùn huì yùn
戒蕴，安住安忍，安住精进，安住定蕴、慧蕴、
jiě tuō yùn jiě tuō zhì jiàn yùn zì xíng bù shī jìng jiè ān rěn
解脱蕴、解脱智见蕴，自行布施、净戒、安忍、
jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō yì quàn tā xíng bù shī jìng
精进、静虑、般若波罗蜜多，亦劝他行布施、净
jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō chēngyáng
戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，称扬
xiǎn shì bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó
显示布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗
mì duōgōng dé huān xǐ zàn tàn xíng bù shī jìng jiè ān rěn jīng
蜜多功德，欢喜赞叹行布施、净戒、安忍、精
jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duōzhě shì pú sà mó hē sà yóu bù
进、静虑、般若波罗蜜多者。是菩萨摩诃萨由布
shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duōfāng
施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多方

biànshànqiǎo lì gù chāozhūshēngwén jí dú jué dì qù rù pú sà
便善巧力故，超诸声闻及独觉地，趣入菩萨
zhèngxìng lí shēng rù pú sà zhèngxìng lí shēngwèi yǐ biànnéngyán
正性离生；入菩萨正性离生位已，便能严
jìng fó tǔ chéngshúyǒuqíng yánjìng fó tǔ chéngshúyǒuqíng dé yuán
净佛土、成熟有情；严净佛土、成熟有情得圆
mǎn yǐ biànnéngzhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí zhèng dé wú
满已，便能证得无上正等菩提；证得无
shàngzhèngděng pú tí yǐ biànnéngzhuǎnzhèng fǎ lún yóuzhuǎnzhèng
上正等菩提已，便能转正法轮；由转正
fǎ lún gù ān lì yǒuqíng yú sānshèng fǎ yǒuqíng ān zhù sānshèng fǎ
法轮故，安立有情于三乘法；有情安住三乘法
yǐ jiě tuōshēng sǐ zhèng dé niè pán shànxiàn shì pú sà mó hē sà
已，解脱生死证得涅槃。善现，是菩萨摩诃萨
yóu bō rě gù suī néng rú shì zuòjiàn cì yè xiū jiàn cì xué xíngjiàn
由般若故，虽能如是作渐次业、修渐次学、行渐
cì xíng ér guān yī qiè dōu bù kě dé hé yǐ gù yǐ yī qiè fǎ zì
次行，而观一切都不可得。何以故？以一切法自
xìng wú gù shànxiàn shì wéi pú sà mó hē sà yī xíng liù zhǒng bō luó
性无故。善现，是为菩萨摩诃萨依行六种波罗
mì duōzuòjiàn cì yè xiū jiàn cì xué xíngjiàn cì xíng
蜜多作渐次业、修渐次学、行渐次行。

fù cì shànxiàn pú sà mó hē sà zuòjiàn cì yè xiū jiàn
“复次，善现，菩萨摩诃萨作渐次业、修渐
cì xué xíngjiàn cì xíng shí cóngchū fā xīn yǐ yī qiè zhì zhì xiāngyìng
次学、行渐次行时，从初发心以一切智智相应
zuò yì xìn jiě zhū fǎ jiē yǐ wú xìngwéi qí zì xìng xiānyīng xiū fó suí
作意，信解诸法皆以无性为其自性，先应修佛随
niàn cì yīng xiū fǎ suí niàn cì yīng xiū sēng suí niàn cì yīng xiū jiè
念，次应修法随念，次应修僧随念，次应修戒
suí niàn cì yīng xiū shě suí niàn hòuyīng xiū tiān suí niàn
随念，次应修舍随念，后应修天随念。

shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà xiū fó suí niàn shànxiàn
“善现，云何菩萨摩诃萨修佛随念？善现，
shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí bù yīng yǐ sè sī
是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，不应以色思
wéi rú lái yīng zhèngděng jué bù yīng yǐ shòu xiǎng xíng shí
惟如来、应、正等觉，不应以受、想、行、识

sī wéi rú lái yīng zhèngděngjué hé yǐ gù shànxiàn sè wú
思惟如来、应、正等觉。何以故？善现，色无
zì xìng shòu xiǎng xíng shí wú zì xìng ruò fǎ wú zì xìng zé
自性，受、想、行、识无自性；若法无自性则
wú suǒ yǒu ruò wú suǒ yǒu zé bù kě niàn suǒ yǐ zhě hé shànxiàn
无所有，若无所有则不可念。所以者何？善现，
ruò wú niàn wú sī wéi shì wéi fó suí niàn
若无念、无思惟是为佛随念。

fù cì shànxiàn pú sà mó hē sà bù yīng yǐ sān shí èr dà
“复次，善现，菩萨摩訶萨不应以三十二大
shì xiàng sī wéi rú lái yīng zhèngděngjué bù yīng yǐ zhēn jīn sè shēn
士相思惟如来、应、正等觉，不应以真金色身
sī wéi rú lái yīng zhèngděngjué bù yīng yǐ shēnyǒuchángguāngmiàn
思惟如来、应、正等觉，不应以身有常光面
gè yī xún sī wéi rú lái yīng zhèngděngjué bù yīng yǐ bā shí suí
各一寻思惟如来、应、正等觉，不应以八十随
hǎo sī wéi rú lái yīng zhèngděngjué hé yǐ gù shànxiàn rú
好思惟如来、应、正等觉。何以故？善现，如
shì xiàng hǎo jīn guāng sè shēndōu wú zì xìng ruò fǎ wú zì xìng zé wú
是相好金光色身都无自性，若法无自性则无
suǒ yǒu ruò wú suǒ yǒu zé bù kě niàn suǒ yǐ zhě hé shànxiàn ruò
所有，若无所有则不可念。所以者何？善现，若
wú niàn wú sī wéi shì wéi fó suí niàn
无念、无思惟是为佛随念。

fù cì shànxiàn pú sà mó hē sà bù yīng yǐ jiè yùn sī wéi
“复次，善现，菩萨摩訶萨不应以戒蕴思惟
rú lái yīng zhèngděngjué bù yīng yǐ dìng yùn huì yùn jiě tuō
如来、应、正等觉，不应以定蕴、慧蕴、解脱
yùn jiě tuō zhì jiàn yùn sī wéi rú lái yīng zhèngděngjué hé yǐ
蕴、解脱智¹³见蕴思惟如来、应、正等觉。何以
gù shànxiàn rú shì zhū yùn jiē wú zì xìng ruò fǎ wú zì xìng zé wú
故？善现，如是诸蕴皆无自性，若法无自性则无
suǒ yǒu ruò wú suǒ yǒu zé bù kě niàn suǒ yǐ zhě hé shànxiàn ruò
所有，若无所有则不可念。所以者何？善现，若
wú niàn wú sī wéi shì wéi fó suí niàn
无念、无思惟是为佛随念。

¹³ 丽藏：智；永乐北藏：智；龙藏：知；校勘：智

fù cì shànxiàn pú sà mó hē sà bù yīng yǐ wǔ yǎn liù
“复次，善现，菩萨摩诃萨不应以五眼、六
shéntōng sī wéi rú lái yīng zhèngděngjué bù yīng yǐ fó shí lì sì
神通思惟如来、应、正等觉，不应以佛十力四
wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ sī wéi rú lái yīng
无所畏、四无碍解、十八佛不共法思惟如来、应、
zhèngděngjué bù yīng yǐ dà cí dà bēi dà xǐ dà shě sī wéi
正等觉，不应以大慈、大悲、大喜、大舍思惟
rú lái yīng zhèngděngjué bù yīng yǐ wú wàng shī fǎ héngzhù
如来、应、正等觉，不应以无忘失法、恒住
shěxìng sī wéi rú lái yīng zhèngděngjué bù yīng yǐ yī qiè zhì
舍性思惟如来、应、正等觉，不应以一切智、
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì sī wéi rú lái yīng zhèngděngjué
道相智、一切相智思惟如来、应、正等觉。
hé yǐ gù shànxiàn rú shì zhū fǎ jiē wú zì xìng ruò fǎ wú zì xìng
何以故？善现，如是诸法皆无自性，若法无自性
zé wú suǒ yǒu ruò wú suǒ yǒu zé bù kě niàn suǒ yǐ zhě hé shànxiàn
则无所有，若无所有则不可念。所以者何？善现，
ruò wú niàn wú sī wéi shì wéi fó suí niàn
若无念、无思惟是为佛随念。

fù cì shànxiàn pú sà mó hē sà bù yīng yǐ yuán qǐ zhī
“复次，善现，菩萨摩诃萨不应以缘起之
fǎ sī wéi rú lái yīng zhèngděngjué hé yǐ gù shànxiàn yuán
法思惟如来、应、正等觉。何以故？善现，缘
qǐ zhī fǎ dōu wú zì xìng ruò fǎ wú zì xìng zé wú suǒ yǒu ruò wú suǒ
起之法都无自性，若法无自性则无所有，若无所
yǒu zé bù kě niàn suǒ yǐ zhě hé shànxiàn ruò wú niàn wú sī
有则不可念。所以者何？善现，若无念、无思
wéi shì wéi fó suí niàn shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó
惟是为佛随念。善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗
mì duō shí yīng rú shì xiū fó suí niàn ruò rú shì xiū fó suí niàn shì
蜜多时，应如是修佛随念，若如是修佛随念，是
wéi pú sà mó hē sà zuò jiàn cì yè xiū jiàn cì xué xíng jiàn cì xíng
为菩萨摩诃萨作渐次业、修渐次学、行渐次行。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà rú shì zuò jiàn cì yè xiū jiàn
“善现，是菩萨摩诃萨如是作渐次业、修渐
cì xué xíng jiàn cì xíng shí zé néng yuán mǎn sì niàn zhù yì néng yuán
次学、行渐次行时，则能圆满四念住，亦能圆

mǎn sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī
满四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、
bā shèngdào zhī zé néngyuánmǎnkōng jiě tuōmén yì néngyuánmǎn
八圣道支；则能圆满空解脱门，亦能圆满
wú xiàng wú yuàn jiě tuōmén zé néngyuánmǎnchūjìng lù yì néng
无相、无愿解脱门；则能圆满初静虑，亦能
yuánmǎn dì èr dì sān dì sì jìng lù zé néngyuánmǎn cí wú liàng
圆满第二、第三、第四静虑；则能圆满慈无量，
yì néngyuánmǎnbēi xǐ shě wú liàng zé néngyuánmǎnkōng wú biān
亦能圆满悲、喜、舍无量；则能圆满空无边
chùdìng yì néngyuánmǎn shí wú biānchù wú suǒyǒuchù fēi xiǎng fēi
处定，亦能圆满识无边处、无所有处、非想非
fēi xiǎngchùdìng zé néngyuánmǎn bā jiě tuō yì néngyuánmǎn bā
非想处定；则能圆满八解脱，亦能圆满八
shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù zé néngyuánmǎn yī qiè sān
胜处、九次第定、十遍处；则能圆满一切三
mó dì mén yì néngyuánmǎn yī qiè tuó luó ní mén zé néngyuánmǎn
摩地门，亦能圆满一切陀罗尼门；则能圆满
bù shī bō luó mì duō yì néngyuánmǎnjìng jiè ān rěn jīng jìn
布施波罗蜜多，亦能圆满净戒、安忍、精进、
jìng lù bō rě bō luó mì duō zé néngyuánmǎn nèi kōng yì néngyuán
静虑、般若波罗蜜多；则能圆满内空，亦能圆
mǎnwàikōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒu
满外空、内外空、空空、大空、胜义空、有
wéikōng wú wéikōng bì jìngkōng wú jì kōng sànkōng wú biàn
为空、无为空、毕竟空、无际空、散空、无变
yì kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng
异空、本性空、自相空、共相空、一切法空、
bù kě dé kōng wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng zé
不可得空、无性空、自性空、无性自性空；则
néngyuánmǎnzhēn rú yì néngyuánmǎn fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng
能圆满真如，亦能圆满法界、法性、不虚妄
xìng bú biàn yì xìng píngděngxìng lí shēngxìng fǎ dìng fǎ zhù
性、不变异性、平等性、离生性、法定、法住、
shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè zé néngyuánmǎn wǔ yǎn yì
实际、虚空界、不思議界；则能圆满五眼，亦
néngyuánmǎn liù shéntōng zé néngyuánmǎn fó shí lì yì néngyuán
能圆满六神通；则能圆满佛十力，亦能圆

mǎn sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ zé néng
满四无所畏、四无碍解、十八佛不共法；则能
yuánmǎn dà cí yì néngyuánmǎn dà bēi dà xǐ dà shě zé néng
圆满大慈，亦能圆满大悲、大喜、大舍；则能
yuánmǎn wú wàng shī fǎ yì néngyuánmǎnhéngzhù shě xìng zé néng
圆满无忘失法，亦能圆满恒住舍性；则能
yuánmǎn yī qiè zhì yì néngyuánmǎndàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì
圆满一切智，亦能圆满道相智、一切相智，
yóu cǐ zhèng dé yī qiè zhì zhì shànxiàn shì pú sà mó hē sà yǐ wú
由此证得一切智智。善现，是菩萨摩诃萨以无
xìngwéi zì xìngfāngbiàn lì gù jué yī qiè fǎ jiē wú zì xìng qí zhōng
性为自性方便力故，觉一切法皆无自性，其中
wú yǒuxiǎng yì fù wú wú xiǎng shànxiàn pú sà mó hē sà yīng rú shì
无有想亦复无无想。善现，菩萨摩诃萨应如是
xiū fó suí niàn wèi yú qí zhōngshàng wú shǎoniàn kuàngyǒuniàn fó
修佛随念，谓于其中尚无少念，况有念佛！

大般若波罗蜜多经卷第三百七十二

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sān bǎi qī shí sān
大般若波罗蜜多经卷第三百七十三

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

chū fēn sān jiàn cì pǐn dì liù shí wǔ zhī èr
初分三渐次品第六十五之二

shàn xiàn yún hé pú sà mó hē sà xiū fǎ suí niàn shàn xiàn
“善现，云何菩萨摩诃萨修法随念？善现，
shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí bù yīng sī wéi
是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，不应思惟
shàn fǎ bù yīng sī wéi bú shàn fǎ bù yīng sī wéi wú jì fǎ bù yīng
善法，不应思惟不善法，不应思惟无记法；不应
sī wéi shì jiān fǎ bù yīng sī wéi chū shì jiān fǎ bù yīng sī wéi yǒu ài
思惟世间法，不应思惟出世间法；不应思惟有爱
rǎn fǎ bù yīng sī wéi wú ài rǎn fǎ bù yīng sī wéi yǒu zhēng fǎ bù
染法，不应思惟无爱染法；不应思惟有诤法，不
yīng sī wéi wú zhēng fǎ bù yīng sī wéi shèng fǎ bù yīng sī wéi fēi
应思惟无诤法；不应思惟圣法，不应思惟非
shèng fǎ bù yīng sī wéi yǒu lòu fǎ bù yīng sī wéi wú lòu fǎ bù yīng
圣法；不应思惟有漏法，不应思惟无漏法；不应
sī wéi yù jiè xì fǎ bù yīng sī wéi sè jiè xì fǎ bù yīng sī wéi wú
思惟欲界系法，不应思惟色界系法，不应思惟无
sè jiè xì fǎ bù yīng sī wéi yǒu duò fǎ bù yīng sī wéi wú duò fǎ
色界系法；不应思惟有堕法，不应思惟无堕法；
bù yīng sī wéi yǒu wéi fǎ bù yīng sī wéi wú wéi fǎ hé yǐ gù shàn
不应思惟有为法，不应思惟无为法。何以故？善
xiàn rú shì zhū fǎ jiē wú zì xìng ruò fǎ wú zì xìng zé wú suǒ yǒu
现，如是诸法皆无自性，若法无自性则无所有，
ruò wú suǒ yǒu zé bù kě niàn suǒ yǐ zhě hé shàn xiàn ruò wú niàn
若无所有则不可念。所以者何？善现，若无念、
wú sī wéi shì wéi fǎ suí niàn shàn xiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě
无思惟是为法随念。善现，菩萨摩诃萨修行般若
bō luó mì duō shí yīng rú shì xiū fǎ suí niàn ruò rú shì xiū fǎ suí niàn
波罗蜜多时，应如是修法随念，若如是修法随念，

shì wéi pú sà mó hē sà zuòjiàn cì yè xiū jiàn cì xué xíngjiàn cì xíng
是为菩萨摩诃萨作渐次业、修渐次学、行渐次行。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà rú shì zuòjiàn cì yè xiū jiàn
“善现，是菩萨摩诃萨如是作渐次业、修渐

cì xué xíngjiàn cì xíng shí zé néngyuánmǎn sì niànzhù yì néngyuán
次学、行渐次行时，则能圆满四念住，亦能圆

mǎn sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī dèngjué zhī
满四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、

bā shèngdào zhī zé néngyuánmǎnkōng jiě tuōmén yì néngyuánmǎn
八圣道支；则能圆满空解脱门，亦能圆满

wú xiàng wú yuàn jiě tuōmén zé néngyuánmǎn sì jìng lù yì néng
无相、无愿解脱门；则能圆满四静虑，亦能

yuánmǎn sì wú liàng sì wú sè dìng zé néngyuánmǎn bā jiě tuō
圆满四无量、四无色定；则能圆满八解脱，

yì néngyuánmǎn bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù zé néng
亦能圆满八胜处、九次第定、十遍处；则能

yuánmǎn yī qiè sān mó dì mén yì néngyuánmǎn yī qiè tuó luó ní mén
圆满一切三摩地门，亦能圆满一切陀罗尼门；

zé néngyuánmǎn bù shī bō luó mì duō yì néngyuánmǎn jìng jiè ān
则能圆满布施波罗蜜多，亦能圆满净戒、安

rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō zé néngyuánmǎn nèi
忍、精进、静虑、般若波罗蜜多；则能圆满内

kōng yì néngyuánmǎnwàikōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng
空，亦能圆满外空、内外空、空空、大空、

shèng yì kōng yǒuwéikōng wú wéikōng bì jìngkōng wú jì kōng
胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、

sànkōng wú biàn yì kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng
散空、无变异空、本性空、自相空、共相空、

yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìngkōng zì xìng¹⁴ kōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性¹⁴空、无性

zì xìngkōng zé néngyuánmǎnzhēn rú yì néngyuánmǎn fǎ jiè fǎ
自性空；则能圆满真如，亦能圆满法界、法

xìng bù xū wàngxìng bú biàn yì xìng píngděngxìng lí shēngxìng
性、不虚妄性、不变异性、平等性、离生性、

fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè zé néng
法定、法住、实际、虚空界、不思議界；则能

¹⁴ 大正藏：性；永乐北藏及龙藏：相；校勘：性

yuánmǎn wǔ yǎn yì néngyuánmǎn liù shéntōng zé néngyuánmǎn fó
圆满五眼，亦能圆满六神通；则能圆满佛
shí lì yì néngyuánmǎn sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó
十力，亦能圆满四无所畏、四无碍解、十八佛
bú gòng fǎ zé néngyuánmǎn dà cí yì néngyuánmǎn dà bēi dà
不共法；则能圆满大慈，亦能圆满大悲、大
xǐ dà shě zé néngyuánmǎn wú wàng shī fǎ yì néngyuánmǎnhéng
喜、大舍；则能圆满无忘失法，亦能圆满恒
zhù shě xìng zé néngyuánmǎn yī qiè zhì yì néngyuánmǎndào xiàng zhì
住舍性；则能圆满一切智，亦能圆满道相智、
yī qiè xiàng zhì yóu cǐ zhèng dé yī qiè zhì zhì
一切相智，由此证得一切智智。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà yǐ wú xìng wéi zì xìng fāng biàn
“善现，是菩萨摩诃萨以无性为自性方便
lì gù jué yī qiè fǎ jiē wú zì xìng qí zhōng wú yǒu xiǎng yì fù wú
力故，觉一切法皆无自性，其中无有想亦复无
wú xiǎng shànxiàn pú sà mó hē sà yīng rú shì xiū fǎ suí niàn wèi
无想。善现，菩萨摩诃萨应如是修法随念，谓
yú qí zhōng shàng wú shǎo niàn kùng yǒu niàn fǎ
于其中尚无少念况有念法！

shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà xiū sēng suí niàn shànxiàn
“善现，云何菩萨摩诃萨修僧随念？善现，
shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng zuò shì niàn
是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，应作是念：

fó dì zǐ zhòng jù jìng jiè yùn dìng yùn huì yùn jiě tuō yùn
‘佛弟子众具净戒蕴、定蕴、慧蕴、解脱蕴、
jiě tuō zhì jiàn yùn sì shuāng bā zhī bǔ tè qié luó yī qiè jiē shì wú
解脱智¹⁵见蕴，四双八只补特伽罗，一切皆是无
xìng suǒ xiǎn jiē yǐ wú xìng wéi qí zì xìng yóu shì yīn yuán bù yīng sī
性所显，皆以无性为其自性，由是因缘不应思
wéi hé yǐ gù shànxiàn fó dì zǐ zhòng jiē wú zì xìng ruò fǎ
惟。’何以故？善现，佛弟子众皆无自性，若法
wú zì xìng zé wú suǒ yǒu ruò wú suǒ yǒu zé bù kě niàn suǒ yǐ zhě hé
无自性则无所有，若无所有则不可念。所以者何？

shànxiàn ruò wú niàn wú sī wéi shì wéi sēng suí niàn shànxiàn pú
善现，若无念、无思惟是为僧随念。善现，菩

¹⁵ 丽藏：智；永乐北藏：智；龙藏：知；校勘：智

sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng rú shì xiū sēng suí
萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，应如是修僧随
niàn ruò rú shì xiū sēng suí niàn shì wéi pú sà mó hē sà zuò jiàn cì yè
念，若如是修僧随念，是为菩萨摩诃萨作渐次业、
xiū jiàn cì xué xíng jiàn cì xíng
修渐次学、行渐次行。

shàn xiàn shì pú sà mó hē sà rú shì zuò jiàn cì yè xiū jiàn
“善现，是菩萨摩诃萨如是作渐次业、修渐
cì xué xíng jiàn cì xíng shí zé néng yuán mǎn sì niàn zhù yì néng yuán
次学、行渐次行时，则能圆满四念住，亦能圆
mǎn sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī
满四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、
bā shèng dào zhī zé néng yuán mǎn kōng jiě tuō mén yì néng yuán mǎn
八圣道支；则能圆满空解脱门，亦能圆满
wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén zé néng yuán mǎn sì jìng lǜ yì néng
无相、无愿解脱门；则能圆满四静虑，亦能
yuán mǎn sì wú liàng sì wú sè dìng zé néng yuán mǎn bā jiě tuō
圆满四无量、四无色定；则能圆满八解脱，
yì néng yuán mǎn bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù zé néng
亦能圆满八胜处、九次第定、十遍处；则能
yuán mǎn yī qiè sān mó dì mén yì néng yuán mǎn yī qiè tuó luó ní mén
圆满一切三摩地门，亦能圆满一切陀罗尼门；
zé néng yuán mǎn bù shī bō luó mì duō yì néng yuán mǎn jìng jiè ān
则能圆满布施波罗蜜多，亦能圆满净戒、安
rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō zé néng yuán mǎn nèi
忍、精进、静虑、般若波罗蜜多；则能圆满内
kōng yì néng yuán mǎn wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng
空，亦能圆满外空、内外空、空空、大空、
shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng
胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、
sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng
散空、无变异空、本性空、自相空、共相空、
yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性
zì xìng kōng zé néng yuán mǎn zhēn rú yì néng yuán mǎn fǎ jiè fǎ
自性空；则能圆满真如，亦能圆满法界、法
xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng lí shēng xìng
性、不虚妄性、不变异性、平等性、离生性、

fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè zé néng
法定、法住、实际、虚空界、不思議界；则能
yuánmǎn wǔ yǎn yì néngyuánmǎn liù shéntōng zé néngyuánmǎn fó
圆满五眼，亦能圆满六神通；则能圆满佛
shí lì yì néngyuánmǎn sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó
十力，亦能圆满四无所畏、四无碍解、十八佛
bú gòng fǎ zé néngyuánmǎn dà cí yì néngyuánmǎn dà bēi dà
不共法；则能圆满大慈，亦能圆满大悲、大
xǐ dà shě zé néngyuánmǎn wú wàng shī fǎ yì néngyuánmǎn héng
喜、大舍；则能圆满无忘失法，亦能圆满恒
zhù shě xìng zé néngyuánmǎn yī qiè zhì yì néngyuánmǎn dào xiàng zhì
住舍性；则能圆满一切智，亦能圆满道相智、
yī qiè xiàng zhì yóu cǐ zhèng dé yī qiè zhì zhì
一切相智，由此证得一切智智。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà yǐ wú xìng wéi zì xìng fāng biàn
“善现，是菩萨摩诃萨以无性为自性方便
lì gù jué yī qiè fǎ jiē wú zì xìng qí zhōng wú yǒu xiǎng yì fù wú
力故，觉一切法皆无自性，其中无有想亦复无
wú xiǎng shànxiàn pú sà mó hē sà yīng rú shì xiū sēng suí niàn wèi
无想。善现，菩萨摩诃萨应如是修僧随念，谓
yú qí zhōng shàng wú shǎo niàn kuàng yǒu niàn sēng
于其中尚无少念况有念僧！

shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà xiū jiè suí niàn shànxiàn
“善现，云何菩萨摩诃萨修戒随念？善现，
shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí cóng chū fā xīn
是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，从初发心
nǎi zhì ān zuò miào pú tí zuò héng zhù jìng jiè wú quē wú xì wú xiá
乃至安坐妙菩提座，恒住净戒无缺无隙、无瑕
wú huì wú suǒ qǔ zhuó yīng shòu gòng yǎng zhì zhě suǒ zàn miào shàn
无秽，无所取著，应受供养，智者所赞，妙善
shòu chí miào shàn jiū jìng suí shùn shèng dìng sī wéi cǐ jiè yǐ wú xìng
受持，妙善究竟，随顺胜定思惟此戒以无性
wéi zì xìng yóu shì yīn yuán bù yīng sī wéi hé yǐ gù shànxiàn
为自性，由是因缘不应思惟。何以故？善现，
rú shì jìng jiè dōu wú zì xìng ruò fǎ wú zì xìng zé wú suǒ yǒu ruò wú
如是净戒都无自性，若法无自性则无所有，若无
suǒ yǒu zé bù kě niàn suǒ yǐ zhě hé shànxiàn ruò wú niàn wú
所有则不可念。所以者何？善现，若无念、无

sī wéi shì wéi jiè suí niàn shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
思惟是为戒随念。善现，菩萨摩诃萨修行般若波
luó mì duō shí yīng rú shì xiū jiè suí niàn ruò rú shì xiū jiè suí niàn
罗蜜多时，应如是修戒随念，若如是修戒随念，
shì wéi pú sà mó hē sà zuò jiàn cì yè xiū jiàn cì xué xíngjiàn cì xíng
是为菩萨摩诃萨作渐次业、修渐次学、行渐次行。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà rú shì zuò jiàn cì yè xiū jiàn
“善现，是菩萨摩诃萨如是作渐次业、修渐

cì xué xíngjiàn cì xíng shí zé néng yuán mǎn sì niàn zhù yì néng yuán
次学、行渐次行时，则能圆满四念住，亦能圆

mǎn sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī
满四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、

bā shèng dào zhī zé néng yuán mǎn kōng jiě tuō mén yì néng yuán mǎn
八圣道支；则能圆满空解脱门，亦能圆满

wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén zé néng yuán mǎn sì jìng lǜ yì néng
无相、无愿解脱门；则能圆满四静虑，亦能

yuán mǎn sì wú liàng sì wú sè dìng zé néng yuán mǎn bā jiě tuō
圆满四无量、四无色定；则能圆满八解脱，

yì néng yuán mǎn bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù zé néng
亦能圆满八胜处、九次第定、十遍处；则能

yuán mǎn yī qiè sān mó dì mén yì néng yuán mǎn yī qiè tuó luó ní mén
圆满一切三摩地门，亦能圆满一切陀罗尼门；

zé néng yuán mǎn bù shī bō luó mì duō yì néng yuán mǎn jìng jiè ān
则能圆满布施波罗蜜多，亦能圆满净戒、安

rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō zé néng yuán mǎn nèi
忍、精进、静虑、般若波罗蜜多；则能圆满内

kōng yì néng yuán mǎn wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng
空，亦能圆满外空、内外空、空空、大空、

shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng
胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、

sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng
散空、无变异空、本性空、自相空、共相空、

yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性

zì xìng kōng zé néng yuán mǎn zhēn rú yì néng yuán mǎn fǎ jiè fǎ
自性空；则能圆满真如，亦能圆满法界、法

xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng lí shēng xìng
性、不虚妄性、不变异性、平等性、离生性、

fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè zé néng
法定、法住、实际、虚空界、不思議界；则能
yuánmǎn wǔ yǎn yì néngyuánmǎn liù shéntōng zé néngyuánmǎn fó
圆满五眼，亦能圆满六神通；则能圆满佛
shí lì yì néngyuánmǎn sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó
十力，亦能圆满四无所畏、四无碍解、十八佛
bú gòng fǎ zé néngyuánmǎn dà cí yì néngyuánmǎn dà bēi dà
不共法；则能圆满大慈，亦能圆满大悲、大
xǐ dà shě zé néngyuánmǎn wú wàng shī fǎ yì néngyuánmǎn héng
喜、大舍；则能圆满无忘失法，亦能圆满恒
zhù shě xìng zé néngyuánmǎn yī qiè zhì yì néngyuánmǎn dào xiàng zhì
住舍性；则能圆满一切智，亦能圆满道相智、
yī qiè xiàng zhì yóu cǐ zhèng dé yī qiè zhì zhì
一切相智，由此证得一切智智。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà yǐ wú xìng wéi zì xìng fāng biàn
“善现，是菩萨摩诃萨以无性为自性方便
lì gù jué yī qiè fǎ jiē wú zì xìng qí zhōng wú yǒu xiǎng yì fù wú
力故，觉一切法皆无自性，其中无有想亦复无
wú xiǎng shànxiàn pú sà mó hē sà yīng rú shì xiū jiè suí niàn wèi
无想。善现，菩萨摩诃萨应如是修戒随念，谓
yú qí zhōng shàng wú shǎo niàn kuàng yǒu niàn jiè
于其中尚无少念况有念戒！

shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà xiū shě suí niàn shànxiàn
“善现，云何菩萨摩诃萨修舍随念？善现，
shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí yǐ wú xìng wéi zì
是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，以无性为自
xìng fāng biàn lì gù xiū shě suí niàn ruò shě cái ruò shě fǎ jù bù qǐ
性方便力故，修舍随念，若舍财、若舍法俱不起
xīn wǒ shī wǒ bù shī wǒ shě wǒ bù shě ruò shě suǒ yǒu
心：‘我施、我不施，我舍、我不舍。’若舍所有
shēn fēn zhī jié yì bù qǐ xīn wǒ shī wǒ bù shī wǒ shě wǒ
身分支节亦不起心：‘我施、我不施，我舍、我
bù shě yì bù sī wéi suǒ shě suǒ yǔ jí shě shī fú hé yǐ gù
不舍。’亦不思惟所舍、所与及舍施福。何以故？
shànxiàn rú shì zhū fǎ jiē wú zì xìng ruò fǎ wú zì xìng zé wú suǒ yǒu
善现，如是诸法皆无自性，若法无自性则无所有，
ruò wú suǒ yǒu zé bù kě niàn suǒ yǐ zhě hé shànxiàn ruò wú niàn
若无所有则不可念。所以者何？善现，若无念、

wú sī wéi shì wéi shě suí niàn shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě
无思惟是为舍随念。善现，菩萨摩诃萨修行般若
bō luó mì duō shí yīng rú shì xiū shě suí niàn ruò rú shì xiū shě suí niàn
波罗蜜多时，应如是修舍随念，若如是修舍随念，
shì wéi pú sà mó hē sà zuò jiàn cì yè xiū jiàn cì xué xíng jiàn cì xíng
是为菩萨摩诃萨作渐次业、修渐次学、行渐次行。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà rú shì zuò jiàn cì yè xiū jiàn
“善现，是菩萨摩诃萨如是作渐次业、修渐

cì xué xíng jiàn cì xíng shí zé néng yuán mǎn sì niàn zhù yì néng yuán
次学、行渐次行时，则能圆满四念住，亦能圆
mǎn sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī
满四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、
bā shèng dào zhī zé néng yuán mǎn kōng jiě tuō mén yì néng yuán mǎn
八圣道支；则能圆满空解脱门，亦能圆满
wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén zé néng yuán mǎn sì jìng lǜ yì néng
无相、无愿解脱门；则能圆满四静虑，亦能
yuán mǎn sì wú liàng sì wú sè dìng zé néng yuán mǎn bā jiě tuō
圆满四无量、四无色定；则能圆满八解脱，
yì néng yuán mǎn bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù zé néng
亦能圆满八胜处、九次第定、十遍处；则能
yuán mǎn yī qiè sān mó dì mén yì néng yuán mǎn yī qiè tuó luó ní mén
圆满一切三摩地门，亦能圆满一切陀罗尼门；
zé néng yuán mǎn bù shī bō luó mì duō yì néng yuán mǎn jìng jiè ān
则能圆满布施波罗蜜多，亦能圆满净戒、安
rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō zé néng yuán mǎn nèi
忍、精进、静虑、般若波罗蜜多；则能圆满内
kōng yì néng yuán mǎn wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng
空，亦能圆满外空、内外空、空空、大空、
shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng
胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、
sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng
散空、无变异空、本性空、自相空、共相空、
yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性
zì xìng kōng zé néng yuán mǎn zhēn rú yì néng yuán mǎn fǎ jiè fǎ
自性空；则能圆满真如，亦能圆满法界、法
xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng lí shēng xìng
性、不虚妄性、不变异性、平等性、离生性、

fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè zé néng
法定、法住、实际、虚空界、不思議界；则能
yuánmǎn wǔ yǎn yì néngyuánmǎn liù shéntōng zé néngyuánmǎn fó
圆满五眼，亦能圆满六神通；则能圆满佛
shí lì yì néngyuánmǎn sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó
十力，亦能圆满四无所畏、四无碍解、十八佛
bú gòng fǎ zé néngyuánmǎn dà cí yì néngyuánmǎn dà bēi dà
不共法；则能圆满大慈，亦能圆满大悲、大
xǐ dà shě zé néngyuánmǎn wú wàng shī fǎ yì néngyuánmǎn héng
喜、大舍；则能圆满无忘失法，亦能圆满恒
zhù shě xìng zé néngyuánmǎn yī qiè zhì yì néngyuánmǎn dào xiàng zhì
住舍性；则能圆满一切智，亦能圆满道相智、
yī qiè xiàng zhì yóu cǐ zhèng dé yī qiè zhì zhì
一切相智，由此证得一切智智。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà yǐ wú xìng wéi zì xìng fāng biàn
“善现，是菩萨摩诃萨以无性为自性方便
lì gù jué yī qiè fǎ jiē wú zì xìng qí zhōng wú yǒu xiǎng yì fù wú
力故，觉一切法皆无自性，其中无有想亦复无
wú xiǎng shànxiàn pú sà mó hē sà yīng rú shì xiū shě suí niàn wèi
无想。善现，菩萨摩诃萨应如是修舍随念，谓
yú qí zhōng shàng wú shǎo niàn kuàng yǒu niàn shě
于其中尚无少念况有念舍！

shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà xiū tiān suí niàn shànxiàn
“善现，云何菩萨摩诃萨修天随念？善现，
shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí yǐ wú xìng wéi zì
是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，以无性为自
xìng fāng biàn lì gù xiū tiān suí niàn guān yù liú děng suī shēng sì
性方便力故，修天随念。观预流等，虽生四
dà wáng zhòng tiān huò sān shí sān tiān huò yè mó tiān huò dǔ shǐ duō
大王众天、或三十三天、或夜摩天、或睹史多
tiān huò lè biàn huà tiān huò tā huà zì zài tiān ér bù kě dé bù
天、或乐变化天、或他化自在天，而不可得、不
yīng sī wéi guān bù huán děng suī shēng sè jiè tiān huò wú sè jiè tiān
应思惟。观不还等，虽生色界天或无色界天，
ér bù kě dé bù yīng sī wéi hé yǐ gù shànxiàn rú shì zhū tiān
而不可得、不应思惟。何以故？善现，如是诸天
jiē wú zì xìng ruò fǎ wú zì xìng zé wú suǒ yǒu ruò wú suǒ yǒu zé bù
皆无自性，若法无自性则无所有，若无所有则不

kě niàn suǒ yǐ zhě hé shànxiàn ruò wú niàn wú sī wéi shì wéi
可念。所以者何？善现，若无念、无思惟是为
tiān suí niàn shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
天随念。善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，
yīng rú shì xiū tiān suí niàn ruò rú shì xiū tiān suí niàn shì wéi pú sà mó
应如是修天随念，若如是修天随念，是为菩萨摩
hē sà zuò jiàn cì yè xiū jiàn cì xué xíng jiàn cì xíng
诃萨作渐次业、修渐次学、行渐次行。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà rú shì zuò jiàn cì yè xiū jiàn
“善现，是菩萨摩诃萨如是作渐次业、修渐
cì xué xíng jiàn cì xíng shí zé néng yuán mǎn sì niàn zhù yì néng yuán
次学、行渐次行时，则能圆满四念住，亦能圆
mǎn sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī
满四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、
bā shèng dào zhī zé néng yuán mǎn kōng jiě tuō mén yì néng yuán mǎn
八圣道支；则能圆满空解脱门，亦能圆满
wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén zé néng yuán mǎn sì jìng lǜ yì néng
无相、无愿解脱门；则能圆满四静虑，亦能
yuán mǎn sì wú liàng sì wú sè dìng zé néng yuán mǎn bā jiě tuō
圆满四无量、四无色定；则能圆满八解脱，
yì néng yuán mǎn bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù zé néng
亦能圆满八胜处、九次第定、十遍处；则能
yuán mǎn yī qiè sān mó dì mén yì néng yuán mǎn yī qiè tuó luó ní mén
圆满一切三摩地门，亦能圆满一切陀罗尼门；
zé néng yuán mǎn bù shī bō luó mì duō yì néng yuán mǎn jìng jiè ān
则能圆满布施波罗蜜多，亦能圆满净戒、安
rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō zé néng yuán mǎn nèi
忍、精进、静虑、般若波罗蜜多；则能圆满内
kōng yì néng yuán mǎn wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng
空，亦能圆满外空、内外空、空空、大空、
shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng
胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、
sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng
散空、无变异空、本性空、自相空、共相空、
yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性
zì xìng kōng zé néng yuán mǎn zhēn rú yì néng yuán mǎn fǎ jiè fǎ
自性空；则能圆满真如，亦能圆满法界、法

xìng bù xū wàngxìng bú biàn yì xìng píngděngxìng lí shēngxìng
性、不虚妄性、不变异性、平等性、离生性、
fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè zé néng
法定、法住、实际、虚空界、不思議界；则能
yuánmǎn wǔ yǎn yì néngyuánmǎn liù shéntōng zé néngyuánmǎn fó
圆满五眼，亦能圆满六神通；则能圆满佛
shí lì yì néngyuánmǎn sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó
十力，亦能圆满四无所畏、四无碍解、十八佛
bú gòng fǎ zé néngyuánmǎn dà cí yì néngyuánmǎn dà bēi dà
不共法；则能圆满大慈，亦能圆满大悲、大
xǐ dà shě zé néngyuánmǎn wú wàng shī fǎ yì néngyuánmǎnhéng
喜、大舍；则能圆满无忘失法，亦能圆满恒
zhù shěxìng zé néngyuánmǎn yī qiè zhì yì néngyuánmǎndàoxiàng zhì
住舍性；则能圆满一切智，亦能圆满道相智、
yī qiè xiàng zhì yóu cǐ zhèng dé yī qiè zhì zhì
一切相智，由此证得一切智智。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà yǐ wú xìngwéi zì xìngfāngbiàn
“善现，是菩萨摩诃萨以无性为自性方便
lì gù jué yī qiè fǎ jiē wú zì xìng qí zhōng wú yǒuxiǎng yì fù wú
力故，觉一切法皆无自性，其中无有想亦复无
wú xiǎng shànxiàn pú sà mó hē sà yīng rú shì xiū tiān suí niàn wèi
无想。善现，菩萨摩诃萨应如是修天随念，谓
yú qí zhōngshàng wú shǎoniànkàngyǒuniàntiān shànxiàn shì wéi pú sà
于其中尚无少念况有念天！善现，是为菩萨
mó hē sà yī xiū tiān suí niànzuòjiàn cì yè xiū jiàn cì xué xíngjiàn
摩诃萨依修天¹⁶随念作渐次业、修渐次学、行渐
cì xíng
次行。

fù cì shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì
“复次，善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜
duō shí wèi yù yuánmǎnzuòjiàn cì yè xiū jiàn cì xué xíngjiàn cì xíng
多时，为欲圆满作渐次业、修渐次学、行渐次行，
yǐ wú xìngwéi zì xìngfāngbiàn lì gù yīngxué nèikōng yīngxué wàikōng
以无性为自性方便力故，应学内空，应学外空、
nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒuwéikōng wú
内外空、空空、大空、胜义空、有为空、无

¹⁶ 大正藏：六；永乐北藏及龙藏：天

wéikōng bì jìngkōng wú jì kōng sànkōng wú biàn yì kōng běn
为 空、 毕 竟 空、 无 际 空、 散 空、 无 变 异 空、 本
xìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé
性 空、 自 相 空、 共 相 空、 一 切 法 空、 不 可 得
kōng wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng yǐ wú xìngwéi
空、 无 性 空、 自 性 空、 无 性 自 性 空； 以 无 性 为
zì xìngfāngbiàn lì gù yīngxuézhēn rú yīngxué fǎ jiè fǎ xìng
自 性 方 便 力 故， 应 学 真 如， 应 学 法 界、 法 性、
bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ
不 虚 妄 性、 不 变 异 性、 平 等 性、 离 生 性、 法
dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè yǐ wú xìngwéi
定、 法 住、 实 际、 虚 空 界、 不 思 议 界； 以 无 性 为
zì xìngfāngbiàn lì gù yīngxué sì niàn zhù yīngxué sì zhèng duàn sì
自 性 方 便 力 故， 应 学 四 念 住， 应 学 四 正 断、 四
shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī yǐ
神 足、 五 根、 五 力、 七 等 觉 支、 八 圣 道 支； 以
wú xìngwéi zì xìngfāngbiàn lì gù yīngxué kǔ shèng dì yīngxué jí
无 性 为 自 性 方 便 力 故， 应 学 苦 圣 谛， 应 学 集、
miè dào shèng dì yǐ wú xìngwéi zì xìngfāngbiàn lì gù yīngxué sì
灭、 道 圣 谛； 以 无 性 为 自 性 方 便 力 故， 应 学 四
jìng lù yīngxué sì wú liàng sì wú sè dìng yǐ wú xìngwéi zì xìngfāng
静 虑， 应 学 四 无 量、 四 无 色 定； 以 无 性 为 自 性 方
biàn lì gù yīngxué bā jiě tuō yīngxué bā shèng chù jiǔ cì dì dìng
便 力 故， 应 学 八 解 脱、 应 学 八 胜 处、 九 次 第 定、
shí biàn chù yǐ wú xìngwéi zì xìngfāngbiàn lì gù yīngxué kōng jiě tuō
十 遍 处； 以 无 性 为 自 性 方 便 力 故， 应 学 空 解 脱
mén yīngxué wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yǐ wú xìngwéi zì xìngfāng
门， 应 学 无 相、 无 愿 解 脱 门； 以 无 性 为 自 性 方
biàn lì gù yīngxué bù shī bō luó mì duō yīngxué jìng jiè ān rěn
便 力 故， 应 学 布 施 波 罗 蜜 多， 应 学 净 戒、 安 忍、
jīng jìn jìng lù bō rě fāngbiàn shàn qiǎo yuàn lì zhì bō
精 进、 静 虑、 般 若、 方 便 善 巧、 愿、 力、 智 波
luó mì duō yǐ wú xìngwéi zì xìngfāngbiàn lì gù yīngxué jí xǐ dì
罗 蜜 多； 以 无 性 为 自 性 方 便 力 故， 应 学 极 喜 地，
yīngxué lí gòu dì fā guāng dì yàn huì dì jí nán shèng dì xiàn
应 学 离 垢 地、 发 光 地、 焰 慧 地、 极 难 胜 地、 现
qián dì yuǎn xíng dì bú dòng dì shàn huì dì fǎ yún dì yǐ
前 地、 远 行 地、 不 动 地、 善 慧 地、 法 云 地； 以

wú xìng wéi zì xìng fāng biàn lì gù yīng xué wǔ yǎn yīng xué liù shén tōng
无性为自性方便力故，应学五眼，应学六神通；
yǐ wú xìng wéi zì xìng fāng biàn lì gù yīng xué fó shí lì yīng xué sì wú
以无性为自性方便力故，应学佛十力，应学四无
suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ yǐ wú xìng wéi zì xìng
所畏、四无碍解、十八佛不共法；以无性为自性
fāng biàn lì gù yīng xué dà cí yīng xué dà bēi dà xǐ dà shě
方便力故，应学大慈，应学大悲、大喜、大舍；
yǐ wú xìng wéi zì xìng fāng biàn lì gù yīng xué wú wàng shī fǎ yīng xué
以无性为自性方便力故，应学无忘失法，应学
héng zhù shě xìng yǐ wú xìng wéi zì xìng fāng biàn lì gù yīng xué yī qiè
恒住舍性；以无性为自性方便力故，应学一切
zhì yīng xué dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yǐ wú xìng wéi zì xìng fāng
智，应学道相智、一切相智；以无性为自性方
biàn lì gù yīng xué yī qiè sān mó dì mén yīng xué yī qiè tuó luó ní
便力故，应学一切三摩地门，应学一切陀罗尼
mén
门。

shàn xiàn shì pú sà mó hē sà rú shì xiū xué pú sà¹⁷ dào shí
“善现，是菩萨摩诃萨如是修学菩萨¹⁷道时，

xué¹⁸ yī qiè fǎ jiē yǐ wú xìng wéi qí zì xìng yú zhōng shàng wú shǎo niàn
学¹⁸一切法皆以无性为其自性，于中尚无少念

kě dé kuàng yǒu niàn sè niàn shòu xiǎng xíng shí kuàng yǒu
可得，况有念色，念受、想、行、识！况有

niàn yǎn chù niàn ěr bí shé shēn yì chù kuàng yǒu niàn sè
念眼处，念耳、鼻、舌、身、意处！况有念色

chù niàn shēng xiāng wèi chù fǎ chù kuàng yǒu niàn yǎn jiè
处，念声、香、味、触、法处！况有念眼界，

niàn ěr bí shé shēn yì jiè kuàng yǒu niàn sè jiè niàn shēng
念耳、鼻、舌、身、意识界！况有念色界，念声、

xiāng wèi chù fǎ jiè kuàng yǒu niàn yǎn shí jiè niàn ěr bí
香、味、触、法界！况有念眼识界，念耳、鼻、

shé shēn yì shí jiè kuàng yǒu niàn yǎn chù niàn ěr bí shé
舌、身、意识界！况有念眼触，念耳、鼻、舌、

shēn yì chù kuàng yǒu niàn yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu niàn ěr
身、意触！况有念眼触为缘所生诸受，念耳、

¹⁷ 大正藏：提；永乐北藏及龙藏：萨

¹⁸ 大正藏：觉；永乐北藏及龙藏：学

bí shé shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu kuàngyǒuniàn dì
鼻、舌、身、意触为缘所生诸受！况有念地
jiè niànshuǐ huǒ fēng kōng shí jiè kuàngyǒuniàn yīn yuán
界，念水、火、风、空、识界！况有念因缘，
niànděng wú jiànyuán suǒyuányuán zēngshàngyuán kuàngyǒuniàn wú
念等无间缘、所缘缘、增上缘！况有念无
míng niànxíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ
明，念行、识、名色、六处、触、受、爱、取、
yǒu shēng lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo kuàngyǒuniàn bù shī bō luó
有、生、老死愁叹苦忧恼！况有念布施波罗
mì duō niànjìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì
蜜多，念净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜
duō kuàngyǒuniàn nèi kōng niànwàikōng nèi wàikōng kōngkōng
多！况有念内空，念外空、内外空、空空、
dà kōng shèng yì kōng yǒuwéikōng wú wéikōng bì jìng kōng
大空、胜义空、有为空、无为空、毕竟空、
wú jì kōng sànkōng wú biàn yì kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng
无际空、散空、无变异空、本性空、自相空、
gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìngkōng zì
共相空、一切法空、不可得空、无性空、自
xìngkōng wú xìng zì xìngkōng kuàngyǒuniàn sì niànzhù niàn sì zhèng
性空、无性自性空！况有念四念住，念四正
duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào
断、四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道
zhī kuàngyǒuniàn kǔ shèng dì niàn jí miè dào shèng dì kuàng
支！况有念苦圣谛，念集、灭、道圣谛！况
yǒuniàn sì jìng lǜ niàn sì wú liàng sì wú sè dìng kuàngyǒuniàn bā
有念四静虑，念四无量、四无色定！况有念八
jiě tuō niàn bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù kuàngyǒu
解脱，念八胜处、九次第定、十遍处！况有
niàn yī qiè sān mó dì mén niàn yī qiè tuó luó ní mén kuàngyǒuniàn
念一切三摩地门，念一切陀罗尼门！况有念
kōng jiě tuō mén niàn wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén kuàngyǒuniàn jí
空解脱门，念无相、无愿解脱门！况有念极
xǐ dì niàn lí gòu dì fā guāng dì yàn huì dì jí nánshèng dì
喜地，念离垢地、发光地、焰慧地、极难胜地、
xiànrán dì yuǎnxíng dì bú dòng dì shàn huì dì fǎ yún dì
现前地、远行地、不动地、善慧地、法云地！

kuàngyǒuniàn wǔ yǎn niàn liù shéntōng kuàngyǒuniàn fó shí lì niàn
况有念五眼，念六神通！况有念佛十力，念
sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ kuàngyǒuniàn
四无所畏、四无碍解、十八佛不共法！况有念
dà cí niàn dà bēi dà xǐ dà shě kuàngyǒuniàn wú wàng shī fǎ
大慈，念大悲、大喜、大舍！况有念无忘失法，
niàn héng zhù shě xìng kuàngyǒuniàn yī qiè zhì niàn dào xiàng zhì yī
念恒住舍性！况有念一切智，念道相智、一
qiè xiàng zhì kuàngyǒuniàn yù liú guǒ niàn yī lái bù huán ā
切相智！况有念预流果，念一来、不还、阿
luó hàn guǒ dú jué pú tí kuàngyǒuniàn yī qiè pú sà mó hē sà xíng
罗汉果、独觉菩提！况有念一切菩萨摩诃萨行，
niàn zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí rú shì zhū niàn jí suǒ niàn fǎ
念诸佛无上正等菩提！如是诸念及所念法，
ruò shǎo yǒu shí wú yǒu shì chù
若少有实无有是处。

shàn xiàn rú shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì
“善现，如是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜
duō shí suī zuò jiàn cì yè xiū jiàn cì xué xíng jiàn cì xíng ér yú
多时，虽作渐次业、修渐次学、行渐次行，而于
qí zhōng suǒ yǒu yī qiè xīn suǒ xíng yè xīn suǒ xíng xué xīn suǒ xíng xíng jiē
其中所有一切心所行业、心所行学、心所行行皆
xī bù zhuǎn yǐ yī qiè fǎ jiē yǐ wú xìng wéi zì xìng gù
悉不转，以一切法皆以无性为自性故。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bō fó yán shì zūn ruò yī qiè fǎ
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若一切法
jiē yǐ wú xìng wéi zì xìng zhě zé yīng wú sè yì wú shòu xiǎng
皆以无性为自性者，则应无色，亦无受、想、
xíng shí yīng wú yǎn chù yì wú ěr bí shé shēn yì chù
行、识；应无眼处，亦无耳、鼻、舌、身、意处；
yīng wú sè chù yì wú shēng xiāng wèi chù fǎ chù yīng wú
应无色处，亦无声、香、味、触、法处；应无
yǎn jiè yì wú ěr bí shé shēn yì jiè yīng wú sè jiè
眼界，亦无耳、鼻、舌、身、意识界；应无色界，
yì wú shēng xiāng wèi chù fǎ jiè yīng wú yǎn shí jiè yì
亦无声、香、味、触、法界；应无眼识界，亦
wú ěr bí shé shēn yì shí jiè yīng wú yǎn chù yì wú ěr
无耳、鼻、舌、身、意识界；应无眼触，亦无耳、

bí shé shēn yì chù yīng wú yǎnchù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu
鼻、舌、身、意触；应无眼触为缘所生诸受，
yì wú ěr bí shé shēn yì chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu yīng
亦无耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸受；应
wú dì jiè yì wú shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè yīng wú yīn yuán
无地界，亦无水、火、风、空、识界；应无因缘，
yì wú děng wú jiàn yuán suǒ yuán yuán zēng shàng yuán yīng wú wú míng
亦无等无间缘、所缘缘、增上缘；应无无明，
yì wú xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu
亦无行、识、名色、六处、触、受、爱、取、有、
shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo yīng wú bù shī bō luó mì duō yì
生、老死愁叹苦忧恼；应无布施波罗蜜多，亦
wú jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō yīng
无净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多；应
wú nèi kōng yì wú wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng
无内空，亦无外空、内外空、空空、大空、胜
yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn
义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、散
kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng
空、无变异空、本性空、自相空、共相空、
yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性
zì xìng kōng yīng wú sì niàn zhù yì wú sì zhèng duàn sì shén zú
自性空；应无四念住，亦无四正断、四神足、
wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī yīng wú kǔ shèng
五根、五力、七等觉支、八圣道支；应无苦圣
dì yì wú jí miè dào shèng dì yīng wú sì jìng lǜ yì wú
谛，亦无集、灭、道圣谛；应无四静虑，亦无
sì wú liàng sì wú sè dìng yīng wú bā jiě tuō yì wú bā shèng chù
四无量、四无色定；应无八解脱，亦无八胜处、
jiǔ cì dì dìng shí biàn chù yīng wú yī qiè sān mó dì mén yì wú yī
九次第定、十遍处；应无一切三摩地门，亦无一
qiè tuō luó ní mén yīng wú kōng jiě tuō mén yì wú wú xiàng wú yuàn
切陀罗尼门；应无空解脱门，亦无无相、无愿
jiě tuō mén yīng wú jí xǐ dì yì wú lí gòu dì fā guāng dì
解脱门；应无极喜地，亦无离垢地、发光地、
yàn huì dì jí nán shèng dì xiàn qián dì yuǎn xíng dì bú dòng dì
焰慧地、极难胜地、现前地、远行地、不动地、

shàn huì dì fǎ yún dì yīng wú wǔ yǎn yì wú liù shéntōng yīng
善慧地、法云地；应无五眼，亦无六神通；应
wú fó shí lì yì wú sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú
无佛十力，亦无四无所畏、四无碍解、十八佛不
gòng fǎ yīng wú dà cí yì wú dà bēi dà xǐ dà shě yīng wú
共法；应无大慈，亦无大悲、大喜、大舍；应无
wú wàng shī fǎ yì wú héng zhù shě xìng yīng wú yī qiè zhì yì wú
无忘失法，亦无恒住舍性；应无一切智，亦无
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yīng wú yù liú guǒ yì wú yī lái
道相智、一切相智；应无预流果，亦无一来、
bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí yīng wú yī qiè pú sà mó hē
不还、阿罗汉果、独觉菩提；应无一切菩萨摩訶
sà xíng yì wú zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí yīng wú fó yì wú
萨行，亦无诸佛无上正等菩提；应无佛，亦无
fǎ sēng yīng wú dào yì wú guǒ yīng wú zá rǎn yì wú qīng jìng
法、僧；应无道，亦无果；应无杂染，亦无清净；
yīng wú xíng yì wú dé wú xiàn guān nǎi zhì yī qiè fǎ jiē yīng shì wú
应无行，亦无得、无现观，乃至一切法皆应是无。”

fó yán shàn xiàn yú rǔ yì yún hé yú yī qiè fǎ jiē yǐ
佛言：“善现，于汝意云何？于一切法皆以

wú xìng wéi zì xìng zhōng yǒu xìng wú xìng wéi kě dé fǒu
无性为自性中，有性、无性为可得不？”

shàn xiàn dá yán fú yě shì zūn fú yě shàn shì yú
善现答言：“不也！世尊！不也！善逝！于

yī qiè fǎ jiē yǐ wú xìng wéi zì xìng zhōng yǒu xìng wú xìng jù bù kě
一切法皆以无性为自性中，有性、无性俱不可
dé。”

fó yán shàn xiàn ruò yī qiè fǎ jiē yǐ wú xìng wéi zì xìng zhōng
佛言：“善现，若一切法皆以无性为自性中，

yǒu xìng wú xìng jù bù kě dé yún hé rǔ jīn kě wéi shì wèn ruò yī
有性、无性俱不可得，云何汝今可为是问：若一
qiè fǎ jiē yǐ wú xìng wéi zì xìng zhě zé yīng wú sè yì wú shòu xiǎng
切法皆以无性为自性者，则应无色，亦无受、想、
xíng shí yīng wú yǎn chù yì wú ěr bí shé shēn yì chù
行、识；应无眼处，亦无耳、鼻、舌、身、意处；
yīng wú sè chù yì wú shēng xiāng wèi chù fǎ chù yīng wú
应无色处，亦无声音、香、味、触、法处；应无

yǎn jiè yì wú ěr bí shé shēn yì jiè yīng wú sè jiè
眼界，亦无耳、鼻、舌、身、意界；应无色界，
yì wú shēng xiāng wèi chù fǎ jiè yīng wú yǎn shí jiè yì
亦无声、香、味、触、法界；应无眼识界，亦
wú ěr bí shé shēn yì shí jiè yīng wú yǎn chù yì wú ěr
无耳、鼻、舌、身、意识界；应无眼触，亦无耳、
bí shé shēn yì chù yīng wú yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
鼻、舌、身、意触；应无眼触为缘所生诸受，
yì wú ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yīng
亦无耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸受；应
wú dì jiè yì wú shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè yīng wú yīn yuán
无地界，亦无水、火、风、空、识界；应无因缘，
yì wú děng wú jiàn yuán suǒ yuán yuán zēng shàng yuán yīng wú wú míng
亦无等无间缘、所缘缘、增上缘；应无无明，
yì wú xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu
亦无行、识、名色、六处、触、受、爱、取、有、
shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo yīng wú bù shī bō luó mì duō yì
生、老死愁叹苦忧恼；应无布施波罗蜜多，亦
wú jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō yīng
无净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多；应
wú nèi kōng yì wú wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng
无内空，亦无外空、内外空、空空、大空、胜
yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn
义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、散
kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng
空、无变异空、本性空、自相空、共相空、
yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性
zì xìng kōng yīng wú sì niàn zhù yì wú sì zhèng duàn sì shén zú
自性空；应无四念住，亦无四正断、四神足、
wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī yīng wú kǔ shèng
五根、五力、七等觉支、八圣道支；应无苦圣
dì yì wú jí miè dào shèng dì yīng wú sì jìng lù yì wú
谛，亦无集、灭、道圣谛；应无四静虑，亦无
sì wú liàng sì wú sè dìng yīng wú bā jiě tuō yì wú bā shèng chù
四无量、四无色定；应无八解脱，亦无八胜处、
jiǔ cì dì dìng shí biàn chù yīng wú yī qiè sān mó dì mén yì wú yī
九次第定、十遍处；应无一切三摩地门，亦无一

qiè tuó luó ní mén yīng wú kōng jiě tuō mén yì wú wú xiàng wú yuàn
切陀罗尼门；应无空解脱门，亦无无相、无愿
jiě tuō mén yīng wú jí xǐ dì yì wú lí gòu dì fā guāng dì
解脱门；应无极喜地，亦无离垢地、发光地、
yàn huì dì jí nán shèng dì xiàn qián dì yuǎn xíng dì bú dòng dì
焰慧地、极难胜地、现前地、远行地、不动地、
shàn huì dì fǎ yún dì yīng wú wǔ yǎn yì wú liù shéntōng yīng
善慧地、法云地；应无五眼，亦无六神通；应
wú fó shí lì yì wú sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú
无佛十力，亦无四无所畏、四无碍解、十八佛不
gòng fǎ yīng wú dà cí yì wú dà bēi dà xǐ dà shě yīng wú
共法；应无大慈，亦无大悲、大喜、大舍；应无
wú wàng shī fǎ yì wú héng zhù shě xìng yīng wú yī qiè zhì yì wú
无忘失法，亦无恒住舍性；应无一切智，亦无
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yīng wú yù liú guǒ yì wú yī lái
道相智、一切相智；应无预流果，亦无一来、
bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí yīng wú yī qiè pú sà mó hē
不还、阿罗汉果、独觉菩提；应无一切菩萨摩訶
sà xíng yì wú zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí yīng wú fó yì wú
萨行，亦无诸佛无上正等菩提；应无佛，亦无
fǎ sēng yīng wú dào yì wú guǒ yīng wú zá rǎn yì wú qīng jìng
法、僧；应无道，亦无果；应无杂染，亦无清净；
yīng wú xíng yì wú dé wú xiàng guān nǎi zhì yī qiè fǎ jiē yīng shì
应无行，亦无得、无现观，乃至一切法皆应是
wú ”

shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn wǒ yú shì fǎ wú
时，具寿善现白佛言：“世尊！我于是法无
huò wú yí rán dāng lái shì yǒu bì chū dēng huò qiú shēng wén chéng huò
惑无疑，然当来世有苾刍等或求声闻乘、或
qiú dú jué chéng huò qiú pú sà mó hē sà shèng bǐ zuò shì shuō fó
求独觉乘、或求菩萨摩訶萨乘，彼作是说：‘佛
shuō yī qiè fǎ jiē yǐ wú xìng wéi qí zì xìng ruò yī qiè fǎ jiē yǐ wú
说一切法皆以无性为其自性，若一切法皆以无
xìng wéi zì xìng zhě shéi rǎn shéi jìng shéi fù shéi jiě bǐ yú
性为自性者，谁染？谁净？谁缚？谁解？’彼于
rǎn jìng jí yú fù jiě bù liǎo zhī gù pò jiè pò jiàn pò wēi
染、净及于缚、解不了知故，破戒、破见、破威

yí pò jìng mìng yóu pò jiè jiàn wēi yí jìng mìng dāng duò
仪、破净命，由破戒、见、威仪、净命，当堕
dì yù páng shēng guǐ jiè shòu zhū jù kǔ lún huí shēng sǐ nán dé
地狱、傍生、鬼界受诸剧苦，轮回生死难得
jiě tuō wǒ guān wèi lái dāng yǒu rú shì kě bù wèi shì gù wèn rú lái
解脱。我观未来当有如是可怖畏事，故问如来、
yīng zhèng děng jué rú shì shēn yì rán wǒ yú cǐ wú huò wú yí
应、正等觉如是深义，然我于此无惑无疑。”

fó yán shàn xiàn shàn zāi shàn zāi rú shì rú shì
佛言：“善现，善哉！善哉！如是！如是！

rú rǔ suǒ shuō yú yī qiè fǎ jiē yǐ wú xìng wéi zì xìng zhōng yǒu xìng wú
如汝所说。于一切法皆以无性为自性中，有性无
xìng jù bù kě dé bù yīng yú cǐ zhí yǒu wú xìng
性俱不可得，不应于此执有无性。”

chū fēn wú xiàng wú dé pǐn dì liù shí liù zhī yī 初分无相无得品第六十六之一

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn ruò yī qiè fǎ
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若一切法
jiē yǐ wú xìng wéi zì xìng zhě pú sà mó hē sà jiàn hé děng yì wèi yù
皆以无性为自性者，菩萨摩诃萨见何等义，为欲
lì lè zhū yǒu qíng gù qiú qù wú shàng zhèng děng pú tí
利乐诸有情故，求趣无上正等菩提？”

fó yán shàn xiàn yī yī qiè fǎ jiē yǐ wú xìng wéi zì xìng gù
佛言：“善现，以一切法皆以无性为自性故，
pú sà mó hē sà wèi yù lì lè zhū yǒu qíng gù qiú qù wú shàng zhèng
菩萨摩诃萨为欲利乐诸有情故，求趣无上正
děng pú tí hé yǐ gù shàn xiàn zhū yǒu qíng lèi jù duàn cháng
等菩提。何以故？善现，诸有情类具断、常
jiàn zhù yǒu suǒ dé nán kě tiáo fú yú chī diān dǎo nán kě jiě tuō shàn
见，住有所得难可调伏，愚痴颠倒难可解脱。善
xiàn zhù yǒu suǒ dé zhě yǒu yǒu suǒ dé xiǎng wú dé wú xiàn guān
现，住有所得者由有所得想，无得、无现观，
yì wú wú shàng zhèng děng pú tí
亦无无上正等菩提。”

jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn wú suǒ dé zhě wéi yǒu dé
具寿善现白佛言：“世尊！无所得者为有得、

yǒuxiànguān yǒu wú shàngzhèngděng pú tí fǒu
有现观、有无上正等菩提不？”

fó yán shànxiàn ruò wú suǒ dé jí shì dé jí shì xiànguān
佛言：“善现，若无所得即是得、即是现观、

jí shì wú shàngzhèngděng pú tí yǐ bú huài fǎ jiè gù shànxiàn
即是无上正等菩提，以不坏法界故。善现，

ruò yǒu yú shì wú suǒ dé zhōng yù yǒu suǒ dé yù dé xiànguān yù dé
若有于是无所得中欲有所得，欲得现观，欲得

wú shàngzhèngděng pú tí dāng zhī bǐ wéi yù huài fǎ jiè
无上正等菩提，当知彼为欲坏法界。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zūn ruò wú suǒ dé jí shì
具寿善现复白佛言：“世尊！若无所得即是

dé jí shì xiànguān jí shì wú shàngzhèngděng pú tí wú suǒ dé
得、即是现观、即是无上正等菩提，无所得

zhōng wú dé wú xiànguān yì wú wú shàngzhèngděng pú tí zhě yún
中无得、无现观，亦无无上正等菩提者，云

hé dé yǒu pú sà mó hē sà jí xǐ dì lí gòu dì fā guāng dì
何得有菩萨摩诃萨极喜地、离垢地、发光地、

yàn huì dì jí nánshèng dì xiànrán dì yuǎnxíng dì bú dòng dì
焰慧地、极难胜地、现前地、远行地、不动地、

shàn huì dì fǎ yún dì yún hé dé yǒu pú sà mó hē sà wú shēng fǎ
善慧地、法云地？云何得有菩萨摩诃萨无生法

rěn yún hé dé yǒu yì shúshēngshéntōng yún hé dé yǒu yì shúshēng
忍？云何得有异熟生神通？云何得有异熟生

bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō
布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多？

yún hé dé yǒu pú sà mó hē sà ān zhù rú shì yì shúshēng fǎ chéng
云何得有菩萨摩诃萨安住如是异熟生法，成

shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ yú zhū fó suǒ gōng jìng gòng yǎng shàng miào
熟有情、严净佛土，于诸佛所恭敬供养上妙

yǐn shí yī fú huā mán tú sǎn děng xiāng chē chéng yīng luò
饮食、衣服、华鬘、涂散等香、车乘、璎珞、

bǎo chuáng fān gài fáng shè wò jù jì yuè dēng míng jí
宝幢、幡盖、房舍、卧具、伎乐、灯明，及

yú zhǒng zhǒng rén tiān zī jù suǒ huò shàn gēn nǎi zhì wú shàngzhèngděng
余种种种人天资具所获善根，乃至无上正等

pú tí yǔ guǒ wú jìn zhǎn zhuǎn nǎi zhì bō niè pán hòu zì shè lì luó
菩提与果无尽，展转乃至般涅槃后，自设利罗

jí zhū dì zǐ yóu dé zhǒngzhǒnggòngyǎnggōngjìng shàngēn shì lì réng
及诸弟子，犹得种种供养恭敬，善根势力仍
wèimiè jìn
未灭尽？”

fó yán shànxiàn yī yī qiè fǎ wú suǒ dé gù dé yǒu pú
佛言：“善现，以一切法无所得故，得有菩

sà mó hē sà jí xǐ dì lí gòu dì fā guāng dì yàn huì dì
萨摩诃萨极喜地、离垢地、发光地、焰慧地、

jí nánshèng dì xiàncián dì yuǎnxíng dì bú dòng dì shàn huì
极难胜地、现前地、远行地、不动地、善慧

dì fǎ yún dì jí yóu cǐ gù dé yǒu pú sà mó hē sà wú shēng fǎ rěn
地、法云地，即由此故得有菩萨摩诃萨无生法忍，

jí yóu cǐ gù dé yǒu yì shúshēngshéntōng jí yóu cǐ gù dé yǒu yì shú
即由此故得有异熟生神通，即由此故得有异熟

shēng bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì
生布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜

duō jí yóu cǐ gù dé yǒu pú sà mó hē sà ān zhù rú shì yì shúshēng
多。即由此故得有菩萨摩诃萨安住如是异熟生

fǎ chéngshúyǒuqíng yánjìng fó tǔ yú zhū fó suǒgōngjìnggòngyǎng
法，成熟有情、严净佛土，于诸佛所恭敬供养

shàngmiào yǐn shí yī fú huāmán tú sǎnděngxiāng chēshèng
上妙饮食、衣服、华鬘、涂散等香、车乘、

yīng luò bǎochuáng fān gài fángshè wò jù jì yuè dēng
璎珞、宝幢、幡盖、房舍、卧具、伎乐、灯

míng jí yú zhǒngzhǒngrén tiān zī jù nǎi zhì wú shàngzhèngděng pú
明，及余种人天资具，乃至无上正等菩

tí suǒhuòshàngēn yǔ guǒ wú jìn zhǎnzhuǎn nǎi zhì bō niè pánhòu
提，所获善根与果无尽，展转乃至般涅槃后，

zì shè lì luó jí zhū dì zǐ yóu dé zhǒngzhǒnggòngyǎnggōngjìng shàn
自设利罗及诸弟子，犹得种种供养恭敬，善

gēn shì lì réngwèimiè jìn
根势力仍未灭尽。”

ěr shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn ruò yī qiè fǎ
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若一切法

jiē wú suǒ dé bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō
皆无所得，布施、净戒、安忍、精进、静虑、般

rě bō luó mì duō jí zhū shéntōngyǒu hé chābié？”
若波罗蜜多及诸神通有何差别？”

fó yán shànxiàn wú suǒ dé zhě bù shī jìng jiè ān
佛言：“善现，无所得者，布施、净戒、安
rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō jí zhūshéntōng jiē wú chā
忍、精进、静虑、般若波罗蜜多及诸神通皆无差
bié wèi yù lìng bǐ yǒusuǒ dé zhě lí rǎnzhuó gù fāngbiàn xuānshuō bù
别。为欲令彼有所得者离染著故，方便宣说布
shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō jí
施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多及
zhūshéntōng yǒuchā bié xiàng
诸神通有差别相。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zūn hé yīn yuán gù wú suǒ
具寿善现复白佛言：“世尊！何因缘故无所
dé zhě bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō
得者，布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波
luó mì duō jí zhūshéntōng jiē wú chā bié
罗蜜多及诸神通皆无差别？”

fó yán shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì
佛言：“善现，菩萨摩訶萨修行般若波罗蜜
duō shí bù dé bù shī bù dé shī zhě bù dé shòuzhě bù dé suǒ
多时，不得布施，不得施者，不得受者，不得所
shī ér xíng bù shī bù dé jìng jiè ér hù jìng jiè bù dé ān rěn ér xiū
施而行布施，不得净戒而护净戒，不得安忍而修
ān rěn bù dé jīng jìn ér xiū jīng jìn bù dé jìng lǜ ér xiū jìng lǜ
安忍，不得精进而修精进，不得静虑而修静虑，
bù dé bō rě ér xiū bō rě bù dé shéntōng ér xiū shéntōng bù dé
不得般若而修般若，不得神通而修神通；不得
sì niànzhù ér xiū sì niànzhù bù dé sì zhèngduàn sì shén zú wǔ
四念住而修四念住，不得四正断、四神足、五
gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī ér xiū sì zhèngduàn
根、五力、七等觉支、八圣道支而修四正断、
sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī
四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支；
bù dé kōng jiě tuō mén ér xiū kōng jiě tuō mén bù dé wú xiàng wú
不得空解脱门而修空解脱门，不得无相、无
yuàn jiě tuō mén ér xiū wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén bù dé sì jìng lǜ
愿解脱门而修无相、无愿解脱门；不得四静虑
ér xiū sì jìng lǜ bù dé sì wú liàng sì wú sè dìng ér xiū sì wú liàng
而修四静虑，不得四无量、四无色定而修四无量、

sì wú sè dìng bù dé bā jiě tuō ér xiū bā jiě tuō bù dé bā shèng
四无色定；不得八解脱而修八解脱，不得八胜
chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù ér xiū bā shèng chù jiǔ cì dì dìng
处、九次第定、十遍处而修八胜处、九次第定、
shí biàn chù bù dé yī qiè sān mó dì mén ér xiū yī qiè sān mó dì mén
十遍处；不得一切三摩地门而修一切三摩地门，
bù dé yī qiè tuó luó ní mén ér xiū yī qiè tuó luó ní mén bù dé pú
不得一切陀罗尼门而修一切陀罗尼门；不得菩
sà shí dì ér xiū pú sà shí dì bù dé wǔ yǎn ér xiū wǔ yǎn bù dé
萨十地而修菩萨十地；不得五眼而修五眼；不得
fó shí lì ér xiū fó shí lì bù dé sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě
佛十力而修佛十力，不得四无所畏、四无碍解、
shí bā fó bú gòng fǎ ér xiū sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó
十八佛不共法而修四无所畏、四无碍解、十八佛
bú gòng fǎ bù dé dà cí ér xiū dà cí bù dé dà bēi dà xǐ
不共法；不得大慈而修大慈，不得大悲、大喜、
dà shě ér xiū dà bēi dà xǐ dà shě bù dé wú wàng shī fǎ ér xiū
大舍而修大悲、大喜、大舍；不得无忘失法而修
wú wàng shī fǎ bù dé héng zhù shě xìng ér xiū héng zhù shě xìng bù dé
无忘失法，不得恒住舍性而修恒住舍性；不得
yī qiè zhì ér xiū yī qiè zhì bù dé dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér
一切智而修一切智，不得道相智、一切相智而
xiū dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bù dé yǒu qíng ér chéng shú yǒu qíng
修道相智、一切相智；不得有情而成熟有情，
bù dé fó tǔ ér yán jìng fó tǔ bù dé yī qiè fó fǎ ér zhèng wú shàng
不得佛土而严净佛土；不得一切佛法而证无上
zhèng děng pú tí
正等菩提。

shàn xiàn pú sà mó hē sà yīng xíng rú shì wú suǒ dé bō rě
“善现，菩萨摩诃萨应行如是无所得般若
bō luó mì duō shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà néng xíng rú shì wú suǒ
波罗蜜多。善现，若菩萨摩诃萨能行如是无所
dé bō rě bō luó mì duō yī qiè è mó jí bǐ juàn shǔ jīe bù néng
得般若波罗蜜多，一切恶魔及彼眷属皆不能
huài
坏。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn yún hé pú sà
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！云何菩萨

mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí yī xīn jù shè bù shī jìng
摩诃萨修行般若波罗蜜多时，一心具摄布施、净
jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō yì néng jù
戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，亦能具
shè sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng yì néng jù shè sì niàn
摄四静虑、四无量、四无色定，亦能具摄四念
zhù sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī
住、四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、
bā shèng dào zhī yì néng jù shè kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
八圣道支，亦能具摄空、无相、无愿解脱门，
yì néng jù shè kǔ jí miè dào shèng dì yì néng jù shè bā jiě
亦能具摄苦、集、灭、道圣谛，亦能具摄八解
tuō bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù yì néng jù shè yī
脱、八胜处、九次第定、十遍处，亦能具摄一
qiè sān mó dì mén yī qiè tuó luó ní mén yì néng jù shè nèi kōng
切三摩地门、一切陀罗尼门，亦能具摄内空、
wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi
外空、内外空、空空、大空、胜义空、有为
kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì
空、无为空、毕竟空、无际空、散空、无变异
kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng
空、本性空、自相空、共相空、一切法空、
bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng yì
不可得空、无性空、自性空、无性自性空，亦
néng jù shè zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì
能具摄真如、法界、法性、不虚妄性、不变异
xìng píng děng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū
性、平等性、离生性、法定、法住、实际、虚
kōng jiè bù sī yì jiè yì néng jù shè wǔ yǎn liù shén tōng yì
空界、不思議界，亦能具摄五眼、六神通，亦
néng jù shè fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú
能具摄佛十力、四无所畏、四无碍解、十八佛不
gòng fǎ yì néng jù shè dà cí dà bēi dà xǐ dà shě yì néng
共法，亦能具摄大慈、大悲、大喜、大舍，亦能
jù shè wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng yì néng jù shè yī qiè zhì
具摄无忘失法、恒住舍性，亦能具摄一切智、
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì néng jù shè sān shí èr dà shì xiàng
道相智、一切相智，亦能具摄三十二大士相、

bā shí suí hǎo
八十随好？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜

duō shí suǒ xíng bù shī bō luó mì duō bù lí bō rě bō luó mì duō
多时，所行布施波罗蜜多，不离般若波罗蜜多，

jiē wéi bō rě bō luó mì duō zhī suǒ shè shòu suǒ xíng jìng jiè ān rěn
皆为般若波罗蜜多之所摄受；所行净戒、安忍、

jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō bù lí bō rě bō luó mì duō
精进、静虑、般若波罗蜜多，不离般若波罗蜜多，

jiē wéi bō rě bō luó mì duō zhī suǒ shè shòu suǒ xiū sì jìng lù bù lí
皆为般若波罗蜜多之所摄受。所修四静虑，不离

bō rě bō luó mì duō jiē wéi bō rě bō luó mì duō zhī suǒ shè shòu suǒ
般若波罗蜜多，皆为般若波罗蜜多之所摄受；所

xiū sì wú liàng sì wú sè dìng bù lí bō rě bō luó mì duō jiē wéi
修四无量、四无色定，不离般若波罗蜜多，皆为

bō rě bō luó mì duō zhī suǒ shè shòu suǒ xiū sì niàn zhù bù lí bō rě
般若波罗蜜多之所摄受。所修四念住，不离般若

bō luó mì duō jiē wéi bō rě bō luó mì duō zhī suǒ shè shòu suǒ xiū sì
波罗蜜多，皆为般若波罗蜜多之所摄受；所修四

zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng
正断、四神足、五根、五力、七等觉支、八圣

dào zhī bù lí bō rě bō luó mì duō jiē wéi bō rě bō luó mì duō zhī
道支，不离般若波罗蜜多，皆为般若波罗蜜多之

suǒ shè shòu suǒ xiū kōng jiě tuō mén bù lí bō rě bō luó mì duō
所摄受。所修空解脱门，不离般若波罗蜜多，

jiē wéi bō rě bō luó mì duō zhī suǒ shè shòu suǒ xiū wú xiàng wú yuàn
皆为般若波罗蜜多之所摄受；所修无相、无愿

jiě tuō mén bù lí bō rě bō luó mì duō jiē wéi bō rě bō luó mì duō
解脱门，不离般若波罗蜜多，皆为般若波罗蜜多

zhī suǒ shè shòu suǒ zhù kǔ shèng dì bù lí bō rě bō luó mì duō
之所摄受。所住苦圣谛，不离般若波罗蜜多，

jiē wéi bō rě bō luó mì duō zhī suǒ shè shòu suǒ zhù jí miè dào shèng
皆为般若波罗蜜多之所摄受；所住集、灭、道圣

dì bù lí bō rě bō luó mì duō jiē wéi bō rě bō luó mì duō zhī suǒ
谛，不离般若波罗蜜多，皆为般若波罗蜜多之所

shè shòu suǒ xiū bā jiě tuō bù lí bō rě bō luó mì duō jiē wéi bō
摄受。所修八解脱，不离般若波罗蜜多，皆为般

rě bō luó mì duō zhī suǒ shè shòu suǒ xiū bā shèng chù jiǔ cì dì dìng
若波罗蜜多之所摄受；所修八胜处、九次第定、
shí biàn chù bù lí bō rě bō luó mì duō jiē wéi bō rě bō luó mì duō
十遍处，不离般若波罗蜜多，皆为般若波罗蜜多
zhī suǒ shè shòu suǒ xiū yī qiè sān mó dì mén bù lí bō rě bō luó mì
之所摄受。所修一切三摩地门，不离般若波罗蜜
duō jiē wéi bō rě bō luó mì duō zhī suǒ shè shòu suǒ xiū yī qiè tuó luó
多，皆为般若波罗蜜多之所摄受；所修一切陀罗
ní mén bù lí bō rě bō luó mì duō jiē wéi bō rě bō luó mì duō zhī
尼门，不离般若波罗蜜多，皆为般若波罗蜜多之
suǒ shè shòu
所摄受。

大般若波罗蜜多经卷第三百七十三

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sān bǎi qī shí sì
大般若波罗蜜多经卷第三百七十四

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

chū fēn wú xiàng wú dé pǐn dì liù shí liù zhī èr
初分无相无得品第六十六之二

suǒ zhù nèi kōng bù lí bō rě bō luó mì duō jiē wéi bō rě
“所住内空，不离般若波罗蜜多，皆为般若

bō luó mì duō zhī suǒ shè shòu suǒ zhù wài kōng nèi wài kōng kōng kōng
波罗蜜多之所摄受；所住外空、内外空、空空、

dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng
大空、胜义空、有为空、无为空、毕竟空、

wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng
无际空、散空、无变异空、本性空、自相空、

gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì
共相空、一切法空、不可得空、无性空、自

xìng kōng wú xìng zì xìng kōng bù lí bō rě bō luó mì duō jiē wéi bō
性空、无性自性空，不离般若波罗蜜多，皆为般

rě bō luó mì duō zhī suǒ shè shòu suǒ zhù zhēn rú bù lí bō rě bō luó
若波罗蜜多之所摄受。所住真如，不离般若波罗

mì duō jiē wéi bō rě bō luó mì duō zhī suǒ shè shòu suǒ zhù fǎ jiè
蜜多，皆为般若波罗蜜多之所摄受；所住法界、

fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng lí shēng
法性、不虚妄性、不变异性、平等性、离生

xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè bù
性、法定、法住、实际、虚空界、不思議界，不

lí bō rě bō luó mì duō jiē wéi bō rě bō luó mì duō zhī suǒ shè shòu
离般若波罗蜜多，皆为般若波罗蜜多之所摄受。

suǒ xiū wǔ yǎn bù lí bō rě bō luó mì duō jiē wéi bō rě bō luó mì
所修五眼，不离般若波罗蜜多，皆为般若波罗蜜

duō zhī suǒ shè shòu suǒ xiū liù shén tōng bù lí bō rě bō luó mì duō
多之所摄受；所修六神通，不离般若波罗蜜多，

jiē wéi bō rě bō luó mì duō zhī suǒ shè shòu suǒ xiū fó shí lì bù lí
皆为般若波罗蜜多之所摄受。所修佛十力，不离

bō rě bō luó mì duō jiē wéi bō rě bō luó mì duō zhī suǒ shè shòu suǒ
般若波罗蜜多，皆为般若波罗蜜多之所摄受；所
xiū sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ bù lí bō
修四无所畏、四无碍解、十八佛不共法，不离般
rě bō luó mì duō jiē wéi bō rě bō luó mì duō zhī suǒ shè shòu suǒ xiū
若波罗蜜多，皆为般若波罗蜜多之所摄受。所修
dà cí bù lí bō rě bō luó mì duō jiē wéi bō rě bō luó mì duō zhī
大慈，不离般若波罗蜜多，皆为般若波罗蜜多之
suǒ shè shòu suǒ xiū dà bēi dà xǐ dà shě bù lí bō rě bō luó
所摄受；所修大悲、大喜、大舍，不离般若波罗
mì duō jiē wéi bō rě bō luó mì duō zhī suǒ shè shòu suǒ xiū wú wàng
蜜多，皆为般若波罗蜜多之所摄受。所修无忘
shī fǎ bù lí bō rě bō luó mì duō jiē wéi bō rě bō luó mì duō zhī
失法，不离般若波罗蜜多，皆为般若波罗蜜多之
suǒ shè shòu suǒ xiū héng zhù shě xìng bù lí bō rě bō luó mì duō jiē
所摄受；所修恒住舍性，不离般若波罗蜜多，皆
wéi bō rě bō luó mì duō zhī suǒ shè shòu suǒ xiū yī qiè zhì bù lí bō
为般若波罗蜜多之所摄受。所修一切智，不离般
rě bō luó mì duō jiē wéi bō rě bō luó mì duō zhī suǒ shè shòu suǒ xiū
若波罗蜜多，皆为般若波罗蜜多之所摄受；所修
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bù lí bō rě bō luó mì duō jiē wéi
道相智、一切相智，不离般若波罗蜜多，皆为
bō rě bō luó mì duō zhī suǒ shè shòu suǒ xiū sān shí èr dà shì xiàng
般若波罗蜜多之所摄受。所修¹⁹三十二大士相，
bù lí bō rě bō luó mì duō jiē wéi bō rě bō luó mì duō zhī suǒ shè
不离般若波罗蜜多，皆为般若波罗蜜多之所摄
shòu suǒ xiū bā shí suí hǎo bù lí bō rě bō luó mì duō jiē wéi
受；所修²⁰八十随好，不离般若波罗蜜多，皆为
bō rě bō luó mì duō zhī suǒ shè shòu
般若波罗蜜多之所摄受。

shàn xiàn rú shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì
“善现，如是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜
duō shí yī chà nà xīn zé néng jù shè bù shī jìng jiè ān rěn jīng
多时，一刹那心则能具摄布施、净戒、安忍、精
jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō yì néng jù shè sì jìng lù sì
进、静虑、般若波罗蜜多，亦能具摄四静虑、四

¹⁹ 大正藏：引；永乐北藏及龙藏：修

²⁰ 大正藏：引；永乐北藏及龙藏：修

wú liàng sì wú sè dìng yì néng jù shè sì niàn zhù sì zhèng duàn
无量、四无色定，亦能具摄四念住、四正断、
sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī
四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支，
yì néng jù shè kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yì néng jù shè
亦能具摄空、无相、无愿解脱门，亦能具摄
kǔ jí miè dào shèng dì yì néng jù shè bā jiě tuō bā shèng
苦、集、灭、道圣谛，亦能具摄八解脱、八胜
chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù yì néng jù shè yī qiè sān mó dì
处、九次第定、十遍处，亦能具摄一切三摩地
mén yī qiè tuó luó ní mén yì néng jù shè nèi kōng wài kōng nèi
门、一切陀罗尼门，亦能具摄内空、外空、内
wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi
外空、空空、大空、胜义空、有为空、无为
kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng
空、毕竟空、无际空、散空、无变异空、本性
kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng
空、自相空、共相空、一切法空、不可得空、
wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng yì néng jù shè zhēn rú
无性空、自性空、无性自性空，亦能具摄真如、
fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng
法界、法性、不虚妄性、不变异性、平等性、
lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì
离生性、法定、法住、实际、虚空界、不思議
jiè yì néng jù shè wǔ yǎn liù shén tōng yì néng jù shè fó shí lì
界，亦能具摄五眼、六神通，亦能具摄佛十力、
sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ yì néng jù shè
四无所畏、四无碍解、十八佛不共法，亦能具摄
dà cí dà bēi dà xǐ dà shě yì néng jù shè wú wàng shī fǎ
大慈、大悲、大喜、大舍，亦能具摄无忘失法、
héng zhù shě xìng yì néng jù shè yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng
恒住舍性，亦能具摄一切智、道相智、一切相
zhì yì néng jù shè sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo
智，亦能具摄三十二大士相、八十随好。”

jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn yún hé pú sà mó hē sà
具寿善现白佛言：“世尊！云何菩萨摩诃萨

xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí zhū yǒu suǒ zuò bù lí bō rě bō luó mì
修行般若波罗蜜多时，诸有所作不离般若波罗蜜

duō chángwéi bō rě bō luó mì duōsuǒ shèshòu gù yī chà nà xīn zé
多，常为般若波罗蜜多所摄受故，一刹那心则
néng jù shè bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō
能具摄布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波
luó mì duō yì néng jù shè sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng
罗蜜多，亦能具摄四静虑、四无量、四无色定，
yì néng jù shè sì niànzhù sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn
亦能具摄四念住、四正断、四神足、五根、
wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī yì néng jù shèkōng wú
五力、七等觉支、八圣道支，亦能具摄空、无
xiàng wú yuàn jiě tuōmén yì néng jù shè kǔ jí miè dào shèng
相、无愿解脱门，亦能具摄苦、集、灭、道圣
dì yì néng jù shè bā jiě tuō bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí
谛，亦能具摄八解脱、八胜处、九次第定、十
biànchù yì néng jù shè yī qiè sān mó dì mén yī qiè tuó luó ní mén
遍处，亦能具摄一切三摩地门、一切陀罗尼门，
yì néng jù shè nèikōng wàikōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng
亦能具摄内空、外空、内外空、空空、大空、
shèng yì kōng yǒuwéikōng wú wéikōng bì jìngkōng wú jì kōng
胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、
sàn kōng wú biàn yì kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng
散空、无变异空、本性空、自相空、共相空、
yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性
zì xìngkōng yì néng jù shèzhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng
自性空，亦能具摄真如、法界、法性、不虚妄
xìng bú biàn yì xìng píngděngxìng lí shēngxìng fǎ dìng fǎ zhù
性、不变异性、平等性、离生性、法定、法住、
shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè yì néng jù shè wǔ yǎn liù shén
实际、虚空界、不思議界，亦能具摄五眼、六神
tōng yì néng jù shè fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí
通，亦能具摄佛十力、四无所畏、四无碍解、十
bā fó bú gòng fǎ yì néng jù shè dà cí dà bēi dà xǐ dà shě
八佛不共法，亦能具摄大慈、大悲、大喜、大舍，
yì néng jù shè wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng yì néng jù shè yī qiè
亦能具摄无忘失法、恒住舍性，亦能具摄一切
zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì néng jù shè sān shí èr dà shì
智、道相智、一切相智，亦能具摄三十二大士

xiàng bā shí suí hǎo
相、八十随好？”

fó gàoshànxiàn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜

duō shí suǒ xíng bù shī bō luó mì duō jiē wéi bō rě bō luó mì duō suǒ
多时，所行布施波罗蜜多，皆为般若波罗蜜多所

shèshòu gù yuǎn lí èr xiǎng suǒ xíng jìng jiè ān rěn jīng jìn
摄受故，远离二想；所行净戒、安忍、精进、

jìng lǜ bō rě bō luó mì duō jiē wéi bō rě bō luó mì duō suǒ shèshòu
静虑、般若波罗蜜多，皆为般若波罗蜜多所摄受

gù yuǎn lí èr xiǎng suǒ xiū sì jìng lǜ jiē wéi bō rě bō luó mì
故，远离二想。所修四静虑，皆为般若波罗蜜

duō suǒ shèshòu gù yuǎn lí èr xiǎng suǒ xiū sì wú liàng sì wú sè
多所摄受故，远离二想；所修四无量、四无色

dìng jiē wéi bō rě bō luó mì duō suǒ shèshòu gù yuǎn lí èr xiǎng
定，皆为般若波罗蜜多所摄受故，远离二想。

suǒ xiū sì niàn zhù jiē wéi bō rě bō luó mì duō suǒ shèshòu gù yuǎn
所修四念住，皆为般若波罗蜜多所摄受故，远

lí èr xiǎng suǒ xiū sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì
离二想；所修四正断、四神足、五根、五力、

qī děng jué zhī bā shèng dào zhī jiē wéi bō rě bō luó mì duō suǒ shè
七等觉支、八圣道支，皆为般若波罗蜜多所摄

shòu gù yuǎn lí èr xiǎng suǒ xiū kōng jiě tuō mén jiē wéi bō rě bō
受故，远离二想。所修空解脱门，皆为般若波

luó mì duō suǒ shèshòu gù yuǎn lí èr xiǎng suǒ xiū wú xiàng wú yuàn
罗蜜多所摄受故，远离二想；所修无相、无愿

jiě tuō mén jiē wéi bō rě bō luó mì duō suǒ shèshòu gù yuǎn lí èr
解脱门，皆为般若波罗蜜多所摄受故，远离二

xiǎng suǒ zhù kǔ shèng dì jiē wéi bō rě bō luó mì duō suǒ shèshòu gù
想。所住苦圣谛，皆为般若波罗蜜多所摄受故，

yuǎn lí èr xiǎng suǒ zhù jí miè dào shèng dì jiē wéi bō rě bō
远离二想；所住集、灭、道圣谛，皆为般若波

luó mì duō suǒ shèshòu gù yuǎn lí èr xiǎng suǒ xiū bā jiě tuō jiē
罗蜜多所摄受故，远离二想。所修八解脱，皆

wéi bō rě bō luó mì duō suǒ shèshòu gù yuǎn lí èr xiǎng suǒ xiū bā
为般若波罗蜜多所摄受故，远离二想；所修八

shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù jiē wéi bō rě bō luó mì duō
胜处、九次第定、十遍处，皆为般若波罗蜜多

suǒ shè shòu gù yuǎn lí èr xiǎng suǒ xiū yī qiè sān mó dì mén jiē
所摄受故，远离二想。所修一切三摩地门，皆
wéi bō rě bō luó mì duō suǒ shè shòu gù yuǎn lí èr xiǎng suǒ xiū yī
为般若波罗蜜多所摄受故，远离二想；所修一
qiè tuó luó ní mén jiē wéi bō rě bō luó mì duō suǒ shè shòu gù yuǎn
切陀罗尼门，皆为般若波罗蜜多所摄受故，远
lí èr xiǎng suǒ zhù nèi kōng jiē wéi bō rě bō luó mì duō suǒ shè shòu
离二想。所住内空，皆为般若波罗蜜多所摄受
gù yuǎn lí èr xiǎng suǒ zhù wài kōng nèi wài kōng kōng kōng
故，远离二想；所住外空、内外空、空空、
dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng
大空、胜义空、有为空、无为空、毕竟空、
wú jì kōng sǎn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng
无际空、散空、无变异空、本性空、自相空、
gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì
共相空、一切法空、不可得空、无性空、自
xìng kōng wú xìng zì xìng kōng jiē wéi bō rě bō luó mì duō suǒ shè shòu
性空、无性自性空，皆为般若波罗蜜多所摄受
gù yuǎn lí èr xiǎng suǒ zhù zhēn rú jiē wéi bō rě bō luó mì duō
故，远离二想。所住真如，皆为般若波罗蜜多
suǒ shè shòu gù yuǎn lí èr xiǎng suǒ zhù fǎ jiè fǎ xìng bù xū
所摄受故，远离二想；所住法界、法性、不虛
wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng lí shēng xìng fǎ dìng
妄性、不变异性、平等性、离生性、法定、
fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè jiē wéi bō rě bō luó
法住、实际、虚空界、不思議界，皆为般若波罗
mì duō suǒ shè shòu gù yuǎn lí èr xiǎng suǒ xiū wǔ yǎn jiē wéi bō
蜜多所摄受故，远离二想。所修五眼，皆为般
rě bō luó mì duō suǒ shè shòu gù yuǎn lí èr xiǎng suǒ xiū liù shéntōng
若波罗蜜多所摄受故，远离二想；所修六神通，
jiē wéi bō rě bō luó mì duō suǒ shè shòu gù yuǎn lí èr xiǎng suǒ xiū
皆为般若波罗蜜多所摄受故，远离二想。所修
fó shí lì jiē wéi bō rě bō luó mì duō suǒ shè shòu gù yuǎn lí èr
佛十力，皆为般若波罗蜜多所摄受故，远离二
xiǎng suǒ xiū sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ
想；所修四无所畏、四无碍解、十八佛不共法，
jiē wéi bō rě bō luó mì duō suǒ shè shòu gù yuǎn lí èr xiǎng suǒ xiū
皆为般若波罗蜜多所摄受故，远离二想。所修

dà cí jiē wéi bō rě bō luó mì duōsuǒ shèshòu gù yuǎn lí èr xiǎng
大慈，皆为般若波罗蜜多所摄受故，远离二想；
suǒ xiū dà bēi dà xǐ dà shě jiē wéi bō rě bō luó mì duōsuǒ shè
所修大悲、大喜、大舍，皆为般若波罗蜜多所摄
shòu gù yuǎn lí èr xiǎng suǒ xiū wú wàng shī fǎ jiē wéi bō rě bō
受故，远离二想。所修无忘失法，皆为般若波
luó mì duōsuǒ shèshòu gù yuǎn lí èr xiǎng suǒ xiū héngzhù shěxìng
罗蜜多所摄受故，远离二想；所修恒住舍性，
jiē wéi bō rě bō luó mì duōsuǒ shèshòu gù yuǎn lí èr xiǎng suǒ xiū
皆为般若波罗蜜多所摄受故，远离二想。所修
yī qiè zhì jiē wéi bō rě bō luó mì duōsuǒ shèshòu gù yuǎn lí èr
一切智，皆为般若波罗蜜多所摄受故，远离二
xiǎng suǒ xiū dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì jiē wéi bō rě bō luó mì
想；所修道相智、一切相智，皆为般若波罗蜜
duōsuǒ shèshòu gù yuǎn lí èr xiǎng suǒ yǐn sān shí èr dà shì xiàng
多所摄受故，远离二想。所引三十二大士相，
jiē wéi bō rě bō luó mì duōsuǒ shèshòu gù yuǎn lí èr xiǎng suǒ yǐn
皆为般若波罗蜜多所摄受故，远离二想；所引
bā shí suí hǎo jiē wéi bō rě bō luó mì duōsuǒ shèshòu gù yuǎn lí
八十随好，皆为般若波罗蜜多所摄受故，远离
èr xiǎng
二想。”

jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn yún hé pú sà mó hē sà
具寿善现白佛言：“世尊！云何菩萨摩诃萨

xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí suī xíng bù shī bō luó mì duō ér wú
修行般若波罗蜜多时，虽行布施波罗蜜多而无
èr xiǎng suī xíng jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó
二想，虽行净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗
mì duō ér wú èr xiǎng suī xiū sì jìng lù ér wú èr xiǎng suī xiū sì
蜜多而无二想？虽修四静虑而无二想，虽修四
wú liàng sì wú sè dìng ér wú èr xiǎng suī xiū sì niànzhù ér wú èr
无量、四无色定而无二想？虽修四念住而无二
xiǎng suī xiū sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng
想，虽修四正断、四神足、五根、五力、七等
jué zhī bā shèngdào zhī ér wú èr xiǎng suī xiū kōng jiě tuō mén ér
觉支、八圣道支而无二想？虽修空解脱门而
wú èr xiǎng suī xiū wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ér wú èr xiǎng
无二想，虽修无相、无愿解脱门而无二想？

sūi zhù kǔ shèng dì ér wú èr xiǎng sūi zhù jí miè dào shèng dì ér
虽住苦圣谛而无二想，虽住集、灭、道圣谛而
wú èr xiǎng sūi xiū bā jiě tuō ér wú èr xiǎng sūi xiū bā shèng chù
无二想？虽修八解脱而无二想，虽修八胜处、
jiǔ cì dì dìng shí biàn chù ér wú èr xiǎng sūi xiū yī qiè sān mó dì
九次第定、十遍处而无二想？虽修一切三摩地
mén ér wú èr xiǎng sūi xiū yī qiè tuó luó ní mén ér wú èr xiǎng
门而无二想，虽修一切陀罗尼门而无二想？
sūi zhù nèi kōng ér wú èr xiǎng sūi zhù wài kōng nèi wài kōng kōng kōng
虽住内空而无二想，虽住外空、内外空、空空、
dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng
大空、胜义空、有为空、无为空、毕竟空、
wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng
无际空、散空、无变异空、本性空、自相空、
gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì
共相空、一切法空、不可得空、无性空、自
xìng kōng wú xìng zì xìng kōng ér wú èr xiǎng sūi zhù zhēn rú ér wú
性空、无性自性空而无二想？虽住真如而无
èr xiǎng sūi zhù fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng
二想，虽住法界、法性、不虚妄性、不变异性、
píng děng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè
平等性、离生性、法定、法住、实际、虚空界、
bù sī yì jiè ér wú èr xiǎng sūi xiū wǔ yǎn ér wú èr xiǎng sūi xiū
不思議界而无二想？虽修五眼而无二想，虽修
liù shén tōng ér wú èr xiǎng sūi xiū fó shí lì ér wú èr xiǎng sūi
六神通而无二想？虽修佛十力而无二想，虽
xiū sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ ér wú èr
修四无所畏、四无碍解、十八佛不共法而无二
xiǎng sūi xiū dà cí ér wú èr xiǎng sūi xiū dà bēi dà xǐ dà
想？虽修大慈而无二想，虽修大悲、大喜、大
shě ér wú èr xiǎng sūi xiū wú wàng shī fǎ ér wú èr xiǎng sūi xiū
舍而无二想？虽修无忘失法而无二想，虽修
héng zhù shě xìng ér wú èr xiǎng sūi xiū yī qiè zhì ér wú èr xiǎng sūi
恒住舍性而无二想？虽修一切智而无二想，虽
xiū dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér wú èr xiǎng sūi yǐn sān shí èr
修道相智、一切相智而无二想？虽引三十二
dà shì xiàng ér wú èr xiǎng sūi yǐn bā shí suí hǎo ér wú èr xiǎng
大士相而无二想，虽引八十随好而无二想？”

fó gào shàn xiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
佛告善现：“菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí wèi yù yuán mǎn bù shī bō luó mì duō gù jí yú bù shī bō luó mì
时，为欲圆满布施波罗蜜多故，即于布施波罗蜜

duō zhōng shè shòu yī qiè bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng
多中，摄受一切布施、净戒、安忍、精进、静

lù bō rě bō luó mì duō ér xíng bù shī shè shòu yī qiè sì jìng lù
虑、般若波罗蜜多而行布施，摄受一切四静虑、

sì wú liàng sì wú sè dìng ér xíng bù shī shè shòu yī qiè sì niàn zhù
四无量、四无色定而行布施，摄受一切四念住、

sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā
四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、八

shèng dào zhī ér xíng bù shī shè shòu yī qiè kōng wú xiàng wú yuàn
圣道支而行布施，摄受一切空、无相、无愿

jiě tuō mén ér xíng bù shī shè shòu yī qiè kǔ jí miè dào shèng
解脱门而行布施，摄受一切苦、集、灭、道圣

dì ér xíng bù shī shè shòu yī qiè bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ cì
谛而行布施，摄受一切八解脱、八胜处、九次

dì dìng shí biàn chù ér xíng bù shī shè shòu yī qiè sān mó dì mén
第定、十遍处而行布施，摄受一切三摩地门、

tuó luó ní mén ér xíng bù shī shè shòu yī qiè nèi kōng wài kōng nèi
陀罗尼门而行布施，摄受一切内空、外空、内

wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi
外空、空空、大空、胜义空、有为空、无为

kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng
空、毕竟空、无际空、散空、无变异空、本性

kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng
空、自相空、共相空、一切法空、不可得空、

wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng ér xíng bù shī shè shòu
无性空、自性空、无性自性空而行布施，摄受

yī qiè zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng
一切真如、法界、法性、不虚妄性、不变异性、

píng děng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè
平等性、离生性、法定、法住、实际、虚空界、

bù sī yì jiè ér xíng bù shī shè shòu yī qiè wǔ yǎn liù shéntōng ér
不思議界而行布施，摄受一切五眼、六神通而

xíng bù shī shè shòu yī qiè fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě
行布施，摄受一切佛十力、四无所畏、四无碍解、

shí bā fó bú gòng fǎ ér xíng bù shī shèshòu yī qiè dà cí dà bēi
十八佛不共法而行布施，摄受一切大慈、大悲、
dà xǐ dà shě ér xíng bù shī shèshòu yī qiè wú wàng shī fǎ héng
大喜、大舍而行布施，摄受一切无忘失法、恒
zhù shě xìng ér xíng bù shī shèshòu yī qiè yī qiè zhì dào xiàng zhì
住舍性而行布施，摄受一切一切智、道相智、
yī qiè xiàng zhì ér xíng bù shī shèshòu yī qiè sān shí èr dà shì xiàng
一切相智而行布施，摄受一切三十二大士相、
bā shí suí hǎo ér xíng bù shī yóu shì yīn yuán ér wú èr xiǎng
八十随好而行布施，由是因缘而无二想。

shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，
wèi yù yuánmǎnjìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì
为欲圆满净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜
duō gù jí yú jìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duō zhōng shèshòu yī
多故，即于净戒乃至般若波罗蜜多中，摄受一
qiè bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ér xíng jìng jiè nǎi zhì bō rě bō
切布施乃至般若波罗蜜多而行净戒乃至般若波
luó mì duō shèshòu yī qiè sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng
罗蜜多，摄受一切四静虑、四无量、四无色定
ér xíng jìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duō shèshòu yī qiè sì niàn zhù
而行净戒乃至般若波罗蜜多，摄受一切四念住、
sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā
四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、八
shèng dào zhī ér xíng jìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duō shèshòu yī qiè
圣道支而行净戒乃至般若波罗蜜多，摄受一切
kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ér xíng jìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó
空、无相、无愿解脱门而行净戒乃至般若波罗
mì duō shèshòu yī qiè kǔ jí miè dào shèng dì ér xíng jìng jiè
蜜多，摄受一切苦、集、灭、道圣谛而行净戒
nǎi zhì bō rě bō luó mì duō shèshòu yī qiè bā jiě tuō bā shèng chù
乃至般若波罗蜜多，摄受一切八解脱、八胜处、
jiǔ cì dì dìng shí biàn chù ér xíng jìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
九次第定、十遍处而行净戒乃至般若波罗蜜多，
shèshòu yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní mén ér xíng jìng jiè nǎi zhì bō
摄受一切三摩地门、陀罗尼门而行净戒乃至般
rě bō luó mì duō shèshòu yī qiè nèi kōng wài kōng nèi wài kōng
若波罗蜜多，摄受一切内空、外空、内外空、

kōngkōng dàkōng shèng yì kōng yǒuwéikōng wú wéikōng bì
空空、大空、胜义空、有为空、无为空、毕
jìngkōng wú jì kōng sànkōng wú biàn yì kōng běnxìngkōng zì
竟空、无际空、散空、无变异空、本性空、自
xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng
相空、共相空、一切法空、不可得空、无性
kōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng ér xíngjìng jiè nǎi zhì bō rě bō
空、自性空、无性自性空而行净戒乃至般若波
luó mì duō shèshòu yī qiè zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng
罗蜜多，摄受一切真如、法界、法性、不虚妄
xìng bú biàn yì xìng píngděngxìng lí shēngxìng fǎ dìng fǎ zhù
性、不变异性、平等性、离生性、法定、法住、
shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè ér xíngjìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó
实际、虚空界、不思議界而行净戒乃至般若波罗
mì duō shèshòu yī qiè wǔ yǎn liù shéntōng ér xíngjìng jiè nǎi zhì bō
蜜多，摄受一切五眼、六神通而行净戒乃至般
rě bō luó mì duō shèshòu yī qiè fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú
若波罗蜜多，摄受一切佛十力、四无所畏、四无
ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ ér xíngjìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì
碍解、十八佛不共法而行净戒乃至般若波罗蜜
duō shèshòu yī qiè dà cí dà bēi dà xǐ dà shě ér xíngjìng jiè
多，摄受一切大慈、大悲、大喜、大舍而行净戒
nǎi zhì bō rě bō luó mì duō shèshòu yī qiè wú wàng shī fǎ héngzhù
乃至般若波罗蜜多，摄受一切无忘失法、恒住
shě xìng ér xíngjìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duō shèshòu yī qiè yī
舍性而行净戒乃至般若波罗蜜多，摄受一切一
qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér xíngjìng jiè nǎi zhì bō rě bō
切智、道相智、一切相智而行净戒乃至般若波
luó mì duō shèshòu yī qiè sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo ér
罗蜜多，摄受一切三十二大士相、八十随好而
xíngjìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yóu shì yīn yuán ér wú èr xiǎng 。
行净戒乃至般若波罗蜜多，由是因缘而无二想。

shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，

wèi yù yuánmǎn sì jìng lǜ gù jí yú sì jìng lǜ zhōng shèshòu yī qiè
为欲圆满四静虑故，即于四静虑中，摄受一切

bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō
布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多

ér xiū sì jìng lǜ shèshòu yī qiè sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè
而修四静虑，摄受一切四静虑、四无量、四无色

dìng ér xiū sì jìng lǜ shèshòu yī qiè sì niànzhù sì zhèngduàn sì
定而修四静虑，摄受一切四念住、四正断、四

shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī ér xiū
神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支而修

sì jìng lǜ shèshòu yī qiè kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ér xiū
四静虑，摄受一切空、无相、无愿解脱门而修

sì jìng lǜ shèshòu yī qiè kǔ jí miè dào shèng dì ér xiū sì
四静虑，摄受一切苦、集、灭、道圣谛而修四

jìng lǜ shèshòu yī qiè bā jiě tuō bā shèngchù jiǔ cì dì dìng
静虑，摄受一切八解脱、八胜处、九次第定、

shí biànchù ér xiū sì jìng lǜ shèshòu yī qiè sān mó dì mén tuó luó
十遍处而修四静虑，摄受一切三摩地门、陀罗

ní mén ér xiū sì jìng lǜ shèshòu yī qiè nèi kōng wài kōng nèi wài
尼门而修四静虑，摄受一切内空、外空、内外

kōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng
空、空空、大空、胜义空、有为空、无为空、

bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng
毕竟空、无际空、散空、无变异空、本性空、

zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú
自相空、共相空、一切法空、不可得空、无

xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng ér xiū sì jìng lǜ shèshòu
性空、自性空、无性自性空而修四静虑，摄受

yī qiè zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng
一切真如、法界、法性、不虚妄性、不变异性、

píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè
平等性、离生性、法定、法住、实际、虚空界、

bù sī yì jiè ér xiū sì jìng lǜ shèshòu yī qiè wǔ yǎn liù shéntōng
不思議界而修四静虑，摄受一切五眼、六神通

ér xiū sì jìng lǜ shèshòu yī qiè fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú
而修四静虑，摄受一切佛十力、四无所畏、四无

ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ ér xiū sì jìng lǜ shèshòu yī qiè dà cí
碍解、十八佛不共法而修四静虑，摄受一切大慈、

dà bēi dà xǐ dà shě ér xiū sì jìng lǜ shèshòu yī qiè wú wàng
大悲、大喜、大舍而修四静虑，摄受一切无忘

shī fǎ héngzhù shě xìng ér xiū sì jìng lǜ shèshòu yī qiè yī qiè zhì
失法、恒住舍性而修四静虑，摄受一切一切智、

dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér xiū sì jìng lǜ shè shòu yī qiè sān shí
道相智、一切相智而修四静虑，摄受一切三十
èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo ér xiū sì jìng lǜ yóu shì yīn yuán ér
二大士相、八十随好而修四静虑，由是因缘而
wú èr xiǎng
无二想。

shàn xiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，
wèi yù yuán mǎn sì wú liàng sì wú sè dìng gù jí yú sì wú liàng
为欲圆满四无量、四无色定故，即于四无量、
sì wú sè dìng zhōng shè shòu yī qiè bù shī jìng jiè ān rěn jīng
四无色定中，摄受一切布施、净戒、安忍、精
jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō ér xiū sì wú liàng sì wú sè dìng
进、静虑、般若波罗蜜多而修四无量、四无色定，
shè shòu yī qiè sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng ér xiū sì wú
摄受一切四静虑、四无量、四无色定而修四无
liàng sì wú sè dìng shè shòu yī qiè sì niàn zhù sì zhèng duàn
量、四无色定，摄受一切四念住、四正断、
sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī ér
四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支而
xiū sì wú liàng sì wú sè dìng shè shòu yī qiè kōng wú xiàng wú
修四无量、四无色定，摄受一切空、无相、无
yuàn jiě tuō mén ér xiū sì wú liàng sì wú sè dìng shè shòu yī qiè kǔ
愿解脱门而修四无量、四无色定，摄受一切苦、
jí miè dào shèng dì ér xiū sì wú liàng sì wú sè dìng shè shòu
集、灭、道圣谛而修四无量、四无色定，摄受
yī qiè bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù ér xiū
一切八解脱、八胜处、九次第定、十遍处而修
sì wú liàng sì wú sè dìng shè shòu yī qiè sān mó dì mén tuó luó
四无量、四无色定，摄受一切三摩地门、陀罗
ní mén ér xiū sì wú liàng sì wú sè dìng shè shòu yī qiè nèi kōng
尼门而修四无量、四无色定，摄受一切内空、
wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi
外空、内外空、空空、大空、胜义空、有为
kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sǎn kōng wú biàn yì
空、无为空、毕竟空、无际空、散空、无变异
kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng
空、本性空、自相空、共相空、一切法空、

bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng ér xiū
不可得空、无性空、自性空、无性自性空而修
sì wú liàng sì wú sè dìng shèshòu yī qiè zhēn rú fǎ jiè fǎ
四无量、四无色定，摄受一切真如、法界、法
xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng
性、不虚妄性、不变异性、平等性、离生性、
fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè ér xiū sì wú
法定、法住、实际、虚空界、不思議界而修四无
liàng sì wú sè dìng shèshòu yī qiè wǔ yǎn liù shéntōng ér xiū sì
量、四无色定，摄受一切五眼、六神通而修四
wú liàng sì wú sè dìng shèshòu yī qiè fó shí lì sì wú suǒ wèi
无量、四无色定，摄受一切佛十力、四无所畏、
sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ ér xiū sì wú liàng sì wú sè
四无碍解、十八佛不共法而修四无量、四无色
dìng shèshòu yī qiè dà cí dà bēi dà xǐ dà shě ér xiū sì wú
定，摄受一切大慈、大悲、大喜、大舍而修四无
liàng sì wú sè dìng shèshòu yī qiè wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìng
量、四无色定，摄受一切无忘失法、恒住舍性
ér xiū sì wú liàng sì wú sè dìng shèshòu yī qiè yī qiè zhì dào
而修四无量、四无色定，摄受一切一切智、道
xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér xiū sì wú liàng sì wú sè dìng shèshòu
相智、一切相智而修四无量、四无色定，摄受
yī qiè sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo ér xiū sì wú liàng sì
一切三十二大士相、八十随好而修四无量、四
wú sè dìng yóu shì yīn yuán ér wú èr xiǎng
无色定，由是因缘而无二想。

shàn xiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，
wèi yù yuán mǎn sì niàn zhù gù jí yú sì niàn zhù zhōng shèshòu yī
为欲圆满四念住故，即于四念住中，摄受一
qiè bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì
切布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜
duō ér xiū sì niàn zhù shèshòu yī qiè sì jìng lǜ sì wú liàng sì
多而修四念住，摄受一切四静虑、四无量、四
wú sè dìng ér xiū sì niàn zhù shèshòu yī qiè sì niàn zhù sì zhèng duàn
无色定而修四念住，摄受一切四念住、四正断、
sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī ér
四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支而

xiū sì niànzhù shèshòu yī qièkōng wú xiàng wú yuàn jiě tuōmén ér
修四念住，摄受一切空、无相、无愿解脱门而
xiū sì niànzhù shèshòu yī qiè kǔ jí miè dào shèng dì ér xiū
修四念住，摄受一切苦、集、灭、道圣谛而修
sì niànzhù shèshòu yī qiè bā jiě tuō bā shèngchù jiǔ cì dì dìng
四念住，摄受一切八解脱、八胜处、九次第定、
shí biànchù ér xiū sì niànzhù shèshòu yī qiè sān mó dì mén tuó luó
十遍处而修四念住，摄受一切三摩地门、陀罗
ní mén ér xiū sì niànzhù shèshòu yī qiè nèi kōng wài kōng nèi wài
尼门而修四念住，摄受一切内空、外空、内外
kōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng
空、空空、大空、胜义空、有为空、无为空、
bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng
毕竟空、无际空、散空、无变异空、本性空、
zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú
自相空、共相空、一切法空、不可得空、无
xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng ér xiū sì niànzhù shèshòu
性空、自性空、无性自性空而修四念住，摄受
yī qiè zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng
一切真如、法界、法性、不虚妄性、不变异性、
píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè
平等性、离生性、法定、法住、实际、虚空界、
bù sī yì jiè ér xiū sì niànzhù shèshòu yī qiè wǔ yǎn liù shéntōng
不思議界而修四念住，摄受一切五眼、六神通
ér xiū sì niànzhù shèshòu yī qiè fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú
而修四念住，摄受一切佛十力、四无所畏、四无
ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ ér xiū sì niànzhù shèshòu yī qiè dà
碍解、十八佛不共法而修四念住，摄受一切大
cí dà bēi dà xǐ dà shě ér xiū sì niànzhù shèshòu yī qiè wú
慈、大悲、大喜、大舍而修四念住，摄受一切无
wàng shī fǎ héngzhù shě xìng ér xiū sì niànzhù shèshòu yī qiè yī qiè
忘失法、恒住舍性而修四念住，摄受一切一切
zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér xiū sì niànzhù shèshòu yī qiè
智、道相智、一切相智而修四念住，摄受一切
sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo ér xiū sì niànzhù yóu shì yīn
三十二大士相、八十随好而修四念住，由是因
yuán ér wú èr xiǎng
缘而无二想。

shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，
wèi yù yuánmǎn sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī
为欲圆满四正断、四神足、五根、五力、七
děngjué zhī bā shèngdào zhī gù jí yú sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèng
等觉支、八圣道支故，即于四正断乃至八圣
dào zhī zhōng shèshòu yī qiè bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn
道支中，摄受一切布施、净戒、安忍、精进、
jìng lǜ bō rě bō luó mì duō ér xiū sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào
静虑、般若波罗蜜多而修四正断乃至八圣道
zhī shèshòu yī qiè sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng ér xiū sì
支，摄受一切四静虑、四无量、四无色定而修四
zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī shèshòu yī qiè sì niànzhù sì zhèng
正断乃至八圣道支，摄受一切四念住、四正
duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào
断、四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道
zhī ér xiū sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī shèshòu yī qiè kōng
支而修四正断乃至八圣道支，摄受一切空、
wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ér xiū sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào
无相、无愿解脱门而修四正断乃至八圣道
zhī shèshòu yī qiè kǔ jí miè dào shèng dì ér xiū sì zhèngduàn
支，摄受一切苦、集、灭、道圣谛而修四正断
nǎi zhì bā shèngdào zhī shèshòu yī qiè bā jiě tuō bā shèngchù jiǔ
乃至八圣道支，摄受一切八解脱、八胜处、九
cì dì dìng shí biànchù ér xiū sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī
次第定、十遍处而修四正断乃至八圣道支，
shèshòu yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní mén ér xiū sì zhèngduàn nǎi
摄受一切三摩地门、陀罗尼门而修四正断乃
zhì bā shèngdào zhī shèshòu yī qiè nèi kōng wàikōng nèi wàikōng
至八圣道支，摄受一切内空、外空、内外空、
kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒuwéikōng wú wéikōng bì
空空、大空、胜义空、有为空、无为空、毕
jìngkōng wú jì kōng sànkōng wú biàn yì kōng běnxìngkōng zì
竟空、无际空、散空、无变异空、本性空、自
xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng
相空、共相空、一切法空、不可得空、无性
kōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng ér xiū sì zhèngduàn nǎi zhì bā
空、自性空、无性自性空而修四正断乃至八

shèngdào zhī shèshòu yī qiè zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng
圣道支，摄受一切真如、法界、法性、不虚妄

xìng bú biàn yì xìng píngděngxìng lí shēngxìng fǎ dìng fǎ zhù
性、不变异性、平等性、离生性、法定、法住、

shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè ér xiū sì zhèngduàn nǎi zhì bā
实际、虚空界、不思議界而修四正断乃至八

shèngdào zhī shèshòu yī qiè wǔ yǎn liù shéntōng ér xiū sì zhèngduàn
圣道支，摄受一切五眼、六神通而修四正断

nǎi zhì bā shèngdào zhī shèshòu yī qiè fó shí lì sì wú suǒ wèi
乃至八圣道支，摄受一切佛十力、四无所畏、

sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ ér xiū sì zhèngduàn nǎi zhì bā
四无碍解、十八佛不共法而修四正断乃至八

shèngdào zhī shèshòu yī qiè dà cí dà bēi dà xǐ dà shě ér
圣道支，摄受一切大慈、大悲、大喜、大舍而

xiū sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī shèshòu yī qiè yī qiè zhì
修四正断乃至八圣道支，摄受一切一切智、

dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér xiū sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào
道相智、一切相智而修四正断乃至八圣道

zhī shèshòu yī qiè sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo ér xiū sì
支，摄受一切三十二大士相、八十随好而修四

zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī yóu shì yīn yuán ér wú èr xiǎng
正断乃至八圣道支，由是因缘而无二想。

shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩訶萨修行般若波罗蜜多时，

wèi yù yuánmǎnkōng jiě tuō mén gù jí yú kōng jiě tuō mén zhōng shè
为欲圆满空解脱门故，即于空解脱门中，摄

shòu yī qiè bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō
受一切布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波

luó mì duō ér xiū kōng jiě tuō mén shèshòu yī qiè sì jìng lǜ sì wú
罗蜜多而修空解脱门，摄受一切四静虑、四无

liàng sì wú sè dìng ér xiū kōng jiě tuō mén shèshòu yī qiè sì niàn zhù
量、四无色定而修空解脱门，摄受一切四念住、

sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā
四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、八

shèngdào zhī ér xiū kōng jiě tuō mén shèshòu yī qiè kōng wú xiàng
圣道支而修空解脱门，摄受一切空、无相、

wú yuàn jiě tuō mén ér xiū kōng jiě tuō mén shèshòu yī qiè kǔ jí
无愿解脱门而修空解脱门，摄受一切苦、集、

miè dào shèng dì ér xiū kōng jiě tuō mén shè shòu yī qiè bā jiě tuō
灭、道圣谛而修空解脱门，摄受一切八解脱、
bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù ér xiū kōng jiě tuō mén shè
八胜处、九次第定、十遍处而修空解脱门，摄
shòu yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní mén ér xiū kōng jiě tuō mén shè
受一切三摩地门、陀罗尼门而修空解脱门，摄
shòu yī qiè nèi kōng wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng
受一切内空、外空、内外空、空空、大空、
shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng
胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、
sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng
散空、无变异空、本性空、自相空、共相空、
yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性
zì xìng kōng ér xiū kōng jiě tuō mén shè shòu yī qiè zhēn rú fǎ jiè
自性空而修空解脱门，摄受一切真如、法界、
fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng lí shēng
法性、不虚妄性、不变异性、平等性、离生
xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè ér xiū
性、法定、法住、实际、虚空界、不思議界而修
kōng jiě tuō mén shè shòu yī qiè wǔ yǎn liù shén tōng ér xiū kōng jiě tuō
空解脱门，摄受一切五眼、六神通而修空解脱
mén shè shòu yī qiè fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí
门，摄受一切佛十力、四无所畏、四无碍解、十
bā fó bú gòng fǎ ér xiū kōng jiě tuō mén shè shòu yī qiè dà cí dà
八佛不共法而修空解脱门，摄受一切大慈、大
bēi dà xǐ dà shě ér xiū kōng jiě tuō mén shè shòu yī qiè wú wàng
悲、大喜、大舍而修空解脱门，摄受一切无忘
shī fǎ héng zhù shě xìng ér xiū kōng jiě tuō mén shè shòu yī qiè yī qiè
失法、恒住舍性而修空解脱门，摄受一切一切
zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér xiū kōng jiě tuō mén shè shòu yī
智、道相智、一切相智而修空解脱门，摄受一
qiè sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo ér xiū kōng jiě tuō mén yóu
切三十二大士相、八十随好而修空解脱门，由
shì yīn yuán ér wú èr xiǎng
是因缘而无二想。

shàn xiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，

wèi yù yuánmǎn wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén gù jí yú wú xiàng
为欲圆满无相、无愿解脱门故，即于无相、
wú yuàn jiě tuō mén zhōng shèshòu yī qiè bù shī jìng jiè ān rěn
无愿解脱门中，摄受一切布施、净戒、安忍、
jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō ér xiū wú xiàng wú yuàn jiě
精进、静虑、般若波罗蜜多而修无相、无愿解
tuō mén shèshòu yī qiè sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng ér
脱门，摄受一切四静虑、四无量、四无色定而
xiū wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén shèshòu yī qiè sì niàn zhù sì zhèng
修无相、无愿解脱门，摄受一切四念住、四正
duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào
断、四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道
zhī ér xiū wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén shèshòu yī qiè kōng wú xiàng
支而修无相、无愿解脱门，摄受一切空、无相、
wú yuàn jiě tuō mén ér xiū wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén shèshòu yī
无愿解脱门而修无相、无愿解脱门，摄受一
qiè kǔ jí miè dào shèng dì ér xiū wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
切苦、集、灭、道圣谛而修无相、无愿解脱门，
shèshòu yī qiè bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù
摄受一切八解脱、八胜处、九次第定、十遍处
ér xiū wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén shèshòu yī qiè sān mó dì mén
而修无相、无愿解脱门，摄受一切三摩地门、
tuó luó ní mén ér xiū wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén shèshòu yī qiè nèi
陀罗尼门而修无相、无愿解脱门，摄受一切内
kōng wàikōng nèi wàikōng kōngkōng dàkōng shèng yì kōng
空、外空、内外空、空空、大空、胜义空、
yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sǎn kōng wú
有为空、无为空、毕竟空、无际空、散空、无
biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ
变异空、本性空、自相空、共相空、一切法
kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng
空、不可得空、无性空、自性空、无性自性空
ér xiū wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén shèshòu yī qiè zhēn rú fǎ jiè
而修无相、无愿解脱门，摄受一切真如、法界、
fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng lí shēng
法性、不虚妄性、不变异性、平等性、离生
xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè ér xiū
性、法定、法住、实际、虚空界、不思議界而修

wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén shèshòu yī qiè wǔ yǎn liù shéntōng ér
无相、无愿解脱门，摄受一切五眼、六神通而
xiū wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén shèshòu yī qiè fó shí lì sì wú
修无相、无愿解脱门，摄受一切佛十力、四无
suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ ér xiū wú xiàng wú
所畏、四无碍解、十八佛不共法而修无相、无
yuàn jiě tuō mén shèshòu yī qiè dà cí dà bēi dà xǐ dà shě
愿解脱门，摄受一切大慈、大悲、大喜、大舍
ér xiū wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén shèshòu yī qiè wú wàng shī fǎ
而修无相、无愿解脱门，摄受一切无忘失法、
héngzhù shěxìng ér xiū wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén shèshòu yī qiè yī
恒住舍性而修无相、无愿解脱门，摄受一切一
qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér xiū wú xiàng wú yuàn jiě tuō
切智、道相智、一切相智而修无相、无愿解脱
mén shèshòu yī qiè sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo ér xiū wú
门，摄受一切三十二大士相、八十随好而修无
xiàng wú yuàn jiě tuō mén yóu shì yīn yuán ér wú èr xiǎng
相、无愿解脱门，由是因缘而无二想。

shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，

wèi yù yuánmǎn kǔ shèng dì gù jí yú kǔ shèng dì zhōng shèshòu yī
为欲圆满苦圣谛故，即于苦圣谛中，摄受一
qiè bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì
切布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜
duō ér zhù kǔ shèng dì shèshòu yī qiè sì jìng lǜ sì wú liàng sì
多而住苦圣谛，摄受一切四静虑、四无量、四
wú sè dìng ér zhù kǔ shèng dì shèshòu yī qiè sì niànzhù sì zhèng
无色定而住苦圣谛，摄受一切四念住、四正
duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào
断、四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道
zhī ér zhù kǔ shèng dì shèshòu yī qiè kōng wú xiàng wú yuàn jiě
支而住苦圣谛，摄受一切空、无相、无愿解
tuō mén ér zhù kǔ shèng dì shèshòu yī qiè kǔ jí miè dào shèng
脱门而住苦圣谛，摄受一切苦、集、灭、道圣
dì ér zhù kǔ shèng dì shèshòu yī qiè bā jiě tuō bā shèngchù jiǔ
谛而住苦圣谛，摄受一切八解脱、八胜处、九
cì dì dìng shí biànchù ér zhù kǔ shèng dì shèshòu yī qiè sān mó dì
次第定、十遍处而住苦圣谛，摄受一切三摩地

mén tuó luó ní mén ér zhù kǔ shèng dì shèshòu yī qiè nèi kōng wài
门、陀罗尼门而住苦圣谛，摄受一切内空、外
kōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒuwéikōng
空、内外空、空空、大空、胜义空、有为空、
wú wéikōng bì jìngkōng wú jì kōng sànkōng wú biàn yì kōng
无为空、毕竟空、无际空、散空、无变异空、
běnxìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě
本性空、自相空、共相空、一切法空、不可
dé kōng wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng ér zhù kǔ shèng
得空、无性空、自性空、无性自性空而住苦圣
dì shèshòu yī qiè zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng
谛，摄受一切真如、法界、法性、不虚妄性、
bù biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí
不变异性、平等性、离生性、法定、法住、实
jì xū kōng jiè bù sī yì jiè ér zhù kǔ shèng dì shèshòu yī qiè
际、虚空界、不思議界而住苦圣谛，摄受一切
wǔ yǎn liù shéntōng ér zhù kǔ shèng dì shèshòu yī qiè fó shí lì
五眼、六神通而住苦圣谛，摄受一切佛十力、
sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ ér zhù kǔ shèng
四无所畏、四无碍解、十八佛不共法而住苦圣
dì shèshòu yī qiè dà cí dà bēi dà xǐ dà shě ér zhù kǔ shèng
谛，摄受一切大慈、大悲、大喜、大舍而住苦圣
dì shèshòu yī qiè wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìng ér zhù kǔ shèng dì
谛，摄受一切无忘失法、恒住舍性而住苦圣谛，
shèshòu yī qiè yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér zhù kǔ shèng
摄受一切一切智、道相智、一切相智而住苦圣
dì shèshòu yī qiè sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo ér zhù kǔ
谛，摄受一切三十二大士相、八十随好而住苦
shèng dì yóu shì yīn yuán ér wú èr xiǎng
圣谛，由是因缘而无二想。

shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，
wèi yù yuánmǎn jí miè dào shèng dì gù jí yú jí miè dào
为欲圆满集、灭、道圣谛故，即于集、灭、道
shèng dì zhōng shèshòu yī qiè bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn
圣谛中，摄受一切布施、净戒、安忍、精进、
jìng lù bō rě bō luó mì duō ér zhù jí miè dào shèng dì shè
静虑、般若波罗蜜多而住集、灭、道圣谛，摄

shòu yī qiè sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng ér zhù jí miè
受一切四静虑、四无量、四无色定而住集、灭、
dào shèng dì shè shòu yī qiè sì niàn zhù sì zhèng duàn sì shén zú
道圣谛，摄受一切四念住、四正断、四神足、
wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī ér zhù jí miè
五根、五力、七等觉支、八圣道支而住集、灭、
dào shèng dì shè shòu yī qiè kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ér
道圣谛，摄受一切空、无相、无愿解脱门而
zhù jí miè dào shèng dì shè shòu yī qiè kǔ jí miè dào
住集、灭、道圣谛，摄受一切苦、集、灭、道
shèng dì ér zhù jí miè dào shèng dì shè shòu yī qiè bā jiě tuō
圣谛而住集、灭、道圣谛，摄受一切八解脱、
bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù ér zhù jí miè dào shèng
八胜处、九次第定、十遍处而住集、灭、道圣
dì shè shòu yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní mén ér zhù jí miè
谛，摄受一切三摩地门、陀罗尼门而住集、灭、
dào shèng dì shè shòu yī qiè nèi kōng wài kōng nèi wài kōng kōng
道圣谛，摄受一切内空、外空、内外空、空
kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng
空、大空、胜义空、有为空、无为空、毕竟
kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng
空、无际空、散空、无变异空、本性空、自相
kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng
空、共相空、一切法空、不可得空、无性空、
zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng ér zhù jí miè dào shèng dì shè
自性空、无性自性空而住集、灭、道圣谛，摄
shòu yī qiè zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì
受一切真如、法界、法性、不虚妄性、不变异
xìng píng děng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū
性、平等性、离生性、法定、法住、实际、虚
kōng jiè bù sī yì jiè ér zhù jí miè dào shèng dì shè shòu yī
空界、不思議界而住集、灭、道圣谛，摄受一
qiè wǔ yǎn liù shén tōng ér zhù jí miè dào shèng dì shè shòu yī
切五眼、六神通而住集、灭、道圣谛，摄受一
qiè fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ
切佛十力、四无所畏、四无碍解、十八佛不共法
ér zhù jí miè dào shèng dì shè shòu yī qiè dà cí dà bēi
而住集、灭、道圣谛，摄受一切大慈、大悲、

dà xǐ dà shě ér zhù jí miè dào shèng dì shèshòu yī qiè wú
大喜、大舍而住集、灭、道圣谛，摄受一切无
wàng shī fǎ héngzhù shěxìng ér zhù jí miè dào shèng dì shèshòu
忘失法、恒住舍性而住集、灭、道圣谛，摄受
yī qiè yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér zhù jí miè
一切一切智、道相智、一切相智而住集、灭、
dào shèng dì shèshòu yī qiè sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo ér
道圣谛，摄受一切三十二大士相、八十随好而
zhù jí miè dào shèng dì yóu shì yīn yuán ér wú èr xiǎng
住集、灭、道圣谛，由是因缘而无二想。

shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，
wèi yù yuánmǎn bā jiě tuō gù jí yú bā jiě tuō zhōng shèshòu yī qiè
为欲圆满八解脱故，即于八解脱中，摄受一切
bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō
布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多
ér xiū bā jiě tuō shèshòu yī qiè sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè
而修八解脱，摄受一切四静虑、四无量、四无色
dìng ér xiū bā jiě tuō shèshòu yī qiè sì niànzhù sì zhèngduàn sì
定而修八解脱，摄受一切四念住、四正断、四
shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī ér xiū
神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支而修
bā jiě tuō shèshòu yī qiè kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ér xiū
八解脱，摄受一切空、无相、无愿解脱门而修
bā jiě tuō shèshòu yī qiè kǔ jí miè dào shèng dì ér xiū bā
八解脱，摄受一切苦、集、灭、道圣谛而修八
jiě tuō shèshòu yī qiè bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ cì dì dìng
解脱，摄受一切八解脱、八胜处、九次第定、
shí biàn chù ér xiū bā jiě tuō shèshòu yī qiè sān mó dì mén tuó luó
十遍处而修八解脱，摄受一切三摩地门、陀罗
ní mén ér xiū bā jiě tuō shèshòu yī qiè nèi kōng wài kōng nèi wài
尼门而修八解脱，摄受一切内空、外空、内外
kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng
空、空空、大空、胜义空、有为空、无为空、
bì jìng kōng wú jì kōng sǎn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng
毕竟空、无际空、散空、无变异空、本性空、
zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú
自相空、共相空、一切法空、不可得空、无

xìngkōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng ér xiū bā jiě tuō shèshòu
性空、自性空、无性自性空而修八解脱，摄受
yī qiè zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng
一切真如、法界、法性、不虚妄性、不变异性、
píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè
平等性、离生性、法定、法住、实际、虚空界、
bù sī yì jiè ér xiū bā jiě tuō shèshòu yī qiè wǔ yǎn liù shéntōng
不思議界而修八解脱，摄受一切五眼、六神通
ér xiū bā jiě tuō shèshòu yī qiè fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú
而修八解脱，摄受一切佛十力、四无所畏、四无
ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ ér xiū bā jiě tuō shèshòu yī qiè dà cí
碍解、十八佛不共法而修八解脱，摄受一切大慈、
dà bēi dà xǐ dà shě ér xiū bā jiě tuō shèshòu yī qiè wú wàng
大悲、大喜、大舍而修八解脱，摄受一切无忘
shī fǎ héngzhù shě xìng ér xiū bā jiě tuō shèshòu yī qiè yī qiè zhì
失法、恒住舍性而修八解脱，摄受一切一切智、
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér xiū bā jiě tuō shèshòu yī qiè sān shí
道相智、一切相智而修八解脱，摄受一切三十
èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo ér xiū bā jiě tuō yóu shì yīn yuán ér
二大士相、八十随好而修八解脱，由是因缘而
wú èr xiǎng
无二想。

shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩訶萨修行般若波罗蜜多时，
wèi yù yuánmǎn bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù gù jí yú
为欲圆满八胜处、九次第定、十遍处故，即于
bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchùzhōng shèshòu yī qiè bù
八胜处、九次第定、十遍处中，摄受一切布
shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō ér
施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多而
xiū bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù shèshòu yī qiè sì jìng
修八胜处、九次第定、十遍处，摄受一切四静
lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng ér xiū bā shèngchù jiǔ cì dì dìng
虑、四无量、四无色定而修八胜处、九次第定、
shí biànchù shèshòu yī qiè sì niànzhù sì zhèngduàn sì shén zú
十遍处，摄受一切四念住、四正断、四神足、
wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī ér xiū bā shèngchù
五根、五力、七等觉支、八圣道支而修八胜处、

jiǔ cì dì dìng shí biànchù shèshòu yī qiè kōng wú xiàng wú yuàn
九次第定、十遍处，摄受一切空、无相、无愿

jiě tuō mén ér xiū bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù shèshòu
解脱门而修八胜处、九次第定、十遍处，摄受

yī qiè kǔ jí miè dào shèng dì ér xiū bā shèngchù jiǔ cì dì
一切苦、集、灭、道圣谛而修八胜处、九次第

dìng shí biànchù shèshòu yī qiè bā jiě tuō bā shèngchù jiǔ cì
定、十遍处，摄受一切八解脱、八胜处、九次

dì dìng shí biànchù ér xiū bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù
第定、十遍处而修八胜处、九次第定、十遍处，

shèshòu yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní mén ér xiū bā shèngchù jiǔ
摄受一切三摩地门、陀罗尼门而修八胜处、九

cì dì dìng shí biànchù shèshòu yī qiè nèi kōng wàikōng nèi wài
次第定、十遍处，摄受一切内空、外空、内外

kōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng
空、空空、大空、胜义空、有为空、无为空、

bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng
毕竟空、无际空、散空、无变异空、本性空、

zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú
自相空、共相空、一切法空、不可得空、无

xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng ér xiū bā shèngchù jiǔ cì
性空、自性空、无性自性空而修八胜处、九次

dì dìng shí biànchù shèshòu yī qiè zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng
第定、十遍处，摄受一切真如、法界、法性、

bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng lí shēng xìng fǎ
不虚妄性、不变异性、平等性、离生性、法

dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè ér xiū bā shèng
定、法住、实际、虚空界、不思議界而修八胜

chù jiǔ cì dì dìng shí biànchù shèshòu yī qiè wǔ yǎn liù shén
处、九次第定、十遍处，摄受一切五眼、六神

tōng ér xiū bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù shèshòu yī qiè
通而修八胜处、九次第定、十遍处，摄受一切

fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ ér
佛十力、四无所畏、四无碍解、十八佛不共法而

xiū bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù shèshòu yī qiè dà cí
修八胜处、九次第定、十遍处，摄受一切大慈、

dà bēi dà xǐ dà shě ér xiū bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí
大悲、大喜、大舍而修八胜处、九次第定、十

biànchù shèshòu yī qiè wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng ér xiū bā
遍处，摄受一切无忘失法、恒住舍性而修八

shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù shèshòu yī qiè yī qiè zhì
胜处、九次第定、十遍处，摄受一切一切智、

dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér xiū bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí
道相智、一切相智而修八胜处、九次第定、十

biànchù shèshòu yī qiè sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo ér xiū
遍处，摄受一切三十二大士相、八十随好而修

bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù yóu shì yīn yuán ér wú èr
八胜处、九次第定、十遍处，由是因缘而无二

xiǎng
想。

shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，

wèi yù yuánmǎn yī qiè sān mó dì mén gù jí yú yī qiè sān mó dì mén
为欲圆满一切三摩地门故，即于一切三摩地门

zhōng shèshòu yī qiè bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ
中，摄受一切布施、净戒、安忍、精进、静虑、

bō rě bō luó mì duō ér xiū yī qiè sān mó dì mén shèshòu yī qiè sì
般若波罗蜜多而修一切三摩地门，摄受一切四

jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng ér xiū yī qiè sān mó dì mén shè
静虑、四无量、四无色定而修一切三摩地门，摄

shòu yī qiè sì niànzhù sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì
受一切四念住、四正断、四神足、五根、五力、

qī děngjué zhī bā shèngdào zhī ér xiū yī qiè sān mó dì mén shèshòu
七等觉支、八圣道支而修一切三摩地门，摄受

yī qiè kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ér xiū yī qiè sān mó dì mén
一切空、无相、无愿解脱门而修一切三摩地门，

shèshòu yī qiè kǔ jí miè dào shèng dì ér xiū yī qiè sān mó dì
摄受一切苦、集、灭、道圣谛而修一切三摩地

mén shèshòu yī qiè bā jiě tuō bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí
门，摄受一切八解脱、八胜处、九次第定、十

biànchù ér xiū yī qiè sān mó dì mén shèshòu yī qiè sān mó dì mén
遍处而修一切三摩地门，摄受一切三摩地门、

tuó luó ní mén ér xiū yī qiè sān mó dì mén shèshòu yī qiè nèi kōng
陀罗尼门而修一切三摩地门，摄受一切内空、

wàikōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi
外空、内外空、空空、大空、胜义空、有为

kōng wú wéikōng bì jìngkōng wú jì kōng sànkōng wú biàn yì
空、无为空、毕竟空、无际空、散空、无变异
kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng
空、本性空、自相空、共相空、一切法空、
bù kě dé kōng wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng ér xiū
不可得空、无性空、自性空、无性自性空而修
yī qiè sān mó dì mén shèshòu yī qiè zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng
一切三摩地门，摄受一切真如、法界、法性、
bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ
不虛妄性、不变异性、平等性、离生性、法
dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè ér xiū yī qiè sān
定、法住、实际、虚空界、不思議界而修一切三
mó dì mén shèshòu yī qiè wǔ yǎn liù shéntōng ér xiū yī qiè sān mó
摩地门，摄受一切五眼、六神通而修一切三摩
dì mén shèshòu yī qiè fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě
地门，摄受一切佛十力、四无所畏、四无碍解、
shí bā fó bú gòng fǎ ér xiū yī qiè sān mó dì mén shèshòu yī qiè dà
十八佛不共法而修一切三摩地门，摄受一切大
cí dà bēi dà xǐ dà shě ér xiū yī qiè sān mó dì mén shèshòu
慈、大悲、大喜、大舍而修一切三摩地门，摄受
yī qiè wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìng ér xiū yī qiè sān mó dì mén
一切无忘失法、恒住舍性而修一切三摩地门，
shèshòu yī qiè yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér xiū yī qiè
摄受一切一切智、道相智、一切相智而修一切
sān mó dì mén shèshòu yī qiè sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo
三摩地门，摄受一切三十二大士相、八十随好
ér xiū yī qiè sān mó dì mén yóu shì yīn yuán ér wú èr xiǎng
而修一切三摩地门，由是因缘而无二想。

大般若波罗蜜多经卷第三百七十四

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sān bǎi qī shí wǔ
大般若波罗蜜多经卷第三百七十五

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

chū fēn wú xiàng wú dé pǐn dì liù shí liù zhī sān
初分无相无得品第六十六之三

shàn xiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，
wèi yù yuán mǎn yī qiè tuó luó ní mén gù jí yú yī qiè tuó luó ní mén
为欲圆满一切陀罗尼门故，即于一切陀罗尼门
zhōng shè shòu yī qiè bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ
中，摄受一切布施、净戒、安忍、精进、静虑、
bō rě bō luó mì duō ér xiū yī qiè tuó luó ní mén shè shòu yī qiè sì
般若波罗蜜多而修一切陀罗尼门，摄受一切四
jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng ér xiū yī qiè tuó luó ní mén shè
静虑、四无量、四无色定而修一切陀罗尼门，摄
shòu yī qiè sì niàn zhù sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì
受一切四念住、四正断、四神足、五根、五力、
qī děng jué zhī bā shèng dào zhī ér xiū yī qiè tuó luó ní mén shè shòu
七等觉支、八圣道支而修一切陀罗尼门，摄受
yī qiè kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ér xiū yī qiè tuó luó ní mén
一切空、无相、无愿解脱门而修一切陀罗尼门，
shè shòu yī qiè kǔ jí miè dào shèng dì ér xiū yī qiè tuó luó ní
摄受一切苦、集、灭、道圣谛而修一切陀罗尼
mén shè shòu yī qiè bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí
门，摄受一切八解脱、八胜处、九次第定、十
biàn chù ér xiū yī qiè tuó luó ní mén shè shòu yī qiè sān mó dì mén
遍处而修一切陀罗尼门，摄受一切三摩地门、
tuó luó ní mén ér xiū yī qiè tuó luó ní mén shè shòu yī qiè nèi kōng
陀罗尼门而修一切陀罗尼门，摄受一切内空、
wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi
外空、内外空、空空、大空、胜义空、有为
kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì
空、无为空、毕竟空、无际空、散空、无变异

kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng
空、本性空、自相空、共相空、一切法空、
bù kě dé kōng wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng ér xiū
不可得空、无性空、自性空、无性自性空而修
yī qiè tuó luó ní mén shèshòu yī qiè zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng
一切陀罗尼门，摄受一切真如、法界、法性、
bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ
不虚妄性、不变异性、平等性、离生性、法
dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè ér xiū yī qiè tuó
定、法住、实际、虚空界、不思議界而修一切陀
luó ní mén shèshòu yī qiè wǔ yǎn liù shéntōng ér xiū yī qiè tuó luó
罗尼门，摄受一切五眼、六神通而修一切陀罗
ní mén shèshòu yī qiè fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě
尼门，摄受一切佛十力、四无所畏、四无碍解、
shí bā fó bú gòng fǎ ér xiū yī qiè tuó luó ní mén shèshòu yī qiè dà
十八佛不共法而修一切陀罗尼门，摄受一切大
cí dà bēi dà xǐ dà shě ér xiū yī qiè tuó luó ní mén shèshòu
慈、大悲、大喜、大舍而修一切陀罗尼门，摄受
yī qiè wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìng ér xiū yī qiè tuó luó ní mén
一切无忘失法、恒住舍性而修一切陀罗尼门，
shèshòu yī qiè yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér xiū yī qiè
摄受一切一切智、道相智、一切相智而修一切
tuó luó ní mén shèshòu yī qiè sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo
陀罗尼门，摄受一切三十二大士相、八十随好
ér xiū yī qiè tuó luó ní mén yóu shì yīn yuán ér wú èr xiǎng
而修一切陀罗尼门，由是因缘而无二想。

shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，

wèi yù yuánmǎn nèikōng gù jí yú nèikōngzhōng shèshòu yī qiè bù
为欲圆满内空故，即于内空中，摄受一切布
shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō ér
施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多而
zhù nèikōng shèshòu yī qiè sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng
住内空，摄受一切四静虑、四无量、四无色定
ér zhù nèikōng shèshòu yī qiè sì niànzhù sì zhèngduàn sì shén
而住内空，摄受一切四念住、四正断、四神
zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī ér zhù nèi
足、五根、五力、七等觉支、八圣道支而住内

kōng shèshòu yī qiè kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ér zhù nèi
空，摄受一切空、无相、无愿解脱门而住内
kōng shèshòu yī qiè kǔ jí miè dào shèng dì ér zhù nèi kōng
空，摄受一切苦、集、灭、道圣谛而住内空，
shèshòu yī qiè bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù
摄受一切八解脱、八胜处、九次第定、十遍处
ér zhù nèi kōng shèshòu yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní mén ér zhù
而住内空，摄受一切三摩地门、陀罗尼门而住
nèi kōng shèshòu yī qiè nèi kōng wài kōng nèi wài kōng kōng kōng
内空，摄受一切内空、外空、内外空、空空、
dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng
大空、胜义空、有为空、无为空、毕竟空、
wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng
无际空、散空、无变异空、本性空、自相空、
gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì
共相空、一切法空、不可得空、无性空、自
xìng kōng wú xìng zì xìng kōng ér zhù nèi kōng shèshòu yī qiè zhēn rú
性空、无性自性空而住内空，摄受一切真如、
fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng
法界、法性、不虚妄性、不变异性、平等性、
lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì
离生性、法定、法住、实际、虚空界、不思议
jiè ér zhù nèi kōng shèshòu yī qiè wǔ yǎn liù shéntōng ér zhù nèi kōng
界而住内空，摄受一切五眼、六神通而住内空，
shèshòu yī qiè fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó
摄受一切佛十力、四无所畏、四无碍解、十八佛
bú gòng fǎ ér zhù nèi kōng shèshòu yī qiè dà cí dà bēi dà xǐ
不共法而住内空，摄受一切大慈、大悲、大喜、
dà shě ér zhù nèi kōng shèshòu yī qiè wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng
大舍而住内空，摄受一切无忘失法、恒住舍性
ér zhù nèi kōng shèshòu yī qiè yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng
而住内空，摄受一切一切智、道相智、一切相
zhì ér zhù nèi kōng shèshòu yī qiè sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí
智而住内空，摄受一切三十二大士相、八十随
hǎo ér zhù nèi kōng yóu shì yīn yuán ér wú èr xiǎng
好而住内空，由是因缘而无二想。

shàn xiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，

wèi yù yuánmǎnwàikōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì
为欲圆满外空、内外空、空空、大空、胜义
kōng yǒuwéikōng wú wéikōng bì jìngkōng wú jì kōng sànkōng
空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、散空、
wú biàn yì kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè
无变异空、本性空、自相空、共相空、一切
fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng zì xìng
法空、不可得空、无性空、自性空、无性自性
kōng gù jí yú wàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng zhōng shèshòu yī qiè
空故，即于外空乃至无性自性空中，摄受一切
bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō
布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多
ér zhù wàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng shèshòu yī qiè sì jìng lǜ
而住外空乃至无性自性空，摄受一切四静虑、
sì wú liàng sì wú sè dìng ér zhù wàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng
四无量、四无色定而住外空乃至无性自性空，
shèshòu yī qiè sì niànzhù sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ
摄受一切四念住、四正断、四神足、五根、五
lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī ér zhù wàikōng nǎi zhì wú xìng zì
力、七等觉支、八圣道支而住外空乃至无性自
xìngkōng shèshòu yī qiè kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ér zhù
性空，摄受一切空、无相、无愿解脱门而住
wàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng shèshòu yī qiè kǔ jí miè
外空乃至无性自性空，摄受一切苦、集、灭、
dào shèng dì ér zhù wàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng shèshòu yī qiè
道圣谛而住外空乃至无性自性空，摄受一切
bā jiě tuō bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù ér zhù wàikōng
八解脱、八胜处、九次第定、十遍处而住外空
nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng shèshòu yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní
乃至无性自性空，摄受一切三摩地门、陀罗尼
mén ér zhù wàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng shèshòu yī qiè nèi kōng
门而住外空乃至无性自性空，摄受一切内空、
wàikōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒuwéi
外空、内外空、空空、大空、胜义空、有为
kōng wú wéikōng bì jìngkōng wú jì kōng sànkōng wú biàn yì
空、无为空、毕竟空、无际空、散空、无变异
kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng
空、本性空、自相空、共相空、一切法空、

bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng ér zhù
不可得空、无性空、自性空、无性自性空而住

wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng shè shòu yī qiè zhēn rú fǎ jiè
外空乃至无性自性空，摄受一切真如、法界、

fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng lí shēng
法性、不虚妄性、不变异性、平等性、离生

xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè ér zhù
性、法定、法住、实际、虚空界、不思議界而住

wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng shè shòu yī qiè wǔ yǎn liù shén tōng
外空乃至无性自性空，摄受一切五眼、六神通

ér zhù wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng shè shòu yī qiè fó shí lì
而住外空乃至无性自性空，摄受一切佛十力、

sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ ér zhù wài kōng nǎi
四无所畏、四无碍解、十八佛不共法而住外空乃

zhì wú xìng zì xìng kōng shè shòu yī qiè dà cí dà bēi dà xǐ dà
至无性自性空，摄受一切大慈、大悲、大喜、大

shě ér zhù wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng shè shòu yī qiè wú wàng
舍而住外空乃至无性自性空，摄受一切无忘

shī fǎ héng zhù shě xìng ér zhù wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng shè
失法、恒住舍性而住外空乃至无性自性空，摄

shòu yī qiè yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér zhù wài kōng nǎi
受一切一切智、道相智、一切相智而住外空乃

zhì wú xìng zì xìng kōng shè shòu yī qiè sān shí èr dà shì xiàng bā shí
至无性自性空，摄受一切三十二大士相、八十

suí hǎo ér zhù wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yóu shì yīn yuán ér wú
随好而住外空乃至无性自性空，由是因缘而无

èr xiǎng
二想。

shàn xiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，

wèi yù yuán mǎn zhēn rú gù jí yú zhēn rú zhōng shè shòu yī qiè bù
为欲圆满真如故，即于真如中，摄受一切布

shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō ér
施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多而

zhù zhēn rú shè shòu yī qiè sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng
住真如，摄受一切四静虑、四无量、四无色定

ér zhù zhēn rú shè shòu yī qiè sì niàn zhù sì zhèng duàn sì shén
而住真如，摄受一切四念住、四正断、四神

zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī ér zhù zhēn
足、五根、五力、七等觉支、八圣道支而住真
rú shè shòu yī qiè kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ér zhù zhēn
如，摄受一切空、无相、无愿解脱门而住真
rú shè shòu yī qiè kǔ jí miè dào shèng dì ér zhù zhēn rú
如，摄受一切苦、集、灭、道圣谛而住真如，
shè shòu yī qiè bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù
摄受一切八解脱、八胜处、九次第定、十遍处
ér zhù zhēn rú shè shòu yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní mén ér zhù
而住真如，摄受一切三摩地门、陀罗尼门而住
zhēn rú shè shòu yī qiè nèi kōng wài kōng nèi wài kōng kōng kōng
真如，摄受一切内空、外空、内外空、空空、
dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng
大空、胜义空、有为空、无为空、毕竟空、
wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng
无际空、散空、无变异空、本性空、自相空、
gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì
共相空、一切法空、不可得空、无性空、自
xìng kōng wú xìng zì xìng kōng ér zhù zhēn rú shè shòu yī qiè zhēn rú
性空、无性自性空而住真如，摄受一切真如、
fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng
法界、法性、不虚妄性、不变异性、平等性、
lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì
离生性、法定、法住、实际、虚空界、不思議
jiè ér zhù zhēn rú shè shòu yī qiè wǔ yǎn liù shéntōng ér zhù zhēn rú
界而住真如，摄受一切五眼、六神通而住真如，
shè shòu yī qiè fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó
摄受一切佛十力、四无所畏、四无碍解、十八佛
bú gòng fǎ ér zhù zhēn rú shè shòu yī qiè dà cí dà bēi dà xǐ
不共法而住真如，摄受一切大慈、大悲、大喜、
dà shě ér zhù zhēn rú shè shòu yī qiè wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng
大舍而住真如，摄受一切无忘失法、恒住舍性
ér zhù zhēn rú shè shòu yī qiè yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng
而住真如，摄受一切一切智、道相智、一切相
zhì ér zhù zhēn rú shè shòu yī qiè sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí
智而住真如，摄受一切三十二大士相、八十随
hǎo ér zhù zhēn rú yóu shì yīn yuán ér wú èr xiǎng
好而住真如，由是因缘而无二想。

shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，
wèi yù yuánmǎn fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàngxìng bú biàn yì xìng
为欲圆满法界、法性、不虚妄性、不变异性、
píngděngxìng lí shēngxìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè
平等性、离生性、法定、法住、实际、虚空界、
bù sī yì jiè gù jí yú fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè zhōng shèshòu
不思議界故，即于法界乃至不思議界中，摄受
yī qiè bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó
一切布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗
mì duō ér zhù fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè shèshòu yī qiè sì jìng lù
蜜多而住法界乃至不思議界，摄受一切四静虑、
sì wú liàng sì wú sè dìng ér zhù fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè shèshòu
四无量、四无色定而住法界乃至不思議界，摄受
yī qiè sì niànzhù sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì
一切四念住、四正断、四神足、五根、五力、
qī děng jué zhī bā shèngdào zhī ér zhù fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè
七等觉支、八圣道支而住法界乃至不思議界，
shèshòu yī qiè kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ér zhù fǎ jiè nǎi zhì
摄受一切空、无相、无愿解脱门而住法界乃至
bù sī yì jiè shèshòu yī qiè kǔ jí miè dào shèng dì ér zhù
不思議界，摄受一切苦、集、灭、道圣谛而住
fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè shèshòu yī qiè bā jiě tuō bā shèngchù
法界乃至不思議界，摄受一切八解脱、八胜处、
jiǔ cì dì dìng shí biànchù ér zhù fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè shèshòu
九次第定、十遍处而住法界乃至不思議界，摄受
yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní mén ér zhù fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì
一切三摩地门、陀罗尼门而住法界乃至不思議
jiè shèshòu yī qiè nèi kōng wàikōng nèi wàikōng kōngkōng dà
界，摄受一切内空、外空、内外空、空空、大
kōng shèng yì kōng yǒuwéikōng wú wéikōng bì jìngkōng wú
空、胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无
jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng
际空、散空、无变异空、本性空、自相空、
gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìngkōng zì
共相空、一切法空、不可得空、无性空、自
xìngkōng wú xìng zì xìngkōng ér zhù fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè shè
性空、无性自性空而住法界乃至不思議界，摄

shòu yī qiè zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì
受一切真如、法界、法性、不虚妄性、不变异
xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū
性、平等性、离生性、法定、法住、实际、虚
kōng jiè bù sī yì jiè ér zhù fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè shèshòu yī
空界、不思議界而住法界乃至不思議界，摄受一
qiè wǔ yǎn liù shéntōng ér zhù fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè shèshòu
切五眼、六神通而住法界乃至不思議界，摄受
yī qiè fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng
一切佛十力、四无所畏、四无碍解、十八佛不共
fǎ ér zhù fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè shèshòu yī qiè dà cí dà bēi
法而住法界乃至不思議界，摄受一切大慈、大悲、
dà xǐ dà shě ér zhù fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè shèshòu yī qiè wú
大喜、大舍而住法界乃至不思議界，摄受一切无
wàng shī fǎ héngzhù shě xìng ér zhù fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè shè
忘失法、恒住舍性而住法界乃至不思議界，摄
shòu yī qiè yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér zhù fǎ jiè nǎi
受一切一切智、道相智、一切相智而住法界乃
zhì bù sī yì jiè shèshòu yī qiè sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí
至不思議界，摄受一切三十二大士相、八十随
hǎo ér zhù fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè yóu shì yīn yuán ér wú èr xiǎng
好而住法界乃至不思議界，由是因缘而无二想。

shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，
wèi yù yuánmǎn wǔ yǎn gù jí yú wǔ yǎnzhōng shèshòu yī qiè bù shī
为欲圆满五眼故即于五眼中，摄受一切布施、
jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō ér xiū wǔ
净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多而修五
yǎn shèshòu yī qiè sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng ér xiū wǔ
眼，摄受一切四静虑、四无量、四无色定而修五
yǎn shèshòu yī qiè sì niànzhù sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn
眼，摄受一切四念住、四正断、四神足、五根、
wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī ér xiū wǔ yǎn shèshòu yī
五力、七等觉支、八圣道支而修五眼，摄受一
qiè kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ér xiū wǔ yǎn shèshòu yī qiè
切空、无相、无愿解脱门而修五眼，摄受一切
kǔ jí miè dào shèng dì ér xiū wǔ yǎn shèshòu yī qiè bā jiě
苦、集、灭、道圣谛而修五眼，摄受一切八解

tuō bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù ér xiū wǔ yǎn shè
脱、八胜处、九次第定、十遍处而修五眼，摄
shòu yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní mén ér xiū wǔ yǎn shèshòu yī
受一切三摩地门、陀罗尼门而修五眼，摄受一
qiè nèi kōng wàikōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì
切内空、外空、内外空、空空、大空、胜义
kōng yǒu wéikōng wú wéikōng bì jìngkōng wú jì kōng sànkōng
空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、散空、
wú biàn yì kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè
无变异空、本性空、自相空、共相空、一切
fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng zì xìng
法空、不可得空、无性空、自性空、无性自性
kōng ér xiū wǔ yǎn shèshòu yī qiè zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù
空而修五眼，摄受一切真如、法界、法性、不
xū wàng xìng bú biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng
虚妄性、不变异性、平等性、离生性、法定、
fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè ér xiū wǔ yǎn shèshòu
法住、实际、虚空界、不思議界而修五眼，摄受
yī qiè wǔ yǎn liù shéntōng ér xiū wǔ yǎn shèshòu yī qiè fó shí lì
一切五眼、六神通而修五眼，摄受一切佛十力、
sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ ér xiū wǔ yǎn
四无所畏、四无碍解、十八佛不共法而修五眼，
shèshòu yī qiè dà cí dà bēi dà xǐ dà shě ér xiū wǔ yǎn shè
摄受一切大慈、大悲、大喜、大舍而修五眼，摄
shòu yī qiè wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìng ér xiū wǔ yǎn shèshòu yī
受一切无忘失法、恒住舍性而修五眼，摄受一
qiè yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér xiū wǔ yǎn shèshòu
切一切智、道相智、一切相智而修五眼，摄受
yī qiè sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo ér xiū wǔ yǎn yóu shì yīn
一切三十二大士相、八十随好而修五眼，由是因
yuán ér wú èr xiǎng
缘而无二想。

shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，

wèi yù yuánmǎn liù shéntōng gù jí yú liù shéntōngzhōng shèshòu yī
为欲圆满六神通故，即于六神通中，摄受一
qiè bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì
切布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜

duō ér xiū liù shéntōng shèshòu yī qiè sì jìng lǜ sì wú liàng sì
多而修六神通，摄受一切四静虑、四无量、四
wú sè dìng ér xiū liù shéntōng shèshòu yī qiè sì niànzhù sì zhèng
无色定而修六神通，摄受一切四念住、四正
duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào
断、四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道
zhī ér xiū liù shéntōng shèshòu yī qiè kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō
支而修六神通，摄受一切空、无相、无愿解脱
mén ér xiū liù shéntōng shèshòu yī qiè kǔ jí miè dào shèng dì
门而修六神通，摄受一切苦、集、灭、道圣谛
ér xiū liù shéntōng shèshòu yī qiè bā jiě tuō bā shèngchù jiǔ cì
而修六神通，摄受一切八解脱、八胜处、九次
dì dìng shí biànchù ér xiū liù shéntōng shèshòu yī qiè sān mó dì mén
第定、十遍处而修六神通，摄受一切三摩地门、
tuó luó ní mén ér xiū liù shéntōng shèshòu yī qiè nèi kōng wài kōng
陀罗尼门而修六神通，摄受一切内空、外空、
nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú
内外空、空空、大空、胜义空、有为空、无
wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn
为无空、毕竟空、无际空、散空、无变异空、本
xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé
性空、自相空、共相空、一切法空、不可得
kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng ér xiū liù shéntōng
空、无性空、自性空、无性自性空而修六神通，
shèshòu yī qiè zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn
摄受一切真如、法界、法性、不虚妄性、不变
yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì
异性、平等性、离生性、法定、法住、实际、
xū kōng jiè bù sī yì jiè ér xiū liù shéntōng shèshòu yī qiè wǔ yǎn
虚空界、不思議界而修六神通，摄受一切五眼、
liù shéntōng ér xiū liù shéntōng shèshòu yī qiè fó shí lì sì wú suǒ
六神通而修六神通，摄受一切佛十力、四无所
wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ ér xiū liù shéntōng shè
畏、四无碍解、十八佛不共法而修六神通，摄
shòu yī qiè dà cí dà bēi dà xǐ dà shě ér xiū liù shéntōng
受一切大慈、大悲、大喜、大舍而修六神通，
shèshòu yī qiè wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìng ér xiū liù shéntōng shè
摄受一切无忘失法、恒住舍性而修六神通，摄

shòu yī qiè yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér xiū liù shéntōng
受一切一切智、道相智、一切相智而修六神通，
shèshòu yī qiè sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo ér xiū liù shéntōng
摄受一切三十二大士相、八十随好而修六神通，
yóu shì yīn yuán ér wú èr xiǎng
由是因缘而无二想。

shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，
wèi yù yuánmǎn fó shí lì gù jí yú fó shí lì zhōng shèshòu yī qiè
为欲圆满佛十力故，即于佛十力中，摄受一切
bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō
布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多
ér xiū fó shí lì shèshòu yī qiè sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè
而修佛十力，摄受一切四静虑、四无量、四无色
dìng ér xiū fó shí lì shèshòu yī qiè sì niànzhù sì zhèngduàn sì
定而修佛十力，摄受一切四念住、四正断、四
shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī ér xiū
神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支而修
fó shí lì shèshòu yī qiè kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ér xiū
佛十力，摄受一切空、无相、无愿解脱门而修
fó shí lì shèshòu yī qiè kǔ jí miè dào shèng dì ér xiū fó
佛十力，摄受一切苦、集、灭、道圣谛而修佛
shí lì shèshòu yī qiè bā jiě tuō bā shèngchù jiǔ cì dì dìng
十力，摄受一切八解脱、八胜处、九次第定、
shí biànchù ér xiū fó shí lì shèshòu yī qiè sān mó dì mén tuó luó
十遍处而修佛十力，摄受一切三摩地门、陀罗
ní mén ér xiū fó shí lì shèshòu yī qiè nèi kōng wàikōng nèi wài
尼门而修佛十力，摄受一切内空、外空、内外
kōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng
空、空空、大空、胜义空、有为空、无为空、
bì jìng kōng wú jì kōng sǎn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng
毕竟空、无际空、散空、无变异空、本性空、
zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú
自相空、共相空、一切法空、不可得空、无
xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng ér xiū fó shí lì shèshòu
性空、自性空、无性自性空而修佛十力，摄受
yī qiè zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng
一切真如、法界、法性、不虚妄性、不变异性、

píngděngxìng lí shēngxìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè
平等性、离生性、法定、法住、实际、虚空界、
bù sī yì jiè ér xiū fó shí lì shèshòu yī qiè wǔ yǎn liù shéntōng
不思議界而修佛十力，摄受一切五眼、六神通
ér xiū fó shí lì shèshòu yī qiè fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú
而修佛十力，摄受一切佛十力、四无所畏、四无
ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ ér xiū fó shí lì shèshòu yī qiè dà cí
碍解、十八佛不共法而修佛十力，摄受一切大慈、
dà bēi dà xǐ dà shě ér xiū fó shí lì shèshòu yī qiè wú wàng
大悲、大喜、大舍而修佛十力，摄受一切无忘
shī fǎ héngzhù shěxìng ér xiū fó shí lì shèshòu yī qiè yī qiè zhì
失法、恒住舍性而修佛十力，摄受一切一切智、
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér xiū fó shí lì shèshòu yī qiè sān shí
道相智、一切相智而修佛十力，摄受一切三十
èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo ér xiū fó shí lì yóu shì yīn yuán ér
二大士相、八十随好而修佛十力，由是因缘而
wú èr xiǎng
无二想。

shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，
wèi yù yuánmǎn sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ
为欲圆满四无所畏、四无碍解、十八佛不共法
gù jí yú sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ zhōng
故，即于四无所畏、四无碍解、十八佛不共法中，
shèshòu yī qiè bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě
摄受一切布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若
bō luó mì duō ér xiū sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng
波罗蜜多而修四无所畏、四无碍解、十八佛不共
fǎ shèshòu yī qiè sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng ér xiū sì
法，摄受一切四静虑、四无量、四无色定而修四
wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ shèshòu yī qiè sì
无所畏、四无碍解、十八佛不共法，摄受一切四
niànzhù sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng
念住、四正断、四神足、五根、五力、七等
jué zhī bā shèngdào zhī ér xiū sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí
觉支、八圣道支而修四无所畏、四无碍解、十
bā fó bú gòng fǎ shèshòu yī qiè kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
八佛不共法，摄受一切空、无相、无愿解脱门

ér xiū sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ shèshòu
而修四无所畏、四无碍解、十八佛不共法，摄受
yī qiè kǔ jí miè dào shèng dì ér xiū sì wú suǒ wèi sì wú
一切苦、集、灭、道圣谛而修四无所畏、四无
ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ shèshòu yī qiè bā jiě tuō bā shèng
碍解、十八佛不共法，摄受一切八解脱、八胜
chù jiǔ cì dì dìng shí biànchù ér xiū sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě
处、九次第定、十遍处而修四无所畏、四无碍解、
shí bā fó bú gòng fǎ shèshòu yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní mén
十八佛不共法，摄受一切三摩地门、陀罗尼门
ér xiū sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ shèshòu
而修四无所畏、四无碍解、十八佛不共法，摄受
yī qiè nèi kōng wàikōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng
一切内空、外空、内外空、空空、大空、胜
yì kōng yǒuwéikōng wúwéikōng bì jìngkōng wú jì kōng sàn
义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、散
kōng wú biàn yì kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng
空、无变异空、本性空、自相空、共相空、
yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性
zì xìngkōng ér xiū sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ
自性空而修四无所畏、四无碍解、十八佛不共法，
shèshòu yī qiè zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn
摄受一切真如、法界、法性、不虚妄性、不变
yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì
异性、平等性、离生性、法定、法住、实际、
xū kōng jiè bù sī yì jiè ér xiū sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí
虚空界、不思議界而修四无所畏、四无碍解、十
bā fó bú gòng fǎ shèshòu yī qiè wǔ yǎn liù shéntōng ér xiū sì wú
八佛不共法，摄受一切五眼、六神通而修四无
suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ shèshòu yī qiè fó shí
所畏、四无碍解、十八佛不共法，摄受一切佛十
lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ ér xiū sì
力、四无所畏、四无碍解、十八佛不共法而修四
wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ shèshòu yī qiè dà
无所畏、四无碍解、十八佛不共法，摄受一切大
cí dà bēi dà xǐ dà shě ér xiū sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě
慈、大悲、大喜、大舍而修四无所畏、四无碍解、

shí bā fó bú gòng fǎ shèshòu yī qiè wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng
十八佛不共法，摄受一切无忘失法、恒住舍性
ér xiū sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ shèshòu
而修四无所畏、四无碍解、十八佛不共法，摄受
yī qiè yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér xiū sì wú suǒ wèi
一切一切智、道相智、一切相智而修四无所畏、
sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ shèshòu yī qiè sān shí èr dà shì
四无碍解、十八佛不共法，摄受一切三十二大士
xiàng bā shí suí hǎo ér xiū sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó
相、八十随好而修四无所畏、四无碍解、十八佛
bú gòng fǎ yóu shì yīn yuán ér wú èr xiǎng
不共法，由是因缘而无二想。

shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，

wèi yù yuánmǎn dà cí gù jí yú dà cí zhōng shèshòu yī qiè bù shī
为欲圆满大慈故，即于大慈中，摄受一切布施、
jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō ér xiū dà
净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多而修大
cí shèshòu yī qiè sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng ér xiū dà
慈，摄受一切四静虑、四无量、四无色定而修大
cí shèshòu yī qiè sì niànzhù sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn
慈，摄受一切四念住、四正断、四神足、五根、
wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī ér xiū dà cí shèshòu yī
五力、七等觉支、八圣道支而修大慈，摄受一
qiè kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ér xiū dà cí shèshòu yī qiè
切空、无相、无愿解脱门而修大慈，摄受一切
kǔ jí miè dàoshèng dì ér xiū dà cí shèshòu yī qiè bā jiě
苦、集、灭、道圣谛而修大慈，摄受一切八解
tuō bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù ér xiū dà cí shè
脱、八胜处、九次第定、十遍处而修大慈，摄
shòu yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní mén ér xiū dà cí shèshòu yī
受一切三摩地门、陀罗尼门而修大慈，摄受一
qiè nèi kōng wàikōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì
切内空、外空、内外空、空空、大空、胜义
kōng yǒuwéikōng wú wéikōng bì jìngkōng wú jì kōng sànkōng
空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、散空、
wú biàn yì kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè
无变异空、本性空、自相空、共相空、一切

fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng
法空、不可得空、无性空、自性空、无性自性
kōng ér xiū dà cí shèshòu yī qiè zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù
空而修大慈，摄受一切真如、法界、法性、不
xū wàng xìng bú biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng
虚妄性、不变异性、平等性、离生性、法定、
fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè ér xiū dà cí shèshòu
法住、实际、虚空界、不思議界而修大慈，摄受
yī qiè wǔ yǎn liù shéntōng ér xiū dà cí shèshòu yī qiè fó shí lì
一切五眼、六神通而修大慈，摄受一切佛十力、
sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ ér xiū dà cí
四无所畏、四无碍解、十八佛不共法而修大慈，
shèshòu yī qiè dà cí dà bēi dà xǐ dà shě ér xiū dà cí shè
摄受一切大慈、大悲、大喜、大舍而修大慈，摄
shòu yī qiè wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìng ér xiū dà cí shèshòu yī
受一切无忘失法、恒住舍性而修大慈，摄受一
qiè yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér xiū dà cí shèshòu
切一切智、道相智、一切相智而修大慈，摄受
yī qiè sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo ér xiū dà cí yóu shì yīn
一切三十二大士相、八十随好而修大慈，由是因
yuán ér wú èr xiǎng
缘而无二想。

shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，
wèi yù yuánmǎn dà bēi dà xǐ dà shě gù jí yú dà bēi dà xǐ
为欲圆满大悲、大喜、大舍故，即于大悲、大喜、
dà shě zhōng shèshòu yī qiè bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn
大舍中，摄受一切布施、净戒、安忍、精进、
jìng lù bō rě bō luó mì duō ér xiū dà bēi dà xǐ dà shě shè
静虑、般若波罗蜜多而修大悲、大喜、大舍，摄
shòu yī qiè sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng ér xiū dà bēi dà
受一切四静虑、四无量、四无色定而修大悲、大
xǐ dà shě shèshòu yī qiè sì niàn zhù sì zhèng duàn sì shén zú
喜、大舍，摄受一切四念住、四正断、四神足、
wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī ér xiū dà bēi
五根、五力、七等觉支、八圣道支而修大悲、
dà xǐ dà shě shèshòu yī qiè kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
大喜、大舍，摄受一切空、无相、无愿解脱门

ér xiū dà bēi dà xǐ dà shě shèshòu yī qiè kǔ jí miè
而修大悲、大喜、大舍，摄受一切苦、集、灭、
dào shèng dì ér xiū dà bēi dà xǐ dà shě shèshòu yī qiè bā jiě
道圣谛而修大悲、大喜、大舍，摄受一切八解
tuō bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù ér xiū dà bēi dà
脱、八胜处、九次第定、十遍处而修大悲、大
xǐ dà shě shèshòu yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní mén ér xiū
喜、大舍，摄受一切三摩地门、陀罗尼门而修
dà bēi dà xǐ dà shě shèshòu yī qiè nèi kōng wàikōng nèi
大悲、大喜、大舍，摄受一切内空、外空、内
wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒuwéikōng wú wéi
外空、空空、大空、胜义空、有为空、无为
kōng bì jìngkōng wú jì kōng sànkōng wú biàn yì kōng běnxìng
空、毕竟空、无际空、散空、无变异空、本性
kōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng
空、自相空、共相空、一切法空、不可得空、
wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng ér xiū dà bēi dà xǐ
无性空、自性空、无性自性空而修大悲、大喜、
dà shě shèshòu yī qiè zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng
大舍，摄受一切真如、法界、法性、不虚妄性、
bú biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí
不变异性、平等性、离生性、法定、法住、实
jì xū kōng jiè bù sī yì jiè ér xiū dà bēi dà xǐ dà shě
际、虚空界、不思議界而修大悲、大喜、大舍，
shèshòu yī qiè wǔ yǎn liù shéntōng ér xiū dà bēi dà xǐ dà shě
摄受一切五眼、六神通而修大悲、大喜、大舍，
shèshòu yī qiè fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó
摄受一切佛十力、四无所畏、四无碍解、十八佛
bú gòng fǎ ér xiū dà bēi dà xǐ dà shě shèshòu yī qiè dà cí
不共法而修大悲、大喜、大舍，摄受一切大慈、
dà bēi dà xǐ dà shě ér xiū dà bēi dà xǐ dà shě shèshòu
大悲、大喜、大舍而修大悲、大喜、大舍，摄受
yī qiè wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng ér xiū dà bēi dà xǐ dà
一切无忘失法、恒住舍性而修大悲、大喜、大
shě shèshòu yī qiè yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér xiū
舍，摄受一切一切智、道相智、一切相智而修
dà bēi dà xǐ dà shě shèshòu yī qiè sān shí èr dà shì xiàng bā
大悲、大喜、大舍，摄受一切三十二大士相、八

shí suí hǎo ér xiū dà bēi dà xǐ dà shě yóu shì yīn yuán ér wú èr
十随好而修大悲、大喜、大舍，由是因缘而无二

xiǎng
想。

shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，
wèi yù yuánmǎn wú wàng shī fǎ gù jí yú wú wàng shī fǎ zhōng shè
为欲圆满无忘失法故，即于无忘失法中，摄
shòu yī qiè bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō
受一切布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波
luó mì duō ér xiū wú wàng shī fǎ shèshòu yī qiè sì jìng lù sì wú
罗蜜多而修无忘失法，摄受一切四静虑、四无
liàng sì wú sè dìng ér xiū wú wàng shī fǎ shèshòu yī qiè sì niànzhù
量、四无色定而修无忘失法，摄受一切四念住、
sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā
四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、八
shèngdào zhī ér xiū wú wàng shī fǎ shèshòu yī qiè kōng wú xiàng
圣道支而修无忘失法，摄受一切空、无相、
wú yuàn jiě tuō mén ér xiū wú wàng shī fǎ shèshòu yī qiè kǔ jí
无愿解脱门而修无忘失法，摄受一切苦、集、
miè dào shèng dì ér xiū wú wàng shī fǎ shèshòu yī qiè bā jiě tuō
灭、道圣谛而修无忘失法，摄受一切八解脱、
bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù ér xiū wú wàng shī fǎ shè
八胜处、九次第定、十遍处而修无忘失法，摄
shòu yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní mén ér xiū wú wàng shī fǎ shè
受一切三摩地门、陀罗尼门而修无忘失法，摄
shòu yī qiè nèi kōng wàikōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng
受一切内空、外空、内外空、空空、大空、
shèng yì kōng yǒuwéikōng wú wéikōng bì jìngkōng wú jì kōng
胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、
sàn kōng wú biàn yì kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng
散空、无变异空、本性空、自相空、共相空、
yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性
zì xìngkōng ér xiū wú wàng shī fǎ shèshòu yī qiè zhēn rú fǎ jiè
自性空而修无忘失法，摄受一切真如、法界、
fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng
法性、不虚妄性、不变异性、平等性、离生

xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè ér xiū
性、法定、法住、实际、虚空界、不思議界而修
wú wàng shī fǎ shèshòu yī qiè wǔ yǎn liù shéntōng ér xiū wú wàng shī
无忘失法，摄受一切五眼、六神通而修无忘失
fǎ shèshòu yī qiè fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí
法，摄受一切佛十力、四无所畏、四无碍解、十
bā fó bú gòng fǎ ér xiū wú wàng shī fǎ shèshòu yī qiè dà cí dà
八佛不共法而修无忘失法，摄受一切大慈、大
bēi dà xǐ dà shě ér xiū wú wàng shī fǎ shèshòu yī qiè wú wàng
悲、大喜、大舍而修无忘失法，摄受一切无忘
shī fǎ héngzhù shěxìng ér xiū wú wàng shī fǎ shèshòu yī qiè yī qiè
失法、恒住舍性而修无忘失法，摄受一切一切
zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér xiū wú wàng shī fǎ shèshòu yī
智、道相智、一切相智而修无忘失法，摄受一
qiè sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo ér xiū wú wàng shī fǎ yóu
切三十二大士相、八十随好而修无忘失法，由
shì yīn yuán ér wú èr xiǎng
是因縁而无二想。

shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，

wèi yù yuánmǎnhéngzhù shěxìng gù jí yú héngzhù shěxìngzhōng shè
为欲圆满恒住舍性故，即于恒住舍性中，摄
shòu yī qiè bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō
受一切布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波
luó mì duō ér xiū héngzhù shěxìng shèshòu yī qiè sì jìng lù sì wú
罗蜜多而修恒住舍性，摄受一切四静虑、四无
liàng sì wú sè dìng ér xiū héngzhù shěxìng shèshòu yī qiè sì niànzhù
量、四无色定而修恒住舍性，摄受一切四念住、
sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā
四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、八
shèngdào zhī ér xiū héngzhù shěxìng shèshòu yī qiè kōng wú xiàng
圣道支而修恒住舍性，摄受一切空、无相、
wú yuàn jiě tuō mén ér xiū héngzhù shěxìng shèshòu yī qiè kǔ jí
无愿解脱门而修恒住舍性，摄受一切苦、集、
miè dào shèng dì ér xiū héngzhù shěxìng shèshòu yī qiè bā jiě tuō
灭、道圣谛而修恒住舍性，摄受一切八解脱、
bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù ér xiū héngzhù shěxìng shè
八胜处、九次第定、十遍处而修恒住舍性，摄

shòu yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní mén ér xiū héngzhù shěxìng shè
受一切三摩地门、陀罗尼门而修恒住舍性，摄
shòu yī qiè nèi kōng wàikōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng
受一切内空、外空、内外空、空空、大空、
shèng yì kōng yǒuwéikōng wúwéikōng bì jìngkōng wú jì kōng
胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、
sànkōng wú biàn yì kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng
散空、无变异空、本性空、自相空、共相空、
yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性
zì xìngkōng ér xiū héngzhù shěxìng shèshòu yī qiè zhēn rú fǎ jiè
自性空而修恒住舍性，摄受一切真如、法界、
fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng
法性、不虚妄性、不变异性、平等性、离生
xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè ér xiū
性、法定、法住、实际、虚空界、不思議界而修
héngzhù shěxìng shèshòu yī qiè wǔ yǎn liù shéntōng ér xiū héngzhù shě
恒住舍性，摄受一切五眼、六神通而修恒住舍
xìng shèshòu yī qiè fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí
性，摄受一切佛十力、四无所畏、四无碍解、十
bā fó bú gòng fǎ ér xiū héngzhù shěxìng shèshòu yī qiè dà cí dà
八佛不共法而修恒住舍性，摄受一切大慈、大
bēi dà xǐ dà shě ér xiū héngzhù shěxìng shèshòu yī qiè wú wàng
悲、大喜、大舍而修恒住舍性，摄受一切无忘
shī fǎ héngzhù shěxìng ér xiū héngzhù shěxìng shèshòu yī qiè yī qiè
失法、恒住舍性而修恒住舍性，摄受一切一切
zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér xiū héngzhù shěxìng shèshòu yī
智、道相智、一切相智而修恒住舍性，摄受一
qiè sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo ér xiū héngzhù shěxìng yóu
切三十二大士相、八十随好而修恒住舍性，由
shì yīn yuán ér wú èr xiǎng
是因缘而无二想。

shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，

wèi yù yuánmǎn yī qiè zhì gù jí yú yī qiè zhì zhōng shèshòu yī qiè
为欲圆满一切智故，即于一切智中，摄受一切
bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō
布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多

ér xiū yī qiè zhì shèshòu yī qiè sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè
而修一切智，摄受一切四静虑、四无量、四无色

dìng ér xiū yī qiè zhì shèshòu yī qiè sì niànzhù sì zhèngduàn sì
定而修一切智，摄受一切四念住、四正断、四

shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī ér xiū
神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支而修

yī qiè zhì shèshòu yī qiè kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ér xiū
一切智，摄受一切空、无相、无愿解脱门而修

yī qiè zhì shèshòu yī qiè kǔ jí miè dào shèng dì ér xiū yī
一切智，摄受一切苦、集、灭、道圣谛而修一

qiè zhì shèshòu yī qiè bā jiě tuō bā shèngchù jiǔ cì dì dìng
切智，摄受一切八解脱、八胜处、九次第定、

shí biànchù ér xiū yī qiè zhì shèshòu yī qiè sān mó dì mén tuó luó
十遍处而修一切智，摄受一切三摩地门、陀罗

ní mén ér xiū yī qiè zhì shèshòu yī qiè nèi kōng wài kōng nèi wài
尼门而修一切智，摄受一切内空、外空、内外

kōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng
空、空空、大空、胜义空、有为空、无为空、

bì jìng kōng wú jì kōng sǎn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng
毕竟空、无际空、散空、无变异空、本性空、

zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú
自相空、共相空、一切法空、不可得空、无

xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng ér xiū yī qiè zhì shèshòu
性空、自性空、无性自性空而修一切智，摄受

yī qiè zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng
一切真如、法界、法性、不虚妄性、不变异性、

píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè
平等性、离生性、法定、法住、实际、虚空界、

bù sī yì jiè ér xiū yī qiè zhì shèshòu yī qiè wǔ yǎn liù shéntōng
不思議界而修一切智，摄受一切五眼、六神通

ér xiū yī qiè zhì shèshòu yī qiè fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú
而修一切智，摄受一切佛十力、四无所畏、四无

ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ ér xiū yī qiè zhì shèshòu yī qiè dà cí
碍解、十八佛不共法而修一切智，摄受一切大慈、

dà bēi dà xǐ dà shě ér xiū yī qiè zhì shèshòu yī qiè wú wàng
大悲、大喜、大舍而修一切智，摄受一切无忘

shī fǎ héngzhù shě xìng ér xiū yī qiè zhì shèshòu yī qiè yī qiè zhì
失法、恒住舍性而修一切智，摄受一切一切智、

dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér xiū yī qiè zhì shèshòu yī qiè sān shí
道相智、一切相智而修一切智，摄受一切三十
èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo ér xiū yī qiè zhì yóu shì yīn yuán ér
二大士相、八十随好而修一切智，由是因缘而
wú èr xiǎng
无二想。

shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，

wèi yù yuánmǎndàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì gù jí yú dàoxiàng zhì
为欲圆满道相智、一切相智故，即于道相智、
yī qiè xiàng zhì zhōng shèshòu yī qiè bù shī jìng jiè ān rěn jīng
一切相智中，摄受一切布施、净戒、安忍、精
jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō ér xiū dàoxiàng zhì yī qiè xiàng
进、静虑、般若波罗蜜多而修道相智、一切相
zhì shèshòu yī qiè sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng ér xiū dào
智，摄受一切四静虑、四无量、四无色定而修道
xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shèshòu yī qiè sì niànzhù sì zhèngduàn
相智、一切相智，摄受一切四念住、四正断、
sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī ér
四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支而
xiū dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì shèshòu yī qiè kōng wú xiàng
修道相智、一切相智，摄受一切空、无相、
wú yuàn jiě tuō mén ér xiū dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì shèshòu yī qiè
无愿解脱门而修道相智、一切相智，摄受一切
kǔ jí miè dào shèng dì ér xiū dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì
苦、集、灭、道圣谛而修道相智、一切相智，
shèshòu yī qiè bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù
摄受一切八解脱、八胜处、九次第定、十遍处
ér xiū dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì shèshòu yī qiè sān mó dì mén
而修道相智、一切相智，摄受一切三摩地门、
tuó luó ní mén ér xiū dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì shèshòu yī qiè nèi
陀罗尼门而修道相智、一切相智，摄受一切内
kōng wàikōng nèi wàikōng kōngkōng dàkōng shèng yì kōng
空、外空、内外空、空空、大空、胜义空、
yǒuwéikōng wúwéikōng bì jìng kōng wú jì kōng sànkōng wú
有为空、无为空、毕竟空、无际空、散空、无
biàn yì kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ
变异空、本性空、自相空、共相空、一切法

kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng
空、不可得空、无性空、自性空、无性自性空
ér xiū dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shè shòu yī qiè zhēn rú fǎ jiè
而修道相智、一切相智，摄受一切真如、法界、
fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng lí shēng
法性、不虚妄性、不变异性、平等性、离生
xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè ér xiū
性、法定、法住、实际、虚空界、不思議界而修
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shè shòu yī qiè wǔ yǎn liù shén tōng ér
道相智、一切相智，摄受一切五眼、六神通而
xiū dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shè shòu yī qiè fó shí lì sì wú
修道相智、一切相智，摄受一切佛十力、四无
suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ ér xiū dào xiàng zhì
所畏、四无碍解、十八佛不共法而修道相智、
yī qiè xiàng zhì shè shòu yī qiè dà cí dà bēi dà xǐ dà shě ér
一切相智，摄受一切大慈、大悲、大喜、大舍而
xiū dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shè shòu yī qiè wú wàng shī fǎ héng
修道相智、一切相智，摄受一切无忘失法、恒
zhù shě xìng ér xiū dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shè shòu yī qiè yī qiè
住舍性而修道相智、一切相智，摄受一切一切
zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér xiū dào xiàng zhì yī qiè xiàng
智、道相智、一切相智而修道相智、一切相
zhì shè shòu yī qiè sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo ér xiū dào
智，摄受一切三十二大士相、八十随好而修道
xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yóu shì yīn yuán ér wú èr xiǎng
相智、一切相智，由是因缘而无二想。

shàn xiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，

wèi yù yuán mǎn sān shí èr dà shì xiàng gù jí yú sān shí èr dà shì
为欲圆满三十二大士相故，即于三十二大士
xiàng zhōng shè shòu yī qiè bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng
相中，摄受一切布施、净戒、安忍、精进、静
lù bō rě bō luó mì duō ér yīn sān shí èr dà shì xiàng shè shòu yī
虑、般若波罗蜜多而引三十二大士相，摄受一
qiè sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng ér yīn sān shí èr dà shì
切四静虑、四无量、四无色定而引三十二大士
xiàng shè shòu yī qiè sì niàn zhù sì zhèng duàn sì shén zú wǔ
相，摄受一切四念住、四正断、四神足、五

gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī ér yǐn sān shí èr dà
根、五力、七等觉支、八圣道支而引三十二大
shì xiàng shèshòu yī qiè kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ér yǐn
士相，摄受一切空、无相、无愿解脱门而引
sān shí èr dà shì xiàng shèshòu yī qiè kǔ jí miè dào shèng dì
三十二大士相，摄受一切苦、集、灭、道圣谛
ér yǐn sān shí èr dà shì xiàng shèshòu yī qiè bā jiě tuō bā shèng chù
而引三十二大士相，摄受一切八解脱、八胜处、
jiǔ cì dì dìng shí biàn chù ér yǐn sān shí èr dà shì xiàng shèshòu yī
九次第定、十遍处而引三十二大士相，摄受一
qiè sān mó dì mén tuó luó ní mén ér yǐn sān shí èr dà shì xiàng shè
切三摩地门、陀罗尼门而引三十二大士相，摄
shòu yī qiè nèi kōng wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng
受一切内空、外空、内外空、空空、大空、
shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng
胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、
sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng
散空、无变异空、本性空、自相空、共相空、
yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性
zì xìng kōng ér yǐn sān shí èr dà shì xiàng shèshòu yī qiè zhēn rú fǎ
自性空而引三十二大士相，摄受一切真如、法
jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng lí
界、法性、不虚妄性、不变异性、平等性、离
shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè
生性、法定、法住、实际、虚空界、不思議界
ér yǐn sān shí èr dà shì xiàng shèshòu yī qiè wǔ yǎn liù shén tōng ér
而引三十二大士相，摄受一切五眼、六神通而
yǐn sān shí èr dà shì xiàng shèshòu yī qiè fó shí lì sì wú suǒ wèi
引三十二大士相，摄受一切佛十力、四无所畏、
sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ ér yǐn sān shí èr dà shì xiàng
四无碍解、十八佛不共法而引三十二大士相，
shèshòu yī qiè dà cí dà bēi dà xǐ dà shě ér yǐn sān shí èr dà
摄受一切大慈、大悲、大喜、大舍而引三十二大
shì xiàng shèshòu yī qiè wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng ér yǐn sān shí
士相，摄受一切无忘失法、恒住舍性而引三十
èr dà shì xiàng shèshòu yī qiè yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng
二大士相，摄受一切一切智、道相智、一切相

zhì ér yǐn sān shí èr dà shì xiàng shèshòu yī qiè sān shí èr dà shì xiàng
智而引三十二大士相，摄受一切三十二大士相、
bā shí suí hǎo ér yǐn sān shí èr dà shì xiàng yóu shì yīn yuán ér wú èr
八十随好而引三十二大士相，由是因缘而无二
xiǎng
想。

shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，
wèi yù yuánmǎn bā shí suí hǎo gù jí yú bā shí suí hǎo zhōng shèshòu
为欲圆满八十随好故，即于八十随好中，摄受
yī qiè bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó
一切布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗
mì duō ér yǐn bā shí suí hǎo shèshòu yī qiè sì jìng lù sì wú liàng
蜜多而引八十随好，摄受一切四静虑、四无量、
sì wú sè dìng ér yǐn bā shí suí hǎo shèshòu yī qiè sì niànzhù sì
四无色定而引八十随好，摄受一切四念住、四
zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèng
正断、四神足、五根、五力、七等觉支、八圣
dào zhī ér yǐn bā shí suí hǎo shèshòu yī qiè kōng wú xiàng wú yuàn
道支而引八十随好，摄受一切空、无相、无愿
jiě tuō mén ér yǐn bā shí suí hǎo shèshòu yī qiè kǔ jí miè dào
解脱门而引八十随好，摄受一切苦、集、灭、道
shèng dì ér yǐn bā shí suí hǎo shèshòu yī qiè bā jiě tuō bā shèngchù
圣谛而引八十随好，摄受一切八解脱、八胜处、
jiǔ cì dì dìng shí biànchù ér yǐn bā shí suí hǎo shèshòu yī qiè sān mó
九次第定、十遍处而引八十随好，摄受一切三摩
dì mén tuó luó ní mén ér yǐn bā shí suí hǎo shèshòu yī qiè nèi kōng
地门、陀罗尼门而引八十随好，摄受一切内空、
wàikōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi
外空、内外空、空空、大空、胜义空、有为
kōng wú wéikōng bì jìngkōng wú jì kōng sànkōng wú biàn yì
空、无为空、毕竟空、无际空、散空、无变异
kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng
空、本性空、自相空、共相空、一切法空、
bù kě dé kōng wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng ér yǐn
不可得空、无性空、自性空、无性自性空而引
bā shí suí hǎo shèshòu yī qiè zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng
八十随好，摄受一切真如、法界、法性、不虚妄

xìng bú biàn yì xìng píngděngxìng lí shēngxìng fǎ dìng fǎ zhù
性、不变异性、平等性、离生性、法定、法住、
shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè ér yīn bā shí suí hǎo shèshòu yī
实际、虚空界、不思議界而引八十随好，摄受一
qiè wǔ yǎn liù shéntōng ér yīn bā shí suí hǎo shèshòu yī qiè fó shí
切五眼、六神通而引八十随好，摄受一切佛十
lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ ér yīn bā
力、四无所畏、四无碍解、十八佛不共法而引八
shí suí hǎo shèshòu yī qiè dà cí dà bēi dà xǐ dà shě ér yīn
十随好，摄受一切大慈、大悲、大喜、大舍而引
bā shí suí hǎo shèshòu yī qiè wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng ér yīn
八十随好，摄受一切无忘失法、恒住舍性而引
bā shí suí hǎo shèshòu yī qiè yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng
八十随好，摄受一切一切智、道相智、一切相
zhì ér yīn bā shí suí hǎo shèshòu yī qiè sān shí èr dà shì xiàng bā
智而引八十随好，摄受一切三十二大士相、八
shí suí hǎo ér yīn bā shí suí hǎo yóu shì yīn yuán ér wú èr xiǎng
十随好而引八十随好，由是因缘而无二想。

fù cì shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó
“复次，善现，是菩萨摩诃萨修行般若波罗

mì duō gù ruò xíng bù shī bō luó mì duō shí zhù wú lòu xīn ér xíng bù
蜜多故，若行布施波罗蜜多时，住无漏心而行布
shī bō luó mì duō ruò xíng jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō
施波罗蜜多；若行净戒、安忍、精进、静虑、般
rě bō luó mì duō shí zhù wú lòu xīn ér xíng jìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó
若波罗蜜多时，住无漏心而行净戒乃至般若波罗
mì duō shì gù suī xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ér wú èr
蜜多。是故，虽行布施乃至般若波罗蜜多而无二
xiǎng
想。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

gù ruò xiū sì jìng lù shí zhù wú lòu xīn ér xiū sì jìng lù ruò xiū
故，若修四静虑时，住无漏心而修四静虑；若修
sì wú liàng sì wú sè dìng shí zhù wú lòu xīn ér xiū sì wú liàng sì
四无量、四无色定时，住无漏心而修四无量、四
wú sè dìng shì gù suī xiū sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng
无色定。是故，虽修四静虑、四无量、四无色定

ér wú èr xiǎng
而无二想。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多
gù ruò xiū sì niànzhù shí zhù wú lòu xīn ér xiū sì niànzhù ruò xiū
故，若修四念住时，住无漏心而修四念住；若修
sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī dēng jué zhī bā
四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、八
shèngdào zhī shí zhù wú lòu xīn ér xiū sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèng
圣道支时，住无漏心而修四正断乃至八圣
dào zhī shì gù suī xiū sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī ér wú èr
道支。是故，虽修四念住乃至八圣道支而无二
xiǎng
想。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多
gù ruò xiū kōng jiě tuō mén shí zhù wú lòu xīn ér xiū kōng jiě tuō mén
故，若修空解脱门时，住无漏心而修空解脱门；
ruò xiū wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén shí zhù wú lòu xīn ér xiū wú xiàng
若修无相、无愿解脱门时，住无漏心而修无相、
wú yuàn jiě tuō mén shì gù suī xiū kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō
无愿解脱门。是故，虽修空、无相、无愿解脱
mén ér wú èr xiǎng
门而无二想。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多
gù ruò zhù kǔ shèng dì shí zhù wú lòu xīn ér zhù kǔ shèng dì ruò
故，若住苦圣谛时，住无漏心而住苦圣谛；若
zhù jí miè dào shèng dì shí zhù wú lòu xīn ér zhù jí miè
住集、灭、道圣谛时，住无漏心而住集、灭、
dào shèng dì shì gù suī zhù kǔ jí miè dào shèng dì ér wú
道圣谛。是故，虽住苦、集、灭、道圣谛而无
èr xiǎng
二想。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多
gù ruò xiū bā jiě tuō shí zhù wú lòu xīn ér xiū bā jiě tuō ruò xiū
故，若修八解脱时，住无漏心而修八解脱；若修

bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù shí zhù wú lòu xīn ér xiū
八胜处、九次第定、十遍处时，住无漏心而修

bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù shì gù suī xiū bā jiě
八胜处、九次第定、十遍处。是故，虽修八解

tuō bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù ér wú èr xiǎng
脱、八胜处、九次第定、十遍处而无二想。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

gù ruò xiū yī qiè sān mó dì mén shí zhù wú lòu xīn ér xiū yī qiè sān
故，若修一切三摩地门时，住无漏心而修一切三

mó dì mén ruò xiū yī qiè tuó luó ní mén shí zhù wú lòu xīn ér xiū yī
摩地门；若修一切陀罗尼门时，住无漏心而修一

qiè tuó luó ní mén shì gù suī xiū yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní
切陀罗尼门。是故，虽修一切三摩地门、陀罗尼

mén ér wú èr xiǎng
门而无二想。

大般若波罗蜜多经卷第三百七十五

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sān bǎi qī shí liù 大般若波罗蜜多经卷第三百七十六

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

chū fēn wú xiàng wú dé pǐn dì liù shí liù zhī sì 初分无相无得品第六十六之四

shàn xiàn shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

gù ruò zhù nèi kōng shí zhù wú lòu xīn ér zhù nèi kōng ruò zhù wài kōng
故，若住内空时，住无漏心而住内空；若住外空、
nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú
内外空、空空、大空、胜义空、有为空、无
wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn
为无空、毕竟空、无际空、散空、无变异空、本
xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé
性空、自相空、共相空、一切法空、不可得
kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng shí zhù wú lòu
空、无性空、自性空、无性自性空时，住无漏
xīn ér zhù wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng shì gù suī zhù nèi kōng
心而住外空乃至无性自性空。是故，虽住内空
nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ér wú èr xiǎng
乃至无性自性空而无二想。

shàn xiàn shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

gù ruò zhù zhēn rú shí zhù wú lòu xīn ér zhù zhēn rú ruò zhù fǎ jiè
故，若住真如时，住无漏心而住真如；若住法界、
fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng lí shēng
法性、不虚妄性、不变异性、平等性、离生
xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè shí
性、法定、法住、实际、虚空界、不思議界时，
zhù wú lòu xīn ér zhù fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè shì gù suī zhù zhēn
住无漏心而住法界乃至不思議界。是故，虽住真
rú nǎi zhì bù sī yì jiè ér wú èr xiǎng
如乃至不思議界而无二想。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多
gù ruò xiū wǔ yǎn shí zhù wú lòu xīn ér xiū wǔ yǎn ruò xiū liù shén
故，若修五眼时，住无漏心而修五眼；若修六神
tōng shí zhù wú lòu xīn ér xiū liù shéntōng shì gù suī xiū wǔ yǎn
通时，住无漏心而修六神通。是故，虽修五眼、
liù shéntōng ér wú èr xiǎng
六神通而无二想。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多
gù ruò xiū fó shí lì shí zhù wú lòu xīn ér xiū fó shí lì ruò xiū
故，若修佛十力时，住无漏心而修佛十力；若修
sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ shí zhù wú lòu
四无所畏、四无碍解、十八佛不共法时，住无漏
xīn ér xiū sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ shì
心而修四无所畏、四无碍解、十八佛不共法。是
gù suī xiū fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó
故，虽修佛十力、四无所畏、四无碍解、十八佛
bú gòng fǎ ér wú èr xiǎng
不共法而无二想。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多
gù ruò xiū dà cí shí zhù wú lòu xīn ér xiū dà cí ruò xiū dà bēi
故，若修大慈时，住无漏心而修大慈；若修大悲、
dà xǐ dà shě shí zhù wú lòu xīn ér xiū dà bēi dà xǐ dà shě
大喜、大舍时，住无漏心而修大悲、大喜、大舍。
shì gù suī xiū dà cí dà bēi dà xǐ dà shě ér wú èr xiǎng
是故，虽修大慈、大悲、大喜、大舍而无二想。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多
gù ruò xiū wú wàng shī fǎ shí zhù wú lòu xīn ér xiū wú wàng shī fǎ
故，若修无忘失法时，住无漏心而修无忘失法；
ruò xiū héngzhù shěxìng shí zhù wú lòu xīn ér xiū héngzhù shěxìng shì
若修恒住舍性时，住无漏心而修恒住舍性。是
gù suī xiū wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng ér wú èr xiǎng
故，虽修无忘失法、恒住舍性而无二想。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

gù ruò xiū yī qiè zhì shí zhù wú lòu xīn ér xiū yī qiè zhì ruò xiū
故，若修一切智时，住无漏心而修一切智；若修
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shí zhù wú lòu xīn ér xiū dào xiàng zhì
道相智、一切相智时，住无漏心而修道相智、
yī qiè xiàng zhì shì gù suī xiū yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè
一切相智。是故，虽修一切智、道相智、一切
xiàng zhì ér wú èr xiǎng
相智而无二想。

shàn xiàn shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多
gù ruò yǐn sān shí èr dà shì xiàng shí zhù wú lòu xīn ér yǐn sān shí èr
故，若引三十二大士相时，住无漏心而引三十二
dà shì xiàng ruò yǐn bā shí suí hǎo shí zhù wú lòu xīn ér yǐn bā shí suí
大士相；若引八十随好时，住无漏心而引八十随
hǎo shì gù suī yǐn sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo ér wú èr
好。是故，虽引三十二大士相、八十随好而无二
xiǎng
想。”

jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn yún hé pú sà mó hē sà
具寿善现白佛言：“世尊！云何菩萨摩诃萨
xiū xíng bō rě bō luó mì duō gù xíng bù shī bō luó mì duō shí zhù wú
修行般若波罗蜜多故，行布施波罗蜜多时，住无
lòu xīn ér xíng bù shī bō luó mì duō xíng jìng jiè ān rěn jīng jìn
漏心而行布施波罗蜜多；行净戒、安忍、精进、
jìng lù bō rě bō luó mì duō shí zhù wú lòu xīn ér xíng jìng jiè nǎi zhì
静虑、般若波罗蜜多时，住无漏心而行净戒乃至
bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多？

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！云何菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多
gù xiū sì jìng lù shí zhù wú lòu xīn ér xiū sì jìng lù xiū sì wú
故，修四静虑时，住无漏心而修四静虑；修四无
liàng sì wú sè dìng shí zhù wú lòu xīn ér xiū sì wú liàng sì wú sè
量、四无色定时，住无漏心而修四无量、四无色
dìng
定？

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！云何菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

gù xiū sì niànzhù shí zhù wú lòu xīn ér xiū sì niànzhù xiū sì zhèng
故，修四念住时，住无漏心而修四念住；修四正
duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī dēngjué zhī bā shèngdào
断、四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道
zhī shí zhù wú lòu xīn ér xiū sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī
支时，住无漏心而修四正断乃至八圣道支？

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！云何菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

gù xiū kōng jiě tuō mén shí zhù wú lòu xīn ér xiū kōng jiě tuō mén
故，修空解脱门时，住无漏心而修空解脱门；
xiū wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén shí zhù wú lòu xīn ér xiū wú xiàng
修无相、无愿解脱门时，住无漏心而修无相、
wú yuàn jiě tuō mén
无愿解脱门？

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！云何菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

gù zhù kǔ shèng dì shí zhù wú lòu xīn ér zhù kǔ shèng dì zhù jí
故，住苦圣谛时，住无漏心而住苦圣谛；住集、
miè dào shèng dì shí zhù wú lòu xīn ér zhù jí miè dào shèng dì
灭、道圣谛时，住无漏心而住集、灭、道圣谛？

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！云何菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

gù xiū bā jiě tuō shí zhù wú lòu xīn ér xiū bā jiě tuō xiū bā shèng
故，修八解脱时，住无漏心而修八解脱；修八胜
chù jiǔ cì dì dìng shí biànchù shí zhù wú lòu xīn ér xiū bā shèng
处、九次第定、十遍处时，住无漏心而修八胜
chù jiǔ cì dì dìng shí biànchù
处、九次第定、十遍处？

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！云何菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

gù xiū yī qiè sān mó dì mén shí zhù wú lòu xīn ér xiū yī qiè sān mó
故，修一切三摩地门时，住无漏心而修一切三摩
dì mén xiū yī qiè tuó luó ní mén shí zhù wú lòu xīn ér xiū yī qiè tuó
地门；修一切陀罗尼门时，住无漏心而修一切陀
luó ní mén
罗尼门？

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！云何菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

gù zhù nèi kōng shí zhù wú lòu xīn ér zhù nèi kōng zhù wàikōng
故，住内空时，住无漏心而住内空；住外空、
nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú
内外空、空空、大空、胜义空、有为空、无
wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sǎn kōng wú biàn yì kōng běn
为 空、毕竟空、无际空、散空、无变异空、本
xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé
性空、自相空、共相空、一切法空、不可得
kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng shí zhù wú lòu
空、无性空、自性空、无性自性空时，住无漏
xīn ér zhù wàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng
心而住外空乃至无性自性空？

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！云何菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

gù zhù zhēn rú shí zhù wú lòu xīn ér zhù zhēn rú zhù fǎ jiè fǎ
故，住真如时，住无漏心而住真如；住法界、法
xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng lí shēng xìng
性、不虚妄性、不变异性、平等性、离生性、
fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè shí zhù wú
法定、法住、实际、虚空界、不思議界时，住无
lòu xīn ér zhù fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè
漏心而住法界乃至不思議界？

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！云何菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

gù xiū wǔ yǎn shí zhù wú lòu xīn ér xiū wǔ yǎn xiū liù shéntōng shí
故，修五眼时，住无漏心而修五眼；修六神通时，
zhù wú lòu xīn ér xiū liù shéntōng
住无漏心而修六神通？

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！云何菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

gù xiū fó shí lì shí zhù wú lòu xīn ér xiū fó shí lì xiū sì wú
故，修佛十力时，住无漏心而修佛十力；修四无
suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ shí zhù wú lòu xīn ér
所畏、四无碍解、十八佛不共法时，住无漏心而
xiū sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ
修四无所畏、四无碍解、十八佛不共法？

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！云何菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

gù xiū dà cí shí zhù wú lòu xīn ér xiū dà cí xiū dà bēi dà
故，修大慈时，住无漏心而修大慈；修大悲、大
xǐ dà shě shí zhù wú lòu xīn ér xiū dà bēi dà xǐ dà shě
喜、大舍时，住无漏心而修大悲、大喜、大舍？

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！云何菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

gù xiū wú wàng shī fǎ shí zhù wú lòu xīn ér xiū wú wàng shī fǎ
故，修无忘失法时，住无漏心而修无忘失法；
xiū héngzhù shě xìng shí zhù wú lòu xīn ér xiū héngzhù shě xìng
修恒住舍性时，住无漏心而修恒住舍性？

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！云何菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

gù xiū yī qiè zhì shí zhù wú lòu xīn ér xiū yī qiè zhì xiū dào xiàng
故，修一切智时，住无漏心而修一切智；修道相
zhì yī qiè xiàng zhì shí zhù wú lòu xīn ér xiū dào xiàng zhì yī qiè
智、一切相智时，住无漏心而修道相智、一切
xiàng zhì
相智？

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！云何菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

gù yǐn sān shí èr dà shì xiàng shí zhù wú lòu xīn ér yǐn sān shí èr dà
故，引三十二大士相时，住无漏心而引三十二大
shì xiàng yǐn bā shí suí hǎo shí zhù wú lòu xīn ér yǐn bā shí suí hǎo
士相；引八十随好时，住无漏心而引八十随好？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜

duō shí yǐ lí xiàng xīn xiū xíng bù shī bō luó mì duō suǒ wèi bú jiàn wǒ
多时，以离相心修行布施波罗蜜多，所谓不见我

néng xíng shī wǒ néng shě cǐ yú cǐ xíng shī yóu cǐ gù shī wèi
能行施、我能舍此、于此行施、由此故施、为

cǐ gù shī rú shì xíng shī zhù shì lí xiàng wú lòu xīn zhōng lí ài
此故施、如是行施。住是离相无漏心中，离爱、

lí qiǎn ér xíng bù shī bō luó mì duō ěr shí bú jiàn suǒ xíng bù shī yì
离悭而行布施波罗蜜多，尔时不见所行布施，亦

fù bú jiàn cǐ wú lòu xīn nǎi zhì bú jiàn yī qiè fó fǎ rú shì pú sà
复不见此无漏心，乃至不见一切佛法。如是菩萨

mó hē sà zhù wú lòu xīn ér xíng bù shī bō luó mì duō
摩诃萨住无漏心，而行布施波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多
shí yǐ lí xiàng xīn xiū xíng jìng jiè bō luó mì duō suǒ wèi bú jiàn wǒ
时，以离相心修行净戒波罗蜜多，所谓不见我
néng chí jiè wǒ néng shě cǐ yú cǐ chí jiè yóu cǐ chí jiè wèi
能持戒、我能舍此、于此持戒、由此持戒、为
cǐ chí jiè rú shì chí jiè zhù shì lí xiàng wú lòu xīn zhōng wú rǎn
此持戒、如是持戒。住是离相无漏心中，无染、
wú zhuó ér xíng jìng jiè bō luó mì duō ěr shí bú jiàn suǒ xíng jìng jiè yì
无著而行净戒波罗蜜多，尔时不见所行净戒，亦
fù bú jiàn cǐ wú lòu xīn nǎi zhì bú jiàn yī qiè fó fǎ rú shì pú sà
复不见此无漏心，乃至不见一切佛法。如是菩萨
mó hē sà zhù wú lòu xīn ér xíng jìng jiè bō luó mì duō
摩诃萨住无漏心，而行净戒波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多
shí yǐ lí xiàng xīn xiū xíng ān rěn bō luó mì duō suǒ wèi bú jiàn wǒ
时，以离相心修行安忍波罗蜜多，所谓不见我
néng xiū rěn wǒ néng shě cǐ yú cǐ xiū rěn yóu cǐ xiū rěn wèi
能修忍、我能舍此、于此修忍、由此修忍、为
cǐ xiū rěn rú shì xiū rěn zhù shì lí xiàng wú lòu xīn zhōng wú rǎn
此修忍、如是修忍。住是离相无漏心中，无染、
wú zhuó ér xíng ān rěn bō luó mì duō ěr shí bú jiàn suǒ xíng ān rěn yì
无著而行安忍波罗蜜多，尔时不见所行安忍，亦
fù bú jiàn cǐ wú lòu xīn nǎi zhì bú jiàn yī qiè fó fǎ rú shì pú sà
复不见此无漏心，乃至不见一切佛法。如是菩萨
mó hē sà zhù wú lòu xīn ér xíng ān rěn bō luó mì duō
摩诃萨住无漏心，而行安忍波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多
shí yǐ lí xiàng xīn xiū xíng jīng jìn bō luó mì duō suǒ wèi bú jiàn wǒ
时，以离相心修行精进波罗蜜多，所谓不见我
néng jīng jìn wǒ néng shě cǐ yú cǐ jīng jìn yóu cǐ jīng jìn wèi
能精进、我能舍此、于此精进、由此精进、为
cǐ jīng jìn rú shì jīng jìn zhù shì lí xiàng wú lòu xīn zhōng wú rǎn
此精进、如是精进。住是离相无漏心中，无染、
wú zhuó ér xíng jīng jìn bō luó mì duō ěr shí bú jiàn suǒ xíng jīng jìn yì
无著而行精进波罗蜜多，尔时不见所行精进，亦

fù bú jiàn cǐ wú lòu xīn nǎi zhì bú jiàn yī qiè fó fǎ rú shì pú sà
复不见此无漏心，乃至不见一切佛法。如是菩萨

mó hē sà zhù wú lòu xīn ér xíng jìng jìn bō luó mì duō
摩诃萨住无漏心，而行精进波罗蜜多。

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí yǐ lí xiàng xīn xiū xíng jìng lǜ bō luó mì duō suǒ wèi bú jiàn wǒ
时，以离相心修行静虑波罗蜜多，所谓不见我

néng xiū dìng wǒ néng shě cǐ yú cǐ xiū dìng yóu cǐ xiū dìng wèi
能修定、我能舍此、于此修定、由此修定、为

cǐ xiū dìng rú shì xiū dìng zhù shì lí xiàng wú lòu xīn zhōng wú rǎn
此修定、如是修定。住是离相无漏心中，无染、

wú zhuó ér xíng jìng lǜ bō luó mì duō ěr shí bú jiàn suǒ xíng jìng lǜ yì
无著而行静虑波罗蜜多，尔时不见所行静虑，亦

fù bú jiàn cǐ wú lòu xīn nǎi zhì bú jiàn yī qiè fó fǎ rú shì pú sà
复不见此无漏心，乃至不见一切佛法。如是菩萨

mó hē sà zhù wú lòu xīn ér xíng jìng lǜ bō luó mì duō
摩诃萨住无漏心，而行静虑波罗蜜多。

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí yǐ lí xiàng xīn xiū xíng bō rě bō luó mì duō suǒ wèi bú jiàn wǒ
时，以离相心修行般若波罗蜜多，所谓不见我

néng xiū huì wǒ néng shě cǐ yú cǐ xiū huì yóu cǐ xiū huì wèi
能修慧、我能舍此、于此修慧、由此修慧、为

cǐ xiū huì rú shì xiū huì zhù shì lí xiàng wú lòu xīn zhōng wú rǎn
此修慧、如是修慧。住是离相无漏心中，无染、

wú zhuó ér xíng bō rě bō luó mì duō ěr shí bú jiàn suǒ xíng bō rě yì
无著而行般若波罗蜜多，尔时不见所行般若，亦

fù bú jiàn cǐ wú lòu xīn nǎi zhì bú jiàn yī qiè fó fǎ rú shì pú sà
复不见此无漏心，乃至不见一切佛法。如是菩萨

mó hē sà zhù wú lòu xīn ér xíng bō rě bō luó mì duō
摩诃萨住无漏心，而行般若波罗蜜多。

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí yǐ lí xiàng xīn xiū xíng sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng
时，以离相心修行四静虑、四无量、四无色定，

suǒ wèi bú jiàn wǒ néng xiū sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng
所谓不见我能修四静虑、四无量、四无色定；

wǒ néng shě cǐ yú cǐ yóu cǐ wèi cǐ rú shì xiū sì jìng lǜ
我能舍此、于此、由此、为此，如是修四静虑、
sì wú liàng sì wú sè dìng zhù shì lí xiàng wú lòu xīn zhōng wú rǎn
四无量、四无色定。住是离相无漏心中，无染、
wú zhuó ér xiū sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng ěr shí bú jiàn
无著而修四静虑、四无量、四无色定，尔时不见
suǒ xiū sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng yì fù bú jiàn cǐ wú
所修四静虑、四无量、四无色定，亦复不见此无
lòu xīn nǎi zhì bú jiàn yī qiè fó fǎ rú shì pú sà mó hē sà zhù wú
漏心，乃至不见一切佛法。如是菩萨摩诃萨住无
lòu xīn ér xiū sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng
漏心，而修四静虑、四无量、四无色定。

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí yǐ lí xiàng xīn xiū xíng sì niàn zhù sì zhèng duàn sì shén zú
时，以离相心修行四念住、四正断、四神足、
wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī suǒ wèi bú jiàn
五根、五力、七等觉支、八圣道支，所谓不见
wǒ néng xiū sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī wǒ néng shě cǐ yú cǐ
我能修四念住乃至八圣道支；我能舍此、于此、
yóu cǐ wèi cǐ rú shì xiū sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī zhù
由此、为此，如是修四念住乃至八圣道支。住
shì lí xiàng wú lòu xīn zhōng wú rǎn wú zhuó ér xiū sì niàn zhù nǎi zhì
是离相无漏心中，无染、无著而修四念住乃至
bā shèng dào zhī ěr shí bú jiàn suǒ xiū sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào
八圣道支，尔时不见所修四念住乃至八圣道
zhī yì fù bú jiàn cǐ wú lòu xīn nǎi zhì bú jiàn yī qiè fó fǎ rú
支，亦复不见此无漏心，乃至不见一切佛法。如
shì pú sà mó hē sà zhù wú lòu xīn ér xiū sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng
是菩萨摩诃萨住无漏心，而修四念住乃至八圣
dào zhī
道支。

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí yǐ lí xiàng xīn xiū xíng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén suǒ
时，以离相心修行空、无相、无愿解脱门，所
wèi bú jiàn wǒ néng xiū kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén wǒ néng
谓不见我能修空、无相、无愿解脱门；我能

shě cǐ yú cǐ yóu cǐ wèi cǐ rú shì xiū kōng wú xiàng
舍此、于此、由此、为此，如是修空、无相、
wú yuàn jiě tuō mén zhù shì lí xiàng wú lòu xīn zhōng wú rǎn wú zhuó
无愿解脱门。住是离相无漏心中，无染、无著
ér xiū kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ěr shí bú jiàn suǒ xiū kōng
而修空、无相、无愿解脱门，尔时不见所修空、
wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yì fù bú jiàn cǐ wú lòu xīn nǎi zhì
无相、无愿解脱门，亦复不见此无漏心，乃至
bú jiàn yī qiè fó fǎ rú shì pú sà mó hē sà zhù wú lòu xīn ér xiū
不见一切佛法。如是菩萨摩诃萨住无漏心，而修
kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
空、无相、无愿解脱门。

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí yǐ lí xiàng xīn zhù kǔ jí miè dào shèng dì suǒ wèi bú
时，以离相心住苦、集、灭、道圣谛，所谓不
jiàn wǒ néng zhù kǔ jí miè dào shèng dì wǒ néng shě cǐ yú
见我住苦、集、灭、道圣谛；我能舍此、于
cǐ yóu cǐ wèi cǐ rú shì zhù kǔ jí miè dào shèng dì
此、由此、为此，如是住苦、集、灭、道圣谛。

zhù shì lí xiàng wú lòu xīn zhōng wú rǎn wú zhuó ér zhù kǔ jí
住是离相无漏心中，无染、无著而住苦、集、
miè dào shèng dì ěr shí bú jiàn suǒ zhù kǔ jí miè dào shèng
灭、道圣谛，尔时不见所住苦、集、灭、道圣
dì yì fù bú jiàn cǐ wú lòu xīn nǎi zhì bú jiàn yī qiè fó fǎ rú
谛，亦复不见此无漏心，乃至不见一切佛法。如
shì pú sà mó hē sà zhù wú lòu xīn ér zhù kǔ jí miè dào shèng
是菩萨摩诃萨住无漏心，而住苦、集、灭、道圣
dì
谛。

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí yǐ lí xiàng xīn xiū bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ cì dì dìng
时，以离相心修八解脱、八胜处、九次第定、
shí biàn chù suǒ wèi bú jiàn wǒ néng xiū bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ
十遍处，所谓不见我能修八解脱、八胜处、九
cì dì dìng shí biàn chù wǒ néng shě cǐ yú cǐ yóu cǐ wèi
次第定、十遍处；我能舍此、于此、由此、为

cǐ rú shì xiū bā jiě tuō bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biàn
此，如是修八解脱、八胜处、九次第定、十遍
chù zhù shì lí xiàng wú lòu xīn zhōng wú rǎn wú zhuó ér xiū bā jiě
处。住是离相无漏心中，无染、无著而修八解
tuō bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù ěr shí bú jiàn suǒ
脱、八胜处、九次第定、十遍处，尔时不见所
xiū bā jiě tuō bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù yì fù
修八解脱、八胜处、九次第定、十遍处，亦复
bú jiàn cǐ wú lòu xīn nǎi zhì bú jiàn yī qiè fó fǎ rú shì pú sà mó
不见此无漏心，乃至不见一切佛法。如是菩萨摩
hē sà zhù wú lòu xīn ér xiū bā jiě tuō bā shèngchù jiǔ cì dì dìng
诃萨住无漏心，而修八解脱、八胜处、九次第定、
shí biànchù
十遍处。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多
shí yǐ lí xiàng xīn xiū yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní mén suǒ
时，以离相心修一切三摩地门、陀罗尼门，所
wèi bú jiàn wǒ néng xiū yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní mén wǒ néng
谓不见我能修一切三摩地门、陀罗尼门；我能
shě cǐ yú cǐ yóu cǐ wèi cǐ rú shì xiū yī qiè sān mó dì mén
舍此、于此、由此、为此，如是修一切三摩地门、
tuó luó ní mén zhù shì lí xiàng wú lòu xīn zhōng wú rǎn wú zhuó ér
陀罗尼门。住是离相无漏心中，无染、无著而
xiū yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní mén ěr shí bú jiàn suǒ xiū yī qiè
修一切三摩地门、陀罗尼门，尔时不见所修一切
sān mó dì mén tuó luó ní mén yì fù bú jiàn cǐ wú lòu xīn nǎi zhì
三摩地门、陀罗尼门，亦复不见此无漏心，乃至
bú jiàn yī qiè fó fǎ rú shì pú sà mó hē sà zhù wú lòu xīn ér xiū
不见一切佛法。如是菩萨摩诃萨住无漏心，而修
yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní mén
一切三摩地门、陀罗尼门。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多
shí yǐ lí xiàng xīn zhù nèi kōng wàikōng nèi wàikōng kōngkōng
时，以离相心住内空、外空、内外空、空空、
dà kōng shèng yì kōng yǒu wéikōng wú wéikōng bì jìng kōng
大空、胜义空、有为空、无为空、毕竟空、

wú jì kōng sànkōng wú biàn yì kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng
无际空、散空、无变异空、本性空、自相空、
gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìngkōng zì
共相空、一切法空、不可得空、无性空、自
xìngkōng wú xìng zì xìngkōng suǒ wèi bú jiàn wǒ néng zhù nèi kōng nǎi zhì
性空、无性自性空，所谓不见我能住内空乃至
wú xìng zì xìngkōng wǒ néng shě cǐ yú cǐ yóu cǐ wèi cǐ rú
无性自性空；我能舍此、于此、由此、为此，如
shì zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng zhù shì lí xiàng wú lòu xīn
是住内空乃至无性自性空。住是离相无漏心
zhōng wú rǎn wú zhuó ér zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng ěr
中，无染、无著而住内空乃至无性自性空，尔
shí bú jiàn suǒ zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng yì fù bú jiàn cǐ
时不见所住内空乃至无性自性空，亦复不见此
wú lòu xīn nǎi zhì bú jiàn yī qiè fó fǎ rú shì pú sà mó hē sà zhù
无漏心，乃至不见一切佛法。如是菩萨摩诃萨住
wú lòu xīn ér zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng
无漏心，而住内空乃至无性自性空。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí yǐ lí xiàng xīn zhùzhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng
时，以离相心住真如、法界、法性、不虚妄性、
bú biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí
不变异性、平等性、离生性、法定、法住、实
jì xū kōng jiè bù sī yì jiè suǒ wèi bú jiàn wǒ néng zhùzhēn rú
际、虚空界、不思議界，所谓不见我能住真如
nǎi zhì bù sī yì jiè wǒ néng shě cǐ yú cǐ yóu cǐ wèi cǐ
乃至不思議界；我能舍此、于此、由此、为此，
rú shì zhùzhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè zhù shì lí xiàng wú lòu xīn
如是住真如乃至不思議界。住是离相无漏心
zhōng wú rǎn wú zhuó ér zhùzhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè ěr shí
中，无染、无著而住真如乃至不思議界，尔时
bú jiàn suǒ zhùzhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè yì fù bú jiàn cǐ wú lòu
不见所住真如乃至不思議界，亦复不见此无漏
xīn nǎi zhì bú jiàn yī qiè fó fǎ rú shì pú sà mó hē sà zhù wú lòu
心，乃至不见一切佛法。如是菩萨摩诃萨住无漏
xīn ér zhùzhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè
心，而住真如乃至不思議界。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多
shí yǐ lí xiàng xīn xiū wǔ yǎn liù shéntōng suǒ wèi bú jiàn wǒ néng
时，以离相心修五眼、六神通，所谓不见我能
xiū wǔ yǎn liù shéntōng wǒ néng shě cǐ yú cǐ yóu cǐ wèi
修五眼、六神通；我能舍此、于此、由此、为
cǐ rú shì xiū wǔ yǎn liù shéntōng zhù shì lí xiàng wú lòu xīn zhōng
此，如是修五眼、六神通。住是离相无漏心中，
wú rǎn wú zhuó ér xiū wǔ yǎn liù shéntōng ěr shí bú jiàn suǒ xiū
无染、无著而修五眼、六神通，尔时不见所修
wǔ yǎn liù shéntōng yì fù bú jiàn cǐ wú lòu xīn nǎi zhì bú jiàn yī
五眼、六神通，亦复不见此无漏心，乃至不见一
qiè fó fǎ rú shì pú sà mó hē sà zhù wú lòu xīn ér xiū wǔ yǎn
切佛法。如是菩萨摩诃萨住无漏心，而修五眼、
liù shéntōng
六神通。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多
shí yǐ lí xiàng xīn xiū fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě
时，以离相心修佛十力、四无所畏、四无碍解、
shí bā fó bú gòng fǎ suǒ wèi bú jiàn wǒ néng xiū fó shí lì sì wú suǒ
十八佛不共法，所谓不见我能修佛十力、四无所
wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ wǒ néng shě cǐ yú cǐ
畏、四无碍解、十八佛不共法；我能舍此、于此、
yóu cǐ wèi cǐ rú shì xiū fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài
由此、为此，如是修佛十力、四无所畏、四无碍
jiě shí bā fó bú gòng fǎ zhù shì lí xiàng wú lòu xīn zhōng wú rǎn
解、十八佛不共法。住是离相无漏心中，无染、
wú zhuó ér xiū fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó
无著而修佛十力、四无所畏、四无碍解、十八佛
bú gòng fǎ ěr shí bú jiàn suǒ xiū fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú
不共法，尔时不见所修佛十力、四无所畏、四无
ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ yì fù bú jiàn cǐ wú lòu xīn nǎi zhì
碍解、十八佛不共法，亦复不见此无漏心，乃至
bú jiàn yī qiè fó fǎ rú shì pú sà mó hē sà zhù wú lòu xīn ér xiū
不见一切佛法。如是菩萨摩诃萨住无漏心，而修
fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ
佛十力、四无所畏、四无碍解、十八佛不共法。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí yǐ lí xiàng xīn xiū dà cí dà bēi dà xǐ dà shě suǒ wèi
时，以离相心修大慈、大悲、大喜、大舍，所谓

bú jiàn wǒ néng xiū dà cí dà bēi dà xǐ dà shě wǒ néng shě
不见我能修大慈、大悲、大喜、大舍；我能舍

cǐ yú cǐ yóu cǐ wèi cǐ rú shì xiū dà cí dà bēi dà
此、于此、由此、为此，如是修大慈、大悲、大

xǐ dà shě zhù shì lí xiàng wú lòu xīn zhōng wú rǎn wú zhuó ér
喜、大舍。住是离相无漏心中，无染、无著而

xiū dà cí dà bēi dà xǐ dà shě ěr shí bú jiàn suǒ xiū dà cí
修大慈、大悲、大喜、大舍，尔时不见所修大慈、

dà bēi dà xǐ dà shě yì fù bú jiàn cǐ wú lòu xīn nǎi zhì bú
大悲、大喜、大舍，亦复不见此无漏心，乃至不

jiàn yī qiè fó fǎ rú shì pú sà mó hē sà zhù wú lòu xīn ér xiū dà
见一切佛法。如是菩萨摩诃萨住无漏心，而修大

cí dà bēi dà xǐ dà shě
慈、大悲、大喜、大舍。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí yǐ lí xiàng xīn xiū wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng suǒ wèi bú
时，以离相心修无忘失法、恒住舍性，所谓不

jiàn wǒ néng xiū wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng wǒ néng shě cǐ yú
见我修无忘失法、恒住舍性；我能舍此、于

cǐ yóu cǐ wèi cǐ rú shì xiū wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng
此、由此、为此，如是修无忘失法、恒住舍性。

zhù shì lí xiàng wú lòu xīn zhōng wú rǎn wú zhuó ér xiū wú wàng shī
住是离相无漏心中，无染、无著而修无忘失

fǎ héngzhù shěxìng ěr shí bú jiàn suǒ xiū wú wàng shī fǎ héngzhù
法、恒住舍性，尔时不见所修无忘失法、恒住

shěxìng yì fù bú jiàn cǐ wú lòu xīn nǎi zhì bú jiàn yī qiè fó fǎ
舍性，亦复不见此无漏心，乃至不见一切佛法。

rú shì pú sà mó hē sà zhù wú lòu xīn ér xiū wú wàng shī fǎ héng
如是菩萨摩诃萨住无漏心，而修无忘失法、恒

zhù shěxìng
住舍性。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí yǐ lí xiàng xīn xiū yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
时，以离相心修一切智、道相智、一切相智，
suǒ wèi bú jiàn wǒ néng xiū yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
所谓不见我能修一切智、道相智、一切相智；
wǒ néng shě cǐ yú cǐ yóu cǐ wèi cǐ rú shì xiū yī qiè zhì
我能舍此、于此、由此、为此，如是修一切智、
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zhù shì lí xiàng wú lòu xīn zhōng wú
道相智、一切相智。住是离相无漏心中，无
rǎn wú zhuó ér xiū yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ěr
染、无著而修一切智、道相智、一切相智，尔
shí bú jiàn suǒ xiū yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì fù
时不见所修一切智、道相智、一切相智，亦复
bú jiàn cǐ wú lòu xīn nǎi zhì bú jiàn yī qiè fó fǎ rú shì pú sà mó
不见此无漏心，乃至不见一切佛法。如是菩萨摩
hē sà zhù wú lòu xīn ér xiū yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng
诃萨住无漏心，而修一切智、道相智、一切相
zhì
智。

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí yǐ lí xiàng xīn yǐn sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo suǒ
时，以离相心引三十二大士相、八十随好，所
wèi bú jiàn wǒ néng yǐn sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo wǒ néng
谓不见我能引三十二大士相、八十随好；我能
shě cǐ yú cǐ yóu cǐ wèi cǐ rú shì yǐn sān shí èr dà shì xiàng
舍此、于此、由此、为此，如是引三十二大士相、
bā shí suí hǎo zhù shì lí xiàng wú lòu xīn zhōng wú rǎn wú zhuó ér
八十随好。住是离相无漏心中，无染、无著而
yǐn sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo ěr shí bú jiàn suǒ yǐn sān shí
引三十二大士相、八十随好，尔时不见所引三十
èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo yì fù bú jiàn cǐ wú lòu xīn nǎi zhì
二大士相、八十随好，亦复不见此无漏心，乃至
bú jiàn yī qiè fó fǎ rú shì pú sà mó hē sà zhù wú lòu xīn ér yǐn
不见一切佛法。如是菩萨摩诃萨住无漏心，而引
sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo
三十二大士相、八十随好。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn pú sà mó hē
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！菩萨摩诃

sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí yú yī qiè wú xiàng wú jué
萨行深般若波罗蜜多时，于一切无相、无觉、
wú dé wú yǐng wú zuò fǎ zhōng yún hé néng yuán mǎn bù shī jìng
无得、无影、无作法中，云何能圆满布施、净
jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō yún hé néng
戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多？云何能
yuán mǎn sì niàn zhù sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì
圆满四念住、四正断、四神足、五根、五力、
qī děng jué zhī bā shèng dào zhī yún hé néng yuán mǎn kōng wú xiàng
七等觉支、八圣道支？云何能圆满空、无相、
wú yuàn jiě tuō mén yún hé néng yuán mǎn nèi kōng wài kōng nèi wài
无愿解脱门？云何能圆满内空、外空、内外
kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng
空、空空、大空、胜义空、有为空、无为空、
bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng
毕竟空、无际空、散空、无变异空、本性空、
zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú
自相空、共相空、一切法空、不可得空、无
xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng yún hé néng yuán mǎn zhēn
性空、自性空、无性自性空？云何能圆满真
rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng
如、法界、法性、不虚妄性、不变异性、平等
xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù
性、离生性、法定、法住、实际、虚空界、不
sī yì jiè yún hé néng yuán mǎn kǔ jí miè dào shèng dì yún
思议界？云何能圆满苦、集、灭、道圣谛？云
hé néng yuán mǎn sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng yún hé néng
何能圆满四静虑、四无量、四无色定？云何能
yuán mǎn bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù yún
圆满八解脱、八胜处、九次第定、十遍处？云
hé néng yuán mǎn yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní mén yún hé néng
何能圆满一切三摩地门、陀罗尼门？云何能
yuán mǎn wǔ yǎn liù shéntōng yún hé néng yuán mǎn fó shí lì sì
圆满五眼、六神通？云何能圆满佛十力、四
wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ yún hé néng yuán
无所畏、四无碍解、十八佛不共法？云何能圆
mǎn dà cí dà bēi dà xǐ dà shě yún hé néng yuán mǎn wú wàng
满大慈、大悲、大喜、大舍？云何能圆满无忘

shī fǎ héngzhù shěxìng yún hé néngyuánmǎn yī qiè zhì dàoxiàng
失法、恒住舍性？云何能圆满一切智、道相
zhì yī qiè xiàng zhì yún hé néngyuánmǎnsān shí èr dà shì xiàng bā
智、一切相智？云何能圆满三十二大士相、八
shí suí hǎo
十随好？”

fó gàoshànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí néng yǐ lí xiàng wú lòu zhī xīn ér xíng bù shī ruò zhū yǒu qíng
多时，能以离相无漏之心而行布施，若诸有情

xū shí yǔ shí xū yǐn yǔ yǐn xū yī fú yǔ yī fú xū wò jù yǔ
须食与食，须饮与饮，须衣服与衣服，须卧具与

wò jù xū chē shèng yǔ chē shèng xū tóng pú yǔ tóng pú xū zhēn
卧具，须车乘与车乘，须僮仆与僮仆，须珍

bǎo yǔ zhēnbǎo xū cái gǔ yǔ cái gǔ xū xiānghuā yǔ xiānghuā xū
宝与珍宝，须财谷与财谷，须香华与香华，须

shèzhái yǔ shèzhái xū zhuāngyán jù yǔ zhuāngyán jù nǎi zhì suí bǐ
舍宅与舍宅，须庄严具与庄严具，乃至随彼

suǒ xū zī jù xī jiē shī yǔ ruò yǒu xū nèi tóu mù suǐ nǎo pí ròu
所须资具悉皆施与，若有须内头目、髓脑、皮肉、

zhī jié jīn gǔ shēnmìng yì jiē shī yǔ ruò yǒu xū wàiguóchéng
支节、筋骨、身命亦皆施与，若有须外国城、

qī zǐ suǒ ài qīn shǔ zhǒngzhǒngzhuāngyánhuān xǐ shī yǔ rú shì
妻子、所爱亲属、种种庄严欢喜施与。如是

shī shí shè yǒu rén lái xiàn qián hē huǐ duō zāi dà shì hé yòng
施时，设有人来现前诃毁：‘咄哉！大士！何用

xíng cǐ wú yì shī wéi rú shì shī zhě jīn shì hòu shì duō zhū kǔ nǎo
行此无益施，为如是施者今世后世多诸苦恼！’

shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō gù suī wén qí yán
是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多故，虽闻其言

ér bú tuì qū dàn zuò shì niàn bǐ rén suī lái hē huǐ yú wǒ ér
而不退屈，但作是念：‘彼人虽来诃毁于我，而

wǒ bù yīng xīn shēng yōu huǐ wǒ dāng yǒng měng shī zhū yǒu qíng suǒ xū cái
我不应心生忧悔，我当勇猛施诸有情所须财

wù shēn xīn wú juàn
物，身心无倦。’

shì pú sà mó hē sà chí cǐ shī fú yǔ zhū yǒu qíng píngděng
“是菩萨摩诃萨持此施福，与诸有情平等

gòngyǒu huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí rú shì bù shī jí huí xiàng
共有回向无上正等菩提。如是布施及回向
shí bú jiàn qí xiàng suǒ wèi bú jiàn shéi shī shéi shòu suǒ shī hé wù
时不见其相，所谓不见谁施、谁受、所施何物、
yú hé ér shī yóu hé ér shī wèi hé gù shī yún hé xíng shī yì
于何而施、由何而施、为何故施、云何行施，亦
fù bú jiàn shéi néng huí xiàng hé suǒ huí xiàng yú hé huí xiàng yóu hé
复不见谁能回向、何所回向、于何回向、由何
huí xiàng wèi hé huí xiàng yún hé huí xiàng yú rú shì děng yī qiè shì
回向、为何回向、云何回向，于如是等一切事
wù jiē xī bú jiàn hé yǐ gù rú shì zhū fǎ huò yóu nèi kōng gù kōng
物皆悉不见。何以故？如是诸法，或由内空故空，
huò yóu wài kōng gù kōng huò yóu nèi wài kōng gù kōng huò yóu kōng kōng
或由外空故空，或由内外空故空，或由空空
gù kōng huò yóu dà kōng gù kōng huò yóu shèng yì kōng gù kōng huò
故空，或由大空故空，或由胜义空故空，或
yóu yǒu wéi kōng gù kōng huò yóu wú wéi kōng gù kōng huò yóu bì jìng kōng
由有为空故空，或由无为空故空，或由毕竟空
gù kōng huò yóu wú jì kōng gù kōng huò yóu sǎn kōng gù kōng huò yóu
故空，或由无际空故空，或由散空故空，或由
wú biàn yì kōng gù kōng huò yóu běn xìng kōng gù kōng huò yóu zì xiàng
无变异空故空，或由本性空故空，或由自相
kōng gù kōng huò yóu gòng xiàng kōng gù kōng huò yóu yī qiè fǎ kōng gù
空故空，或由共相空故空，或由一切法空故
kōng huò yóu bù kě dé kōng gù kōng huò yóu wú xìng kōng gù kōng huò
空，或由不可得空故空，或由无性空故空，或
yóu zì xìng kōng gù kōng huò yóu wú xìng zì xìng kōng gù kōng
由自性空故空，或由无性自性空故空。

shì pú sà mó hē sà guān yī qiè fǎ wú bù kōng yǐ fù zuò
“是菩萨摩诃萨观一切法无不空已，复作

shì niàn shéi néng huí xiàng hé suǒ huí xiàng yú hé huí xiàng yóu
是念：‘谁能回向？何所回向？于何回向？由
hé huí xiàng wèi hé huí xiàng yún hé huí xiàng rú shì děng fǎ jiē
何回向？为何回向？云何回向？如是等法皆
bù kě dé shì pú sà mó hē sà yóu rú shì guān jí rú shì niàn suǒ zuò
不可得。’是菩萨摩诃萨由如是观及如是念所作
huí xiàng míng shàn huí xiàng lí dú huí xiàng yì míng wù rù fǎ jiè huí
回向名善回向、离毒回向，亦名悟入法界回

xiàng yóu cǐ fù néngyán jìng fó tǔ chéngshú yǒuqíng yì néngyuán
向。由此复能严净佛土、成熟有情，亦能圆
mǎn bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì
满布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜
duō yì néngyuánmǎn sì niànzhù sì zhèngduàn sì shén zú wǔ
多，亦能圆满四念住、四正断、四神足、五
gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī yì néngyuánmǎn
根、五力、七等觉支、八圣道支，亦能圆满
kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yì néngyuánmǎn nèi kōng wài
空、无相、无愿解脱门，亦能圆满内空、外
kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng
空、内外空、空空、大空、胜义空、有为空、
wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng
无为空、毕竟空、无际空、散空、无变异空、
běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě
本性空、自相空、共相空、一切法空、不可
dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng yì néngyuán
得空、无性空、自性空、无性自性空，亦能圆
mǎn zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng
满真如、法界、法性、不虚妄性、不变异性、
píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè
平等性、离生性、法定、法住、实际、虚空界、
bù sī yì jiè yì néngyuánmǎn kǔ jí miè dào shèng dì yì
不思議界，亦能圆满苦、集、灭、道圣谛，亦
néngyuánmǎn sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng yì néngyuán
能圆满四静虑、四无量、四无色定，亦能圆
mǎn bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù yì néng
满八解脱、八胜处、九次第定、十遍处，亦能
yuánmǎn yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní mén yì néngyuánmǎn wǔ
圆满一切三摩地门、陀罗尼门，亦能圆满五
yǎn liù shéntōng yì néngyuánmǎn fó shí lì sì wú suǒ wèi sì
眼、六神通，亦能圆满佛十力、四无所畏、四
wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ yì néngyuánmǎn dà cí dà bēi
无碍解、十八佛不共法，亦能圆满大慈、大悲、
dà xǐ dà shě yì néngyuánmǎn wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìng
大喜、大舍，亦能圆满无忘失法、恒住舍性，
yì néngyuánmǎn yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì néng
亦能圆满一切智、道相智、一切相智，亦能

yuánmǎnsān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo
圆 满 三 十 二 大 士 相 、 八 十 随 好 。

shì pú sà mó hē sà suī néng rú shì yuánmǎn bù shī bō luó
“ 是 菩 萨 摩 诃 萨 虽 能 如 是 圆 满 布 施 波 罗

mì duō ér bú shèshòu shī yì shúguǒ suī bú shèshòu shī yì shúguǒ
蜜 多 ， 而 不 摄 受 施 异 熟 果 ， 虽 不 摄 受 施 异 熟 果 ，

ér yóu bù shī bō luó mì duōshànqīngjìng gù suí yì néngbàn yī qiè cái
而 由 布 施 波 罗 蜜 多 善 清 净 故 ， 随 意 能 办 一 切 财

wù pì rú tā huà zì zài zhūtiān yī qiè suǒ xū suí yì jiē xiàn shì
物 。 譬 如 他 化 自 在 诸 天 ， 一 切 所 须 随 意 皆 现 ， 是

pú sà mó hē sà yì fù rú shì zhūyǒusuǒ xū suí yì néngbàn yóu cǐ
菩 萨 摩 诃 萨 亦 复 如 是 ， 诸 有 所 须 随 意 能 办 。 由 此

bù shī zēngshàng shì lì néng yǐ zhǒngzhǒngshàngmiào gòng jù gòng
布 施 增 上 势 力 ， 能 以 种 种 上 妙 供 具 ， 供

yǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn zhū fó shì zūn yì néngchōng zú shì jiān
养 恭 敬 、 尊 重 赞 叹 诸 佛 世 尊 ， 亦 能 充 足 世 间

tiān rén ā sù luò děngsuǒ yù zī jù shì pú sà mó hē sà yóu cǐ
天 、 人 、 阿 素 洛 等 所 欲 资 具 。 是 菩 萨 摩 诃 萨 由 此

bù shī bō luó mì duōshè zhūyǒuqíng fāngbiànshànqiǎo yǐ sānshèng fǎ
布 施 波 罗 蜜 多 摄 诸 有 情 ， 方 便 善 巧 以 三 乘 法

ér ān lì zhī lìng suí suǒ yí gè dé lì lè
而 安 立 之 ， 令 随 所 宜 各 得 利 乐 。

rú shì shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
“ 如 是 ， 善 现 ， 菩 萨 摩 诃 萨 行 深 般 若 波 罗 蜜

duō shí yóu lí zhūxiàng wú lòu xīn lì néng yú yī qiè wú xiàng wú
多 时 ， 由 离 诸 相 无 漏 心 力 ， 能 于 一 切 无 相 、 无

jué wú dé wú yǐng wú zuò fǎ zhōng yuánmǎn bù shī bō luó mì
觉 、 无 得 、 无 影 、 无 作 法 中 ， 圆 满 布 施 波 罗 蜜

duō yì néngyuánmǎnzhū yú gōng dé
多 ， 亦 能 圆 满 诸 余 功 德 。

fù cì shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō
“ 复 次 ， 善 现 ， 云 何 菩 萨 摩 诃 萨 行 深 般 若 波

luó mì duō shí néng yú yī qiè wú xiàng wú jué wú dé wú yǐng
罗 蜜 多 时 ， 能 于 一 切 无 相 、 无 觉 、 无 得 、 无 影 、

wú zuò fǎ zhōng yuánmǎnjìng jiè bō luó mì duō
无 作 法 中 ， 圆 满 净 戒 波 罗 蜜 多 ？

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“ 善 现 ， 菩 萨 摩 诃 萨 行 深 般 若 波 罗 蜜 多 时 ，

néng yǐ lí xiàng wú lòu zhī xīn shòu chí jìng jiè wèi shèng wú lòu dào zhī
能以离相无漏之心受持净戒，谓圣无漏道支
suǒ shè fǎ ěr shí dé shàn qīng jìng jiè rú shì jìng jiè wú quē wú xì
所摄法尔时²¹得善清净戒。如是净戒无缺无隙、
wú xiá wú huì wú suǒ qǔ zhuó yīng shòu gòng yǎng zhì zhě suǒ zàn
无瑕无秽、无所取著，应受供养，智者所赞，
miào shàn shòu chí miào shàn jiū jìng suí shùn shèng dìng bù kě qū fú
妙善受持，妙善究竟，随顺胜定不可屈伏。

yóu cǐ jìng jiè yú yī qiè fǎ wú suǒ qǔ zhuó wèi bù qǔ zhuó
“由此净戒于一切法无所取著，谓不取著

sè yì bù qǔ zhuó shòu xiǎng xíng shí bù qǔ zhuó yǎn chù
色，亦不取著受、想、行、识；不取著眼处，
yì bù qǔ zhuó ěr bí shé shēn yì chù bù qǔ zhuó sè chù
亦不取著耳、鼻、舌、身、意处；不取著色处，
yì bù qǔ zhuó shēng xiāng wèi chù fǎ chù bù qǔ zhuó yǎn jiè
亦不取著声、香、味、触、法处；不取著眼界，
yì bù qǔ zhuó ěr bí shé shēn yì jiè bù qǔ zhuó sè jiè
亦不取著耳、鼻、舌、身、意识界；不取著色界，
yì bù qǔ zhuó shēng xiāng wèi chù fǎ jiè bù qǔ zhuó yǎn shí
亦不取著声、香、味、触、法界；不取著眼识
jiè yì bù qǔ zhuó ěr bí shé shēn yì shí jiè bù qǔ zhuó
界，亦不取著耳、鼻、舌、身、意识界；不取著
sān shí èr dà shì xiàng yì bù qǔ zhuó bā shí suí hǎo bù qǔ zhuó chà
三十二大士相，亦不取著八十随好；不取著刹
dì lì dà zú yì bù qǔ zhuó pó luó mén dà zú zhǎng zhě dà zú
帝力大族，亦不取著婆罗门大族、长者大族、
jū shì dà zú bù qǔ zhuó sì dà wáng zhòng tiān yì bù qǔ zhuó sān shí
居士大族；不取著四大王众天，亦不取著三十
sān tiān yè mó tiān dǔ shǐ duō tiān lè biàn huà tiān tā huà zì zài
三天、夜摩天、睹史多天、乐变化天、他化自在
tiān bù qǔ zhuó fàn zhòng tiān yì bù qǔ zhuó fàn fǔ tiān fàn huì tiān
天；不取著梵众天，亦不取著梵辅天、梵会天、
dà fàn tiān bù qǔ zhuó guāng tiān yì bù qǔ zhuó shǎo guāng tiān wú
大梵天；不取著光天，亦不取著少光天、无
liàng guāng tiān jí guāng jìng tiān bù qǔ zhuó jìng tiān yì bù qǔ zhuó
量光天、极光净天；不取著净天，亦不取著

²¹ 大正藏：所；永乐北藏及龙藏：时

shǎo jìng tiān wú liàng jìng tiān biàn jìng tiān bù qǔ zhuó guǎng tiān yì
少净天、无量净天、遍净天；不取著广天，亦
bù qǔ zhuó shǎo guǎng tiān wú liàng guǎng tiān guǎng guǒ tiān jí wú xiǎng
不取著少广天、无量广天、广果天及无想
tiān bù qǔ zhuó wú fán tiān yì bù qǔ zhuó wú rè tiān shàn xiàn tiān
天；不取著无烦²²天，亦不取著无热天、善现天、
shàn jiàn tiān sè jiū jìng tiān bù qǔ zhuó kōng wú biān chù tiān yì bù
善见天、色究竟天；不取著空无边处天，亦不
qǔ zhuó shí wú biān chù tiān wú suǒ yǒu chù tiān fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù
取著识无边处天、无所有处天、非想非非想处
tiān bù qǔ zhuó yù liú guǒ yì bù qǔ zhuó yī lái bù huán ā
天；不取著预流果，亦不取著一来、不还、阿
luó hàn guǒ dú jué pú tí bù qǔ zhuó zhuàn lún wáng wèi yì bù qǔ
罗汉果、独觉菩提；不取著转轮王位，亦不取
zhuó zhū yú wáng wèi jí zhū zǎi guān fù guì zì zài
著诸余王位及诸宰官富贵自在。

dàn yǐ rú shì suǒ hù jìng jiè yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu
“但以如是所护净戒，与诸有情平等共有
huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí yǐ wú xiàng wú dé wú èr wéi
回向无上正等菩提，以无相、无得、无二为
fāng biàn ér yǒu huí xiàng fēi yǒu xiàng yǒu dé yǒu èr wéi fāng biàn
方便而有回向，非有相、有得、有二为方便，
yǐ shì sù gù ér yǒu huí xiàng fēi shèng yì gù yóu cǐ yīn yuán yī
以世俗故而有回向，非胜义故。由此因缘，一
qiè fó fǎ wú bù yuán mǎn
切佛法无不圆满。

shì pú sà mó hē sà yóu cǐ jìng jiè bō luó mì duō yuán mǎn
“是菩萨摩诃萨由此净戒波罗蜜多圆满
qīng jìng fāng biàn shàn qiǎo qǐ sì jìng lǜ shèng jìn fēn wú wèi zhuó wéi
清净方便善巧，起四静虑胜进分，无味著为
fāng biàn gù fā zhū shén tōng shì pú sà mó hē sà yòng yì shú shēng qīng
方便故发诸神通。是菩萨摩诃萨用异熟生清
jìng tiān yǎn héng jiàn shí fāng wú biān shì jiè xiàn zài zhū fó ān wěn zhù
净天眼，恒见十方无边世界，现在诸佛安隐住
chí wèi zhū yǒu qíng xuān shuō zhèng fǎ jiàn yǐ nǎi zhì zhèng dé wú shàng
持，为诸有情宣说正法，见已乃至证得无上

²² 大正藏：繁；永乐北藏及龙藏：烦

zhèngděng pú tí néng bú wàng shī shì pú sà mó hē sà yòngchāoguò
正等菩提能不忘失。是菩萨摩诃萨用超过
rén qīng jìng tiān ěr héngwén shí fāngzhū fó shuō fǎ wén yǐ nǎi zhì
人清净天耳，恒闻十方诸佛说法，闻已乃至
zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí néng bú wàng shī suí suǒ wén fǎ
证得无上正等菩提能不忘失，随所闻法
néngzuò zì tā zhū lì lè shì wú kōngguòzhě shì pú sà mó hē sà yòng
能作自他诸利乐事无空过者。是菩萨摩诃萨用
tā xīn chā bié zhì zhī shí fāng fó jí zhū yǒuqíng xīn xīn suǒ fǎ zhī
他心差别智，知十方佛及诸有情心、心所法，知
yǐ néng qǐ yī qiè yǒuqíng zhū lì lè shì shì pú sà mó hē sà yòng sù
已能起一切有情诸利乐事。是菩萨摩诃萨用宿
zhù suí niàn zhì zhī zhū yǒuqíng xiān suǒ zào yè yóu suǒ zào yè bù shī huài
住随念智，知诸有情先所造业，由所造业不失坏
gù shēng bǐ bǐ chù shòu zhū kǔ lè zhī yǐ wèi shuō běn yè yīn yuán
故，生彼彼处受诸苦乐，知己为说本业因缘，
lìng qí yì zhī zuò ráo yì shì shì pú sà mó hē sà yòng lòu jìn zhì ān
令其忆知作饶益事。是菩萨摩诃萨用漏尽智安
lì yǒuqíng huò lìng zhù yù liú guǒ huò lìng zhù yī lái guǒ huò lìng zhù
立有情，或令住预流果，或令住一来果，或令住
bù huán guǒ huò lìng zhù ā luó hàn guǒ huò lìng zhù dú jué pú tí huò
不还果，或令住阿罗汉果，或令住独觉菩提，或
lìng zhù pú sà mó hē sà wèi huò lìng zhù ā nòu duō luó sān miǎo sān pú
令住菩萨摩诃萨位，或令住阿耨多罗三藐三菩
tí yǐ yào yán zhī shì pú sà mó hē sà zài zài chù chù suí zhū yǒu
提。以要言之，是菩萨摩诃萨在在处处，随诸有
qíng kān néng chā bié fāng biàn shàn qiǎo lìng qí ān zhù zhū shàn fǎ zhōng
情堪能差别，方便善巧令其安住诸善法中。

rú shì shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
“如是，善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí yóu lí zhū xiàng wú lòu xīn lì néng yú yī qiè wú xiàng wú
多时，由离诸相无漏心力，能于一切无相、无
jué wú dé wú yǐng wú zuò fǎ zhōng yuán mǎn jìng jiè bō luó mì
觉、无得、无影、无作法中，圆满净戒波罗蜜
duō yì néng yuán mǎn zhū yú gōng dé
多，亦能圆满诸余功德。

fù cì shàn xiàn yún hé pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō
“复次，善现，云何菩萨摩诃萨行深般若波

luó mì duō shí néng yú yī qiè wú xiàng wú jué wú dé wú yǐng
罗蜜多时，能于一切无相、无觉、无得、无影、
wú zuò fǎ zhōng yuán mǎn ān rěn bō luó mì duō
无作法中，圆满安忍波罗蜜多？

shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

néng yǐ lí xiàng wú lòu zhī xīn ér xiū ān rěn shì pú sà mó hē sà cóng
能以离相无漏之心而修安忍。是菩萨摩诃萨从

chū fā xīn nǎi zhì ān zuò miào pú tí zuò qí zhōng jiǎ shǐ yī qiè yǒu
初发心，乃至安坐妙菩提座，其中假使一切有

qíng gè yǐ zhǒng zhǒng wǎ shí dāo zhàng jìng lái jiā hài shì pú sà mó
情各以种种瓦石、刀仗²³竞来加害，是菩萨摩

hē sà bù qǐ yī niàn fèn hèn zhī xīn ěr shí pú sà yīng xiū èr rěn hé
诃萨不起一念忿恨之心。尔时菩萨应修二忍，何

děng wéi èr yī zhě yīng shòu yī qiè yǒu qíng mà rǔ jiā hài bù shēng
等为二？一者、应受一切有情骂辱加害，不生

fèn hèn fú chēn huì rěn èr zhě yīng qǐ wú shēng fǎ rěn shì pú
忿恨，伏瞋恚忍。二者、应起无生法忍。是菩

sà mó hē sà ruò bèi zhǒng zhǒng è yán mà rǔ huò bèi zhǒng zhǒng dāo
萨摩诃萨若被种种恶言骂辱，或被种种刀

zhàng jiā hài yīng shěn sī wéi chóu liáng guān chá shéi néng mà rǔ
仗²⁴加害，应审思惟筹量观察：‘谁能骂辱？

shéi néng jiā hài shéi shòu mà rǔ shéi shòu jiā hài shéi qǐ fèn hèn
谁能加害？谁受骂辱？谁受加害？谁起忿恨？

shéi yīng rěn shòu fù yīng guān chá yī qiè fǎ xìng jiē bì jìng kōng fǎ
谁应忍受？’复应观察一切法性皆毕竟空，法

shàng bù kě dé kuàng dāng yǒu fǎ xìng shàng wú fǎ xìng kuàng yǒu
尚不可得，况当有法性！尚无法性，况有

yǒu qíng rú shì guān shí ruò néng mà rǔ ruò suǒ mà rǔ ruò néng
有情！如是观时，若能骂辱、若所骂辱、若能

jiā hài ruò suǒ jiā hài jiē bú jiàn yǒu nǎi zhì fēn fēn gē jié shēn zhī
加害、若所加害皆不见有，乃至分分割截身支，

qí xīn ān rěn dōu wú yì niàn yú zhū fǎ xìng rú shí guān chá fù néng
其心安忍都无异念，于诸法性如实观察，复能

zhèng dé wú shēng fǎ rěn yún hé míng wéi wú shēng fǎ rěn wèi lìng fán
证得无生法忍。云何名为无生法忍？谓令烦

²³ 大正藏：杖；永乐北藏及龙藏：

²⁴ 大正藏：杖；永乐北藏及龙藏：

nǎo bì jìng bù shēng jí guānzhū fǎ bì jìng bù qǐ wēimiào zhì huì
恼毕竟不生，及观诸法毕竟不起，微妙智慧
cháng wú jiàn duàn shì gù míng wéi wú shēng fǎ rěn
常无间断，是故名为无生法忍。

shì pú sà mó hē sà ān zhù rú shì èr zhǒng rěn zhōng sù
“是菩萨摩诃萨安住如是二种忍中，速

néng yuán mǎn bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě
能圆满布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若
bō luó mì duō yì néng yuán mǎn sì niàn zhù sì zhèng duàn sì shén
波罗蜜多，亦能圆满四念住、四正断、四神
zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī yì néng
足、五根、五力、七等觉支、八圣道支，亦能
yuán mǎn kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yì néng yuán mǎn nèi kōng
圆满空、无相、无愿解脱门，亦能圆满内空、
wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi
外空、内外空、空空、大空、胜义空、有为
kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì
空、无为空、毕竟空、无际空、散空、无变异
kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng
空、本性空、自相空、共相空、一切法空、
bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng yì
不可得空、无性空、自性空、无性自性空，亦
néng yuán mǎn zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn
能圆满真如、法界、法性、不虚妄性、不变
yì xìng píng děng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì
异性、平等性、离生性、法定、法住、实际、
xū kōng jiè bù sī yì jiè yì néng yuán mǎn kǔ jí miè dào
虚空界、不思議界，亦能圆满苦、集、灭、道
shèng dì yì néng yuán mǎn sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng
圣谛，亦能圆满四静虑、四无量、四无色定，
yì néng yuán mǎn bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn
亦能圆满八解脱、八胜处、九次第定、十遍
chù yì néng yuán mǎn yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní mén yì néng
处，亦能圆满一切三摩地门、陀罗尼门，亦能
yuán mǎn wǔ yǎn liù shéntōng yì néng yuán mǎn fó shí lì sì wú
圆满五眼、六神通，亦能圆满佛十力、四无
suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ yì néng yuán mǎn dà
所畏、四无碍解、十八佛不共法，亦能圆满大

cí dà bēi dà xǐ dà shě yì néngyuánmǎn wú wàng shī fǎ
慈、大悲、大喜、大舍，亦能圆满无忘失法、
héngzhù shěxìng yì néngyuánmǎn yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè
恒住舍性，亦能圆满一切智、道相智、一切
xiàng zhì yì néngyuánmǎn sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo
相智，亦能圆满三十二大士相、八十随好。

shì pú sà mó hē sà ān zhù rú shì zhū fó fǎ yǐ yú shèng
“是菩萨摩诃萨安住如是诸佛法已，于圣

wú lòu chū shì bú gòng yī qiè shēng wén dú jué shéntōng jiē dé zì
无漏、出世、不共一切声闻、独觉神通皆得自
zài ān zhù rú shì shèng shéntōng yǐ shì pú sà mó hē sà yǐ jìng tiān
在。安住如是胜神通已，是菩萨摩诃萨以净天
yǎn héng jiàn shí fāng wú biān shì jiè xiàn zài zhū fó ān wěn zhù chí
眼，恒见十方无边世界，现在诸佛安隐住持，
wèi zhū yǒu qíng xuān shuō zhèng fǎ jiàn yǐ nǎi zhì zhèng dé wú shàng zhèng
为诸有情宣说正法，见已乃至证得无上正

děng pú tí qǐ fó suí niàn cháng wú jiàn duàn shì pú sà mó hē sà yǐ
等菩提，起佛随念常无间断。是菩萨摩诃萨以
jìng tiān ěr héng wén shí fāng zhū fó shuō fǎ wén yǐ shòu chí cháng bú
净天耳，恒闻十方诸佛说法，闻已受持常不

wàng shī wèi zhū yǒu qíng rú shí xuān shuō shì pú sà mó hē sà yǐ qīng
忘失，为诸有情如实宣说。是菩萨摩诃萨以清
jìng tā xīn zhì néng zhèng cè liáng shí fāng zhū fó xīn xīn suǒ fǎ yì
净他心智，能正测量十方诸佛心、心所法，亦
néng zhèng zhī yī qiè pú sà dú jué shēng wén xīn xīn suǒ fǎ yì
能正知一切菩萨、独觉、声闻心、心所法，亦
néng zhèng zhī yī qiè yǒu qíng xīn xīn suǒ fǎ suí qí suǒ yìng wèi shuō
能正知一切有情心、心所法，随其所应为说

zhèng fǎ shì pú sà mó hē sà yǐ sù zhù suí niàn zhì zhī zhū yǒu qíng
正法。是菩萨摩诃萨以宿住随念智，知诸有情
sù zhòng shàn gēn zhòng zhōng chā bié zhī yǐ fāng biàn shì xiàn quàn dǎo
宿种善根种种差别，知己方便示现、劝导、

zàn lì qīng xǐ lìng huò shū shèng lì yì ān lè shì pú sà mó hē
赞励、庆喜，令获殊胜利益安乐。是菩萨摩诃
sà yǐ lòu jìn zhì suí qí suǒ yì ān lì yǒu qíng yú sān shèng fǎ shì
萨以漏尽智，随其所宜安立有情于三乘法。是

pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shàn qiǎo fāng biàn chéng
菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多，善巧方便成

shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ sù néng jù zú yī qiè xiàng zhì zhèng dé
熟有情、严净佛土，速能具足一切相智，证得
wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún dù wú liàng zhòng
无上正等菩提，转妙法轮度无量众。

rú shì shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
“如是，善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí yóu lí zhū xiàng wú lòu xīn lì néng yú yī qiè wú xiàng wú
多时，由离诸相无漏心力，能于一切无相、无

jué wú dé wú yǐng wú zuò fǎ zhōng yuán mǎn ān rěn bō luó mì
觉、无得、无影、无作法中，圆满安忍波罗蜜

duō yì néng yuán mǎn zhū yú gōng dé
多，亦能圆满诸余功德。

大般若波罗蜜多经卷第三百七十六

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sān bǎi qī shí qī 大般若波罗蜜多经卷第三百七十七

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

chū fēn wú xiàng wú dé pǐn dì liù shí liù zhī wǔ 初分无相无得品第六十六之五

fù cì shàn xiàn yún hé pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō
“复次，善现，云何菩萨摩诃萨行深般若波

luó mì duō shí néng yú yī qiè wú xiàng wú jué wú dé wú yǐng
罗蜜多时，能于一切无相、无觉、无得、无影、

wú zuò fǎ zhōng yuán mǎn jīng jìn bō luó mì duō
无作法中，圆满精进波罗蜜多？

shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

néng yǐ lí xiàng wú lòu zhī xīn ér xiū jīng jìn shì pú sà mó hē sà
能以离相无漏之心而修精进。是菩萨摩诃萨

chéng jiù yǒng měng shēn xīn jīng jìn yóu cǐ néng rù chū jìng lù jù zú zhù
成就勇猛身心精进，由此能入初静虑具足住，

néng rù dì èr dì sān dì sì jìng lù jù zú zhù yī dì sì jìng lù
能入第二、第三、第四静虑具足住，依第四静虑

qǐ wú liàng zhǒng shén tōng biàn xiàn nǎi zhì yǐ shǒu mó mēn rì yuè zì
起无量种神通变现，乃至以手摩扞日月，自

zài huí zhuǎn bù yǐ wéi nán chéng jiù yǒng měng shēn jīng jìn gù yǐ shén
在回转不以为难。成就勇猛身精进故，以神

tōng lì jīng xū yú qǐng néng zhì tā fāng wú liàng bǎi qiān zhū fó shì jiè
通力经须臾顷，能至他方无量百千诸佛世界，

fù yǐ zhǒng zhǒng shàng miào yǐn shí yī fú wò jù yī yào xiāng
复以种种上妙饮食、衣服、卧具、医药、香

huā fān gài dēng míng zhēn bǎo²⁵ jì yuè gōng jìng gòng yǎng
华、幡盖、灯明、珍宝²⁵、伎乐，恭敬供养、

zūn zhòng zàn tàn zhū fó shì zūn yóu cǐ shàn gēng guǒ bào wú jìn nǎi zhì
尊重赞叹诸佛世尊，由此善根果报无尽，乃至

²⁵ 大正藏：财；永乐北藏及龙藏：宝

jiàn cì zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí yóu cǐ shàngēn dé pú tí
渐次证得无上正等菩提。由此善根得菩提
yǐ fù wéi wú liàng shì jiāntiān rén ā sù luò děng yǐ wú liàng
已，复为无量世间天、人、阿素洛等，以无量
zhǒngshàngmiào yǐn shí yī fú wò jù yī yào xiānghuā fān
种上妙饮食、衣服、卧具、医药、香华、幡
gài dēngmíng zhēn cái jì yuè gōngjìng gòngyǎng zūnzhòngzàn
盖、灯明、珍财、伎乐，恭敬供养、尊重赞
tàn yóu cǐ shàngēn bō niè pánhòu zì shè lì luó jí zhū dì zǐ yóu
叹。由此善根般涅槃后，自设利罗及诸弟子，犹
wéi wú liàng shì jiāntiān rén ā sù luò děng gòngyǎng gōngjìng zūn
为无量世间天、人、阿素洛等，供养恭敬、尊
zhòngzàn tàn
重赞叹。

shì pú sà mó hē sà fù yǐ shén lì néng zhì tā fāng wú liàng
“是菩萨摩诃萨复以神力，能至他方无量

bǎiqiānzū fó shì jiè yú zhū fó suǒ tīngwénzhèng fǎ wén yǐ shòu chí
百千诸佛世界，于诸佛所听闻正法，闻已受持
zhōng bú wàng shī nǎi zhì wú shàngzhèngděng pú tí shì pú sà mó hē
终不忘失，乃至无上正等菩提。是菩萨摩诃
sà fù yǐ shén lì chéngshú yǒuqíng yánjìng fó tǔ jīng qín xiū xué
萨复以神力，成熟有情、严净佛土，精勤修学
yī qiè xiàng zhì yī qiè xiàng zhì dé yuánmǎn yǐ zhèng dé wú shàng
一切相智，一切相智得圆满已，证得无上
zhèngděng pú tí zhuǎnmiào fǎ lún dù wú liàngzhòng rú shì shàn
正等菩提，转妙法轮度无量众。如是，善
xiàn shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō chéng jiù yǒng
现，是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多，成就勇
měngshēnjīng jìn gù néng lìng jīng jìn bō luó mì duō sù dé yuánmǎn
猛身精进故，能令精进波罗蜜多速得圆满。

shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì
“善现，云何菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜

duō chéng jiù yǒngměng xīn jīng jìn gù néng lìng jīng jìn bō luó mì duō
多，成就勇猛心精进故，能令精进波罗蜜多
sù dé yuánmǎn
速得圆满？

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多，

chéng jiù yǒngměng xīn jīng jìn gù sù néngyuánmǎnzhūshèng wú lòu dào
成就勇猛心精进故，速能圆满诸圣无漏道

jí dào zhī suǒ shè jīng jìn bō luó mì duō yóu cǐ néng lìng yī qiè bú shàn
及道支所摄精进波罗蜜多，由此能令一切不善

shēn yǔ yì yè wú róng dé qǐ
身、语、意业无容得起。

shì pú sà mó hē sà zhōng bù qǔ zhuó sè ruò cháng ruò wú
“是菩萨摩诃萨终不取著色若常若无

cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò
常、若乐若苦、若我若无我、若净若不净、若

jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó shòu
寂静若不寂静、若远离若不远离，亦不取著受、

xiǎng xíng shí ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò
想、行、识若常若无常、若乐若苦、若我若

wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò
无我、若净若不净、若寂静若不寂静、若远离若

bù yuǎn lí
不远离。

zhōng bù qǔ zhuó yǎn chù ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò
“终不取著眼处若常若无常、若乐若

kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng
苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若不寂静、

ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó ěr bí shé shēn
若远离若不远离，亦不取著耳、鼻、舌、身、

yì chù ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò
意处若常若无常、若乐若苦、若我若无我、若

jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
净若不净、若寂静若不寂静、若远离若不远离。

zhōng bù qǔ zhuó sè chù ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò
“终不取著色处若常若无常、若乐若

kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng
苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若不寂静、

ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó shēng xiāng wèi chù
若远离若不远离，亦不取著声、香、味、触、

fǎ chù ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò
法处若常若无常、若乐若苦、若我若无我、若

jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
净若不净、若寂静若不寂静、若远离若不远离。

zhōng bù qǔ zhuó yǎn jiè ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò
“终不取著眼界若常若无常、若乐若

kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng
苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若不寂静、

ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó ěr bí shé shēn
若远离若不远离，亦不取著耳、鼻、舌、身、

yì jiè ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò
意境若常若无常、若乐若苦、若我若无我、若

jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
净若不净、若寂静若不寂静、若远离若不远离。

zhōng bù qǔ zhuó sè jiè ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò
“终不取著色界若常若无常、若乐若

kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng
苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若不寂静、

ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó shēng xiāng wèi chù
若远离若不远离，亦不取著声、香、味、触、

fǎ jiè ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò
法界若常若无常、若乐若苦、若我若无我、若

jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
净若不净、若寂静若不寂静、若远离若不远离。

zhōng bù qǔ zhuó yǎn shí jiè ruò cháng ruò wú cháng ruò lè
“终不取著眼识界若常若无常、若乐

ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì
若苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若不寂

jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó ěr bí shé
静、若远离若不远离，亦不取著耳、鼻、舌、

shēn yì shí jiè ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú
身、意识界若常若无常、若乐若苦、若我若无

wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù
我、若净若不净、若寂静若不寂静、若远离若不

yuǎn lí
远离

zhōng bù qǔ zhuó yǎn chù ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò
“终不取著眼触若常若无常、若乐若

kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng
苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若不寂静、

ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó ěr bí shé shēn
若远离若不远离，亦不取著耳、鼻、舌、身、

yì chù ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò
意触若常若无常、若乐若苦、若我若无我、若
jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
净若不净、若寂静若不寂静、若远离若不远离。

zhōng bù qǔ zhuó yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò cháng ruò
“终不取著眼触为缘所生诸受若常若

wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng
无常、若乐若苦、若我若无我、若净若不净、
ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó
若寂静若不寂静、若远离若不远离，亦不取著
ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò cháng ruò
耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸受若常若
wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng
无常、若乐若苦、若我若无我、若净若不净、
ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
若寂静若不寂静、若远离若不远离。

zhōng bù qǔ zhuó dì jiè ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò
“终不取著地界若常若无常、若乐若

kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng
苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若不寂静、
ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó shuǐ huǒ fēng kōng
若远离若不远离，亦不取著水、火、风、空、
shí jiè ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò
识界若常若无常、若乐若苦、若我若无我、若
jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
净若不净、若寂静若不寂静、若远离若不远离。

zhōng bù qǔ zhuó yīn yuán ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò
“终不取著因缘若常若无常、若乐若

kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng
苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若不寂静、
ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó děng wú jiàn yuán suǒ yuán
若远离若不远离，亦不取著等无间缘、所缘
yuán zēng shàng yuán ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ
缘、增上缘若常若无常、若乐若苦、若我
ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí
若无我、若净若不净、若寂静若不寂静、若远离
ruò bù yuǎn lí
若不远离。

zhōng bù qǔ zhuó wú míng ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò
“终不取著无明若常若无常、若乐若

kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng
苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若不寂静、

ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó xíng shí míng sè liù
若远离若不远离，亦不取著行、识、名色、六

chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu
处、触、受、爱、取、有、生、老死愁叹苦忧

nǎo ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng
恼若常若无常、若乐若苦、若我若无我、若净

ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
若不净、若寂静若不寂静、若远离若不远离。

zhōng bù qǔ zhuó yǒu wéi jiè ruò cháng ruò wú cháng ruò lè
“终不取著有为界若常若无常、若乐

ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì
若苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若不寂

jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó wú wéi jiè ruò cháng ruò
静、若远离若不远离，亦不取著无为界若常若

wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng
无常、若乐若苦、若我若无我、若净若不净、

ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
若寂静若不寂静、若远离若不远离。

zhōng bù qǔ zhuó yù jiè ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò
“终不取著欲界若常若无常、若乐若

kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng
苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若不寂静、

ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó sè wú sè jiè ruò cháng ruò
若远离若不远离，亦不取著色、无色界若常若

wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng
无常、若乐若苦、若我若无我、若净若不净、

ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
若寂静若不寂静、若远离若不远离。

zhōng bù qǔ zhuó yǒu lòu jiè ruò cháng ruò wú cháng ruò lè
“终不取著有漏界若常若无常、若乐

ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì
若苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若不寂

jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó wú lòu jiè ruò cháng ruò
静、若远离若不远离，亦不取著无漏界若常若

wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng
无 常 、 若 乐 若 苦 、 若 我 若 无 我 、 若 净 若 不 净 、
ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
若 寂 静 若 不 寂 静 、 若 远 离 若 不 远 离 。

zhōng bù qǔ zhuó chū jìng lǜ ruò cháng ruò wú cháng ruò lè
“ 终 不 取 著 初 静 虑 若 常 若 无 常 、 若 乐
ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì
若 苦 、 若 我 若 无 我 、 若 净 若 不 净 、 若 寂 静 若 不 寂
jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó dì èr dì sān
静 、 若 远 离 若 不 远 离 ， 亦 不 取 著 第 二 、 第 三 、
dì sì jìng lǜ ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ
第 四 静 虑 若 常 若 无 常 、 若 乐 若 苦 、 若 我 若 无 我 、
ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn
若 净 若 不 净 、 若 寂 静 若 不 寂 静 、 若 远 离 若 不 远
lí
离 。

zhōng bù qǔ zhuó cí wú liàng ruò cháng ruò wú cháng ruò lè
“ 终 不 取 著 慈 无 量 若 常 若 无 常 、 若 乐
ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì
若 苦 、 若 我 若 无 我 、 若 净 若 不 净 、 若 寂 静 若 不 寂
jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó bēi xǐ shě wú
静 、 若 远 离 若 不 远 离 ， 亦 不 取 著 悲 、 喜 、 舍 无
liàng ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng
量 若 常 若 无 常 、 若 乐 若 苦 、 若 我 若 无 我 、 若 净
ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
若 不 净 、 若 寂 静 若 不 寂 静 、 若 远 离 若 不 远 离 。

zhōng bù qǔ zhuó kōng wú biān chù dìng ruò cháng ruò wú cháng
“ 终 不 取 著 空 无 边 处 定 若 常 若 无 常 、
ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò
若 乐 若 苦 、 若 我 若 无 我 、 若 净 若 不 净 、 若 寂 静 若
bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó shí wú biān chù
不 寂 静 、 若 远 离 若 不 远 离 ， 亦 不 取 著 识 无 边 处 、
wú suǒ yǒu chù fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù dìng ruò cháng ruò wú cháng ruò
无 所 有 处 、 非 想 非 非 想 处 定 若 常 若 无 常 、 若
lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú
乐 若 苦 、 若 我 若 无 我 、 若 净 若 不 净 、 若 寂 静 若 不
jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
寂 静 、 若 远 离 若 不 远 离 。

zhōng bù qǔ zhuó sì niàn zhù ruò cháng ruò wú cháng ruò lè
“终不取著四念住若常若无常、若乐
ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì
若苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若不寂
jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó sì zhèng duàn sì
静、若远离若不远离，亦不取著四正断、四
shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī ruò cháng
神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支若常
ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng
若无常、若乐若苦、若我若无我、若净若不净、
ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
若寂静若不寂静、若远离若不远离。

zhōng bù qǔ zhuó kōng jiě tuō mén ruò cháng ruò wú cháng ruò
“终不取著空解脱门若常若无常、若
lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú
乐若苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若不
jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó wú xiàng wú yuàn
寂静、若远离若不远离，亦不取著无相、无愿
jiě tuō mén ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ
解脱门若常若无常、若乐若苦、若我若无我、
ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn
若净若不净、若寂静若不寂静、若远离若不远
lí
离。

zhōng bù qǔ zhuó bù shī bō luó mì duō ruò cháng ruò wú cháng
“终不取著布施波罗蜜多若常若无常、
ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò
若乐若苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若
bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó jìng jiè ān
不寂静、若远离若不远离，亦不取著净戒、安
rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō ruò cháng ruò wú cháng
忍、精进、静虑、般若波罗蜜多若常若无常、
ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò
若乐若苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若
bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
不寂静、若远离若不远离。

zhōng bù qǔ zhuó nèi kōng ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò
“终不取著内空若常若无常、若乐若

kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng
苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若不寂静、
ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó wài kōng nèi wài kōng kōng
若远离若不远离，亦不取著外空、内外空、空
kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng
空、大空、胜义空、有为空、无为空、毕竟
kōng wú jì kōng sǎn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng
空、无际空、散空、无变异空、本性空、自相
kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng
空、共相空、一切法空、不可得空、无性空、
zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ
自性空、无性自性空若常若无常、若乐若苦、
ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò
若我若无我、若净若不净、若寂静若不寂静、若
yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
远离若不远离。

zhōng bù qǔ zhuó zhēn rú ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò
“终不取著真如若常若无常、若乐若

kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng
苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若不寂静、
ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó fǎ jiè fǎ xìng bù xū
若远离若不远离，亦不取著法界、法性、不虚
wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng lí shēng xìng fǎ dìng
妄性、不变异性、平等性、离生性、法定、
fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè ruò cháng ruò wú cháng
法住、实际、虚空界、不思議界若常若无常、
ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò
若乐若苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若
bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
不寂静、若远离若不远离。

zhōng bù qǔ zhuó kǔ shèng dì ruò cháng ruò wú cháng ruò lè
“终不取著苦圣谛若常若无常、若乐

ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì
若苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若不寂
jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó jí miè dào shèng
静、若远离若不远离，亦不取著集、灭、道圣
dì ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng
谛若常若无常、若乐若苦、若我若无我、若净

ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
若不净、若寂静若不寂静、若远离若不远离。

zhōng bù qǔ zhuó bā jiě tuō ruò cháng ruò wú cháng ruò lè
“终不取著八解脱若常若无常、若乐

ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì
若苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若不寂

jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó bā shèng chù jiǔ cì
静、若远离若不远离，亦不取著八胜处、九次

dì dìng shí biàn chù ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ
第定、十遍处若常若无常、若乐若苦、若我

ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí
若无我、若净若不净、若寂静若不寂静、若远离

ruò bù yuǎn lí
若不远离。

zhōng bù qǔ zhuó yī qiè sān mó dì mén ruò cháng ruò wú cháng
“终不取著一切三摩地门若常若无常、

ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò
若乐若苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若

bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó yī qiè tuó luó
不寂静、若远离若不远离，亦不取著一切陀罗

ní mén ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò
尼门若常若无常、若乐若苦、若我若无我、若

jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
净若不净、若寂静若不寂静、若远离若不远离。

zhōng bù qǔ zhuó wǔ yǎn ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò
“终不取著五眼若常若无常、若乐若

kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng
苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若不寂静、

ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó liù shéntōng ruò cháng ruò wú
若远离若不远离，亦不取著六神通若常若无

cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò
常、若乐若苦、若我若无我、若净若不净、若

jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
寂静若不寂静、若远离若不远离。

zhōng bù qǔ zhuó fó shí lì ruò cháng ruò wú cháng ruò lè
“终不取著佛十力若常若无常、若乐

ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì
若苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若不寂

jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó sì wú suǒ wèi sì
静、若远离若不远离，亦不取著四无所畏、四
wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò
无碍解、十八佛不共法若常若无常、若乐若
kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng
苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若不寂静、
ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
若远离若不远离。

zhōng bù qǔ zhuó dà cí ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò
“终不取著大慈若常若无常、若乐若
kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng
苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若不寂静、
ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó dà bēi dà xǐ dà shě
若远离若不远离，亦不取著大悲、大喜、大舍
ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò
若常若无常、若乐若苦、若我若无我、若净若
bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
不净、若寂静若不寂静、若远离若不远离。

zhōng bù qǔ zhuó wú wàng shī fǎ ruò cháng ruò wú cháng ruò
“终不取著无忘失法若常若无常、若
lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú
乐若苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若不
jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó héng zhù shě xìng ruò
寂静、若远离若不远离，亦不取著恒住舍性若
cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú
常若无常、若乐若苦、若我若无我、若净若不
jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
净、若寂静若不寂静、若远离若不远离。

zhōng bù qǔ zhuó yī qiè zhì ruò cháng ruò wú cháng ruò lè
“终不取著一切智若常若无常、若乐
ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì
若苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若不寂
jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó dào xiàng zhì yī qiè
静、若远离若不远离，亦不取著道相智、一切
xiàng zhì ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ
相智若常若无常、若乐若苦、若我若无我、
ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn
若净若不净、若寂静若不寂静、若远离若不远

lí
离。

zhōng bù qǔ zhuó yù liú guǒ ruò cháng ruò wú cháng ruò lè
“终不取著预流果若常若无常、若乐
ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì
若苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若不寂
jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó yī lái bù huán
静、若远离若不远离，亦不取著一来、不还、
ā luó hàn guǒ dú jué pú tí ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ
阿罗汉果、独觉菩提若常若无常、若乐若苦、
ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò
若我若无我、若净若不净、若寂静若不寂静、若
yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
远离若不远离。

zhōng bù qǔ zhuó yī qiè pú sà mó hē sà xíng ruò cháng ruò wú
“终不取著一切菩萨摩诃萨行若常若无
cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò
常、若乐若苦、若我若无我、若净若不净、若
jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì bù qǔ zhuó zhū
寂静若不寂静、若远离若不远离，亦不取著诸
fó wú shàng zhèng děng pú tí ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ
佛无上正等菩提若常若无常、若乐若苦、
ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò
若我若无我、若净若不净、若寂静若不寂静、若
yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
远离若不远离。

shì pú sà mó hē sà zhōng bù qǔ zhuó shì yù liú zhě shì yī
“是菩萨摩诃萨终不取著是预流者、是一
lái zhě shì bù huán zhě shì ā luó hàn shì dú jué shì pú sà
来者、是不还者、是阿罗汉、是独觉、是菩萨、
shì rú lái yì bù qǔ zhuó rú shì yǒu qíng jiàn jù zú gù míng yù liú zhě
是如来，亦不取著如是有情见具足故名预流者，
rú shì yǒu qíng xià jié bó gù míng yī lái zhě rú shì yǒu qíng xià jié jìn
如是有情下结薄故名一来者，如是有情下结尽
gù míng bù huán zhě rú shì yǒu qíng shàng jié jìn gù míng ā luó hàn rú
故名不还者，如是有情上结尽故名阿罗汉，如
shì yǒu qíng dé dú jué dào gù míng wéi dú jué rú shì yǒu qíng dé dào xiàng
是有情得独觉道故名为独觉，如是有情得道相

zhì gù míngwéi pú sà rú shì yǒuqíng dé yī qièxiàng zhì gù míngwéi rú
智故名 为 菩萨，如是有情得一切相 智故名 为 如
lái hé yǐ gù suǒ qǔ zhuó fǎ jí zhūyǒuqíng jiē wú zì xìng kě qǔ
来。何以故？所取 著法 及 诸有情，皆无 自性 可取
zhuó gù
著故。

shì pú sà mó hē sà chéng jiù yǒngměng xīn jīng jìn gù suī
“是 菩萨摩诃萨 成就 勇猛 心精 进故，虽

zuòráo yì zhūyǒuqíng shì bú gù shēnmìng ér yú yǒuqíngdōu wú suǒ dé
作 饶益 诸有情 事不 顾身 命，而于 有情 都无 所得；

suī néngyuánmǎnsuǒ xiū jīng jìn bō luó mì duō ér yú jīng jìn bō luó mì
虽 能 圆 满 所修 精进 波罗蜜 多，而于 精进 波罗蜜

duōdōu wú suǒ dé suī néngyuánmǎn yī qiè fó fǎ ér yú fó fǎ dōu
多 都无 所得；虽 能 圆 满 一切 佛法，而于 佛法 都

wú suǒ dé suī néngyánjìng yī qiè fó tǔ ér yú fó tǔ dōu wú suǒ dé
无 所得；虽 能 严 净 一切 佛土，而于 佛土 都无 所得。

shì pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì shēn xīn jīng jìn suī néngyuǎn lí
是 菩萨摩诃萨 成就 如是 身心 精进，虽 能 远 离

yī qiè è fǎ yì néngshèshòu yī qiè shàn fǎ ér wú qǔ zhuó wú qǔ
一 切 恶 法，亦 能 摄 受 一 切 善 法 而 无 取 著。无 取

zhuó gù cóng yī fó tǔ zhì yī fó tǔ cóng yī shì jiè zhì yī shì jiè
著 故，从 一 佛 土 至 一 佛 土，从 一 世 界 至 一 世 界，

wèi yù ráo yì zhūyǒuqíng gù suǒ yù shì xiànzhūshéntōng shì jiē néng
为 欲 饶 益 诸 有 情 故，所 欲 示 现 诸 神 通 事，皆 能

zì zài shì xiàn wú ài wèihuò shì xiàn yù zhòngmiàohuā huò fù shì xiàn
自 在 示 现 无 碍。谓 或 示 现 雨 众 妙 华，或 复 示 现

sànzhòngmíngxiāng huò fù shì xiànzuò zhū jì yuè huò fù shì xiànzhèn
散 众 名 香，或 复 示 现 作 诸 伎 乐，或 复 示 现 震

dòng dà dì huò fù shì xiànzhòngmiào qī bǎozhuāngyán shì jiè huò fù
动 大 地，或 复 示 现 众 妙 七 宝 庄 严 世 界。或 复

shì xiànshēnfàngguāngmíng mángmíngzhòngshēng xī méng kāi xiǎo huò
示 现 身 放 光 明，盲 冥 众 生 悉 蒙 开 晓。或

fù shì xiànshēnchūmiào xiāng zhū chòu huì zhě jiē lìng xiāng jié huò fù
复 示 现 身 出 妙 香，诸 臭 秽 者 皆 令 香 洁。或 复

shì xiànshè dà cí sì yú zhōng bù nǎo zhūyǒuqíng lèi yīn sī huà dǎo
示 现 设 大 祠 祀，于 中 不 恼 诸 有 情 类，因 斯 化 导

wú biānyǒuqíng lìng rù zhèngdào lí duànshēngmìng lí bù yǔ qǔ
无 边 有 情，令 入 正 道，离 断 生 命，离 不 与 取，

lí yù xié xíng lí xū kuáng yǔ lí lí jiàn yǔ lí cū è yǔ lí
离欲邪行，离虚诳语，离离间语，离粗恶语，离
zá huì yǔ lí tān yù lí chēn huì lí xié jiàn huò yǐ bù shī shè
杂秽语，离贪欲，离瞋恚，离邪见。或以布施摄
zhū yǒu qíng huò yǐ jìng jiè shè zhū yǒu qíng huò yǐ ān rěn shè zhū yǒu qíng
诸有情，或以净戒摄诸有情，或以安忍摄诸有情，
huò yǐ jīng jìn shè zhū yǒu qíng huò yǐ jìng lǜ shè zhū yǒu qíng huò yǐ bō
或以精进摄诸有情，或以静虑摄诸有情，或以般
rě shè zhū yǒu qíng wèi yù ráo yì zhū yǒu qíng gù huò shě cái bǎo huò
若摄诸有情。为欲饶益诸有情故，或舍财宝，或
shě qī zǐ huò shě wáng wèi huò shě zhī jié huò shě shēn mìng suí
舍妻子，或舍王位，或舍支节，或舍身命。随
zhū yǒu qíng yīng yǐ rú shì rú shì fāng biàn ér dé ráo yì jí yǐ rú shì
诸有情应以如是如是方便而得饶益，即以如是
rú shì fāng biàn ér ráo yì zhī
如是方便而饶益之。

rú shì shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
“如是，善现，菩萨摩訶萨行深般若波罗蜜
duō shí yóu lí zhū xiàng wú lòu xīn lì néng yú yī qiè wú xiàng wú
多时，由离诸相无漏心力，能于一切无相、无
jué wú dé wú yǐng wú zuò fǎ zhōng yuán mǎn jīng jìn bō luó mì
觉、无得、无影、无作法中，圆满精进波罗蜜
duō yì néng yuán mǎn zhū yú gōng dé
多，亦能圆满诸余功德。

fù cì shàn xiàn yún hé pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō
“复次，善现，云何菩萨摩訶萨行深般若波
luó mì duō shí néng yú yī qiè wú xiàng wú jué wú dé wú yǐng
罗蜜多时，能于一切无相、无觉、无得、无影、
wú zuò fǎ zhōng yuán mǎn jìng lǜ bō luó mì duō
无作法中，圆满静虑波罗蜜多？

shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩訶萨行深般若波罗蜜多时，
néng yǐ lí xiàng wú lòu zhī xīn ér xiū jìng lǜ shì pú sà mó hē sà chú
能以离相无漏之心而修静虑。是菩萨摩訶萨除
rú lái dìng yú zhū yú dìng jiē néng yuán mǎn shì pú sà mó hē sà néng
如来定，于诸余定皆能圆满，是菩萨摩訶萨能
lí yù è bú shàn fǎ yǒu xún yǒu sì lí shēng xǐ lè rù chū jìng
离欲恶不善法，有寻有伺，离生喜乐，入初静

lù jù zú ér zhù xún sì jì jìng nèi děng jìng xīn yī qù xìng wú
虑具足而住；寻伺寂静，内等净，心一趣性，无
xún wú sì dìng shēng xǐ lè rù dì èr jìng lù jù zú ér zhù lí
寻无伺，定生喜乐，入第二静虑具足而住；离
xǐ zhù shě zhèng niàn zhèng zhī shēn shòu lè shèng shuō yīng shě rù
喜住舍，正念正知，身受乐，圣说应舍，入
dì sān jìng lù jù zú ér zhù duàn lè duàn kǔ xiān xǐ yōu mò bù
第三静虑具足而住；断乐断苦，先喜忧没，不
kǔ bú lè shě niàn qīng jìng rù dì sì jìng lù jù zú ér zhù shì pú
苦不乐，舍念清净，入第四静虑具足而住。是菩
sà mó hē sà yǐ cí jù xīn pǔ yuán yī fāng nǎi zhì shí fāng yī qiè shì
萨摩诃萨以慈俱心普缘一方，乃至十方一切世
jiān jù zú ér zhù yǐ bēi jù xīn pǔ yuán yī fāng nǎi zhì shí fāng yī
间具足而住；以悲俱心普缘一方，乃至十方一
qiè shì jiān jù zú ér zhù yǐ xǐ jù xīn pǔ yuán yī fāng nǎi zhì shí
切世间具足而住；以喜俱心普缘一方，乃至十
fāng yī qiè shì jiān jù zú ér zhù yǐ shě jù xīn pǔ yuán yī fāng nǎi
方一切世间具足而住；以舍俱心普缘一方，乃
zhì shí fāng yī qiè shì jiān jù zú ér zhù
至十方一切世间具足而住。

shì pú sà mó hē sà chāo zhū sè xiǎng miè yǒu duì xiǎng bù
“是菩萨摩诃萨超诸色想，灭有对想，不

sī wéi zhǒng zhǒng xiǎng rù wú biān kōng kōng wú biān chù jù zú ér zhù
思惟种种想，入无边空，空无边处具足而住；
chāo yī qiè zhǒng kōng wú biān chù rù wú biān shí shí wú biān chù jù
超一切种空无边处，入无边识，识无边处具
zú ér zhù chāo yī qiè zhǒng shí wú biān chù rù wú suǒ yǒu wú suǒ
足而住；超一切种识无边处，入无所有，无所
yǒu chù jù zú ér zhù chāo yī qiè zhǒng wú suǒ yǒu chù rù fēi xiǎng fēi
有处具足而住；超一切种无所有处，入非想非
fēi xiǎng chù jù zú ér zhù shì pú sà mó hē sà ān zhù jìng lù bō luó
非想处具足而住。是菩萨摩诃萨安住静虑波罗
mì duō yú bā jiě tuō néng shùn nì rù jù zú ér zhù yú bā shèng chù
蜜多，于八解脱能顺逆入具足而住，于八胜处
néng shùn nì rù jù zú ér zhù yú jiǔ cì dì dìng néng shùn nì rù jù
能顺逆入具足而住，于九次第定能顺逆入具
zú ér zhù yú shí biàn chù néng shùn nì rù jù zú ér zhù shì pú sà
足而住，于十遍处能顺逆入具足而住。是菩萨

mó hē sà néng rù kōng sān mó dì jù zú ér zhù rù wú xiàng sān mó dì
摩诃萨能入空三摩地具足而住，入无相三摩地
jù zú ér zhù rù wú yuàn sān mó dì jù zú ér zhù rù wú jiàn sān mó
具足而住，入无愿三摩地具足而住，入无间三摩
dì jù zú ér zhù rù rú diàn sān mó dì jù zú ér zhù rù shèng zhèng
地具足而住，入如电三摩地具足而住，入圣正
sān mó dì jù zú ér zhù rù jīn gāng yù sān mó dì jù zú ér zhù
三摩地具足而住，入金刚喻三摩地具足而住。

shì pú sà mó hē sà ān zhù jìng lǜ bō luó mì duō xiū sān shí
“是菩萨摩诃萨安住静虑波罗蜜多，修三十

qī pú tí fēn fǎ jí dào xiàng zhì jiē lìng yuán mǎn yòng dào xiàng zhì shè
七菩提分法及道相智皆令圆满。用道相智摄

shòu yī qiè sān mó dì yǐ jiàn cì xiū chāo jìng guān dì zhǒng xìng dì
受一切三摩地已，渐次修超净观地、种性地、

dì bā dì jiàn dì bó dì lí yù dì yǐ bàn dì dú jué dì
第八地、见地、薄地、离欲地、已办地、独觉地，

zhèng rù pú sà zhèng xìng lí shēng jì rù pú sà zhèng xìng lí shēng wèi
证入菩萨正性离生，既入菩萨正性离生位

yǐ xiū zhū dì xíng yuán mǎn fó dì shì pú sà mó hē sà suī yú zhū dì
已，修诸地行圆满佛地。是菩萨摩诃萨虽于诸地

jiàn cì xiū chāo ér yú zhōng jiān bù qǔ guǒ zhèng nǎi zhì wèi dé yī qiè
渐次修超，而于中间不取果证，乃至未得一切

xiàng zhì
相智。

shì pú sà mó hē sà ān zhù jìng lǜ bō luó mì duō cóng yī
“是菩萨摩诃萨安住静虑波罗蜜多，从一

fó tǔ zhì yī fó tǔ gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn zhū fó shì zūn
佛土至一佛土，供养恭敬、尊重赞叹诸佛世尊，

yú zhū fó suǒ zhí²⁶ zhòng shàn běn chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ
于诸佛所植²⁶众善本，成熟有情、严净佛土。

cóng yī shì jiè qù yī shì jiè ráo yì yǒu qíng shēn xīn wú juàn huò yǐ
从一世界趣一世界，饶益有情身心无倦，或以

bù shī shè zhū yǒu qíng huò yǐ jìng jiè shè zhū yǒu qíng huò yǐ ān rěn shè
布施摄诸有情，或以净戒摄诸有情，或以安忍摄

zhū yǒu qíng huò yǐ jīng jìn shè zhū yǒu qíng huò yǐ jìng lǜ shè zhū yǒu qíng
诸有情，或以精进摄诸有情，或以静虑摄诸有情，

²⁶ 大正藏：殖；永乐北藏及龙藏：植

huò yǐ bō rě shè zhū yǒu qíng huò yǐ jiě tuō shè zhū yǒu qíng huò yǐ jiě
或以般若摄诸有情，或以解脱摄诸有情，或以解
tuō zhì jiàn shè zhū yǒu qíng huò jiào yǒu qíng zhù yù liú guǒ huò jiào yǒu
脱智²⁷见摄诸有情，或教有情住预流果，或教有
qíng zhù yī lái guǒ huò jiào yǒu qíng zhù bù huán guǒ huò jiào yǒu qíng zhù
情住一来果，或教有情住不还果，或教有情住
ā luó hàn guǒ huò jiào yǒu qíng zhù dú jué pú tí huò jiào yǒu qíng ān zhù
阿罗汉果，或教有情住独觉菩提，或教有情安住
pú sà mó hē sà wèi huò jiào yǒu qíng ān zhù wú shàng zhèng děng pú tí
菩萨摩诃萨位，或教有情安住无上正等菩提，
suí zhū yǒu qíng shàn gēn shì lì shàn fǎ zēng zhǎng zhǒng zhǒng fāng biàn lìng
随诸有情善根势力，善法增长种种方便令
qí ān zhù
其安住。

shì pú sà mó hē sà ān zhù jìng lǜ bō luó mì duō néng yǐn
“是菩萨摩诃萨安住静虑波罗蜜多，能引
yī qiè sān mó dì mén néng yǐn yī qiè tuó luó ní mén néng dé shū shèng
一切三摩地门，能引一切陀罗尼门，能得殊胜
sì wú ài jiě néng dé shū shèng yì shú shén tōng shì pú sà mó hē sà
四无碍解，能得殊胜异熟神通。是菩萨摩诃萨
yóu dé shū shèng yì shú shén tōng jué dìng bú fù rù yú mǔ tāi jué dìng
由得殊胜异熟神通，决定不复入于母胎，决定
bú fù shòu yín yù lè jué dìng bú fù shè shòu shēng yè²⁸ yì fù bù wéi
不复受淫欲乐，决定不复摄受生业²⁸，亦复不为
shēng guò suǒ rǎn hé yǐ gù shì pú sà mó hē sà shàn jiàn shàn dá yī
生过所染。何以故？是菩萨摩诃萨善见善达一
qiè fǎ xìng jiē rú huàn huà suī zhī zhū xíng jiē rú huàn huà ér chéng bēi
切法性皆如幻化。虽知诸行皆如幻化，而乘悲
yuàn ráo yì yǒu qíng suī chéng bēi yuàn ráo yì yǒu qíng ér dá yǒu qíng
愿饶益有情。虽乘悲愿饶益有情，而达有情
jí bǐ shī shè jiē bù kě dé suī dá yǒu qíng jí bǐ shī shè jiē bù kě dé
及彼施設皆不可得。虽达有情及彼施設皆不可得，
ér néng ān lì yī qiè yǒu qíng lìng qí ān zhù bù kě dé fǎ yī shì sù
而能安立一切有情，令其安住不可得法，依世俗
lǐ bù yī shèng yì
理不依胜义。

²⁷ 大正藏：智；永乐北藏：智；龙藏：知；校勘：智

²⁸ 大正藏：乘；永乐北藏及龙藏：业

shì pú sà mó hē sà ān zhù jìng lù bō luó mì duō xiū xíng yī
“是菩萨摩诃萨安住静虑波罗蜜多，修行一

qiè jìng lù jiě tuō děng chí děng zhì nǎi zhì yuánmǎnsuǒ qiú wú
切静虑、解脱、等持、等至，乃至圆满所求无

shàngzhèngděng pú tí cháng bù shě lí suǒ xiū jìng lù bō luó mì duō
上正等菩提，常不舍离所修静虑波罗蜜多。

shì pú sà mó hē sà xíngdào xiàng zhì fāngbiàn yǐn fā yī qiè xiàng zhì
是菩萨摩诃萨行道相智，方便引发一切相智，

ān zhù qí zhōng yǒng duàn yī qiè xí qì xiāng xù shì pú sà mó hē sà
安住其中永断一切习气相续。是菩萨摩诃萨

néng yǒng duàn yī qiè xí qì xiāng xù gù néng zhèng zì lì yì zhèng lì
能永断一切习气相续故，能正自利亦正利

tā shì pú sà mó hē sà néng zhèng zì lì zhèng lì tā gù biàn yǔ yī
他。是菩萨摩诃萨能正自利正利他故，便与一

qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng zuò jìng fú tián kānshòu yī qiè shì
切世间天、人、阿素洛等作净福田，堪受一切世

jiāntiān rén ā sù luò děng gòng yǎng gōng jìng
间天、人、阿素洛等供养恭敬。

rú shì shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
“如是，善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí yóu lí zhū xiàng wú lòu xīn lì néng yú yī qiè wú xiàng wú
多时，由离诸相无漏心力，能于一切无相、无

jué wú dé wú yǐng wú zuò fǎ zhōng yuánmǎn jìng lù bō luó mì
觉、无得、无影、无作法中，圆满静虑波罗蜜

duō yì néng yuánmǎn zhū yú gōng dé
多，亦能圆满诸余功德。

fù cì shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō
“复次，善现，云何菩萨摩诃萨行深般若波

luó mì duō shí néng yú yī qiè wú xiàng wú jué wú dé wú yǐng
罗蜜多时，能于一切无相、无觉、无得、无影、

wú zuò fǎ zhōng yuánmǎn bō rě bō luó mì duō
无作法中，圆满般若波罗蜜多？

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

néng yǐ lí xiàng wú lòu zhī xīn ér xiū bō rě shì pú sà mó hē sà bú
能以离相无漏之心而修般若，是菩萨摩诃萨不

jiànshǎo fǎ shí yǒuchéng jiù
见少法实有成就。

wèi bú jiàn sè shí yǒuchéng jiù bú jiànshòu xiǎng xíng
“谓不见色实有成就，不见受、想、行、
shí shí yǒuchéng jiù bú jiàn sè shēng bú jiànshòu xiǎng xíng
识实有成就；不见色生，不见受、想、行、
shí shēng bú jiàn sè miè bú jiànshòu xiǎng xíng shí miè bú
识生；不见色灭，不见受、想、行、识灭；不
jiàn sè shì zēng yì mén bú jiànshòu xiǎng xíng shí shì zēng yì mén
见色是增益门，不见受、想、行、识是增益门；
bú jiàn sè shì sǔnjiǎnmén bú jiànshòu xiǎng xíng shí shì sǔnjiǎn
不见色是损减门，不见受、想、行、识是损减
mén bú jiàn sè yǒu jī jí bú jiànshòu xiǎng xíng shí yǒu jī
门；不见色有积集，不见受、想、行、识有积
jí bú jiàn sè yǒu lí sàn bú jiànshòu xiǎng xíng shí yǒu lí sàn
集；不见色有离散，不见受、想、行、识有离散。
rú shí guān sè shì xū wàng bù jiān shí wú zì zài rú shí guānshòu
如实观色是虚妄、不坚实、无自在，如实观受、
xiǎng xíng shí shì xū wàng bù jiān shí wú zì zài
想、行、识是虚妄、不坚实、无自在。

bú jiànyǎnchù shí yǒuchéng jiù bú jiàn ěr bǐ shé
“不见眼处实有成就，不见耳、鼻、舌、
shēn yì chù shí yǒuchéng jiù bú jiànyǎnchùshēng bú jiàn ěr bǐ
身、意处实有成就；不见眼处生，不见耳、鼻、
shé shēn yì chùshēng bú jiànyǎnchùmiè bú jiàn ěr bǐ
舌、身、意处生；不见眼处灭，不见耳、鼻、
shé shēn yì chùmiè bú jiànyǎnchù shì zēng yì mén bú jiàn ěr
舌、身、意处灭；不见眼处是增益门，不见耳、
bǐ shé shēn yì chù shì zēng yì mén bú jiànyǎnchù shì sǔnjiǎn
鼻、舌、身、意处是增益门；不见眼处是损减
mén bú jiàn ěr bǐ shé shēn yì chù shì sǔnjiǎnmén bú
门，不见耳、鼻、舌、身、意处是损减门；不
jiànyǎnchùyǒu jī jí bú jiàn ěr bǐ shé shēn yì chùyǒu jī
见眼处有积集，不见耳、鼻、舌、身、意处有积
jí bú jiànyǎnchùyǒu lí sàn bú jiàn ěr bǐ shé shēn yì
集；不见眼处有离散，不见耳、鼻、舌、身、意
chùyǒu lí sàn rú shí guānyǎnchù shì xū wàng bù jiān shí wú zì
处有离散。如实观眼处是虚妄、不坚实、无自
zài rú shí guān ěr bǐ shé shēn yì chù shì xū wàng bù
在，如实观耳、鼻、舌、身、意处是虚妄、不

jiān shí wú zì zài
坚实、无自在。

bú jiàn sè chù shí yǒuchéng jiù bú jiànshēng xiāng wèi
“不见色处实有成就，不见声、香、味、
chù fǎ chù shí yǒuchéng jiù bú jiàn sè chùshēng bú jiànshēng
触、法处实有成就；不见色处生，不见声、
xiāng wèi chù fǎ chùshēng bú jiàn sè chùmiè bú jiànshēng
香、味、触、法处生；不见色处灭，不见声、
xiāng wèi chù fǎ chùmiè bú jiàn sè chù shì zēng yì mén bú
香、味、触、法处灭；不见色处是增益门，不
jiànshēng xiāng wèi chù fǎ chù shì zēng yì mén bú jiàn sè chù
见声、香、味、触、法处是增益门；不见色处
shì sǔn jiǎnmén bú jiànshēng xiāng wèi chù fǎ chù shì sǔn jiǎn
是损减门，不见声、香、味、触、法处是损减
mén bú jiàn sè chùyǒu jī jí bú jiànshēng xiāng wèi chù
门；不见色处有积集，不见声、香、味、触、
fǎ chùyǒu jī jí bú jiàn sè chùyǒu lí sàn bú jiànshēng xiāng
法处有积集；不见色处有离散，不见声、香、
wèi chù fǎ chùyǒu lí sàn rú shí guān sè chù shì xū wàng bù
味、触、法处有离散。如实观色处是虚妄、不
jiān shí wú zì zài rú shí guānshēng xiāng wèi chù fǎ chù
坚实、无自在，如实观声、香、味、触、法处
shì xū wàng bú jiān shí wú zì zài
是虚妄、不坚实、无自在。

bú jiànyǎn jiè shí yǒuchéng jiù bú jiàn ěr bí shé
“不见眼界实有成就，不见耳、鼻、舌、
shēn yì jiè shí yǒuchéng jiù bú jiànyǎn jiè shēng bú jiàn ěr bí
身、眼界实有成就；不见眼界生，不见耳、鼻、
shé shēn yì jiè shēng bú jiànyǎn jiè miè bú jiàn ěr bí
舌、身、眼界生；不见眼界灭，不见耳、鼻、
shé shēn yì jiè miè bú jiànyǎn jiè shì zēng yì mén bú jiàn ěr
舌、身、眼界灭；不见眼界是增益门，不见耳、
bí shé shēn yì jiè shì zēng yì mén bú jiànyǎn jiè shì sǔn jiǎn
鼻、舌、身、眼界是增益门；不见眼界是损减
mén bú jiàn ěr bí shé shēn yì jiè shì sǔn jiǎnmén bú
门，不见耳、鼻、舌、身、眼界是损减门；不
jiànyǎn jiè yǒu jī jí bú jiàn ěr bí shé shēn yì jiè yǒu jī
见眼界有积集，不见耳、鼻、舌、身、眼界有积

jí bú jiànyǎn jiè yǒu lí sàn bú jiàn ěr bí shé shēn yì
集；不见眼界有离散，不见耳、鼻、舌、身、意
jiè yǒu lí sàn rú shí guānyǎn jiè shì xū wàng bú jiān shí wú zì
界有离散。如实观眼界是虚妄、不坚实、无自
zài rú shí guān ěr bí shé shēn yì jiè shì xū wàng bù
在，如实观耳、鼻、舌、身、意识界是虚妄、不
jiān shí wú zì zài
坚实、无自在。

bú jiàn sè jiè shí yǒuchéng jiù bú jiànshēng xiāng wèi
“不见色界实有成就，不见声、香、味、
chù fǎ jiè shí yǒuchéng jiù bú jiàn sè jiè shēng bú jiànshēng
触、法界实有成就；不见色界生，不见声、
xiāng wèi chù fǎ jiè shēng bú jiàn sè jiè miè bú jiànshēng
香、味、触、法界生；不见色界灭，不见声、
xiāng wèi chù fǎ jiè miè bú jiàn sè jiè shì zēng yì mén bú
香、味、触、法界灭；不见色界是增益门，不
jiànshēng xiāng wèi chù fǎ jiè shì zēng yì mén bú jiàn sè jiè
见声、香、味、触、法界是增益门；不见色界
shì sǔn jiǎnmén bú jiànshēng xiāng wèi chù fǎ jiè shì sǔn jiǎn
是损减门，不见声、香、味、触、法界是损减
mén bú jiàn sè jiè yǒu jī jí bú jiànshēng xiāng wèi chù
门；不见色界有积集，不见声、香、味、触、
fǎ jiè yǒu jī jí bú jiàn sè jiè yǒu lí sàn bú jiànshēng xiāng
法界有积集；不见色界有离散，不见声、香、
wèi chù fǎ jiè yǒu lí sàn rú shí guān sè jiè shì xū wàng bù
味、触、法界有离散。如实观色界是虚妄、不
jiān shí wú zì zài rú shí guānshēng xiāng wèi chù fǎ jiè
坚实、无自在，如实观声、香、味、触、法界
shì xū wàng bù jiān shí wú zì zài
是虚妄、不坚实、无自在。

bú jiànyǎn shí jiè shí yǒuchéng jiù bú jiàn ěr bí shé
“不见眼识界实有成就，不见耳、鼻、舌、
shēn yì shí jiè shí yǒuchéng jiù bú jiànyǎn shí jiè shēng bú jiàn ěr
身、意识界实有成就；不见眼识界生，不见耳、
bí shé shēn yì shí jiè shēng bú jiànyǎn shí jiè miè bú jiàn
鼻、舌、身、意识界生；不见眼识界灭，不见
ěr bí shé shēn yì shí jiè miè bú jiànyǎn shí jiè shì zēng yì
耳、鼻、舌、身、意识界灭；不见眼识界是增益

mén bú jiàn ěr bǐ shé shēn yì shí jiè shì zēng yì mén
门，不见耳、鼻、舌、身、意识界是增益门；
bú jiànyǎn shí jiè shì sǔn jiǎn mén bú jiàn ěr bǐ shé shēn yì
不见眼识界是损减门，不见耳、鼻、舌、身、意
shí jiè shì sǔn jiǎn mén bú jiànyǎn shí jiè yǒu jī jí bú jiàn ěr bǐ
识界是损减门；不见眼识界有积集，不见耳、鼻、
shé shēn yì shí jiè yǒu jī jí bú jiànyǎn shí jiè yǒu lí sǎn bú
舌、身、意识界有积集；不见眼识界有离散，不
jiàn ěr bǐ shé shēn yì shí jiè yǒu lí sǎn rú shí guānyǎn shí
见耳、鼻、舌、身、意识界有离散。如实观眼识
jiè shì xū wàng bù jiān shí wú zì zài rú shí guān ěr bǐ
界是虚妄、不坚实、无自在，如实观耳、鼻、
shé shēn yì shí jiè shì xū wàng bù jiān shí wú zì zài
舌、身、意识界是虚妄、不坚实、无自在。

bú jiànyǎnchù shí yǒuchéng jiù bú jiàn ěr bǐ shé
“不见眼触实有成就，不见耳、鼻、舌、
shēn yì chù shí yǒuchéng jiù bú jiànyǎnchùshēng bú jiàn ěr bǐ
身、意触实有成就；不见眼触生，不见耳、鼻、
shé shēn yì chùshēng bú jiànyǎnchùmiè bú jiàn ěr bǐ
舌、身、意触生；不见眼触灭，不见耳、鼻、
shé shēn yì chùmiè bú jiànyǎnchù shì zēng yì mén bú jiàn ěr
舌、身、意触灭；不见眼触是增益门，不见耳、
bǐ shé shēn yì chù shì zēng yì mén bú jiànyǎnchù shì sǔn jiǎn
鼻、舌、身、意触是增益门；不见眼触是损减
mén bú jiàn ěr bǐ shé shēn yì chù shì sǔn jiǎn mén bú
门，不见耳、鼻、舌、身、意触是损减门；不
jiànyǎnchùyǒu jī jí bú jiàn ěr bǐ shé shēn yì chùyǒu jī
见眼触有积集，不见耳、鼻、舌、身、意触有积
jí bú jiànyǎnchùyǒu lí sǎn bú jiàn ěr bǐ shé shēn yì
集；不见眼触有离散，不见耳、鼻、舌、身、意
chùyǒu lí sǎn rú shí guānyǎnchù shì xū wàng bù jiān shí wú zì
触有离散。如实观眼触是虚妄、不坚实、无自
zài rú shí guān ěr bǐ shé shēn yì chù shì xū wàng bù
在，如实观耳、鼻、舌、身、意触是虚妄、不
jiān shí wú zì zài
坚实、无自在。

bú jiànyǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu shí yǒuchéng jiù bú
“不见眼触为缘所生诸受实有成就，不

jiàn ěr bǐ shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu shí yǒu chéng
见耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸受实有成
jiù bú jiàn yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu shēng bú jiàn ěr bǐ
就；不见眼触为缘所生诸受生，不见耳、鼻、
shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu shēng bú jiàn yǎn chù wéi
舌、身、意触为缘所生诸受生；不见眼触为
yuán suǒ shēng zhū shòu miè bú jiàn ěr bǐ shé shēn yì chù wéi
缘所生诸受灭，不见耳、鼻、舌、身、意触为
yuán suǒ shēng zhū shòu miè bú jiàn yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu shì
缘所生诸受灭；不见眼触为缘所生诸受是
zēng yì mén bú jiàn ěr bǐ shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng
增益门，不见耳、鼻、舌、身、意触为缘所生
zhū shòu shì zēng yì mén bú jiàn yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu shì sǔn
诸受是增益门；不见眼触为缘所生诸受是损
jiǎn mén bú jiàn ěr bǐ shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū
减门，不见耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸
shòu shì sǔn jiǎn mén bú jiàn yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yǒu jī jí
受是损减门；不见眼触为缘所生诸受有积集，
bú jiàn ěr bǐ shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yǒu jī jí
不见耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸受有积
jí bú jiàn yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yǒu lí sǎn bú jiàn ěr
集；不见眼触为缘所生诸受有离散，不见耳、
bǐ shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yǒu lí sǎn rú shí
鼻、舌、身、意触为缘所生诸受有离散。如实
guān yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu shì xū wàng bù jiān shí wú zì
观眼触为缘所生诸受是虚妄、不坚实、无自
zài rú shí guān ěr bǐ shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū
在，如实观耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸
shòu shì xū wàng bù jiān shí wú zì zài
受是虚妄、不坚实、无自在。

bú jiàn yī qiè yǒu lòu fǎ shí yǒu chéng jiù bú jiàn yī qiè wú
“不见一切有漏法实有成就，不见一切无
lòu fǎ shí yǒu chéng jiù bú jiàn yī qiè yǒu lòu fǎ shēng bú jiàn yī qiè
漏法实有成就；不见一切有漏法生，不见一切
wú lòu fǎ shēng bú jiàn yī qiè yǒu lòu fǎ miè bú xiàn yī qiè wú lòu fǎ
无漏法生；不见一切有漏法灭，不见一切无漏法
miè bú jiàn yī qiè yǒu lòu fǎ shì zēng yì mén bú jiàn yī qiè wú lòu fǎ
灭；不见一切有漏法是增益门，不见一切无漏法

shì zēng yì mén bú jiàn yī qiè yǒu lòu fǎ shì sǔn jiǎn mén bú jiàn yī qiè
是增益门；不见一切有漏法是损减门，不见一切

wú lòu fǎ shì sǔn jiǎn mén bú jiàn yī qiè yǒu lòu fǎ yǒu jī jí bú jiàn
无漏法是损减门；不见一切有漏法有积集，不见

yī qiè wú lòu fǎ yǒu jī jí bú jiàn yī qiè yǒu lòu fǎ yǒu lí sǎn bú
一切无漏法有积集；不见一切有漏法有离散，不

jiàn yī qiè wú lòu fǎ yǒu lí sǎn rú shí guān yī qiè yǒu lòu fǎ shì xū
见一切无漏法有离散。如实观一切有漏法是虚

wàng bù jiān shí wú zì zài rú shí guān yī qiè wú lòu fǎ shì xū
妄、不坚实、无自在，如实观一切无漏法是虚

wàng bù jiān shí wú zì zài
妄、不坚实、无自在。

shì pú sà mó hē sà rú shí guān shí bù dé sè zì xìng bù
“是菩萨摩诃萨如是观时，不得色自性，不

dé shòu xiǎng xíng shí zì xìng bù dé yǎn chù zì xìng bù dé
得受、想、行、识自性；不得眼处自性，不得

ěr bí shé shēn yì chù zì xìng bù dé sè chù zì xìng bù
耳、鼻、舌、身、意处自性；不得色处自性，不

dé shēng xiāng wèi chù fǎ chù zì xìng bù dé yǎn jiè zì xìng
得声、香、味、触、法处自性；不得眼界自性，

bù dé ěr bí shé shēn yì jiè zì xìng bù dé sè jiè zì xìng
不得耳、鼻、舌、身、意识界自性；不得色界自性，

bù dé shēng xiāng wèi chù fǎ jiè zì xìng bù dé yǎn shí jiè
不得声、香、味、触、法界自性；不得眼识界

zì xìng bù dé ěr bí shé shēn yì shí jiè zì xìng bù dé
自性，不得耳、鼻、舌、身、意识界自性；不得

yǎn chù zì xìng bù dé ěr bí shé shēn yì chù zì xìng bù
眼触自性，不得耳、鼻、舌、身、意触自性；不

dé yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu zì xìng bù dé ěr bí shé
得眼触为缘所生诸受自性，不得耳、鼻、舌、

shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu zì xìng bù dé yī qiè yǒu lòu fǎ
身、意触为缘所生诸受自性；不得一切有漏法

zì xìng bù dé yī qiè wú lòu fǎ zì xìng
自性，不得一切无漏法自性。

shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō yú yī qiè
“是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多，于一切

fǎ jiē yǐ wú xìng ér wéi zì xìng shēn shēng xìn jiě shì pú sà mó hē sà
法皆以无性而为自性深生信解。是菩萨摩诃萨

yú rú shì shì shēng xìn jiě yǐ néng xíng nèi kōng wài kōng nèi wài kōng
于如是事生信解已，能行内空、外空、内外空、
kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì
空空、大空、胜义空、有为空、无为空、毕
jìng kōng wú jì kōng sǎn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì
竟空、无际空、散空、无变异空、本性空、自
xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng
相空、共相空、一切法空、不可得空、无性
kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng
空、自性空、无性自性空。

shì pú sà mó hē sà rú shì xíng shí yú yī qiè fǎ dōu bù zhí
“是菩萨摩诃萨如是行时，于一切法都不执

zhuó wèi bù zhí zhuó sè bù zhí zhuó shòu xiǎng xíng shí bù
著，谓不执著色，不执著受、想、行、识；不
zhí zhuó yǎn chù bù zhí zhuó ěr bí shé shēn yì chù bù
执著眼处，不执著耳、鼻、舌、身、意处；不
zhí zhuó sè chù bù zhí zhuó shēng xiāng wèi chù fǎ chù bù
执著色处，不执著声、香、味、触、法处；不
zhí zhuó yǎn jiè bù zhí zhuó ěr bí shé shēn yì jiè bù
执著眼界，不执著耳、鼻、舌、身、意界；不
zhí zhuó sè jiè bù zhí zhuó shēng xiāng wèi chù fǎ jiè bù
执著色界，不执著声、香、味、触、法界；不
zhí zhuó yǎn shí jiè bù zhí zhuó ěr bí shé shēn yì shí jiè
执著眼识界，不执著耳、鼻、舌、身、意识界；
bù zhí zhuó yǎn chù bù zhí zhuó ěr bí shé shēn yì chù
不执著眼触，不执著耳、鼻、舌、身、意触；
bù zhí zhuó yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bù zhí zhuó ěr bí shé
不执著眼触为缘所生诸受，不执著耳、鼻、舌、
shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bù zhí zhuó dì jiè bù zhí zhuó
身、意触为缘所生诸受；不执著地界，不执著
shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè bù zhí zhuó yīn yuán bù zhí zhuó
水、火、风、空、识界；不执著因缘，不执著
děng wú jiàn yuán suǒ yuán yuán zēng shàng yuán bù zhí zhuó wú míng
等无间缘、所缘缘、增上缘；不执著无明，
bù zhí zhuó xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ
不执著行、识、名色、六处、触、受、爱、取、
yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo bù zhí zhuó bù shī bō luó mì
有、生、老死愁叹苦忧恼；不执著布施波罗蜜

duō bù zhí zhuó jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó
多，不执著净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗
mì duō bù zhí zhuó nèi kōng bù zhí zhuó wài kōng nèi wài kōng kōng
蜜多；不执著内空，不执著外空、内外空、空
kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng
空、大空、胜义空、有为空、无为空、毕竟
kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng
空、无际空、散空、无变异空、本性空、自相
kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng
空、共相空、一切法空、不可得空、无性空、
zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng bù zhí zhuó zhēn rú bù zhí zhuó fǎ
自性空、无性自性空；不执著真如，不执著法
jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng lí
界、法性、不虚妄性、不变异性、平等性、离
shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè
生性、法定、法住、实际、虚空界、不思議界；
bù zhí zhuó sì niàn zhù bù zhí zhuó sì zhèng duàn sì shén zú wǔ
不执著四念住，不执著四正断、四神足、五
gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī bù zhí zhuó kǔ shèng
根、五力、七等觉支、八圣道支；不执著苦圣
dì bù zhí zhuó jí miè dào shèng dì bù zhí zhuó sì jìng lù
谛，不执著集、灭、道圣谛；不执著四静虑，
bù zhí zhuó sì wú liàng sì wú sè dìng bù zhí zhuó bā jiě tuō bù
不执著四无量、四无色定；不执著八解脱，不
zhí zhuó bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù bù zhí zhuó yī qiè
执著八胜处、九次第定、十遍处；不执著一切
sān mó dì mén bù zhí zhuó yī qiè tuó luó ní mén bù zhí zhuó kōng jiě
三摩地门，不执著一切陀罗尼门；不执著空解
tuō mén bù zhí zhuó wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén bù zhí zhuó wǔ yǎn
脱门，不执著无相、无愿解脱门；不执著五眼，
bù zhí zhuó liù shéntōng bù zhí zhuó fó shí lì bù zhí zhuó sì wú suǒ
不执著六神通；不执著佛十力，不执著四无所
wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ bù zhí zhuó dà cí bù
畏、四无碍解、十八佛不共法；不执著大慈，不
zhí zhuó dà bēi dà xǐ dà shě
执著大悲、大喜、大舍。

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sān bǎi qī shí bā 大般若波罗蜜多经卷第三百七十八

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

chū fēn wú xiàng wú dé pǐn dì liù shí liù zhī liù 初分无相无得品第六十六之六

bù zhí zhuó wú wàng shī fǎ bù zhí zhuó héng zhù shě xìng bù
“不执著无忘失法，不执著恒住舍性；不
zhí zhuó yī qiè zhì bù zhí zhuó dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bù zhí
执著一切智，不执著道相智、一切相智；不执
zhuó yù liú guǒ bù zhí zhuó yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú
著预流果，不执著一来、不还、阿罗汉果、独
jué pú tí bù zhí zhuó yī qiè pú sà mó hē sà xíng bù zhí zhuó zhū fó
觉菩提；不执著一切菩萨摩诃萨行，不执著诸佛
wú shàng zhèng děng pú tí
无上正等菩提。

shì pú sà mó hē sà xíng wú xìng wéi zì xìng shēn shēn bō rě bō
“是菩萨摩诃萨行无性为自性甚深般若波
luó mì duō shí néng yuán mǎn pú sà dào wèi néng yuán mǎn bù shī
罗蜜多时，能圆满菩萨道，谓能圆满布施、
jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō yì néng
净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，亦能
yuán mǎn nèi kōng wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng
圆满内空、外空、内外空、空空、大空、胜
yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn
义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、散
kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng
空、无变异空、本性空、自相空、共相空、
yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性
zì xìng kōng yì néng yuán mǎn zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng
自性空，亦能圆满真如、法界、法性、不虚妄
xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù
性、不变异性、平等性、离生性、法定、法住、

shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè yì néngyuánmǎn sì niànzhù
实际、虚空界、不思議界，亦能圆满四念住、
sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī dēngjué zhī bā
四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、八
shèngdào zhī yì néngyuánmǎn kǔ jí miè dàoshèng dì yì
圣道支，亦能圆满苦、集、灭、道圣谛，亦
néngyuánmǎn sì jìng lù sì wúliàng sì wú sè dìng yì néngyuán
能圆满四静虑、四无量、四无色定，亦能圆
mǎn bā jiě tuō bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù yì néng
满八解脱、八胜处、九次第定、十遍处，亦能
yuánmǎn yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní mén yì néngyuánmǎnkōng
圆满一切三摩地门、陀罗尼门，亦能圆满空、
wú xiàng wú yuàn jiě tuōmén yì néngyuánmǎnwǔ yǎn liù shéntōng
无相、无愿解脱门，亦能圆满五眼、六神通，
yì néngyuánmǎn fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā
亦能圆满佛十力、四无所畏、四无碍解、十八
fó bú gòng fǎ yì néngyuánmǎn dà cí dà bēi dà xǐ dà shě
佛不共法，亦能圆满大慈、大悲、大喜、大舍，
yì néngyuánmǎn wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìng yì néngyuánmǎn yī
亦能圆满无忘失法、恒住舍性，亦能圆满一
qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì néngyuánmǎn sān shí èr
切智、道相智、一切相智，亦能圆满三十二
dà shì xiàng bā shí suí hǎo
大士相、八十随好。

shì pú sà mó hē sà zhù yì shú fǎ pú tí dào zhōng yì²⁹
“是菩萨摩诃萨住异熟法菩提道中，亦²⁹

néngyuánmǎn bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě
能圆满布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若
bō luó mì duō yì néngyuánmǎn nèi kōng wài kōng nèi wài kōng
波罗蜜多，亦能圆满内空、外空、内外空、
kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì
空空、大空、胜义空、有为空、无为空、毕
jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì
竟空、无际空、散空、无变异空、本性空、自
xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng
相空、共相空、一切法空、不可得空、无性

²⁹ 大正藏：复；永乐北藏及龙藏：亦

kōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng yì néngyuánmǎnzhēn rú
空、自性空、无性自性空，亦能圆满真如、
fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píngděng xìng
法界、法性、不虚妄性、不变异性、平等性、
lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì
离生性、法定、法住、实际、虚空界、不思议
jiè yì néngyuánmǎn sì niàn zhù sì zhèng duàn sì shén zú wǔ
界，亦能圆满四念住、四正断、四神足、五
gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī yì néngyuánmǎn
根、五力、七等觉支、八圣道支，亦能圆满
kǔ jí miè dào shèng dì yì néngyuánmǎn sì jìng lǜ sì wú
苦、集、灭、道圣谛，亦能圆满四静虑、四无
liàng sì wú sè dìng yì néngyuánmǎn bā jiě tuō bā shèng chù
量、四无色定，亦能圆满八解脱、八胜处、
jiǔ cì dì dìng shí biàn chù yì néngyuánmǎn yī qiè sān mó dì mén
九次第定、十遍处，亦能圆满一切三摩地门、
tuó luó ní mén yì néngyuánmǎn kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
陀罗尼门，亦能圆满空、无相、无愿解脱门，
yì néngyuánmǎn wǔ yǎn liù shéntōng děng wú liàng gōng dé
亦能圆满五眼、六神通等无量功德。

shì pú sà mó hē sà yuánmǎn rú shì pú tí dào yǐ lí zhū
“是菩萨摩诃萨圆满如是菩提道已，离诸

àn zhàng zhù fó dào zhōng yóu yì shú shēng shèng shéntōng lì fāng biàn
暗障住佛道中，由异熟生胜神通力，方便
ráo yì zhū yǒu qíng lèi yīng yǐ bù shī ér shè shòu zhě jí yǐ bù shī ér
饶益诸有情类，应以布施而摄受者，即以布施而
shè shòu zhī yīng yǐ jìng jiè ér shè shòu zhě jí yǐ jìng jiè ér shè shòu
摄受之；应以净戒而摄受者，即以净戒而摄受
zhī yīng yǐ ān rěn ér shè shòu zhě jí yǐ ān rěn ér shè shòu zhī yīng
之；应以安忍而摄受者，即以安忍而摄受之；应
yǐ jīng jìn ér shè shòu zhě jí yǐ jīng jìn ér shè shòu zhī yīng yǐ jìng lǜ
以精进而摄受者，即以精进而摄受之；应以静虑
ér shè shòu zhě jí yǐ jìng lǜ ér shè shòu zhī yīng yǐ bō rě ér shè
而摄受者，即以静虑而摄受之；应以般若而摄
shòu zhě jí yǐ bō rě ér shè shòu zhī yīng yǐ jiě tuō ér shè shòu zhě
受者，即以般若而摄受之；应以解脱而摄受者，

jí yǐ jiě tuō ér shèshòu zhī yīng yǐ jiě tuō zhì jiàn ér shèshòuzhě
即以解脱而摄受之；应以解脱智³⁰见而摄受者，
jí yǐ jiě tuō zhì jiàn ér shèshòu zhī yīng lìng ān zhù yù liú guǒzhě fāng
即以解脱智见而摄受之；应令安住预流果者，方
biàn lìng zhù yù liú guǒ yīng lìng ān zhù yī lái guǒzhě fāng biàn lìng zhù yī
便令住预流果；应令安住一来果者，方便令住一
lái guǒ yīng lìng ān zhù bù huánguǒzhě fāng biàn lìng zhù bù huánguǒ
来果；应令安住不还果者，方便令住不还果；
yīng lìng ān zhù ā luó hàn guǒzhě fāng biàn lìng zhù ā luó hàn guǒ yīng lìng
应令安住阿罗汉果者，方便令住阿罗汉果；应令
ān zhù dú jué pú tí zhě fāng biàn lìng zhù dú jué pú tí yīng lìng ān zhù
安住独觉菩提者，方便令住独觉菩提；应令安住
ā nòuduō luó sān miǎosān pú tí zhě fāng biàn lìng zhù ā nòuduō luó sān
阿耨多罗三藐三菩提者，方便令住阿耨多罗三
miǎosān pú tí
藐三菩提。

shì pú sà mó hē sà néng zuò zhǒng zhǒng shén tōng biàn xiàn yù
“是菩萨摩訶萨能作种种神通变现，欲
wǎng jìng qié shā děng shì jiè suí yì néng wǎng yù xiàn suǒ wǎng zhū shì
往殑伽沙等世界，随意能往；欲现所往诸世
jiè zhōng zhǒng zhǒng zhēn bǎo suí yì néng xiàn yù lìng suǒ wǎng zhū shì
界中种种珍宝，随意能现；欲令所往诸世
jiè zhōng yǒu qíng shòu yòng zhòng miào zhēn bǎo suí qí suǒ yào jiē lìng mǎn
界中有情受用众妙珍宝，随其所乐皆令满
zú shì pú sà mó hē sà cóng yī shì jiè zhì yī shì jiè lì yì ān lè
足。是菩萨摩訶萨从一世界至一世界，利益安乐
wú liàng yǒu qíng jiàn zhū shì jiè yán jìng zhī xiàng néng zì shèshòu suí yì
无量有情，见诸世界严净之相，能自摄受随意
suǒ yào yán jìng fó tǔ pì rú tā huà zì zài zhū tiān zhū yǒu suǒ xū zhòng
所乐严净佛土。譬如他化自在诸天诸有所须众
miào lè jù suí xīn ér xiàn rú shì pú sà suí yì shèshòu zhǒng zhǒng yán
妙乐具随心而现，如是菩萨随意摄受种种严
jìng wú liàng fó tǔ
净无量佛土。

shì pú sà mó hē sà yóu yì shú shēng bù shī jìng jiè ān rěn
“是菩萨摩訶萨由异熟生布施、净戒、安忍、

³⁰ 大正藏：智；永乐北藏：智；龙藏：知；校勘：智

jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō jí yì shúshēngzhū miào shén
精进、静虑、般若波罗蜜多，及异熟生诸妙神
tōng bìng yì shúshēng pú sà dào gù xíng dào xiàng zhì yóu dào xiàng
通，并异熟生菩萨道故，行道相智。由道相
zhì dé chéngshú gù fù néng zhèng dé yī qiè xiàng zhì yóu dé cǐ zhì
智得成熟故，复能证得一切相智，由得此智
yú yī qiè fǎ wú suǒ shèshòu wèi bú shèshòu sè bú shèshòu shòu
于一切法无所摄受，谓不摄受色，不摄受受、
xiǎng xíng shí bú shèshòu yǎn chù bú shèshòu ěr bí shé
想、行、识；不摄受眼处，不摄受耳、鼻、舌、
shēn yì chù bú shèshòu sè chù bú shèshòu shēng xiāng wèi
身、意处；不摄受色处，不摄受声、香、味、
chù fǎ chù bú shèshòu yǎn jiè bú shèshòu ěr bí shé shēn
触、法处；不摄受眼界，不摄受耳、鼻、舌、身、
yì jiè bú shèshòu sè jiè bú shèshòu shēng xiāng wèi chù
意界；不摄受色界，不摄受声、香、味、触、
fǎ jiè bú shèshòu yǎn shí jiè bú shèshòu ěr bí shé shēn
法界；不摄受眼识界，不摄受耳、鼻、舌、身、
yì shí jiè bú shèshòu yǎn chù bú shèshòu ěr bí shé shēn
意识界；不摄受眼触，不摄受耳、鼻、舌、身、
yì chù bú shèshòu yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú shèshòu ěr
意触；不摄受眼触为缘所生诸受，不摄受耳、
bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú shèshòu yī qiè
鼻、舌、身、意触为缘所生诸受；不摄受一切
shàn fǎ fēi shàn fǎ shì jiān fǎ chū shì jiān fǎ yǒu lòu fǎ wú
善法、非善法、世间法、出世间法、有漏法、无
lòu fǎ yǒu wéi fǎ wú wéi fǎ yǒu zuì fǎ wú zuì fǎ yì bú
漏法、有为法、无为法、有罪法、无罪法，亦不
shèshòu suǒ zhèng wú shàng zhèng děng pú tí yì bú shèshòu yī qiè fó
摄受所证无上正等菩提，亦不摄受一切佛
tǔ suǒ shòu yòng wù qí zhōng yǒu qíng yì wú shèshòu hé yǐ gù shì
土所受用物，其中有情亦无摄受。何以故？是
pú sà mó hē sà xiān bú shèshòu yī qiè fǎ gù yú yī qiè fǎ wú suǒ
菩萨摩诃萨先不摄受一切法故，于一切法无所
dé gù wèi zhū yǒu qíng wú dào xuān shuō yī qiè fǎ xìng wú shèshòu gù
得故，为诸有情无倒宣说一切法性无摄受故。

rú shì shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
“如是，善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí yóu lí zhūxiàng wú lòu xīn lì néng yú yī qiè wú xiàng wú
多时，由离诸相无漏心力，能于一切无相、无
jué wú dé wú yuàn³¹ wú zuò fǎ zhōng yuánmǎn bō rě bō luó
觉、无得、无愿³¹、无作法中，圆满般若波罗
mì duō yì néng yuánmǎn zhū yú gōng dé
蜜多，亦能圆满诸余功德。”

chū fēn wú zá fǎ yì pǐn dì liù shí qī zhī yī
初分无杂法义品第六十七之一

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn yún hé yú yī
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！云何于一

qiè wú zá wú xiàng zì xiàng kōng fǎ zhōng néng yuánmǎn xiū bù shī jìng
切无杂无相自相空法中，能圆满修布施、净

jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō yún hé yú
戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多？云何于

yī qiè wú lòu wú chā bié fǎ zhōng shī shè rú shì zhū fǎ chā bié jí kě
一切无漏无差别法中，施設如是诸法差别及可

liǎo zhī yún hé yú bō rě bō luó mì duō zhōng shè shòu yī qiè bù shī
了知？云何于般若波罗蜜多中，摄受一切布施、

jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō shè shòu
净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，摄受

yī qiè nèi kōng wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng
一切内空、外空、内外空、空空、大空、胜

yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn
义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、散

kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng
空、无变异空、本性空、自相空、共相空、

yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性

zì xìng kōng shè shòu yī qiè zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng
自性空，摄受一切真如、法界、法性、不虚妄

xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù
性、不变异性、平等性、离生性、法定、法住、

shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè shè shòu yī qiè sì niàn zhù
实际、虚空界、不思議界，摄受一切四念住、

³¹ 大正藏：影；永乐北藏及龙藏：愿

sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī dèngjué zhī bā
四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、八
shèngdào zhī shèshòu yī qiè kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
圣道支，摄受一切空、无相、无愿解脱门，
shèshòu yī qiè kǔ jí miè dào shèng dì shèshòu yī qiè sì jìng
摄受一切苦、集、灭、道圣谛，摄受一切四静
lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng shèshòu yī qiè bā jiě tuō bā shèng
虑、四无量、四无色定，摄受一切八解脱、八胜
chù jiǔ cì dì dìng shí biànchù shèshòu yī qiè sān mó dì mén
处、九次第定、十遍处，摄受一切三摩地门、
tuó luó ní mén shèshòu yī qiè wǔ yǎn liù shéntōng shèshòu yī qiè
陀罗尼门，摄受一切五眼、六神通，摄受一切
fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà
佛十力、四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、大
xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ shèshòu yī qiè wú wàng shī fǎ
喜、大舍、十八佛不共法，摄受一切无忘失法、
héngzhù shěxìng shèshòu yī qiè yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng
恒住舍性，摄受一切一切智、道相智、一切相
zhì shèshòu yī qiè shì chū shì fǎ yún hé yú yī qiè yì xiàng fǎ
智，摄受一切世、出世法？云何于一切异相法
zhōng shī shè yī xiàng suǒ wèi wú xiàng jí yú yī xiàng wú xiàng fǎ
中施設一相，所谓无相，及于一相、无相法
zhōng shī shè zhǒngzhǒngchā bié fǎ xiàng
中施設种种差别法相？”

fó yán shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛言：“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí ān zhù rú mèng rú xiǎng rú xiàng rú guāngyǐng rú
多时，安住如梦、如响、如像、如光影、如
yángyàn rú huàn shì rú xúnxiāngchéng rú biànhuà shì wǔ qǔ yùn
阳焰、如幻事、如寻香城、如变化事五取蕴
zhōng xiū xíng bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě
中，修行布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若
bō luó mì duō rú shí liǎo zhī rú mèng rú xiǎng rú xiàng rú guāng
波罗蜜多，如实了知如梦、如响、如像、如光
yǐng rú yángyàn rú huàn shì rú xúnxiāngchéng rú biànhuà shì
影、如阳焰、如幻事、如寻香城、如变化事
wǔ qǔ yùn jiē wú xiàng suǒ yǐ zhě hé zhū mèng xiǎng xiàng
五取蕴皆无相。所以者何？诸梦、响、像、

guāngyǐng yángyàn huàn shì xúnxiāngchéng biànhuà shì jiē wú zì
光影、阳焰、幻事、寻香城、变化事皆无自
xìng ruò fǎ wú zì xìng shì fǎ zé wú xiàng ruò fǎ wú xiàng shì fǎ yī
性，若法无自性是法则无相，若法无相是法一
xiàng suǒ wèi wú xiàng
相，所谓无相。

shànxiàn yóu cǐ yīn yuán dāng zhī yī qiè bù shī wú xiàng
“善现，由此因缘，当知一切布施无相、

shī zhě wú xiàng shòuzhě wú xiàng shī wù wú xiàng ruò rú shì zhī ér
施者无相、受者无相、施物无相，若如是知而
xíng bù shī zé néngyuánmǎn xiū xíng bù shī bō luó mì duō ruò néngyuán
行布施，则能圆满修行布施波罗蜜多。若能圆
mǎn xiū xíng bù shī bō luó mì duō zé bù yuǎn lí jìng jiè ān rěn jīng
满修行布施波罗蜜多，则不远离净戒、安忍、精
jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō ān zhù rú shì bù shī jìng jiè
进、静虑、般若波罗蜜多。安住如是布施、净戒、
ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō zé néngyuánmǎn
安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，则能圆满
sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng yì néngyuánmǎn sì niànzhù
四静虑、四无量、四无色定，亦能圆满四念住、
sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā
四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、八
shèngdào zhī yì néngyuánmǎnkōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
圣道支，亦能圆满空、无相、无愿解脱门，
yì néngyuánmǎn nèi kōng wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng
亦能圆满内空、外空、内外空、空空、大空、
shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng
胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、
sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng
散空、无变异空、本性空、自相空、共相空、
yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性
zì xìng kōng yì néngyuánmǎnzhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng
自性空，亦能圆满真如、法界、法性、不虚妄
xìng bú biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù
性、不变异性、平等性、离生性、法定、法住、
shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè yì néngyuánmǎn kǔ jí
实际、虚空界、不思議界，亦能圆满苦、集、

miè dào shèng dì yì néng yuán mǎn bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ
灭、道圣谛，亦能圆满八解脱、八胜处、九
cì dì dìng shí biàn chù yì néng yuán mǎn wǔ bǎi sān mó dì mén wǔ
次第定、十遍处，亦能圆满五百三摩地门、五
bǎi tuó luó ní mén yì néng yuán mǎn wǔ yǎn liù shén tōng yì néng
百陀罗尼门，亦能圆满五眼、六神通，亦能
yuán mǎn fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi
圆满佛十力、四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、
dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ yì néng yuán mǎn wú wàng shī
大喜、大舍、十八佛不共法，亦能圆满无忘失
fǎ héng zhù shě xìng yì néng yuán mǎn yī qiè zhì dào xiàng zhì
法、恒住舍性，亦能圆满一切智、道相智、
yī qiè xiàng zhì
一切相智。

shì pú sà mó hē sà ān zhù rú shì yì shú shēng shèng wú lòu
“是菩萨摩诃萨安住如是异熟生圣无漏

zhū fǎ zhōng yǐ shén tōng lì wǎng dào shí fāng jìng qié shā děng zhū fó shì
诸法中，以神通力往到十方殑伽沙等诸佛世
jiè fù yǐ zhǒng zhǒng shàng miào yī fú yǐn shí wò jù tāng yào
界，复以种种上妙衣服、饮食、卧具、汤药、
xiāng huā bǎo chuáng fān gài dēng míng jì yuè jí yú suǒ xū
香华、宝幢、幡盖、灯明、伎乐及余所须，
gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn zhū fó shì zūn zuò zhū yǒu qíng lì yì
供养恭敬、尊重赞叹诸佛世尊，作诸有情利益
ān lè yīng yǐ bù shī ér shè yì zhě jí yǐ bù shī ér shè yì zhī
安乐，应以布施而摄益者，即以布施而摄益之；
yīng yǐ jìng jiè ér shè yì zhě jí yǐ jìng jiè ér shè yì zhī yīng yǐ ān
应以净戒而摄益者，即以净戒而摄益之；应以安
rěn ér shè yì zhě jí yǐ ān rěn ér shè yì zhī yīng yǐ jīng jìn ér shè
忍而摄益者，即以安忍而摄益之；应以精进而摄
yì zhě jí yǐ jīng jìn ér shè yì zhī yīng yǐ jìng lǜ ér shè yì zhě
益者，即以精进而摄益之；应以静虑而摄益者，
jí yǐ jìng lǜ ér shè yì zhī yīng yǐ bō rě ér shè yì zhě jí yǐ bō
即以静虑而摄益之；应以般若而摄益者，即以般
rě ér shè yì zhī yīng yǐ zhū yú zhǒng zhǒng shàn fǎ ér shè yì zhě jí
若而摄益之；应以诸余种种善法而摄益者，即
yǐ zhū yú zhǒng zhǒng shàn fǎ ér shè yì zhī yīng yǐ yī qiè shū shèng
以诸余种种善法而摄益之；应以一切殊胜

shàn fǎ ér shè yì zhě jí yī yī qiè shūshèngshàn fǎ ér shè yì zhī
善法而摄益者，即以一切殊胜善法而摄益之。

shì pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì wú liàngshàn fǎ suī shòushēng sǐ
是菩萨摩诃萨成就如是无量善法，虽受生死

bù wéishēng sǐ guò shī suǒ rǎn wèi yù lì lè zhū yǒuqíng gù shèshòu
不为生死过失所染。为欲利乐诸有情故，摄受

rén tiān fù guì zì zài yóu cǐ fù guì zì zài wēi lì néng zuò yǒuqíng zhū
人天富贵自在，由此富贵自在威力，能作有情诸

lì lè shì yǐ sì shè shì ér shèshòu zhī
利乐事，以四摄事而摄受之。

shì pú sà mó hē sà zhī yī qiè fǎ jiē wú xiàng gù suī zhī
“是菩萨摩诃萨知一切法皆无相故，虽知

yù liú guǒ ér bú zhù yù liú guǒ suī zhī yī lái guǒ ér bú zhù yī lái guǒ
预流果而不住预流果，虽知一来果而不住一来果，

suī zhī bù huánguǒ ér bú zhù bù huánguǒ suī zhī ā luó hàn guǒ ér bú
虽知不还果而不住不还果，虽知阿罗汉果而不

zhù ā luó hàn guǒ suī zhī dú jué pú tí ér bú zhù dú jué pú tí suǒ
住阿罗汉果，虽知独觉菩提而不住独觉菩提。所

yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà rú shí liǎo zhī yī qiè fǎ yǐ wèi yù
以者何？是菩萨摩诃萨如实了知一切法已，为欲

zhèng dé yī qiè xiàng zhì bú gòng yī qiè shēng wén dú jué
证得一切相智，不共一切声闻、独觉。

rú shì shàn xiàn pú sà mó hē sà zhī yī qiè fǎ jiē wú
“如是，善现，菩萨摩诃萨知一切法皆无

xiàng gù rú shí liǎo zhī bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù
相故，如实了知布施、净戒、安忍、精进、静虑、

bō rě bō luó mì duō yì jiē wú xiàng rú shí liǎo zhī zhū yú fó fǎ yì
般若波罗蜜多亦皆无相，如实了知诸余佛法亦

jiē wú xiàng yóu shì yīn yuán pǔ néng yuán mǎn yī qiè fó fǎ
皆无相，由是因缘普能圆满一切佛法。

fù cì shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
“复次，善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí ān zhù rú mèng rú xiǎng rú xiàng rú guāng yǐng rú
多时，安住如梦、如响、如像、如光影、如

yáng yàn rú huàn shì rú xún xiāng chéng rú biàn huà shì wǔ qǔ yùn
阳焰、如幻事、如寻香城、如变化事五取蕴

zhōng yuán mǎn jìng jiè bō luó mì duō shì pú sà mó hē sà rú shí liǎo
中，圆满净戒波罗蜜多。是菩萨摩诃萨如实了

zhī shì wǔ qǔ yùn rú mèng rú xiǎng rú xiàng rú guāng yǐng rú
知是五取蕴如梦、如响、如像、如光影、如
yáng yàn rú huàn shì rú xún xiāng chéng rú biàn huà shì yǐ biàn
阳焰、如幻事、如寻香城、如变化事已，便
néng yuán mǎn wú xiàng jìng jiè bō luó mì duō rú shì jìng jiè wú quē
能圆满无相净戒波罗蜜多。如是净戒，无缺、
wú xì wú xiá wú huì wú suǒ qǔ zhuó yīng shòu gòng yǎng zhì
无隙、无瑕、无秽，无所取著，应受供养，智
zhě suǒ zàn miào shàn shòu chí miào shàn jiū jìng shì shèng wú lòu
者所赞，妙善受持，妙善究竟，是圣无漏，
shì chū shì jiān dào zhī suǒ shè ān zhù cǐ jiè néng shàn shòu chí shòu shī
是出世间道支所摄。安住此戒，能善受持受施
shè jiè fǎ ěr dé jiè lǜ yí jiè yǒu biǎo jiè wú biǎo jiè xiàn
设戒、法尔得戒、律仪戒、有表戒、无表戒、现
xíng jiè bú xiànxíng jiè wēi yí jiè fēi wēi yí jiè
行戒、不现行戒、威仪戒、非威仪戒。

shì pú sà mó hē sà suī jù chéng jiù rú shì zhū jiè ér wú
“是菩萨摩诃萨虽具成就如是诸戒而无
qǔ zhuó bú zuò shì niàn wǒ yóu cǐ jiè dāng shēng jià dì lì dà zú
取著，不作是念：‘我由此戒当生刹帝力大族
fù guì zì zài huò shēng pó luó mén dà zú fù guì zì zài huò shēng
富贵自在，或生婆罗门大族富贵自在，或生
zhǎng zhě dà zú fù guì zì zài huò shēng jū shì dà zú fù guì zì zài
长者大族富贵自在，或生居士大族富贵自在。’
bú zuò shì niàn wǒ yóu cǐ jiè dāng wéi xiǎo wáng huò wéi dà wáng
不作是念：‘我由此戒当为小王、或为大王、
huò wéi lún wáng fù guì zì zài bú zuò shì niàn wǒ yóu cǐ jiè dāng
或为轮王富贵自在。’不作是念：‘我由此戒当
shēng sì dà wáng zhòng tiān huò shēng sān shí sān tiān huò shēng yè mó
生四大王众天、或生三十三天、或生夜摩
tiān huò shēng dǔ shǐ duō tiān huò shēng lè biàn huà tiān huò shēng tā
天、或生睹史多天、或生乐变化天、或生他
huà zì zài tiān fù guì zì zài bú zuò shì niàn wǒ yóu cǐ jiè dāng
化自在天富贵自在。’不作是念：‘我由此戒当
shēng fàn zhòng tiān huò shēng fàn fǔ tiān huò shēng fàn huì tiān huò shēng
生梵众天、或生梵辅天、或生梵会天、或生
dà fàn tiān fù guì zì zài bú zuò shì niàn wǒ yóu cǐ jiè dāng shēng
大梵天富贵自在。’不作是念：‘我由此戒当生

guāngtiān huòshēngshǎoguāngtiān huòshēng wú liàngguāngtiān huòshēng
光天、或生少光天、或生无量光天、或生
jí guāngjìngtiān fù guì zì zài bú zuò shì niàn wǒ yóu cǐ jiè dāng
极光净天富贵自在。’不作是念：‘我由此戒当
shēngjìngtiān huòshēngshǎojìngtiān huòshēng wú liàngjìngtiān huòshēng
生净天、或生少净天、或生无量净天、或生
biànjìngtiān fù guì zì zài bú zuò shì niàn wǒ yóu cǐ jiè dāngshēng
遍净天富贵自在。’不作是念：‘我由此戒当生
guǎngtiān huòshēngshǎoguǎngtiān huòshēng wú liàngguǎngtiān huòshēng
广天、或生少广天、或生无量广天、或生
guǎngguǒtiān fù guì zì zài bú zuò shì niàn wǒ yóu cǐ jiè dāng
广果天富贵自在。’不作是念：‘我由此戒当
shēng wú fán tiān huòshēng wú rè tiān huòshēngshànxiàntiān huòshēng
生无烦³²天、或生无热天、或生善现天、或生
shànjiàntiān huòshēng sè jiū jìngtiān fù guì zì zài bú zuò shì niàn
善见天、或生色究竟天富贵自在。’不作是念：
wǒ yóu cǐ jiè dāngshēngkōng wú biānchù huòshēng shí wú biānchù
‘我由此戒当生空无边处、或生识无边处、
huòshēng wú suǒ yǒuchù huòshēng fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchù fù guì zì
或生无所有处、或生非想非非想处富贵自
zài bú zuò shì niàn wǒ yóu cǐ jiè dāng dé yù liú guǒ huò dé yī
在。’不作是念：‘我由此戒当得预流果，或得一
lái guǒ huò dé bù huánguǒ huò dé ā luó hàn guǒ huò dé dú jué pú
来果，或得不还果，或得阿罗汉果，或得独觉菩
tí huò rù pú sà zhèng xìng lí shēng huò dé pú sà wú shēng fǎ rěn
提，或入菩萨正性离生，或得菩萨无生法忍，
huò dé wú shàng zhèng děng pú tí suǒ yǐ zhě hé shì zhū fǎ jiē wú
或得无上正等菩提。’所以者何？是诸法皆无
xiàng xiántóng yī xiàng suǒ wèi wú xiàng wú xiàng zhī fǎ bù dé wú
相，咸同一相，所谓无相，无相之法不得无
xiàng yǒuxiàng zhī fǎ bù dé yǒuxiàng wú xiàng zhī fǎ bù dé yǒuxiàng
相，有相之法不得有相，无相之法不得有相，
yǒuxiàng zhī fǎ bù dé wú xiàng yóu shì yīn yuándōu bù kě dé
有相之法不得无相，由是因缘都不可得。

rú shì shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì
“如是，善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜

³² 大正藏：繁；永乐北藏及龙藏：烦

duō sù néngyuánmǎn wú xiàngjìng jiè bō luó mì duō zhèng rù pú sà
多，速能圆满无相净戒波罗蜜多，证入菩萨
zhèngxìng lí shēng jì rù pú sà zhèngxìng lí shēng fù dé pú sà wú
正性离生；既入菩萨正性离生，复得菩萨无
shēng fǎ rěn jì dé pú sà wú shēng fǎ rěn xiū xíngdào xiàng zhì qù
生法忍；既得菩萨无生法忍，修行道相智，趣
yī qiè xiàng zhì dé yì shú wǔ shéntōng fù dé wǔ bǎi sān mó dì mén
一切相智，得异熟五神通，复得五百三摩地门，
yì dé wǔ bǎi tuó luó ní mén ān zhù cǐ zhōng fù néng zhèng dé sì
亦得五百陀罗尼门。安住此中，复能证得四
wú ài jiě cóng yī fó tǔ zhì yī fó tǔ gòng yǎng gōngjìng zūnzhòng
无碍解，从一佛土至一佛土，供养恭敬、尊重
zàn tàn zhū fó shì zūn chéngshú yǒuqíng yánjìng fó tǔ
赞叹诸佛世尊，成熟有情、严净佛土。

shì pú sà mó hē sà wèihuà yǒuqíng suī xiàn liú zhuǎnzhū qù
“是菩萨摩诃萨为化有情，虽现流转诸趣
shēng sǐ ér bù wéi bǐ fánǎo yè bào zhū zhàng suǒ rǎn pì rú huà rén
生死，而不为彼烦恼业报诸障所染。譬如化人
suī xiànxíngzhù zuò wò děng shì ér wú zhēn shí wǎng lái děng yè suī xiàn
虽现行住坐卧等事，而无真实往来等业，虽现
zhǒngzhǒnggráo yì yǒuqíng ér yú yǒuqíng jí bǐ shī shè dōu wú suǒ dé
种种饶益有情，而于有情及彼施設都无所得。
rú yǒu rú lái yīng zhèngděngjué míng sū shàn duō zhèng dé wú shàng
如有如来、应、正等觉名苏扇多，证得无上
zhèngděng pú tí zhuànmiào fǎ lún dù wú liàngzhòng lìng tuō shēng sǐ
正等菩提，转妙法轮度无量众，令脱生死
zhèng dé niè pán ér wú yǒuqíngkānshòu cì dé wú shàngzhèngděng pú
证得涅槃，而无有情堪受次得无上正等菩
tí jì zhě shí bǐ rú lái huà zuò huà fó lìng jiǔ zhù shì zì shěshòu
提记者。时，彼如来化作化佛令久住世，自舍寿
xíng rù wú yú yī bō niè pán jiè bǐ huà fó shēnzhù yī jié yǐ shòu yī
行入无余依般涅槃界，彼化佛身住一劫已，授一
pú sà wú shàngzhèngděng pú tí jì yǐ fāng rù niè pán bǐ fó huà shēn
菩萨无上正等菩提记已方入涅槃。彼佛化身
suī zuò zhǒngzhǒng yì yǒuqíng shì ér wú suǒ dé wèi bù dé sè bù dé
虽作种种益有情事而无所得，谓不得色，不得
shòu xiǎng xíng shí bù dé yǎnchù bù dé ěr bí shé
受、想、行、识；不得眼处，不得耳、鼻、舌、

shēn yì chù bù dé sè chù bù dé shēng xiāng wèi chù
身、意处；不得色处，不得声、香、味、触、
fǎ chù bù dé yǎn jiè bù dé ěr bí shé shēn yì jiè
法处；不得眼界，不得耳、鼻、舌、身、意界；
bù dé sè jiè bù dé shēng xiāng wèi chù fǎ jiè bù dé
不得色界，不得声、香、味、触、法界；不得
yǎn shí jiè bù dé ěr bí shé shēn yì shí jiè bù dé yǎn
眼识界，不得耳、鼻、舌、身、意识界；不得眼
chù bù dé ěr bí shé shēn yì chù bù dé yǎn chù wéi yuán
触，不得耳、鼻、舌、身、意触；不得眼触为缘
suǒ shēng zhū shòu bù dé ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ
所生诸受，不得耳、鼻、舌、身、意触为缘所
shēng zhū shòu bù dé yī qiè yǒu lòu wú lòu fǎ jí yǒu qíng shì pú sà
生诸受；不得一切有漏无漏法及有情。是菩萨
mó hē sà yì fù rú shì suī yǒu suǒ zuò ér wú suǒ dé
摩诃萨亦复如是，虽有所作而无所得。

rú shì shàn xiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì
“如是，善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜
duō yuán mǎn jìng jiè bō luó mì duō yóu cǐ jìng jiè bō luó mì duō dé
多，圆满净戒波罗蜜多，由此净戒波罗蜜多得
yuán mǎn gù biàn néng shè shòu yī qiè fó fǎ
圆满故，便能摄受一切佛法。

fù cì shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
“复次，善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí ān zhù rú mèng rú xiǎng rú xiàng rú guāng yǐng rú
多时，安住如梦、如响、如像、如光影、如
yáng yàn rú huàn shì rú xún xiāng chéng rú biàn huà shì wǔ qǔ yùn
阳焰、如幻事、如寻香城、如变化事五取蕴
zhōng yuán mǎn ān rěn bō luó mì duō shì pú sà mó hē sà rú shí liǎo
中，圆满安忍波罗蜜多。是菩萨摩诃萨如实了
zhī shì wǔ qǔ yùn rú mèng rú xiǎng rú xiàng rú guāng yǐng rú
知是五取蕴如梦、如响、如像、如光影、如
yáng yàn rú huàn shì rú xún xiāng chéng rú biàn huà shì yǐ biàn
阳焰、如幻事、如寻香城、如变化事已，便
néng yuán mǎn wú xiàng ān rěn bō luó mì duō
能圆满无相安忍波罗蜜多。

shàn xiàn yún hé pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì
“善现，云何菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜

duō rú shí liǎo zhī shì wǔ qǔ yùn rú mèng rú xiǎng rú xiàng rú
多，如实了知是五取蕴如梦、如响、如像、如
guāngyǐng rú yángyàn rú huàn shì rú xún xiāng chéng rú biàn huà
光影、如阳焰、如幻事、如寻香城、如变化
shì yǐ biànnéng yuán mǎn wú xiàng ān rěn bō luó mì duō shàn xiàn
事已，便能圆满无相安忍波罗蜜多？善现，
shì pú sà mó hē sà rú shí liǎo zhī shì wǔ qǔ yùn wú shí xiàng gù xiū
是菩萨摩訶萨如实了知是五取蕴无实相故，修
èr zhǒng rěn biànnéng yuán mǎn wú xiàng ān rěn bō luó mì duō hé děng
二种忍便能圆满无相安忍波罗蜜多。何等
wéi èr yī ān shòu rěn èr guān chá rěn
为二？一、安受忍。二、观察忍。

ān shòu rěn zhě wèi zhū pú sà mó hē sà cóng chū fā xīn nǎi
“安受忍者，谓诸菩萨摩訶萨从初发心乃

zhì ān zuò miào pú tí zuò yú qí zhōng jiān jiǎ shǐ yī qiè yǒu qíng zhī
至安坐妙菩提座，于其中间，假使一切有情之

lèi jìng lái hē huǐ yǐ cū è yán mà lì líng rǔ fù yǐ wǎ shí dāo
类竞来呵毁，以粗恶言骂詈凌辱，复以瓦石、刀

zhàng jiā hài shì pú sà mó hē sà wèi mǎn ān rěn bō luó mì duō nǎi
杖加害，是菩萨摩訶萨为满安忍波罗蜜多，乃

zhì bù shēng yī niàn chēn hèn yì fù bù qǐ jiā bào zhī xīn dàn zuò shì
至不生一念瞋恨，亦复不起加报之心，但作是

niàn bǐ zhū yǒu qíng shēn kě lián mǐn zēng shàng fán nǎo zhuàng jī qí
念：‘彼诸有情深可怜愍，增上烦恼撞击其

xīn bù dé zì zài yú wǒ fā qǐ rú shì è yè wǒ jīn bù yīng chēn hèn
心不得自在，于我发起如是恶业，我今不应瞋恨

yú bǐ fù zuò shì niàn yóu wǒ shè shòu yuàn jiā zhū yùn lìng bǐ
于彼。’复作是念：‘由我摄受怨家诸蕴，令彼

yǒu qíng yú wǒ fā qǐ rú shì è yè dàn yīng zì zé bù yīng chēn bǐ
有情于我发起如是恶业，但应自责不应瞋彼。’

pú sà rú shì shěn guān chá shí yú bǐ yǒu qíng shēn shēng cí mǐn rú shì
菩萨如是审观察时，于彼有情深生慈愍，如是

děng lèi míng ān shòu rěn
等类名安受忍。

guān chá rěn zhě wèi zhū pú sà mó hē sà zuò shì sī wéi
“观察忍者，谓诸菩萨摩訶萨作是思惟：

zhū xíng rú huàn xū wàng bù shí bù dé zì zài yì rú xū kōng
‘诸行如幻、虚妄不实、不得自在，亦如虚空

wú wǒ yǒuqíng mìngzhě shēngzhě yǎngzhě shì fū bǔ tè
无我，有情、命者、生者、养者、士夫、补特
qié luó yì shēng rú tóng zuòzhě shòuzhě zhī zhě jiànzhě
伽罗、意生、儒童、作者、受者、知者、见者
jiē bù kě dé wéi shì xū wàngfēn bié suǒ qǐ shéi hē huǐ wǒ shéimà
皆不可得，唯是虚妄分别所起。谁呵毁我？谁骂
lì wǒ shéilíng rǔ wǒ shéi yǐ zhǒngzhǒng wǎ shí dāo zhàng
詈我？谁凌辱我？谁以种种瓦、石、刀、杖
jiā hài yú wǒ shéi fù shòu bǐ huǐ rǔ jiā hài jiē shì zì xīn xū
加害于我？谁复受彼毁辱加害？皆是自心虚
wàngfēn bié wǒ jīn bù yīnghèng qǐ zhí zhuó rú shì zhū fǎ yóu zì xìng
妄分别，我今不应横起执著，如是诸法由自性
kōng shèng yì kōng gù dōu wú suǒ yǒu pú sà rú shì shěnguānchá shí
空、胜义空故都无所有。’菩萨如是审观察时，
rú shí liǎo zhī zhū xíng kōng jì yú yī qiè fǎ bù shēng yì xiǎng rú shì
如实了知诸行空寂，于一切法不生异想，如是
děng lèi míngguānchá rěn
等类名观察忍。

shì pú sà mó hē sà xiū xí rú shì èr zhǒng rěn gù biànnéng
“是菩萨摩诃萨修习如是二种忍故，便能

yuánmǎn wú xiàng ān rěn bō luó mì duō yóu néng yuánmǎn wú xiàng ān
圆满无相安忍波罗蜜多，由能圆满无相安
rěn bō luó mì duō jí biànhuò dé wú shēng fǎ rěn
忍波罗蜜多，即便获得无生法忍。”

shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn yún hé míngwéi wú
时，具寿善现白佛言：“世尊！云何名为无
shēng fǎ rěn cǐ hé suǒ duàn fù shì hé zhì
生法忍？此何所断？复是何智？”

fó yán shànxiàn yóu cǐ shì lì nǎi zhì shǎofēn è bú shàn fǎ
佛言：“善现，由此势力乃至少分恶不善法

yì bù dé shēng shì gù shuō míng wú shēng fǎ rěn cǐ lìng yī qiè wǒ jí
亦不得生，是故说名无生法忍。此令一切我及
wǒ suǒ màn děng fán nǎo jiū jìng jì miè rú shí rěn shòu zhū fǎ rú mèng
我所慢等烦恼究竟寂灭，如实忍受诸法如梦、
rú xiǎng rú xiàng rú guāng yǐng rú yáng yàn rú huàn shì rú
如响、如像、如光影、如阳焰、如幻事、如
xún xiāng chéng rú biànhuà shì cǐ rěn míng zhì dé cǐ zhì gù shuō
寻香城、如变化事，此忍名智，得此智故说

míng huò dé wú shēng fǎ rěn
名获得无生法忍。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn shēng wén dú jué
具寿善现复白佛言：“世尊！声闻、独觉

wú shēng fǎ rěn yǔ pú sà mó hē sà wú shēng fǎ rěn yǒu hé chā bié？”
无生法忍与菩萨摩诃萨无生法忍有何差别？”

fó yán shàn xiàn zhū yù liú zhě ruò zhì ruò duàn yì míng pú
佛言：“善现，诸预流者若智、若断亦名菩

sà mó hē sà rěn zhū yī lái zhě ruò zhì ruò duàn yì míng pú sà mó
萨摩诃萨忍，诸一来者若智、若断亦名菩萨摩

hē sà rěn zhū bù huán zhě ruò zhì ruò duàn yì míng pú sà mó hē sà
诃萨忍，诸不还者若智、若断亦名菩萨摩诃萨

rěn zhū ā luó hàn ruò zhì ruò duàn yì míng pú sà mó hē sà rěn
忍，诸阿罗汉若智、若断亦名菩萨摩诃萨忍，

yī qiè dú jué ruò zhì ruò duàn yì míng pú sà mó hē sà rěn fù yǒu
一切独觉若智、若断亦名菩萨摩诃萨忍。复有

pú sà mó hē sà rěn wèi rěn zhū fǎ bì jìng bù shēng shì wéi chā bié
菩萨摩诃萨忍，谓忍诸法毕竟不生，是为差别。

shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì shū shèng rěn gù chāo
善现，诸菩萨摩诃萨成就如是殊胜忍故，超

shèng yī qiè shēng wén dú jué
胜一切声闻、独觉。

shàn xiàn shì pú sà mó hē sà ān zhù rú shì shū shèng yì shú
“善现，是菩萨摩诃萨安住如是殊胜异熟

wú shēng rěn zhōng xíng pú sà dào néng yuán mǎn dào xiàng zhì yóu néng
无生忍中行菩萨道，能圆满道相智。由能

yuán mǎn dào xiàng zhì gù cháng bù yuǎn lí sì niàn zhù sì zhèng duàn
圆满道相智故，常不远离四念住、四正断、

sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī
四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支，

yì bù yuǎn lí kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yì bù yuǎn lí
亦不远离空、无相、无愿解脱门，亦不远离

yì shú shén tōng shì pú sà mó hē sà yóu bù yuǎn lí yì shú shén tōng
异熟神通。是菩萨摩诃萨由不远离异熟神通，

cóng yī fó tǔ zhì yī fó tǔ gòng yǎng gōng jìng zhū fó shì zūn chéng
从一佛土至一佛土，供养恭敬诸佛世尊，成

shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ shì pú sà mó hē sà yóu chéng shú yǒu qíng
熟有情、严净佛土。是菩萨摩诃萨由成熟有情、

yán jìng fó tǔ dé yuánmǎn gù yǐ yī chà nà xiāngyìngmiào huì zhèng
严净佛土得圆满故，以一刹那相应妙慧，证
dé wú shàngzhèngděng pú tí
得无上正等菩提。

rú shì shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì
“如是，善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜
duō sù néngyuánmǎn wú xiàng ān rěn bō luó mì duō wú xiàng ān rěn
多，速能圆满无相安忍波罗蜜多，无相安忍
bō luó mì duō dé yuánmǎn gù biànnéngzhèng dé yī qiè zhì zhì yī
波罗蜜多得圆满故，便能证得一切智智，一
qiè fó fǎ wú bù yuánmǎn
切佛法无不圆满。

fù cì shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
“复次，善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí ān zhù rú mèng rú xiǎng rú xiàng rú guāngyǐng rú
多时，安住如梦、如响、如像、如光影、如
yángyàn rú huàn shì rú xúnxiāngchéng rú biànhuà shì wǔ qǔ yùn
阳焰、如幻事、如寻香城、如变化事五取蕴
zhōng rú shí liǎo zhī shì wǔ qǔ yùn rú mèng rú xiǎng rú xiàng
中，如实了知是五取蕴如梦、如响、如像、
rú guāngyǐng rú yángyàn rú huàn shì rú xúnxiāngchéng rú biàn
如光影、如阳焰、如幻事、如寻香城、如变
huà shì wú shí xiàng yǐ fā qǐ yǒngměngshēn xīn jīng jìn shì pú sà mó
化事无实相已，发起勇猛身心精进。是菩萨摩
hē sà fā qǐ yǒngměngshēn jīng jìn gù yǐn fā shūshèngxùn sù shéntōng
诃萨发起勇猛身精进故，引发殊胜迅速神通，
yóu cǐ shéntōngwǎng shí fāng jiè gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn zhū
由此神通往十方界，供养恭敬、尊重赞叹诸
fó shì zūn yú zhū fó suǒ zhí zhòng dé běn lì yì ān lè wú liàngyǒu
佛世尊，于诸佛所植³³众德本，利益安乐无量有
qíng yì néngyán jìng zhǒng zhǒng fó tǔ shì pú sà mó hē sà yóu shēn
情，亦能严净种种佛土。是菩萨摩诃萨由身
jīng jìn chéngshú yǒuqíng suí qí suǒ yí fāngbiàn ān lì yú sānshèng fǎ
精进成熟有情，随其所宜方便安立于三乘法
gè lìng jiū jìng rú shì shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
各令究竟。如是，善现，菩萨摩诃萨修行般若波

³³ 大正藏：殖；永乐北藏及龙藏：植

luó mì duō yóushēnjīng jìn néng sù yuánmǎn wú xiàngjīng jìn bō luó mì
罗蜜多，由身精进能速圆满无相精进波罗蜜
duō
多。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà fā qǐ yǒngměng xīn jīng jìn gù
“善现，是菩萨摩诃萨发起勇猛心精进故，

yǐn fā zhū shèng wú lòu dào zhī suǒ shè jīng jìn yuánmǎn jīng jìn bō luó
引发诸圣无漏道支所摄精进，圆满精进波罗

mì duō yú zhōng jù néng shè zhū shàn fǎ wèi sì niàn zhù sì zhèng
蜜多，于中具能摄诸善法，谓四念住、四正

duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào
断、四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道

zhī kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén sì jìng lǜ sì wú liàng
支，空、无相、无愿解脱门，四静虑、四无量、

sì wú sè dìng bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn
四无色定，八解脱、八胜处、九次第定、十遍

chù kǔ jí miè dào shèng dì bù shī jìng jiè ān rěn
处，苦、集、灭、道圣谛，布施、净戒、安忍、

jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō wǔ yǎn liù shéntōng sān
精进、静虑、般若波罗蜜多，五眼、六神通，三

mó dì mén tuó luó ní mén jí xǐ dì lí gòu dì fā guāng dì
摩地门、陀罗尼门，极喜地、离垢地、发光地、

yàn huì dì jí nán shèng dì xiàn qián dì yuǎn xíng dì bú dòng dì
焰慧地、极难胜地、现前地、远行地、不动地、

shàn huì dì fǎ yún dì nèi kōng wài kōng nèi wài kōng kōng kōng
善慧地、法云地，内空、外空、内外空、空空、

dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng
大空、胜义空、有为空、无为空、毕竟空、

wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng
无际空、散空、无变异空、本性空、自相空、

gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì
共相空、一切法空、不可得空、无性空、自

xìng kōng wú xìng zì xìng kōng zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū
性空、无性自性空，真如、法界、法性、不虚

wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng lí shēng xìng fǎ dìng
妄性、不变异性、平等性、离生性、法定、

fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè fó shí lì sì wú
法住、实际、虚空界、不思議界，佛十力、四无

suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí
所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十
bā fó bú gòng fǎ wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng yī qiè zhì
八佛不共法，无忘失法、恒住舍性，一切智、
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
道相智、一切相智。

shì pú sà mó hē sà ān zhù cǐ zhōng néng yuán mǎn yī qiè
“是菩萨摩诃萨安住此中，能圆满一切
xiàng zhì yóu yī qiè xiàng zhì dé yuán mǎn gù yǒng duàn yī qiè xí qì
相智。由一切相智得圆满故，永断一切习气
xiāng xù yóu yǒng duàn yī qiè xí qì xiāng xù gù zhū xiàng suí hǎo chéng
相续。由永断一切习气相续故，诸相随好成
jiù yuán mǎn yóu zhū xiàng suí hǎo chéng jiù yuán mǎn zhèng dé wú shàng
就圆满。由诸相随好成就圆满，证得无上
zhèng děng pú tí fàng dà guāng míng biàn zhào sān qiān dà qiān shì jiè
正等菩提，放大光明遍照三千大千世界，
lìng zhū shì jiè liù zhǒng biàn dòng zhuǎn zhèng fǎ lún jù sān shí èr
令诸世界六种变动，转正法轮具三十³⁴二
xiàng yóu cǐ sān qiān dà qiān shì jiè zhū yǒu qíng lèi méng guāng zhào chù
相。由此三千大千世界诸有情类蒙光照触，
dǔ sī biàn dòng wén zhèng fǎ yīn jiē yú sān shèng dé bú tuì zhuǎn
睹斯变动、闻正法音，皆于三乘得不退转。

rú shì shàn xiàn pú sà mó hē sà xiū xíng ān zhù jīng
“如是，善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜
duō yuán mǎn jīng jìn bō luó mì duō shì pú sà mó hē sà ān zhù jīng
多，圆满精进波罗蜜多，是菩萨摩诃萨安住精
jìn bō luó mì duō néng bàn zì tā duō ráo yì shì sù néng yuán mǎn yī
进波罗蜜多，能办自他多饶益事，速能圆满一
qiè fó fǎ zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí
切佛法，证得无上正等菩提。

fù cì shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
“复次，善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí ān zhù rú mèng rú xiǎng rú xiàng rú guāng yǐng rú
多时，安住如梦、如响、如像、如光影、如
yáng yàn rú huàn shì rú xún xiāng chéng rú biàn huà shì wǔ qǔ yùn
阳焰、如幻事、如寻香城、如变化事五取蕴

³⁴ 大正藏：十；永乐北藏及龙藏：三十

zhōng yuánmǎnjìng lù bō luó mì duō
中，圆满静虑波罗蜜多。

shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
“善现，云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí ān zhù rú mèng rú xiǎng rú xiàng rú guāngyǐng rú
多时，安住如梦、如响、如像、如光影、如

yángyàn rú huàn shì rú xúnxiāngchéng rú biànhuà shì wǔ qǔ yùn
阳焰、如幻事、如寻香城、如变化事五取蕴

zhōng yuánmǎnjìng lù bō luó mì duō
中，圆满静虑波罗蜜多？

shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，

rú shí liǎo zhī shì wǔ qǔ yùn rú mèng rú xiǎng rú xiàng rú guāng
如实了知是五取蕴如梦、如响、如像、如光

yǐng rú yángyàn rú huàn shì rú xúnxiāngchéng rú biànhuà shì
影、如阳焰、如幻事、如寻香城、如变化事

wú shí xiàng yǐ rù chūjìng lù jù zú zhù rù dì èr dì sān dì
无实相已，入初静虑具足住，入第二、第三、第

sì jìng lù jù zú zhù rù cí wúliàng jù zú zhù rù bēi xǐ shě
四静虑具足住；入慈无量具足住，入悲、喜、舍

wúliàng jù zú zhù rù kōng wúbiānchùdìng jù zú zhù rù shí wúbiān
无量具足住；入空无边处定具足住，入识无边

chù wúsuǒyǒuchù fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchùdìng jù zú zhù xiū kōng
处、无所有处、非想非非想处定具足住；修空

sān mó dì xiū wúxiàng wúyuànsān mó dì xiū rú diànsān mó dì
三摩地，修无相、无愿三摩地；修如电三摩地，

xiū shèngzhèngsān mó dì jīn gāng yù sān mó dì zhù jīn gāng yù sān
修圣正三摩地、金刚喻三摩地。住金刚喻三

mó dì zhōng chú rú lái sān mó dì zhū yú yī qiè sān mó dì ruò gòng
摩地中，除如来三摩地，诸余一切三摩地，若共

shēngwénsān mó dì ruò gòng dú jué sān mó dì ruò yú wúliàng sān mó
声闻三摩地，若共独觉三摩地，若余无量三摩

dì rú shì yī qiè jiē néng shēn zhèng jù zú ér zhù rán yú rú shì jìng
地，如是一切皆能身证具足而住，然于如是静

lù wúliàng wú sè dìngděngzhū sān mó dì bù shēng wèizhuó yì
虑、无量、无色定等诸三摩地，不生味著，亦

bù dān³⁵ zhuó bǐ suǒ dé guǒ hé yǐ gù shì pú sà mó hē sà rú shí
不耽³⁵ 著彼所得果。何以故？是菩萨摩诃萨如
liǎo zhī jìng lǜ wú liàng wú sè dìngděngzhū sān mó dì jí yī qiè fǎ
了知静虑、无量、无色定等诸三摩地及一切法
jiē wú shí xiàng jiē yǐ wú xìng ér wéi zì xìng bù yīng yǐ wú xiàng fǎ
皆无实相，皆以无性而为自性，不应以无相法
wèizhuó wú xiàng fǎ yì bù yīng yǐ wú xìng wéi zì xìng fǎ wèizhuó wú xìng
味著无相法，亦不应以无性为自性法味著无性
wéi zì xìng fǎ yóu bù wèizhuó sān mó dì gù shì pú sà mó hē sà
为自性法。由不味著三摩地故，是菩萨摩诃萨
zhōng bù suí shùn jìng lǜ wú liàng wú sè dìngděngzhū sān mó dì shì lì
终不随顺静虑、无量、无色定等诸三摩地势力
ér shēng sè wú sè jiè hé yǐ gù shì pú sà mó hē sà yú yī qiè
而生色、无色界。何以故？是菩萨摩诃萨于一切
jiè dōu wú suǒ dé yú rù dìngzhě jí suǒ rù dìng yóu cǐ rù dìng yì wú
界都无所得，于入定者及所入定、由此入定亦无
suǒ dé shì pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ wú suǒ dé gù sù néng
所得。是菩萨摩诃萨于一切法无所得故，速能
yuánmǎn wú xiàng jìng lǜ bō luó mì duō yóu cǐ jìng lǜ bō luó mì duō
圆满无相静虑波罗蜜多，由此静虑波罗蜜多
chāozhūshēngwén jí dú jué dì
超诸声闻及独觉地。”

shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn shì pú sà mó hē
时，具寿善现白佛言：“世尊！是菩萨摩诃
sà yún hé yuánmǎn wú xiàng jìng lǜ bō luó mì duō chāozhūshēngwén jí
萨云何圆满无相静虑波罗蜜多，超诸声闻及
dú jué dì
独觉地？”

fó yán shànxiàn shì pú sà mó hē sà shàn xué nèi kōng gù
佛言：“善现，是菩萨摩诃萨善学内空故，
shàn xué wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng
善学外空、内外空、空空、大空、胜义空、
yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú
有为空、无为空、毕竟空、无际空、散空、无
biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ
变异空、本性空、自相空、共相空、一切法

³⁵ 大正藏：贪；永乐北藏及龙藏：耽

kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng
空、不可得空、无性空、自性空、无性自性空
gù shì pú sà mó hē sà yú shì zhū kōng zhōng bù dé yī qiè fǎ ān
故，是菩萨摩诃萨于是诸空中不得一切法，安
zhù cǐ zhōng bù dé yù liú guǒ bù dé yī lái bù huán ā luó hàn
住此中不得预流果，不得一来、不还、阿罗汉
guǒ dú jué pú tí bù dé yī qiè pú sà mó hē sà xíng bù dé zhū
果、独觉菩提，不得一切菩萨摩诃萨行，不得诸
fó wú shàng zhèng děng pú tí hé yǐ gù shì zhū kōng xìng yì jiē kōng
佛无上正等菩提。何以故？是诸空性亦皆空
gù shì pú sà mó hē sà yóu zhù cǐ kōng chāo zhū shēng wén jí dú jué
故。是菩萨摩诃萨由住此空，超诸声闻及独觉
dì zhèng rù pú sà zhèng xìng lí shēng
地，证入菩萨正性离生。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn pú sà mó hē sà yǐ
具寿善现复白佛言：“世尊！菩萨摩诃萨以
hé wéi shēng yǐ hé wéi lí shēng
何为生？以何为离生？”

fó yán shàn xiàn pú sà mó hē sà yǐ yī qiè yǒu suǒ dé wéi
佛言：“善现，菩萨摩诃萨以一切有所得为
shēng yǐ yī qiè wú suǒ dé wéi lí shēng
生，以一切无所得为离生。”

jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn pú sà mó hē sà yǐ hé
具寿善现白佛言：“世尊！菩萨摩诃萨以何
wéi yǒu suǒ dé yǐ hé wéi wú suǒ dé
为有所得？以何为无所得？”

fó yán shàn xiàn pú sà mó hē sà yǐ yī qiè fǎ wéi yǒu suǒ
佛言：“善现，菩萨摩诃萨以一切法为有所
dé wèi pú sà mó hē sà yǐ sè wéi yǒu suǒ dé yǐ shòu xiǎng xíng
得，谓菩萨摩诃萨以色为有所得，以受、想、行、
shí wéi yǒu suǒ dé pú sà mó hē sà yǐ yǎn chù wéi yǒu suǒ dé yǐ ěr
识为有所得；菩萨摩诃萨以眼处为有所得，以耳、
bí shé shēn yì chù wéi yǒu suǒ dé pú sà mó hē sà yǐ sè chù
鼻、舌、身、意处为有所得；菩萨摩诃萨以色处
wéi yǒu suǒ dé yǐ shēng xiāng wèi chù fǎ chù wéi yǒu suǒ dé
为有所得，以声、香、味、触、法处为有所得；
pú sà mó hē sà yǐ yǎn jiè wéi yǒu suǒ dé yǐ ěr bí shé shēn
菩萨摩诃萨以眼界为有所得，以耳、鼻、舌、身、

yì jiè wéiyǒusuǒ dé pú sà mó hē sà yǐ sè jiè wéiyǒusuǒ dé yǐ
眼界为有所得；菩萨摩诃萨以色界为有所得，以
shēng xiāng wèi chù fǎ jiè wéiyǒusuǒ dé pú sà mó hē sà
声、香、味、触、法界为有所得；菩萨摩诃萨
yǐ yǎn shí jiè wéiyǒusuǒ dé yǐ ěr bí shé shēn yì shí jiè
以眼识界为有所得，以耳、鼻、舌、身、意识界
wéiyǒusuǒ dé pú sà mó hē sà yǐ yǎnchùwéiyǒusuǒ dé yǐ ěr
为有所得；菩萨摩诃萨以眼触为有所得，以耳、
bí shé shēn yì chùwéiyǒusuǒ dé pú sà mó hē sà yǐ yǎnchù
鼻、舌、身、意触为有所得；菩萨摩诃萨以眼触
wéiyuánsuǒshēngzhūshòuwéiyǒusuǒ dé yǐ ěr bí shé shēn
为缘所生诸受为有所得，以耳、鼻、舌、身、
yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuwéiyǒusuǒ dé pú sà mó hē sà yǐ dì
意触为缘所生诸受为有所得；菩萨摩诃萨以地
jiè wéiyǒusuǒ dé yǐ shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè wéiyǒusuǒ dé
界为有所得，以水、火、风、空、识界为有所得；
pú sà mó hē sà yǐ yīn yuánwéiyǒusuǒ dé yǐ děng wú jiàn yuán suǒ
菩萨摩诃萨以因缘为有所得，以等无间缘、所
yuányuán zēngshàngyuánwéiyǒusuǒ dé pú sà mó hē sà yǐ wú míng
缘缘、增上缘为有所得；菩萨摩诃萨以无明
wéiyǒusuǒ dé yǐ xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài
为有所得，以行、识、名色、六处、触、受、爱、
qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎowéiyǒusuǒ dé pú sà
取、有、生、老死愁叹苦忧恼为有所得；菩萨
mó hē sà yǐ bù shī bō luó mì duōwéiyǒusuǒ dé yǐ jìng jiè ān rěn
摩诃萨以布施波罗蜜多为有所得，以净戒、安忍、
jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duōwéiyǒusuǒ dé pú sà mó hē
精进、静虑、般若波罗蜜多为有所得；菩萨摩诃
sà yǐ nèi kōngwéiyǒusuǒ dé yǐ wài kōng nèi wài kōng kōng kōng
萨以内空为有所得，以外空、内外空、空空、
dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng
大空、胜义空、有为空、无为空、毕竟空、
wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng
无际空、散空、无变异空、本性空、自相空、
gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì
共相空、一切法空、不可得空、无性空、自
xìng kōng wú xìng zì xìng kōngwéiyǒusuǒ dé pú sà mó hē sà yǐ sì
性空、无性自性空为有所得；菩萨摩诃萨以四

niànzhù wéiyǒusuǒ dé yǐ sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ
念住为有所得，以四正断、四神足、五根、五
lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī wéiyǒusuǒ dé pú sà mó hē
力、七等觉支、八圣道支为有所得；菩萨摩诃
sà yǐ kōng jiě tuō mén wéiyǒusuǒ dé yǐ wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
萨以空解脱门为有所得，以无相、无愿解脱门
wéiyǒusuǒ dé pú sà mó hē sà yǐ kǔ shèng dì wéiyǒusuǒ dé yǐ jí
为有所得；菩萨摩诃萨以苦圣谛为有所得，以集、
miè dào shèng dì wéiyǒusuǒ dé pú sà mó hē sà yǐ sì jìng lǜ wéi
灭、道圣谛为有所得；菩萨摩诃萨以四静虑为
yǒusuǒ dé yǐ sì wú liàng sì wú sè dìng wéiyǒusuǒ dé pú sà mó
有所得，以四无量、四无色定为有所得；菩萨摩
hē sà yǐ bā jiě tuō wéiyǒusuǒ dé yǐ bā shèng chù jiǔ cì dì dìng
诃萨以八解脱为有所得，以八胜处、九次第定、
shí biàn chù wéiyǒusuǒ dé pú sà mó hē sà yǐ yī qiè sān mó dì mén
十遍处为有所得；菩萨摩诃萨以一切三摩地门
wéiyǒusuǒ dé yǐ yī qiè tuó luó ní mén wéiyǒusuǒ dé pú sà mó hē
为有所得，以一切陀罗尼门为有所得；菩萨摩诃
sà yǐ jí xǐ dì wéiyǒusuǒ dé yǐ lí gòu dì fā guāng dì yàn
萨以极喜地为有所得，以离垢地、发光地、焰
huì dì jí nán shèng dì xiàn qián dì yuǎn xíng dì bú dòng dì
慧地、极难胜地、现前地、远行地、不动地、
shàn huì dì fǎ yún dì wéiyǒusuǒ dé pú sà mó hē sà yǐ wǔ yǎn wéi
善慧地、法云地为有所得；菩萨摩诃萨以五眼为
yǒusuǒ dé yǐ liù shéntōng wéiyǒusuǒ dé pú sà mó hē sà yǐ fó shí
有所得，以六神通为有所得；菩萨摩诃萨以佛十
lì wéiyǒusuǒ dé yǐ sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà
力为有所得，以四无所畏、四无碍解、大慈、大
bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ wéiyǒusuǒ dé pú sà
悲、大喜、大舍、十八佛不共法为有所得；菩萨
mó hē sà yǐ wú wàng shī fǎ wéiyǒusuǒ dé yǐ héng zhù shě xìng wéiyǒu
摩诃萨以无忘失法为有所得，以恒住舍性为有
suǒ dé pú sà mó hē sà yǐ yī qiè zhì wéiyǒusuǒ dé yǐ dào xiàng zhì
所得；菩萨摩诃萨以一切智为有所得，以道相智、
yī qiè xiàng zhì wéiyǒusuǒ dé pú sà mó hē sà yǐ yù liú guǒ wéiyǒu
一切相智为有所得；菩萨摩诃萨以预流果为有
suǒ dé yǐ yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí wéiyǒu
所得，以一来、不还、阿罗汉果、独觉菩提为有

suǒ dé pú sà mó hē sà yī yī qiè pú sà mó hē sà xíng wéi yǒu suǒ dé
所得；菩萨摩诃萨以一切菩萨摩诃萨行为有所得，
yǐ zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí wéi yǒu suǒ dé pú sà mó hē sà
以诸佛无上正等菩提为有所得。菩萨摩诃萨
yǐ rú shì děng yǒu suǒ dé wéi shēng
以如是等有所得为生。

shàn xiàn wú suǒ dé zhě wèi pú sà mó hē sà yú rú shì yī
“善现，无所得者，谓菩萨摩诃萨于如是一
qiè fǎ wú xíng wú dé wú shuō wú shì wèi pú sà mó hē sà
切法，无行、无得、无说、无示。谓菩萨摩诃萨
yú sè wú xíng wú dé wú shuō wú shì yú shòu xiǎng
于色，无行、无得、无说、无示；于受、想、
xíng shí wú xíng wú dé wú shuō wú shì hé yǐ gù sè
行、识，无行、无得、无说、无示。何以故？色
zì xìng nǎi zhì shí zì xìng jiē bù kě xíng dé shuō shì gù
自性乃至识自性皆不可行、得、说、示故。

pú sà mó hē sà yú yǎn chù wú xíng wú dé wú shuō
“菩萨摩诃萨于眼处，无行、无得、无说、
wú shì yú ěr bí shé shēn yì chù wú xíng wú dé
无示；于耳、鼻、舌、身、意处，无行、无得、
wú shuō wú shì hé yǐ gù yǎn chù zì xìng nǎi zhì yì chù zì xìng
无说、无示。何以故？眼处自性乃至意处自性，
jiē bù kě xíng dé shuō shì gù
皆不可行、得、说、示故。

pú sà mó hē sà yú sè chù wú xíng wú dé wú shuō
“菩萨摩诃萨于色处，无行、无得、无说、
wú shì yú shēng xiāng wèi chù fǎ chù wú xíng wú dé
无示；于声、香、味、触、法处，无行、无得、
wú shuō wú shì hé yǐ gù sè chù zì xìng nǎi zhì fǎ chù zì xìng
无说、无示。何以故？色处自性乃至法处自性，
jiē bù kě xíng dé shuō shì gù
皆不可行、得、说、示故。

pú sà mó hē sà yú yǎn jiè wú xíng wú dé wú shuō
“菩萨摩诃萨于眼界，无行、无得、无说、
wú shì yú ěr bí shé shēn yì jiè wú xíng wú dé
无示；于耳、鼻、舌、身、眼界，无行、无得、
wú shuō wú shì hé yǐ gù yǎn jiè zì xìng nǎi zhì yì jiè zì xìng
无说、无示。何以故？眼界自性乃至眼界自性，

jiē bù kě xíng dé shuō shì gù
皆不可行、得、说、示故。

pú sà mó hē sà yú sè jiè wú xíng wú dé wú shuō
“菩萨摩訶萨于色界，无行、无得、无说、
wú shì yú shēng xiāng wèi chù fǎ jiè wú xíng wú dé
无示；于声、香、味、触、法界，无行、无得、
wú shuō wú shì hé yǐ gù sè jiè zì xìng nǎi zhì fǎ jiè zì xìng
无说、无示。何以故？色界自性乃至法界自性，
jiē bù kě xíng dé shuō shì gù
皆不可行、得、说、示故。

pú sà mó hē sà yú yǎn shí jiè wú xíng wú dé wú shuō
“菩萨摩訶萨于眼识界，无行、无得、无说、
wú shì yú ěr bí shé shēn yì shí jiè wú xíng wú dé
无示；于耳、鼻、舌、身、意识界，无行、无得、
wú shuō wú shì hé yǐ gù yǎn shí jiè zì xìng nǎi zhì yì shí jiè zì
无说、无示。何以故？眼识界自性乃至意识界自
xìng jiē bù kě xíng dé shuō shì gù
性，皆不可行、得、说、示故。

pú sà mó hē sà yú yǎn chù wú xíng wú dé wú shuō
“菩萨摩訶萨于眼触，无行、无得、无说、
wú shì yú ěr bí shé shēn yì chù wú xíng wú dé
无示；于耳、鼻、舌、身、意触，无行、无得、
wú shuō wú shì hé yǐ gù yǎn chù zì xìng nǎi zhì yì chù zì xìng
无说、无示。何以故？眼触自性乃至意触自性，
jiē bù kě xíng dé shuō shì gù
皆不可行、得、说、示故。

大般若波罗蜜多经卷第三百七十八

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sān bǎi qī shí jiǔ
大般若波罗蜜多经卷第三百七十九

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

chū fēn wú zá fǎ yì pǐn dì liù shí qī zhī èr
初分无杂法义品第六十七之二

pú sà mó hē sà yú yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu wú xíng
“菩萨摩诃萨于眼触为缘所生诸受，无行、
wú dé wú shuō wú shì yú ěr bí shé shēn yì chù wéi
无得、无说、无示；于耳、鼻、舌、身、意触为
yuán suǒ shēng zhū shòu wú xíng wú dé wú shuō wú shì hé yǐ
缘所生诸受，无行、无得、无说、无示。何以
gù yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu zì xìng nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ
故？眼触为缘所生诸受自性乃至意触为缘所
shēng zhū shòu zì xìng jiē bù kě xíng dé shuō shì gù
生诸受自性，皆不可行、得、说、示故。

pú sà mó hē sà yú dì jiè wú xíng wú dé wú shuō
“菩萨摩诃萨于地界，无行、无得、无说、
wú shì yú shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè wú xíng wú dé
无示；于水、火、风、空、识界，无行、无得、
wú shuō wú shì hé yǐ gù dì jiè zì xìng nǎi zhì shí jiè zì xìng
无说、无示。何以故？地界自性乃至识界自性，
jiē bù kě xíng dé shuō shì gù
皆不可行、得、说、示故。

pú sà mó hē sà yú yīn yuán wú xíng wú dé wú shuō
“菩萨摩诃萨于因缘，无行、无得、无说、
wú shì yú děng wú jiàn yuán suǒ yuán yuán zēng shàng yuán wú xíng
无示；于等无间缘、所缘缘、增上缘，无行、
wú dé wú shuō wú shì hé yǐ gù yīn yuán zì xìng nǎi zhì zēng
无得、无说、无示。何以故？因缘自性乃至增
shàng yuán zì xìng jiē bù kě xíng dé shuō shì gù
上缘自性，皆不可行、得、说、示故。

pú sà mó hē sà yú wú míng wú xíng wú dé wú shuō
“菩萨摩诃萨于无明，无行、无得、无说、

wú shì yú xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ
无示；于行、识、名色、六处、触、受、爱、取、

yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo wú xíng wú dé wú shuō
有、生、老死愁叹苦忧恼，无行、无得、无说、

wú shì hé yǐ gù wú míng zì xìng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo
无示。何以故？无明自性乃至老死愁叹苦忧恼

zì xìng jiē bù kě xíng dé shuō shì gù
自性，皆不可行、得、说、示故。

pú sà mó hē sà yǐ³⁶ bù shī bō luó mì duō wú xíng wú dé
“菩萨摩诃萨以³⁶布施波罗蜜多，无行、无得、

wú shuō wú shì yú jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě
无说、无示；于净戒、安忍、精进、静虑、般若

bō luó mì duō wú xíng wú dé wú shuō wú shì hé yǐ gù
波罗蜜多，无行、无得、无说、无示。何以故？

bù shī bō luó mì duō zì xìng nǎi zhì bō rě bō luó mì duō zì xìng jiē
布施波罗蜜多自性乃至般若波罗蜜多自性，皆

bù kě xíng dé shuō shì gù
不可行、得、说、示故。

pú sà mó hē sà yú nèi kōng wú xíng wú dé wú shuō
“菩萨摩诃萨于内空，无行、无得、无说、

wú shì yú wàikōng nèi wàikōng kōng kōng dà kōng shèng yì
无示；于外空、内外空、空空、大空、胜义

kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sǎn kōng
空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、散空、

wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè
无变异空、本性空、自相空、共相空、一切

fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng
法空、不可得空、无性空、自性空、无性自性

kōng wú xíng wú dé wú shuō wú shì hé yǐ gù nèi kōng
空，无行、无得、无说、无示。何以故？内空

zì xìng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zì xìng jiē bù kě xíng dé shuō
自性乃至无性自性空自性，皆不可行、得、说、

shì gù
示故。

pú sà mó hē sà yú sì niàn zhù wú xíng wú dé wú shuō
“菩萨摩诃萨于四念住，无行、无得、无说、

³⁶ 大正藏：于；永乐北藏及龙藏：以

wú shì yú sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng
无示；于四正断、四神足、五根、五力、七等

jué zhī bā shèngdào zhī wú xíng wú dé wú shuō wú shì
觉支、八圣道支，无行、无得、无说、无示。

hé yǐ gù sì niànzhù zì xìng nǎi zhì bā shèngdào zhī zì xìng jiē bù
何以故？四念住自性乃至八圣道支自性，皆不

kě xíng dé shuō shì gù
可行、得、说、示故。

pú sà mó hē sà yú kōng jiě tuō mén wú xíng wú dé wú
“菩萨摩诃萨于空解脱门，无行、无得、无

shuō wú shì yú wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén wú xíng wú dé
说、无示；于无相、无愿解脱门，无行、无得、

wú shuō wú shì hé yǐ gù kōng jiě tuō mén zì xìng nǎi zhì wú yuàn
无说、无示。何以故？空解脱门自性乃至无愿

jiě tuō mén zì xìng jiē bù kě xíng dé shuō shì gù
解脱门自性，皆不可行、得、说、示故。

pú sà mó hē sà yú kǔ shèng dì wú xíng wú dé wú shuō
“菩萨摩诃萨于苦圣谛，无行、无得、无说、

wú shì yú jí miè dào shèng dì wú xíng wú dé wú shuō
无示；于集、灭、道圣谛，无行、无得、无说、

wú shì hé yǐ gù kǔ shèng dì zì xìng nǎi zhì dào shèng dì zì xìng
无示。何以故？苦圣谛自性乃至道圣谛自性，

jiē bù kě xíng dé shuō shì gù
皆不可行、得、说、示故。

pú sà mó hē sà yú sì jìng lǜ wú xíng wú dé wú shuō
“菩萨摩诃萨于四静虑，无行、无得、无说、

wú shì yú sì wú liàng sì wú sè dìng wú xíng wú dé wú shuō
无示；于四无量、四无色定，无行、无得、无说、

wú shì hé yǐ gù sì jìng lǜ zì xìng nǎi zhì sì wú sè dìng zì xìng
无示。何以故？四静虑自性乃至四无色定自性，

jiē bù kě xíng dé shuō shì gù
皆不可行、得、说、示故。

pú sà mó hē sà yú bā jiě tuō wú xíng wú dé wú shuō
“菩萨摩诃萨于八解脱，无行、无得、无说、

wú shì yú bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù wú xíng
无示；于八胜处、九次第定、十遍处，无行、

wú dé wú shuō wú shì hé yǐ gù bā jiě tuō zì xìng nǎi zhì shí
无得、无说、无示。何以故？八解脱自性乃至十

biànchù zì xìng jiē bù kě xíng dé shuō shì gù
遍处自性，皆不可行、得、说、示故。

pú sà mó hē sà yú yī qiè sān mó dì mén wú xíng wú dé
“菩萨摩诃萨于一切三摩地门，无行、无得、

wú shuō wú shì yú yī qiè tuó luó ní mén wú xíng wú dé wú
无说、无示；于一切陀罗尼门，无行、无得、无

shuō wú shì hé yǐ gù yī qiè sān mó dì mén zì xìng yī qiè tuó
说、无示。何以故？一切三摩地门自性、一切陀

luó ní mén zì xìng jiē bù kě xíng dé shuō shì gù
罗尼门自性，皆不可行、得、说、示故。

pú sà mó hē sà yú jí xǐ dì wú xíng wú dé wú shuō
“菩萨摩诃萨于极喜地，无行、无得、无说、

wú shì yú lí gòu dì fā guāng dì yàn huì dì jí nánshèng dì
无示；于离垢地、发光地、焰慧地、极难胜地、

xiànrán dì yuǎnxíng dì bú dòng dì shàn huì dì fǎ yún dì
现前地、远行地、不动地、善慧地、法云地，

wú xíng wú dé wú shuō wú shì hé yǐ gù jí xǐ dì zì xìng
无行、无得、无说、无示。何以故？极喜地自性

nǎi zhì fǎ yún dì zì xìng jiē bù kě xíng dé shuō shì gù
乃至法云地自性，皆不可行、得、说、示故。

pú sà mó hē sà yú wǔ yǎn wú xíng wú dé wú shuō
“菩萨摩诃萨于五眼，无行、无得、无说、

wú shì yú liù shéntōng wú xíng wú dé wú shuō wú shì
无示；于六神通，无行、无得、无说、无示。

hé yǐ gù wǔ yǎn zì xìng liù shéntōng zì xìng jiē bù kě xíng dé
何以故？五眼自性、六神通自性，皆不可行、得、

shuō shì gù
说、示故。

pú sà mó hē sà yú fó shí lì wú xíng wú dé wú shuō
“菩萨摩诃萨于佛十力，无行、无得、无说、

wú shì yú sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà
无示；于四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、大

xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ wú xíng wú dé wú shuō
喜、大舍、十八佛不共法，无行、无得、无说、

wú shì hé yǐ gù fó shí lì zì xìng nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
无示。何以故？佛十力自性乃至十八佛不共法

zì xìng jiē bù kě xíng dé shuō shì gù
自性，皆不可行、得、说、示故。

pú sà mó hē sà yú wú wàng shī fǎ wú xíng wú dé wú
“菩萨摩诃萨于无忘失法，无行、无得、无
shuō wú shì yú héngzhù shě xìng wú xíng wú dé wú shuō
说、无示；于恒住舍性，无行、无得、无说、
wú shì hé yǐ gù wú wàng shī fǎ zì xìng héngzhù shě xìng zì xìng
无示。何以故？无忘失法自性、恒住舍性自性，
jiē bù kě xíng dé shuō shì gù
皆不可行、得、说、示故。

pú sà mó hē sà yú yī qiè zhì wú xíng wú dé wú shuō
“菩萨摩诃萨于一切智，无行、无得、无说、
wú shì yú dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì wú xíng wú dé wú
无示；于道相智、一切相智，无行、无得、无
shuō wú shì hé yǐ gù yī qiè zhì zì xìng nǎi zhì yī qiè xiàng zhì zì
说、无示。何以故？一切智自性乃至一切相智自
xìng jiē bù kě xíng dé shuō shì gù
性，皆不可行、得、说、示故。

pú sà mó hē sà yú yù liú guǒ wú xíng wú dé wú shuō
“菩萨摩诃萨于预流果，无行、无得、无说、
wú shì yú yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí wú
无示；于一来、不还、阿罗汉果、独觉菩提，无
xíng wú dé wú shuō wú shì hé yǐ gù yù liú guǒ zì xìng nǎi
行、无得、无说、无示。何以故？预流果自性乃
zhì dú jué pú tí zì xìng jiē bù kě xíng dé shuō shì gù
至独觉菩提自性，皆不可行、得、说、示故。

pú sà mó hē sà yú yī qiè pú sà mó hē sà xíng wú xíng
“菩萨摩诃萨于一切菩萨摩诃萨行，无行、
wú dé wú shuō wú shì yú zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí
无得、无说、无示；于诸佛无上正等菩提，
wú xíng wú dé wú shuō wú shì hé yǐ gù yī qiè pú sà mó
无行、无得、无说、无示。何以故？一切菩萨摩
hē sà xíng zì xìng zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí zì xìng jiē bù kě
诃萨行自性、诸佛无上正等菩提自性，皆不可
xíng dé shuō shì gù pú sà mó hē sà yǐ rú shì děng wú xíng
行、得、说、示故。菩萨摩诃萨以如是等无行、
wú dé wú shuō wú shì wéi wú suǒ dé jí wú suǒ dé shuō míng lí
无得、无说、无示为无所得，即无所得说名离
shēng
生。

shànxiàn shì wéi pú sà mó hē sà shēng jí lí shēng zhū pú
“善现，是为菩萨摩诃萨生及离生。诸菩
sà mó hē sà zhèng rù zhèngxìng lí shēngwèi yǐ yuánmǎn yī qiè jìng
萨摩诃萨证入正性离生位已，圆满一切静
lǜ jiě tuō dēng chí dēng zhì shì pú sà mó hē sà shàng bù suí
虑、解脱、等持、等至。是菩萨摩诃萨尚不随
dìng shì lì ér shēng kuàng suí tāndēngfánnǎo shì lì shì pú sà mó
定势力而生，况随贪等烦恼势力！是菩萨摩
hē sà ruò zhù cǐ zhōngzào zuò zhū yè yóu yè shì lì shēng sì jìng lǜ zhū
诃萨若住此中造作诸业，由业势力生四静虑诸
qù liú zhuǎn wú yǒu shì chù shì pú sà mó hē sà suī zhù rú huàn zhū
趣流转，无有是处。是菩萨摩诃萨虽住如幻诸
xíng jù zhōngzuò zhū yǒuqíng rú shí ráo yì ér bù dé huàn jí zhū yǒu
行聚中作诸有情如实饶益，而不得幻及诸有
qíng shì pú sà mó hē sà yú rú shì shì wú suǒ dé shí chéngshú yǒu
情。是菩萨摩诃萨于如是事无所得时，成熟有
qíng yánjìng fó tǔ jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí zhuànmiào
情、严净佛土，疾证无上正等菩提，转妙
fǎ lún dù wú liàngzhòng
法轮度无量众。

rú shì shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì
“如是，善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜
duō sù néngyuánmǎn wú xiàngjìng lǜ bō luó mì duō yóu cǐ jìng lǜ bō
多，速能圆满无相静虑波罗蜜多。由此静虑波
luó mì duō sù yuánmǎn gù jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí zhuàn
罗蜜多速圆满故，疾证无上正等菩提，转
miào fǎ lún dù wú liàngzhòng rú shì fǎ lún míng wú suǒ dé yì míng
妙法轮度无量众；如是法轮名无所得，亦名
wéikōng wú xiàng wú yuàn néngzuò yǒuqíng wú shàngráo yì
为空、无相、无愿，能作有情无上饶益。

fù cì shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
“复次，善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí ān zhù rú mèng rú xiǎng rú xiàng rú guāngyǐng rú
多时，安住如梦、如响、如像、如光影、如
yángyàn rú huàn shì rú xúnxiāngchéng rú biànhuà shì wǔ qǔ yùn
阳焰、如幻事、如寻香城、如变化事五取蕴
zhōng yuánmǎn bō rě bō luó mì duō shì pú sà mó hē sà rú shí liǎo
中，圆满般若波罗蜜多。是菩萨摩诃萨如实地了

zhī yī qiè fǎ jiē rú mèng rú xiǎng rú xiàng rú guāngyǐng rú
知一切法皆如梦、如响、如像、如光影、如
yángyàn rú huàn shì rú xúnxiāngchéng rú biànhuà shì yǐ biàn
阳焰、如幻事、如寻香城、如变化事已，便
néngyuánmǎn wú xiàng bō rě bō luó mì duō
能圆满无相般若波罗蜜多。”

shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn yún hé pú sà mó
时，具寿善现白佛言：“世尊！云何菩萨摩
hē sà rú shí liǎo zhī yī qiè fǎ jiē rú mèng rú xiǎng rú xiàng rú
诃萨如实了知一切法皆如梦、如响、如像、如
guāngyǐng rú yángyàn rú huàn shì rú xúnxiāngchéng rú biànhuà
光影、如阳焰、如幻事、如寻香城、如变化
shì shì
事？”

fó yán shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì
佛言：“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜
duō shí bú jiàn mèng bú jiàn jiàn mèng zhě bù wén xiǎng bú jiàn wén
多时，不见梦，不见见梦者；不闻响，不见闻
xiǎng zhě bú jiàn xiàng bú jiàn jiàn xiàng zhě bú jiàn guāngyǐng bú
响者；不见像，不见见像者；不见光影，不
jiàn jiàn guāngyǐng zhě bú jiàn yángyàn bú jiàn jiàn yángyàn zhě bú jiàn
见见光影者；不见阳焰，不见见阳焰者；不见
huàn shì bú jiàn jiàn huàn shì zhě bú jiàn xúnxiāngchéng bú jiàn jiàn
幻事，不见见幻事者；不见寻香城，不见见
xúnxiāngchéng zhě bú jiàn biànhuà shì bú jiàn jiàn biànhuà shì zhě hé
寻香城者；不见变化事，不见见变化事者。何
yǐ gù mèng jiàn mèng zhě xiǎng wén xiǎng zhě xiàng jiàn xiàng
以故？梦、见梦者，响、闻响者，像、见像
zhě guāngyǐng jiàn guāngyǐng zhě yángyàn jiàn yángyàn zhě huàn
者，光影、见光影者，阳焰、见阳焰者，幻
shì jiàn huàn shì zhě xúnxiāngchéng jiàn xúnxiāngchéng zhě biàn
事、见幻事者，寻香城、见寻香城者，变
huà shì jiàn biànhuà shì zhě jiē shì yú fū yì shēng diāndǎo suǒ zhí zhuó
化事、见变化事者，皆是愚夫异生颠倒所执著
gù zhū ā luó hàn dú jué pú sà jí zhū rú lái yīng zhèng děng jué
故。诸阿罗汉、独觉、菩萨及诸如来应正等觉，
jiē bú jiàn mèng yì bú jiàn jiàn mèng zhě jiē bù wén xiǎng yì bú jiàn wén
皆不见梦亦不见见梦者，皆不闻响亦不见闻

xiǎngzhě jiē bú jiànxiàng yì bú jiàn jiànxiàngzhě jiē bú jiànguāngyǐng
 响者，皆不见像亦不见见像者，皆不见光影
 yì bú jiàn jiànguāngyǐngzhě jiē bú jiànyángyàn yì bú jiàn jiànyángyàn
 亦不见见光影者，皆不见阳焰亦不见见阳焰
 zhě jiē bú jiàn huàn shì yì bú jiàn jiàn huàn shì zhě jiē bú jiàn xún xiāng
 者，皆不见幻事亦不见见幻事者，皆不见寻香
 chéng yì bú jiàn jiàn xún xiāng chéng zhě jiē bú jiàn biàn huà shì yì bú jiàn
 城亦不见见寻香城者，皆不见变化事亦不见
 jiàn biàn huà shì zhě hé yǐ gù yī qiè fǎ jiē yǐ wú xìng ér wéi zì
 见变化事者。何以故？一切法皆以无性而为自
 xìng fēi chéng fēi shí wú xiàng wú wéi fēi shí yǒu xìng yǔ niè pánděng
 性，非成非实无相无为，非实有性与涅槃等。

ruò yī qiè fǎ jiē yǐ wú xìng ér wéi zì xìng fēi chéng fēi shí
 “若一切法皆以无性而为自性，非成非实

wú xiàng wú wéi fēi shí yǒu xìng yǔ niè pánděng yún hé pú sà mó hē
 无相无为，非实有性与涅槃等，云何菩萨摩诃
 sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí yú yī qiè fǎ qǐ yǒu xìng xiǎng
 萨修行般若波罗蜜多时，于一切法起有性想、
 chéng xiǎng shí xiǎng yǒu xiàng yǒu wéi shí yǒu xìng xiǎng fēi jì miè
 成想、实想、有相³⁷有为实有性想、非寂灭
 xiǎng ruò qǐ shì xiǎng wú yǒu shì chù hé yǐ gù ruò yī qiè fǎ yǒu
 想？若起是想无有是处。何以故？若一切法有
 shǎo zì xìng yǒu chéng yǒu shí yǒu xiàng yǒu wéi yǒu shí xìng fēi jì
 少自性、有成、有实、有相有为有实性、非寂
 miè ér kě dé zhě zé suǒ xiū xíng shēn bō rě bō luó mì duō yīng fēi
 灭而可得者，则所修行甚深般若波罗蜜多应非
 bō rě bō luó mì duō
 般若波罗蜜多。

rú shì pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí
 “如是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

bù zhuó sè bù zhuó shòu xiǎng xíng shí bù zhuó yǎn chù bù
 不著色，不著受、想、行、识；不著眼处，不
 zhuó ěr bí shé shēn yì chù bù zhuó sè chù bù zhuó shēng
 著耳、鼻、舌、身、意处；不著色处，不著声、
 xiāng wèi chù fǎ chù bù zhuó yǎn jiè bù zhuó ěr bí
 香、味、触、法处；不著眼界，不著耳、鼻、

³⁷ 大正藏：想；永乐北藏及龙藏：相

shé shēn yì jiè bù zhuó sè jiè bù zhuóshēng xiāng wèi
舌、身、眼界；不著色界，不著声、香、味、
chù fǎ jiè bù zhuóyǎn shí jiè bù zhuó ěr bí shé shēn
触、法界；不著眼识界，不著耳、鼻、舌、身、
yì shí jiè bù zhuóyǎnchù bù zhuó ěr bí shé shēn yì
意识界；不著眼触，不著耳、鼻、舌、身、意
chù bù zhuóyǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bù zhuó ěr bí
触；不著眼触为缘所生诸受，不著耳、鼻、
shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bù zhuó dì jiè bù zhuó
舌、身、意触为缘所生诸受；不著地界，不著
shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè bù zhuó yīn yuán bù zhuó dēng
水、火、风、空、识界；不著因缘，不著等
wú jiàn yuán suǒ yuán yuán zēng shàng yuán bù zhuó cóng yuán suǒ shēng
无间缘、所缘缘、增上缘；不著从缘所生
zhū fǎ bù zhuó wú míng bù zhuó xíng shí míng sè liù chù
诸法；不著无明，不著行、识、名色、六处、
chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo
触、受、爱、取、有、生、老死愁叹苦忧恼；
bù zhuó yù jiè bù zhuó sè wú sè jiè bù zhuó sì jìng lù bù
不著欲界，不著色、无色界；不著四静虑，不
zhuó sì wú liàng sì wú sè dìng bù zhuó sì niàn zhù bù zhuó sì zhèng
著四无量、四无色定；不著四念住，不著四正
duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī dēng jué zhī bā shèng dào
断、四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道
zhī bù zhuó kōng jiě tuō mén bù zhuó wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
支；不著空解脱门，不著无相、无愿解脱门；
bù zhuó kǔ shèng dì bù zhuó jí miè dào shèng dì bù zhuó bù
不著苦圣谛，不著集、灭、道圣谛；不著布
shī bō luó mì duō bù zhuó jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō
施波罗蜜多，不著净戒、安忍、精进、静虑、般
rě bō luó mì duō bù zhuó nèi kōng bù zhuó wài kōng nèi wài kōng
若波罗蜜多；不著内空，不著外空、内外空、
kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì
空空、大空、胜义空、有为空、无为空、毕
jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì
竟空、无际空、散空、无变异空、本性空、自
xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng
相空、共相空、一切法空、不可得空、无性

kōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng bù zhuózhēn rú bù zhuó fǎ
空、自性空、无性自性空；不著真如，不著法
jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píngděng xìng lí
界、法性、不虚妄性、不变异性、平等性、离
shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè
生性、法定、法住、实际、虚空界、不思議界；
bù zhuó bā jiě tuō bù zhuó bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù
不著八解脱，不著八胜处、九次第定、十遍处；
bù zhuó yī qiè sān mó dì mén bù zhuó yī qiè tuó luó ní mén bù zhuó
不著一切三摩地门，不著一切陀罗尼门；不著
jí xǐ dì bù zhuó lí gòu dì fā guāng dì yàn huì dì jí nán
极喜地，不著离垢地、发光地、焰慧地、极难
shèng dì xiànrán dì yuǎnxíng dì bú dòng dì shàn huì dì
胜地、现前地、远行地、不动地、善慧地、
fǎ yún dì bù zhuó wǔ yǎn bù zhuó liù shéntōng bù zhuó fó shí lì
法云地；不著五眼，不著六神通；不著佛十力，
bù zhuó sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ
不著四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、
dà shě shí bā fó bú gòng fǎ bù zhuó wú wàng shī fǎ bù zhuó héng
大舍、十八佛不共法；不著无忘失法，不著恒
zhù shě xìng bù zhuó yī qiè zhì bù zhuó dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
住舍性；不著一切智，不著道相智、一切相智；
bù zhuó yù liú guǒ bù zhuó yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú
不著预流果，不著一来、不还、阿罗汉果、独
jué pú tí bù zhuó yī qiè pú sà mó hē sà xíng bù zhuó zhū fó wú
觉菩提；不著一切菩萨摩訶萨行，不著诸佛无
shàng zhèng děng pú tí
上正等菩提。

shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí yóu bù
“是菩萨摩訶萨修行般若波罗蜜多时，由不
zhuó gù néng yuán mǎn chū dì ér yú qí zhōng bù shēng tān zhuó hé yǐ
著故能圆满初地，而于其中不生贪著。何以
gù shì pú sà mó hē sà bù dé chū dì yún hé yú zhōng ér qǐ tān
故？是菩萨摩訶萨不得初地，云何于中而起贪
zhuó yóu bù zhuó gù néng yuán mǎn dì èr dì sān dì sì dì wǔ
著？由不著故能圆满第二、第三、第四、第五、
dì liù dì qī dì bā dì jiǔ dì shí dì ér yú qí zhōng bù
第六、第七、第八、第九、第十地，而于其中不

shēngtānzhuó hé yǐ gù shì pú sà mó hē sà bù dé dì èr dì nǎi
生贪著。何以故？是菩萨摩诃萨不得第二地乃
zhì dì shí dì yún hé yú zhōng ér qǐ tānzhuó
至第十地，云何于中而起贪著？

shì pú sà mó hē sà suī xiū xíng bō rě bō luó mì duō ér bù
“是菩萨摩诃萨虽修行般若波罗蜜多，而不
dé bō rě bō luó mì duō yóu bù dé bō rě bō luó mì duō gù yì bù
得般若波罗蜜多，由不得般若波罗蜜多故，亦不
dé yī qiè fǎ suī guān bō rě bō luó mì duō shè yī qiè fǎ ér yú shì
得一切法。虽观般若波罗蜜多摄一切法，而于是
fǎ dōu wú suǒ dé hé yǐ gù rú shì zhū fǎ yǔ cǐ bō rě bō luó mì
法都无所得。何以故？如是诸法与此般若波罗蜜
duō wú èr wú bié suǒ yǐ zhě hé yī qiè fǎ xìng bù kě fēn bié shuō
多无二无别。所以者何？一切法性不可分别，说
wéizhēn rú shuō wéi fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì
为真如，说为法界、法性、不虚妄性、不变异
xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū
性、平等性、离生性、法定、法住、实际、虚
kōng jiè bù sī yì jiè zhū fǎ wú zá wú chā bié gù
空界、不思議界，诸法无杂、无差别故。”

shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn ruò yī qiè fǎ xìng
时，具寿善现白佛言：“世尊！若一切法性
jiē wú zá wú chā bié zhě yún hé kě shuō shì shàn shì fēi shàn
皆无杂、无差别者，云何可说是善、是非善，
shì yǒu lòu shì wú lòu shì shì jiān shì chū shì jiān shì yǒu wéi
是有漏、是无漏，是世间、是出世间，是有为、
shì wú wéi zhū rú shì děng wú liàng fǎ mén
是无为，诸如是等无量法门？”

fó gào shàn xiàn yú rǔ yì yún hé yī qiè fǎ shí xìng zhōng
佛告善现：“于汝意云何？一切法实性中，
yǒu fǎ kě shuō shì shàn shì fēi shàn shì yǒu lòu shì wú lòu shì
有法可说是善、是非善，是有漏、是无漏，是
shì jiān shì chū shì jiān shì yǒu wéi shì wú wéi rú shì nǎi zhì shì
世间、是出世间，是有为、是无为，如是乃至是
yù liú guǒ shì yī lái guǒ shì bù huán guǒ shì ā luó hàn guǒ shì
预流果、是一来果、是不还果、是阿罗汉果、是
dú jué pú tí shì zhū pú sà mó hē sà xíng shì fó wú shàng zhèng děng
独觉菩提、是诸菩萨摩诃萨行、是佛无上正等

pú tí fǒu
菩提不？”

shànxiàn dá yán fú yě shì zūn fú yě shàn shì
善现答言：“不也！世尊！不也！善逝！”

fó yán shànxiàn yóu cǐ yīn yuán dāng zhī yī qiè fǎ wú zá
佛言：“善现，由此因缘，当知一切法无杂、

wú chā bié wú xiàng wú shēng wú miè wú ài wú shuō wú
无差别、无相、无生、无灭、无碍、无说、无
shì
示。

shànxiàndāng zhī wǒ běn xiū xíng pú sà dào shí yú fǎ zì
“善现当知！我本修行菩萨道时，于法自

xìng dōu wú suǒ dé wèi ruò sè ruò shòu xiǎng xíng shí ruò
性都无所得，谓若色，若受、想、行、识；若

yǎn chù ruò ěr bí shé shēn yì chù ruò sè chù ruò shēng
眼处，若耳、鼻、舌、身、意处；若色处，若声、

xiāng wèi chù fǎ chù ruò yǎn jiè ruò ěr bí shé shēn
香、味、触、法处；若眼界，若耳、鼻、舌、身、

yì jiè ruò sè jiè ruò shēng xiāng wèi chù fǎ jiè ruò
意界；若色界，若声、香、味、触、法界；若

yǎn shí jiè ruò ěr bí shé shēn yì shí jiè ruò yǎn chù
眼识界，若耳、鼻、舌、身、意识界；若眼触，

ruò ěr bí shé shēn yì chù ruò yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū
若耳、鼻、舌、身、意触；若眼触为缘所生诸

shòu ruò ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
受，若耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸受；

ruò dì jiè ruò shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè ruò yīn yuán
若地界，若水、火、风、空、识界；若因缘，

ruò děng wú jiàn yuán suǒ yuán yuán zēng shàng yuán ruò cóng yuán suǒ
若等无间缘、所缘缘、增上缘；若从缘所

shēng fǎ ruò wú míng ruò xíng shí míng sè liù chù chù
生法；若无明，若行、识、名色、六处、触、

shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo ruò yù
受、爱、取、有、生、老死愁叹苦忧恼；若欲

jiè ruò sè wú sè jiè ruò shàn ruò fēi shàn ruò yǒu lòu ruò
界，若色、无色界；若善、若非善，若有漏、若

wú lòu ruò shì jiān ruò chū shì jiān ruò yǒu wéi ruò wú wéi rú
无漏，若世间、若出世间，若有为、若无为；如

shì nǎi zhì ruò yù liú guǒ ruò yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú
是乃至若预流果，若一来、不还、阿罗汉果、独
jué pú tí ruò zhū pú sà mó hē sà xíng ruò fó wú shàng zhèng děng pú
觉菩提；若诸菩萨摩诃萨行，若佛无上正等菩
tí yú rú shì děng zhū fǎ zì xìng jiē wú suǒ dé
提，于如是等诸法自性皆无所得。

rú shì shàn xiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì
“如是，善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜

duō cóng chū fā xīn nǎi zhì ān zuò miào pú tí zuò jiāng zhèng wú shàng
多，从初发心乃至安坐妙菩提座，将证无上
zhèng děng pú tí cháng yīng shàn zhī zhū fǎ zì xìng ruò néng shàn zhī zhū
正等菩提，常应善知诸法自性。若能善知诸
fǎ zì xìng zé néng shàn jìng dà pú tí dào yì néng yuán mǎn zhū pú sà
法自性，则能善净大菩提道，亦能圆满诸菩萨
xíng chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ ān zhù shì fǎ jí zhèng wú
行，成熟有情、严净佛土。安住是法，疾证无
shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún yǐ sān shèng fǎ fāng biàn tiáo
上正等菩提，转妙法轮，以三乘法方便调
fú zhū yǒu qíng lèi lìng yú sān yǒu sù dé jiě tuō
伏诸有情类，令于三有速得解脱。

rú shì shàn xiàn pú sà mó hē sà yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng
“如是，善现，菩萨摩诃萨以无所得而为方

biàn yīng xué bō rě bō luó mì duō sù néng yuán mǎn yī qiè fó fǎ
便，应学般若波罗蜜多，速能圆满一切佛法。”

chū fēn zhū gōng dé xiāng pǐn dì liù shí bā zhī yī 初分诸功德相品第六十八之一

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn yún hé rú mèng
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！云何如梦、

rú xiǎng rú xiàng rú guāng yǐng rú yáng yàn rú huàn shì rú
如响、如像、如光影、如阳焰、如幻事、如
xún xiāng chéng rú biàn huà shì zhū fǎ dōu wú shí shì jiē yǐ wú xìng ér
寻香城、如变化事诸法都无实事，皆以无性而
wéi zì xìng zì xiàng jiē kōng ér kě ān lì shì shàn shì fēi shàn shì
为自性，自相皆空而可安立是善、是非善，是
yǒu lòu shì wú lòu shì shì jiān shì chū shì jiān shì yǒu wéi shì
有漏、是无漏，是世间、是出世间，是有为、是

wú wéi rú shì nǎi zhì shì yù liú guǒ shì néngzhèng yù liú guǒ shì
无为，如是乃至是预流果、是能证预流果，是
yī lái guǒ shì néngzhèng yī lái guǒ shì bù huánguǒ shì néngzhèng
一来果、是能证一来果，是不还果、是能证
bù huánguǒ shì ā luó hàn guǒ shì néngzhèng ā luó hàn guǒ shì dú
不还果，是阿罗汉果、是能证阿罗汉果，是独
jué pú tí shì néngzhèng dú jué pú tí shì zhū fó wú shàngzhèngděng
觉菩提、是能证独觉菩提，是诸佛无上正等
pú tí shì néngzhèngzhū fó wú shàngzhèngděng pú tí yé
菩提、是能证诸佛无上正等菩提耶？”

fó gào shàn xiàn shì jiān yú fū wú wén yì shēng dé mèng
佛告善现：“世间愚夫无闻异生，得梦、
dé jiàn mèng zhě dé xiǎng dé wén xiǎng zhě dé xiàng dé jiàn xiàng
得见梦者，得响、得闻响者，得像、得见像
zhě dé guāng yǐng dé jiàn guāng yǐng zhě dé yáng yàn dé jiàn yáng
者，得光影、得见光影者，得阳焰、得见阳
yàn zhě dé huàn shì dé jiàn huàn shì zhě dé xún xiāng chéng dé
焰者，得幻事、得见幻事者，得寻香城、得
jiàn xún xiāng chéng zhě dé biàn huà shì dé jiàn biàn huà shì zhě shì zhū
见寻香城者，得变化事、得见变化事者。是诸
yú fū wú wén yì shēng dé mèng dé jiàn mèng zhě yǐ dé xiǎng
愚夫无闻异生，得梦、得见梦者已，得响、
dé wén xiǎng zhě yǐ dé xiàng dé jiàn xiàng zhě yǐ dé guāng yǐng
得闻响者已，得像、得见像者已，得光影、
dé jiàn guāng yǐng zhě yǐ dé yáng yàn dé jiàn yáng yàn zhě yǐ dé huàn
得见光影者已，得阳焰、得见阳焰者已，得幻
shì dé jiàn huàn shì zhě yǐ dé xún xiāng chéng dé jiàn xún xiāng chéng
事、得见幻事者已，得寻香城、得见寻香城
zhě yǐ dé biàn huà shì dé jiàn biàn huà shì zhě yǐ diān dǎo zhí zhuó
者已，得变化事、得见变化事者已，颠倒执著
zào shēn yǔ yì shàn xíng bú shàn xíng huò zào shēn yǔ yì
造身、语、意善行、不善行，或造身、语、意
fú xíng fēi fú xíng bú dòng xíng yóu zhū xíng gù wǎng lái shēng sǐ liú
福行、非福行、不动行，由诸行故往来生死流
zhuǎn wú qióng
转无穷。

zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō guān chá
“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，观察

bì jìng wú jì èr kōng ān zhù bì jìng wú jì èr kōng wèi bǐ yǒu
毕竟、无际二空，安住毕竟、无际二空，为彼有
qíng xuān shuō zhèng fǎ wèi zuò shì yán rǔ děng dāng zhī sè shì kōng
情宣说正法，谓作是言：‘汝等当知！色是空，
wú wǒ wǒ suǒ shòu xiǎng xíng shí shì kōng wú wǒ wǒ
无我、我所；受、想、行、识是空，无我、我
suǒ yǎn chù shì kōng wú wǒ wǒ suǒ ěr bí shé shēn
所。眼处是空，无我、我所；耳、鼻、舌、身、
yì chù shì kōng wú wǒ wǒ suǒ sè chù shì kōng wú wǒ wǒ suǒ
意处是空，无我、我所。色处是空，无我、我所；
shēng xiāng wèi chù fǎ chù shì kōng wú wǒ wǒ suǒ yǎn
声、香、味、触、法处是空，无我、我所。眼
jiè shì kōng wú wǒ wǒ suǒ ěr bí shé shēn yì jiè shì
界是空，无我、我所；耳、鼻、舌、身、眼界是
kōng wú wǒ wǒ suǒ sè jiè shì kōng wú wǒ wǒ suǒ shēng
空，无我、我所。色界是空，无我、我所；声、
xiāng wèi chù fǎ jiè shì kōng wú wǒ wǒ suǒ yǎn shí jiè
香、味、触、法界是空，无我、我所。眼识界
shì kōng wú wǒ wǒ suǒ ěr bí shé shēn yì shí jiè shì
是空，无我、我所；耳、鼻、舌、身、意识界是
kōng wú wǒ wǒ suǒ yǎn chù shì kōng wú wǒ wǒ suǒ ěr
空，无我、我所。眼触是空，无我、我所；耳、
bí shé shēn yì chù shì kōng wú wǒ wǒ suǒ yǎn chù wéi yuán
鼻、舌、身、意触是空，无我、我所。眼触为缘
suǒ shēng zhū shòu shì kōng wú wǒ wǒ suǒ ěr bí shé shēn
所生诸受是空，无我、我所；耳、鼻、舌、身、
yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu shì kōng wú wǒ wǒ suǒ dì jiè shì
意触为缘所生诸受是空，无我、我所。地界是
kōng wú wǒ wǒ suǒ shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè shì kōng
空，无我、我所；水、火、风、空、识界是空，
wú wǒ wǒ suǒ yīn yuán shì kōng wú wǒ wǒ suǒ děng wú jiàn
无我、我所。因缘是空，无我、我所；等无间
yuán suǒ yuán yuán zēng shàng yuán shì kōng wú wǒ wǒ suǒ cóng
缘、所缘缘、增上缘是空，无我、我所。从
cǐ zhū yuán suǒ shēng zhū fǎ shì kōng wú wǒ wǒ suǒ wú míng shì kōng
此诸缘所生诸法是空，无我、我所。无明是空，
wú wǒ wǒ suǒ xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài
无我、我所；行、识、名色、六处、触、受、爱、

qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo shì kōng wú wǒ wǒ
取、有、生、老死愁叹苦忧恼是空，无我、我
suǒ yǒulòu fǎ shì kōng wú wǒ wǒ suǒ wú lòu fǎ shì kōng wú
所；有漏法是空，无我、我所；无漏法是空，无
wǒ wǒ suǒ yǒuwéi fǎ shì kōng wú wǒ wǒ suǒ wú wéi fǎ shì
我、我所。有为法是空，无我、我所；无为法是
kōng wú wǒ wǒ suǒ
空，无我、我所。’

yòuzuò shì yán rǔ děngdāng zhī sè rú mèngdōu wú zì
“又作是言：‘汝等当知！色如梦都无自
xìng shòu xiǎng xíng shí rú mèngdōu wú zì xìng sè rú xiǎng
性，受、想、行、识如梦都无自性；色如响、
rú xiàng rú guāngyǐng rú yángyàn rú huàn shì rú xúnxiāngchéng
如像、如光影、如阳焰、如幻事、如寻香城、
rú biànhuà shì dōu wú zì xìng shòu xiǎng xíng shí rú xiǎng nǎi zhì
如变化事都无自性，受、想、行、识如响乃至
rú biànhuà shì dōu wú zì xìng yǎnchù rú mèngdōu wú zì xìng ěr
如变化事都无自性。眼处如梦都无自性，耳、
bí shé shēn yì chù rú mèngdōu wú zì xìng yǎnchù rú xiǎng
鼻、舌、身、意处如梦都无自性；眼处如响、
rú xiàng rú guāngyǐng rú yángyàn rú huàn shì rú xúnxiāngchéng
如像、如光影、如阳焰、如幻事、如寻香城、
rú biànhuà shì dōu wú zì xìng ěr bí shé shēn yì chù rú xiǎng
如变化事都无自性，耳、鼻、舌、身、意处如响
nǎi zhì rú biànhuà shì dōu wú zì xìng sè chù rú mèngdōu wú zì xìng
乃至如变化事都无自性。色处如梦都无自性，
shēng xiāng wèi chù fǎ chù rú mèngdōu wú zì xìng sè chù rú
声、香、味、触、法处如梦都无自性；色处如
xiǎng rú xiàng rú guāngyǐng rú yángyàn rú huàn shì rú xún
响、如像、如光影、如阳焰、如幻事、如寻
xiāngchéng rú biànhuà shì dōu wú zì xìng shēng xiāng wèi chù
香城、如变化事都无自性，声、香、味、触、
fǎ chù rú xiǎng nǎi zhì rú biànhuà shì dōu wú zì xìng yǎn jiè rú mèng
法处如响乃至如变化事都无自性。眼界如梦
dōu wú zì xìng ěr bí shé shēn yì jiè rú mèngdōu wú zì
都无自性，耳、鼻、舌、身、眼界如梦都无自
xìng yǎn jiè rú xiǎng rú xiàng rú guāngyǐng rú yángyàn rú
性；眼界如响、如像、如光影、如阳焰、如

huàn shì rú xúnxiāngchéng rú biànhuà shì dōu wú zì xìng ěr
幻事、如寻香城、如变化事都无自性，耳、
bí shé shēn yì jiè rú xiǎngnǎi zhì rú biànhuà shì dōu wú zì xìng
鼻、舌、身、意识界如响乃至如变化事都无自性。
sè jiè rú mèngdōu wú zì xìng shēng xiāng wèi chù fǎ jiè rú
色界如梦都无自性，声、香、味、触、法界如
mèngdōu wú zì xìng sè jiè rú xiǎng rú xiàng rú guāngyǐng rú
梦都无自性；色界如响、如像、如光影、如
yángyàn rú huàn shì rú xúnxiāngchéng rú biànhuà shì dōu wú zì
阳焰、如幻事、如寻香城、如变化事都无自
xìng shēng xiāng wèi chù fǎ jiè rú xiǎngnǎi zhì rú biànhuà shì
性，声、香、味、触、法界如响乃至如变化事
dōu wú zì xìng yǎn shí jiè rú mèngdōu wú zì xìng ěr bí shé
都无自性。眼识界如梦都无自性，耳、鼻、舌、
shēn yì shí jiè rú mèngdōu wú zì xìng yǎn shí jiè rú xiǎng rú xiàng
身、意识界如梦都无自性；眼识界如响、如像、
rú guāngyǐng rú yángyàn rú huàn shì rú xúnxiāngchéng rú biàn
如光影、如阳焰、如幻事、如寻香城、如变
huà shì dōu wú zì xìng ěr bí shé shēn yì shí jiè rú xiǎng
化事都无自性，耳、鼻、舌、身、意识界如响
nǎi zhì rú biànhuà shì dōu wú zì xìng yǎn chù rú mèngdōu wú zì xìng
乃至如变化事都无自性。眼触如梦都无自性，
ěr bí shé shēn yì chù rú mèngdōu wú zì xìng yǎn chù rú
耳、鼻、舌、身、意触如梦都无自性；眼触如
xiǎng rú xiàng rú guāngyǐng rú yángyàn rú huàn shì rú xún
响、如像、如光影、如阳焰、如幻事、如寻
xiāngchéng rú biànhuà shì dōu wú zì xìng ěr bí shé shēn
香城、如变化事都无自性，耳、鼻、舌、身、
yì chù rú xiǎngnǎi zhì rú biànhuà shì dōu wú zì xìng yǎn chù wéiyuánsuǒ
意触如响乃至如变化事都无自性。眼触为缘所
shēngzhūshòu rú mèngdōu wú zì xìng ěr bí shé shēn yì chù
生诸受如梦都无自性，耳、鼻、舌、身、意触
wéiyuán suǒ shēngzhūshòu rú mèngdōu wú zì xìng yǎn chù wéiyuán suǒ
为缘所生诸受如梦都无自性；眼触为缘所
shēngzhūshòu rú xiǎng rú xiàng rú guāngyǐng rú yángyàn rú huàn
生诸受如响、如像、如光影、如阳焰、如幻
shì rú xúnxiāngchéng rú biànhuà shì dōu wú zì xìng ěr bí
事、如寻香城、如变化事都无自性，耳、鼻、

shé shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu rú xiǎngnǎi zhì rú biànhuà
舌、身、意触为缘所生诸受如响乃至如变化
shì dōu wú zì xìng dì jiè rú mèngdōu wú zì xìng shuǐ huǒ fēng
事都无自性。地界如梦都无自性，水、火、风、
kōng shí jiè rú mèngdōu wú zì xìng dì jiè rú xiǎng rú xiàng rú
空、识界如梦都无自性；地界如响、如像、如
guāngyǐng rú yángyàn rú huàn shì rú xúnxiāngchéng rú biànhuà
光影、如阳焰、如幻事、如寻香城、如变化
shì dōu wú zì xìng shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè rú xiǎngnǎi zhì
事都无自性，水、火、风、空、识界如响乃至
rú biànhuà shì dōu wú zì xìng yīn yuán rú mèngdōu wú zì xìng děng wú
如变化事都无自性。因缘如梦都无自性，等无
jiàn yuán suǒ yuán yuán zēngshàng yuán rú mèngdōu wú zì xìng yīn
间缘、所缘缘、增上缘如梦都无自性；因
yuán rú xiǎng rú xiàng rú guāngyǐng rú yángyàn rú huàn shì
缘如响、如像、如光影、如阳焰、如幻事、
rú xúnxiāngchéng rú biànhuà shì dōu wú zì xìng děng wú jiàn yuán
如寻香城、如变化事都无自性，等无间缘、
suǒ yuán yuán zēngshàng yuán rú xiǎngnǎi zhì rú biànhuà shì dōu wú zì
所缘缘、增上缘如响乃至如变化事都无自
xìng cóng yuán shēng fǎ rú mèngdōu wú zì xìng rú xiǎng rú xiàng
性。从缘生法如梦都无自性，如响、如像、
rú guāngyǐng rú yángyàn rú huàn shì rú xúnxiāngchéng rú biàn
如光影、如阳焰、如幻事、如寻香城、如变
huà shì dōu wú zì xìng wú míng rú mèngdōu wú zì xìng xíng shí
化事都无自性。无明如梦都无自性，行、识、
míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ
名色、六处、触、受、爱、取、有、生、老死
chóu tàn kǔ yōunǎo rú mèngdōu wú zì xìng wú míng rú xiǎng rú xiàng
愁叹苦忧恼如梦都无自性；无明如响、如像、
rú guāngyǐng rú yángyàn rú huàn shì rú xúnxiāngchéng rú biàn
如光影、如阳焰、如幻事、如寻香城、如变
huà shì dōu wú zì xìng xíngnǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎo rú xiǎngnǎi
化事都无自性，行乃至老死愁叹苦忧恼如响乃
zhì rú biànhuà shì dōu wú zì xìng yǒu lòu fǎ rú mèngdōu wú zì xìng
至如变化事都无自性。有漏法如梦都无自性，
wú lòu fǎ rú mèngdōu wú zì xìng yǒu lòu fǎ rú xiǎng rú xiàng rú
无漏法如梦都无自性；有漏法如响、如像、如

guāngyǐng rú yángyàn rú huàn shì rú xúnxiāngchéng rú biànhuà
光影、如阳焰、如幻事、如寻香城、如变化
shì dōu wú zì xìng wú lòu fǎ rú xiǎng nǎi zhì rú biànhuà shì dōu wú zì
事都无自性，无漏法如响乃至如变化事都无自
xìng yǒuwéi fǎ rú mèng dōu wú zì xìng wú wéi fǎ rú mèng dōu wú zì
性。有为法如梦都无自性，无为法如梦都无自
xìng yǒuwéi fǎ rú xiǎng rú xiàng rú guāngyǐng rú yángyàn
性；有为法如响、如像、如光影、如阳焰、
rú huàn shì rú xúnxiāngchéng rú biànhuà shì dōu wú zì xìng wú
如幻事、如寻香城、如变化事都无自性，无
wéi fǎ rú xiǎng nǎi zhì rú biànhuà shì dōu wú zì xìng
为法如响乃至如变化事都无自性。’

yòuzuò shì yán rǔ děngdāng zhī cǐ zhōng wú sè yì wú
“又作是言：‘汝等当知！此中无色亦无
shòu xiǎng xíng shí wú yǎnchù yì wú ěr bí shé shēn
受、想、行、识，无眼处亦无耳、鼻、舌、身、
yì chù wú sè chù yì wú shēng xiāng wèi chù fǎ chù wú
意处，无色处亦无声、香、味、触、法处，无
yǎn jiè yì wú ěr bí shé shēn yì jiè wú sè jiè yì wú shēng
眼界亦无耳、鼻、舌、身、意识界，无色界亦无声、
xiāng wèi chù fǎ jiè wú yǎn shí jiè yì wú ěr bí shé
香、味、触、法界，无眼识界亦无耳、鼻、舌、
shēn yì shí jiè wú yǎnchù yì wú ěr bí shé shēn yì chù
身、意识界，无眼触亦无耳、鼻、舌、身、意触，
wú yǎnchù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu yì wú ěr bí shé shēn yì
无眼触为缘所生诸受亦无耳、鼻、舌、身、意
chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu wú dì jiè yì wú shuǐ huǒ fēng kōng
触为缘所生诸受，无地界亦无水、火、风、空、
shí jiè wú yīn yuán yì wú děng wú jiàn yuán suǒ yuán yuán zēng shàng
识界，无因缘亦无等无间缘、所缘缘、增上
yuán wú cóng zhū yuán suǒ shēng zhū fǎ wú wú míng yì wú xíng shí
缘，无从诸缘所生诸法，无无明亦无行、识、
míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ
名色、六处、触、受、爱、取、有、生、老死
chóu tàn kǔ yōu nǎo wú yǒu lòu fǎ yì wú wú lòu fǎ wú yǒuwéi fǎ yì
愁叹苦忧恼，无有漏法亦无无漏法，无有为法亦
wú wú wéi fǎ wú mèng yì wú jiàn mèng zhě wú xiǎng yì wú wén xiǎng
无无为法，无梦亦无见梦者，无响亦无闻响

zhě wú xiàng yì wú jiànxiàngzhě wú guāngyǐng yì wú jiànguāngyǐngzhě
者，无像亦无见像者，无光影亦无见光影者，
wú yángyàn yì wú jiànyángyànzhě wú huàn shì yì wú jiàn huàn shì zhě
无阳焰亦无见阳焰者，无幻事亦无见幻事者，
wú xúnxiāngchéng yì wú jiàn xúnxiāngchéngzhě wú biànhuà shì yì wú
无寻香城亦无见寻香城者，无变化事亦无
jiànbiànhuà shì zhě
见变化事者。’

yòuzuò shì yán rǔ děngdāng zhī shì yī qiè fǎ jiē wú shí
“又作是言：‘汝等当知！是一切法皆无实
shì jiē yǐ wú xìng ér wéi zì xìng rǔ děng xū wàng fēn bié lì gù
事，皆以无性而为自性。汝等虚妄分别力故，
wú sè zhōngjiàn yǒu sè wú shòu xiǎng xíng shí zhōngjiàn yǒu shòu
无色中见有色，无受、想、行、识中见有受、
xiǎng xíng shí wú yǎnchù zhōngjiàn yǒu yǎnchù wú ěr bǐ
想、行、识；无眼处中见有眼处，无耳、鼻、
shé shēn yì chù zhōngjiàn yǒu ěr bǐ shé shēn yì chù
舌、身、意处中见有耳、鼻、舌、身、意处；
wú sè chù zhōngjiàn yǒu sè chù wú shēng xiāng wèi chù fǎ chù
无色处中见有色处，无声、香、味、触、法处
zhōngjiàn yǒu shēng xiāng wèi chù fǎ chù wú yǎn jiè zhōngjiàn
中见有声、香、味、触、法处；无眼界中见
yǒu yǎn jiè wú ěr bǐ shé shēn yì jiè zhōngjiàn yǒu ěr
有眼界，无耳、鼻、舌、身、意识界中见有耳、
bǐ shé shēn yì jiè wú sè jiè zhōngjiàn yǒu sè jiè wú shēng
鼻、舌、身、意识界；无色界中见有色界，无声、
xiāng wèi chù fǎ jiè zhōngjiàn yǒu shēng xiāng wèi chù
香、味、触、法界中见有声、香、味、触、
fǎ jiè wú yǎn shí jiè zhōngjiàn yǒu yǎn shí jiè wú ěr bǐ shé
法界；无眼识界中见有眼识界，无耳、鼻、舌、
shēn yì shí jiè zhōngjiàn yǒu ěr bǐ shé shēn yì shí jiè
身、意识界中见有耳、鼻、舌、身、意识界；
wú yǎnchù zhōngjiàn yǒu yǎnchù wú ěr bǐ shé shēn yì chù
无眼触中见有眼触，无耳、鼻、舌、身、意触
zhōngjiàn yǒu ěr bǐ shé shēn yì chù wú yǎnchù wéiyuánsuǒ
中见有耳、鼻、舌、身、意触；无眼触为缘所
shēng zhū shòu zhōngjiàn yǒu yǎnchù wéiyuánsuǒ shēng zhū shòu wú ěr bǐ
生诸受中见有眼触为缘所生诸受，无耳、鼻、

shé shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuzhōngjiànyǒu ěr bǐ
舌、身、意触为缘所生诸受中见有耳、鼻、
shé shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú dì jiè zhōngjiànyǒu
舌、身、意触为缘所生诸受；无地界中见有
dì jiè wú shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè zhōngjiànyǒushuǐ huǒ
地界，无水、火、风、空、识界中见有水、火、
fēng kōng shí jiè wú yīn yuánzhōngjiànyǒu yīn yuán wú děng wú
风、空、识界；无因缘中见有因缘，无等无
jiànyuán suǒyuányuán zēngshàngyuánzhōngjiànyǒuděng wú jiànyuán
间缘、所缘缘、增上缘中见有等无间缘、
suǒyuányuán zēngshàngyuán wú cóngyuánsuǒshēngzhū fǎ zhōngjiànyǒu
所缘缘、增上缘；无从缘所生诸法中见有
cóngyuánsuǒshēngzhū fǎ wú wú míngzhōngjiànyǒu wú míng wú xíng
从缘所生诸法；无无明中见有无明，无行、
shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng
识、名色、六处、触、受、爱、取、有、生、
lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎozhōngjiànyǒuxíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu
老死愁叹苦恼中见有行乃至老死愁叹苦恼
nǎo wú yǒu lòu fǎ zhōngjiànyǒuyǒu lòu fǎ wú wú lòu fǎ zhōngjiànyǒu
恼；无有漏法中见有有漏法，无无漏法中见有
wú lòu fǎ wú yǒuwéi fǎ zhōngjiànyǒuyǒuwéi fǎ wú wú wéi fǎ zhōng
无漏法；无有为法中见有有为法，无无为法中
jiànyǒu wú wéi fǎ
见有无为法。’

yòuzuò shì yán rǔ děngdāng zhī yùn jiè chùděng yī
“又作是言：‘汝等当知！蕴、界、处等一
qiè fǎ xìng jiē cóngzhòngyuán hé hé jiàn lì diāndǎosuǒ qǐ zhū yè yì
切法性，皆从众缘和合建立，颠倒所起诸业异
shú zhī suǒshèshòu rǔ děng hé wéi yú shì xū wàng wú shí shì fǎ qǐ shí
熟之所摄受，汝等何为于是虚妄无实法起实
shì xiǎng
事想？’

shì shí pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō fāng biàn
“是时菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多方便
shànqiǎo ruò zhū yǒuqíng yǒuqiāntānzhě fāngbiàn bá jì líng lí qiāntān
善巧，若诸有情有悭贪者，方便拔济令离悭贪，
shì zhū yǒuqíng lí qiāntān yǐ jiào xiū bù shī bō luó mì duō shì zhū yǒu
是诸有情离悭贪已，教修布施波罗蜜多，是诸有

qíngyóu bù shī gù dé dà cái wèi fù guì zì zài fù cóng shì chùfāng
情由布施故，得大财位富贵自在。复从是处方
biàn bá jì jiào xiū jìng jiè bō luó mì duō shì zhū yǒu qíng yóu jìng jiè gù
便拔济教修净戒波罗蜜多，是诸有情由净戒故，
dé shēng shàn qù zūn guì zì zài fù cóng shì chùfāng biàn bá jì jiào xiū
得生善趣尊贵自在。复从是处方便拔济教修
ān rěn bō luó mì duō shì zhū yǒu qíng yóu ān rěn gù sù néng huò dé wú
安忍波罗蜜多，是诸有情由安忍故，速能获得无
shēng fǎ rěn fù cóng shì chùfāng biàn bá jì jiào xiū jīng jìn bō luó mì
生法忍。复从是处方便拔济教修精进波罗蜜
duō shì zhū yǒu qíng yóu jīng jìn gù nǎi zhì wú shàng zhèng děng pú tí
多，是诸有情由精进故，乃至无上正等菩提，
yú zhū shàn fǎ bú fù tuì zhuǎn fù cóng shì chùfāng biàn bá jì jiào xiū
于诸善法不复退转。复从是处方便拔济教修
jìng lǜ bō luó mì duō shì zhū yǒu qíng yóu jìng lǜ gù dé shēng fàn shì
静虑波罗蜜多，是诸有情由静虑故得生梵世，
yú chū jìng lǜ ān zhù zì zài cóng chū jìng lǜ fāng biàn bá jì fù lìng
于初静虑安住自在；从初静虑方便拔济，复令
ān zhù dì èr jìng lǜ cóng dì èr jìng lǜ fāng biàn bá jì fù lìng ān
安住第二静虑；从第二静虑方便拔济，复令安
zhù dì sān jìng lǜ cóng dì sān jìng lǜ fāng biàn bá jì fù lìng ān zhù
住第三静虑；从第三静虑方便拔济，复令安住
dì sì jìng lǜ cóng dì sì jìng lǜ fāng biàn bá jì fù lìng ān zhù kōng
第四静虑；从第四静虑方便拔济，复令安住空
wú biān chù dìng cóng kōng wú biān chù dìng fāng biàn bá jì fù lìng ān zhù
无边处定；从空无边处定方便拔济，复令安住
shí wú biān chù dìng cóng shí wú biān chù dìng fāng biàn bá jì fù lìng ān
识无边处定；从识无边处定方便拔济，复令安
zhù wú suǒ yǒu chù dìng cóng wú suǒ yǒu chù dìng fāng biàn bá jì fù lìng
住无所有处定；从无所有处定方便拔济，复令
ān zhù fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù dìng fù cóng shì chùfāng biàn bá jì lìng
安住非想非非想处定。复从是处方便拔济，令
zhù sān shèng huò lìng zhù sì niàn zhù sì zhèng duàn sì shén zú
住三乘，或令住四念住、四正断、四神足、
wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī huò lìng zhù kōng
五根、五力、七等觉支、八圣道支，或令住空、
wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén huò lìng zhù bā jiě tuō bā shèng chù
无相、无愿解脱门，或令住八解脱、八胜处、

jiǔ cì dì dìng shí biànchù huò lìng zhù tuó luó ní mén sān mó dì mén
九次第定、十遍处，或令住陀罗尼门、三摩地门，
huò lìng zhù kǔ jí miè dào shèng dì huò lìng zhù bù shī jìng
或令住苦、集、灭、道圣谛，或令住布施、净
jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō huò lìng zhù
戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，或令住
nèi kōng wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng
内空、外空、内外空、空空、大空、胜义空、
yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú
有为空、无为空、毕竟空、无际空、散空、无
biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ
变异空、本性空、自相空、共相空、一切法
kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng
空、不可得空、无性空、自性空、无性自性空，
huò lìng zhù zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì
或令住真如、法界、法性、不虚妄性、不变异
xìng píng děng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū
性、平等性、离生性、法定、法住、实际、虚
kōng jiè bù sī yì jiè huò lìng zhù jí xǐ dì lí gòu dì fā guāng
空界、不思議界，或令住极喜地、离垢地、发光
dì yàn huì dì jí nán shèng dì xiàn qián dì yuǎn xíng dì bú
地、焰慧地、极难胜地、现前地、远行地、不
dòng dì shàn huì dì fǎ yún dì huò lìng zhù wǔ yǎn liù shéntōng
动地、善慧地、法云地，或令住五眼、六神通，
huò lìng zhù fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà
或令住佛十力、四无所畏、四无碍解、大慈、大
bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ huò lìng zhù wú wàng
悲、大喜、大舍、十八佛不共法，或令住无忘
shī fǎ héng zhù shě xìng huò lìng zhù yī qiè zhì dào xiàng zhì yī
失法、恒住舍性，或令住一切智、道相智、一
qiè xiàng zhì
切相智。

shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō fāng biàn
“是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多方便

shàn qiǎo ruò zhū yǒu qíng dān zhuó yǒu wéi bù shī jí guǒ yǐ zhū fāng biàn
善巧，若诸有情耽著有为布施及果，以诸方便

ān wèi bá jì lìng zhù wú yú bō niè pán jiè ruò zhū yǒu qíng dān zhuó yǒu
安慰拔济令住无余般涅槃界；若诸有情耽著有

wéi jìng jiè jí guǒ yǐ zhū fāngbiàn ān wèi jì bá lìng zhù wú yú bō niè
为净戒及果，以诸方便安慰济拔令住无余般涅

pán jiè ruò zhū yǒu qíng dān zhuó yǒu wéi ān rěn jí guǒ yǐ zhū fāngbiàn
槃界；若诸有情耽著有为安忍及果，以诸方便

ān wèi jì bá lìng zhù wú yú bō niè pán jiè ruò zhū yǒu qíng dān zhuó yǒu
安慰济拔令住无余般涅槃界；若诸有情耽著有

wéi jīng jìn jí guǒ yǐ zhū fāngbiàn ān wèi jì bá lìng zhù wú yú bō niè
为精进及果，以诸方便安慰济拔令住无余般涅

pán jiè ruò zhū yǒu qíng dān zhuó yǒu wéi jìng lǜ jí guǒ yǐ zhū fāngbiàn
槃界；若诸有情耽著有为静虑及果，以诸方便

ān wèi jì bá lìng zhù wú yú bō niè pán jiè ruò zhū yǒu qíng dān zhuó yǒu
安慰济拔令住无余般涅槃界；若诸有情耽著有

wéi bō rě jí guǒ yǐ zhū fāngbiàn ān wèi jì bá lìng zhù wú yú bō niè
为般若及果，以诸方便安慰济拔令住无余般涅

pán jiè ruò zhū yǒu qíng dān zhuó yǒu wéi sì niàn zhù sì zhèng duàn
槃界；若诸有情耽著有为四念住、四正断、

sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī
四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支，

yǐ zhū fāngbiàn ān wèi jì bá lìng zhù wú yú bō niè pán jiè ruò zhū yǒu
以诸方便安慰济拔令住无余般涅槃界；若诸有

qíng dān zhuó yǒu wéi kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yǐ zhū fāng
情耽著有为空、无相、无愿解脱门，以诸方

biàn ān wèi jì bá lìng zhù wú yú bō niè pán jiè ruò zhū yǒu qíng dān zhuó
便安慰济拔令住无余般涅槃界；若诸有情耽著

yǒu wéi bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù yǐ
有为八解脱、八胜处、九次第定、十遍处，以

zhū fāngbiàn ān wèi jì bá lìng zhù wú yú bō niè pán jiè ruò zhū yǒu qíng
诸方便安慰济拔令住无余般涅槃界；若诸有情

dān zhuó yǒu wéi tuó luó ní mén sān mó dì mén yǐ zhū fāngbiàn ān wèi
耽著有为陀罗尼门、三摩地门，以诸方便安慰

jì bá lìng zhù wú yú bō niè pán jiè ruò zhū yǒu qíng dān zhuó yǒu wéi sì
济拔令住无余般涅槃界；若诸有情耽著有为四

shèng dì kōng děng guān yǐ zhū fāngbiàn ān wèi jì bá lìng zhù wú yú bō
圣谛空等观，以诸方便安慰济拔令住无余般

niè pán jiè ruò zhū yǒu qíng dān zhuó yǒu wéi sì jìng lǜ sì wú liàng
涅槃界；若诸有情耽著有为四静虑、四无量、

sì wú sè dìng yǐ zhū fāngbiàn ān wèi jì bá lìng zhù wú yú bō niè pán
四无色定，以诸方便安慰济拔令住无余般涅槃

jiè ruò zhū yǒu qíng dān zhuó yǒu wéi pú sà shí dì yǐ zhū fāng biàn ān
界；若诸有情耽著有为菩萨十地，以诸方便安
wèi jì bá lǐng zhù wú yú bō niè pán jiè ruò zhū yǒu qíng dān zhuó yǒu wéi
慰济拔令住无余般涅槃界；若诸有情耽著有为
wǔ yǎn liù shén tōng yǐ zhū fāng biàn ān wèi jì bá lǐng zhù wú yú bō
五眼、六神通，以诸方便安慰济拔令住无余般
niè pán jiè ruò zhū yǒu qíng dān zhuó yǒu wéi fó shí lì sì wú suǒ wèi
涅槃界；若诸有情耽著有为佛十力、四无所畏、
sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú
四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不
gòng fǎ yǐ zhū fāng biàn ān wèi jì bá lǐng zhù wú yú bō niè pán jiè
共法，以诸方便安慰济拔令住无余般涅槃界；
ruò zhū yǒu qíng dān zhuó yǒu wéi wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng yǐ zhū
若诸有情耽著有为无忘失法、恒住舍性，以诸
fāng biàn ān wèi jì bá lǐng zhù wú yú bō niè pán jiè ruò zhū yǒu qíng dān
方便安慰济拔令住无余般涅槃界；若诸有情耽
zhuó yǒu wéi yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yǐ zhū fāng biàn
著有为一切智、道相智、一切相智，以诸方便
ān wèi jì bá lǐng zhù wú yú bō niè pán jiè
安慰济拔令住无余般涅槃界。

shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō fāng biàn
“是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多方便

shàn qiǎo chéng jiù wú sè wú jiàn wú duì zhēn wú lòu fǎ ān zhù qí
善巧，成就无色、无见、无对真无漏法安住其
zhōng ruò zhū yǒu qíng yīng dé yù liú guǒ zhě fāng biàn jì bá lǐng zhù yù
中，若诸有情应得预流果者，方便济拔令住预
liú guǒ ruò zhū yǒu qíng yīng dé yī lái guǒ zhě fāng biàn jì bá lǐng zhù yī
流果；若诸有情应得一来果者，方便济拔令住一
lái guǒ ruò zhū yǒu qíng yīng dé bù huán guǒ zhě fāng biàn jì bá lǐng zhù
来果；若诸有情应得不还果者，方便济拔令住
bù huán guǒ ruò zhū yǒu qíng yīng dé ā luó hàn guǒ zhě fāng biàn jì bá
不还果；若诸有情应得阿罗汉果者，方便济拔
lǐng zhù ā luó hàn guǒ ruò zhū yǒu qíng yīng dé dú jué pú tí zhě fāng biàn
令住阿罗汉果；若诸有情应得独觉菩提者，方便
jì bá lǐng zhù dú jué pú tí ruò zhū yǒu qíng yīng dé wú shàng zhèng děng
济拔令住独觉菩提；若诸有情应得无上正等
pú tí zhě fāng biàn jì bá wèi shuō zhǒng zhǒng dà pú tí dào shì xiàn
菩提者，方便济拔为说种种大菩提道，示现

quàndǎozàn lì qìng xǐ lìng zhù wú shàngzhèngděng pú tí
劝导赞励庆喜，令住无上正等菩提。

rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō guānchá bì jìng wú jì èr kōng ān zhù bì jìng wú jì
蜜多，观察毕竟、无际二空，安住毕竟、无际

èr kōng suī zhī zhū fǎ rú mèng rú xiǎng rú xiàng rú guāngyǐng
二空，虽知诸法如梦、如响、如像、如光影、

rú yángyàn rú huàn shì rú xúnxiāngchéng rú biànhuà shì dōu fēi
如阳焰、如幻事、如寻香城、如变化事都非

shí yǒu jiē yǐ wú xìng ér wéi zì xìng zì xiàng jiē kōng ér néng ān lì
实有，皆以无性而为自性，自相皆空而能安立

shì shàn shì fēi shàn shì yǒu lòu shì wú lòu shì shì jiān shì chū
是善、是非善，是有漏、是无漏，是世间、是出

shì jiān shì yǒuwéi shì wú wéi shì yù liú guǒ shì néngzhèng yù
世间，是有为、是为无为，是预流果、是能证预

liú guǒ shì yī lái guǒ shì néngzhèng yī lái guǒ shì bù huánguǒ
流果，是一来果、是能证一来果，是不还果、

shì néngzhèng bù huánguǒ shì ā luó hàn guǒ shì néngzhèng ā luó hàn
是能证不还果，是阿罗汉果、是能证阿罗汉

guǒ shì dú jué pú tí shì néngzhèng dú jué pú tí shì zhū fó wú
果，是独觉菩提、是能证独觉菩提，是诸佛无

shàngzhèngděng pú tí shì néngzhèngzhū fó wú shàngzhèngděng pú tí
上正等菩提、是能证诸佛无上正等菩提，

jiē wú zá luàn
皆无杂乱。”

ěr shí jù shòushànxiàn bō fó yán shì zūn zhū pú sà mó
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！诸菩萨摩

hē sà shèn qí xī yǒu xíngshēn bō rě bō luó mì duō guānchá bì jìng
诃萨甚奇希有，行深般若波罗蜜多，观察毕竟、

wú jì èr kōng ān zhù bì jìng wú jì èr kōng suī zhī zhū fǎ rú mèng
无际二空，安住毕竟、无际二空，虽知诸法如梦、

rú xiǎng rú xiàng rú guāngyǐng rú yángyàn rú huàn shì rú
如响、如像、如光影、如阳焰、如幻事、如

xúnxiāngchéng rú biànhuà shì dōu fēi shí yǒu jiē yǐ wú xìng ér wéi zì
寻香城、如变化事都非实有，皆以无性而为自

xìng zì xiàng jiē kōng ér néng ān lì shì shàn shì fēi shàn shì yǒu lòu
性，自相皆空而能安立是善、是非善，是有漏、

shì wú lòu shì shì jiān shì chū shì jiān shì yǒuwéi shì wú wéiděng
是无漏，是世间、是出世间，是有为、是无为等
jiē wú zá luàn
皆无杂乱。”

fó yán shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō zhū
佛言：“善现，如是！如是！如汝所说。诸
pú sà mó hē sà shèn qí xī yǒu xíngshēn bō rě bō luó mì duō suī zhī
菩萨摩诃萨甚奇希有，行深般若波罗蜜多，虽知
zhū fǎ jiē shì bì jìng wú jì kōngxìng ér néng ān lì shàn fēi shàn
诸法皆是毕竟、无际空性，而能安立善、非善
děng bù xiāng zá luàn
等不相杂乱。”

shànxiàn rǔ děngruò zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě
“善现，汝等若知诸菩萨摩诃萨行深般若
bō luó mì duō shí suǒyǒushèn qí xī yǒu zhī fǎ shēngwén dú jué
波罗蜜多时，所有甚奇希有之法，声闻、独觉
jiē suǒ fēi yǒu bù néng cè liáng rǔ děng yī qiè shēngwén dú jué
皆所非有，不能测量，汝等一切声闻、独觉，
yú zhū pú sà mó hē sà biànshàng bù néng bào kuàng yú yǒuqíng ér
于诸菩萨摩诃萨辩尚不能报，况余有情而
néngchóu duì
能酬对！”

大般若波罗蜜多经卷第三百七十九

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sān bǎi bā shí
大般若波罗蜜多经卷第三百八十

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

chū fēn zhū gōng dé xiàng pǐn dì liù shí bā zhī èr
初分诸功德相品第六十八之二

shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn hé děng míng wéi
时，具寿善现白佛言：“世尊！何等名为
pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí suǒ yǒu shèn qí xī
菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，所有甚奇希
yǒu zhī fǎ shēng wén dú jué jiē suǒ fēi yǒu
有之法，声闻、独觉皆所非有？”

fó gào shàn xiàn dì tīng dì tīng shàn sī niàn zhī wú dāng
佛告善现：“谛听！谛听！善思念之！吾当
wèi rǔ fēn bié jiě shuō pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí
为汝分别解说菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
suǒ yǒu shèn qí xī yǒu zhī fǎ
所有甚奇希有之法。

shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
zhù yì shú shēng bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě
住异熟生布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若
bō luó mì duō wǔ miào shén tōng sān shí qī zhǒng pú tí fēn fǎ tuó
波罗蜜多、五妙神通、三十七种菩提分法、陀
luó ní mén sān mó dì mén sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè
罗尼门、三摩地门、四静虑、四无量、四无色
dìng sì wú ài jiě bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ cì dì dìng
定、四无碍解、八解脱、八胜处、九次第定、
shí biàn chù kōng wú xiàng wú yuàn sān mó dì děng wú liàng gōng dé
十遍处、空、无相、无愿三摩地等无量功德
wǎng shí fāng jiè ruò zhū yǒu qíng yīng yǐ bù shī ér shè yì zhě zé yǐ
往十方界，若诸有情应以布施而摄益者，则以
bù shī ér shè yì zhī yīng yǐ jìng jiè ér shè yì zhě zé yǐ jìng jiè ér
布施而摄益之；应以净戒而摄益者，则以净戒而

shè yì zhī yīng yǐ ān rěn ér shè yì zhě zé yǐ ān rěn ér shè yì zhī
摄益之；应以安忍而摄益者，则以安忍而摄益之；
yīng yǐ jīng jìn ér shè yì zhě zé yǐ jīng jìn ér shè yì zhī yīng yǐ jìng
应以精进而摄益者，则以精进而摄益之；应以静
lù ér shè yì zhě zé yǐ jìng lù ér shè yì zhī yīng yǐ bō rě ér shè
虑而摄益者，则以静虑而摄益之；应以般若而摄
yì zhě zé yǐ bō rě ér shè yì zhī yīng yǐ chū jìng lù ér shè yì zhě
益者，则以般若而摄益之；应以初静虑而摄益者，
zé yǐ chū jìng lù ér shè yì zhī yīng yǐ dì èr dì sān dì sì jìng
则以初静虑而摄益之；应以第二、第三、第四静
lù ér shè yì zhě zé yǐ dì èr dì sān dì sì jìng lù ér shè yì
虑而摄益者，则以第二、第三、第四静虑而摄益
zhī yīng yǐ kōng wú biān chù dìng ér shè yì zhě zé yǐ kōng wú biān chù
之；应以空无边处定而摄益者，则以空无边处
dìng ér shè yì zhī yīng yǐ shí wú biān chù wú suǒ yǒu chù fēi xiǎng
定而摄益之；应以识无边处、无所有处、非想
fēi fēi xiǎng chù dìng ér shè yì zhě zé yǐ shí wú biān chù wú suǒ yǒu
非非想处定而摄益者，则以识无边处、无所有
chù fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù dìng ér shè yì zhī yīng yǐ cí wú liàng ér
处、非想非非想处定而摄益之；应以慈无量而
shè yì zhě zé yǐ cí wú liàng ér shè yì zhī yīng yǐ bēi xǐ shě
摄益者，则以慈无量而摄益之；应以悲、喜、舍
wú liàng ér shè yì zhě zé yǐ bēi xǐ shě wú liàng ér shè yì zhī
无量而摄益者，则以悲、喜、舍无量而摄益之；
yīng yǐ sì niàn zhù ér shè yì zhě zé yǐ sì niàn zhù ér shè yì zhī yīng
应以四念住而摄益者，则以四念住而摄益之；应
yǐ sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī
以四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、
bā shèng dào zhī ér shè yì zhě zé yǐ sì zhèng duàn nǎi zhì bā shèng
八圣道支而摄益者，则以四正断乃至八圣
dào zhī ér shè yì zhī yīng yǐ kōng sān mó dì ér shè yì zhě zé yǐ
道支而摄益之；应以空三摩地而摄益者，则以
kōng sān mó dì ér shè yì zhī yīng yǐ wú xiàng wú yuàn sān mó dì ér
空三摩地而摄益之；应以无相、无愿三摩地而
shè yì zhě zé yǐ wú xiàng wú yuàn sān mó dì ér shè yì zhī yīng
摄益者，则以无相、无愿三摩地而摄益之；应
yǐ zhū yú zhǒng zhǒng shàn fǎ ér shè yì zhě zé yǐ zhū yú zhǒng zhǒng
以诸余种种种善法而摄益者，则以诸余种种种

shàn fǎ ér shè yì zhī
善法而摄益之。”

jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn yún hé pú sà mó hē sà
具寿善现白佛言：“世尊！云何菩萨摩诃萨
xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí zhù yì shúshēng bù shī jìng jiè
行深般若波罗蜜多时，住异熟生布施、净戒、
ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō wǔ miào shéntōng
安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多、五妙神通、
sān shí qī zhǒng pú tí fēn fǎ tuó luó ní mén sān mó dì mén sì
三十七种菩提分法、陀罗尼门、三摩地门、四
jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng sì wú ài jiě bā jiě tuō
静虑、四无量、四无色定、四无碍解、八解脱、
bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù kōng wú xiàng wú yuàn
八胜处、九次第定、十遍处、空、无相、无愿
sān mó dì děng wú liàng gōng dé yǐ bù shī děngshè yì yǒu qíng
三摩地等无量功德，以布施等摄益有情？”

fó yán shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛言：“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí shī zhū yǒu qíng suǒ xū zhī wù xū shí yǔ shí xū yǐn yǔ yǐn
多时，施诸有情所须之物，须食与食，须饮与饮，
xū yī fú yǔ yī fú xū chēshèng yǔ chēshèng xū xiānghuā yǔ xiāng
须衣服与衣服，须车乘与车乘，须香华与香
huā xū chuángfān gài yǔ chuángfān gài xū zuò wò jù yǔ zuò wò jù
华，须幢幡盖与幢幡盖，须坐卧具与坐卧具，
xū yīng luò děng zhū zhuāng yán jù yǔ yīng luò děng zhū zhuāng yán jù xū
须璎珞等诸庄严具与璎珞等诸庄严具，须
shèzhái yǔ shèzhái xū dēng míng yǔ dēng míng xū jì yuè yǔ jì yuè
舍宅与舍宅，须灯明与灯明，须伎乐与伎乐，
xū yī yào yǔ yī yào suí zhū suǒ xū zhǒng zhǒng zī jù xī jiē shī yǔ
须医药与医药，随诸所须种种资具，悉皆施与
lìng wú kuì fá rú shī rú lái yīng zhèngděng jué zhū gòng yǎng jù
令无匮乏。如施如来、应、正等觉诸供养具，
shī zhū dú jué yì fù rú shì rú shī dú jué zhū gòng yǎng jù shī ā luó
施诸独觉亦复如是；如施独觉诸供养具，施阿罗
hàn yì fù rú shì rú shī ā luó hàn zhū gòng yǎng jù shī zhū bù huán
汉亦复如是；如施阿罗汉诸供养具，施诸不还
yì fù rú shì rú shī bù huán zhū gòng yǎng jù shī zhū yī lái yì fù
亦复如是；如施不还诸供养具，施诸一来亦复

rú shì rú shī yī lái zhū gòngyǎng jù shī zhū yù liú yì fù rú shì
如是；如施一来诸供 养具，施诸预流亦复如是；
rú shī yù liú zhū gòngyǎng jù shī zhū zhèng zhì zhèng xíng yì fù rú shì
如施预流诸供 养具，施诸正至正行亦复如是；
rú shī zhèng zhì zhèng xíng zhū gòngyǎng jù shī chí jiè zhě yì fù rú shì
如施正至正行诸供 养具，施持戒者亦复如是；
rú shī chí jiè zhě zhū gòngyǎng jù shī fàn jiè zhě yì fù rú shì rú shī
如施持戒者诸供 养具，施犯戒者亦复如是；如施
fàn jiè zhě zhū gòngyǎng jù shī zhū wài dào yì fù rú shì rú shī wài
犯戒者诸供 养具，施诸外道亦复如是；如施外
dào zhū gòngyǎng jù shī yú rén qù yì fù rú shì rú shī rén qù zhū
道诸供 养具，施余人趣亦复如是；如施人趣诸
gòngyǎng jù shī zhū fēi rén yì fù rú shì rú shī fēi rén zhū gòngyǎng
供 养具，施诸非人亦复如是；如施非人诸供 养
jù shī zhū páng shēng yì fù rú shì yú zhū yǒu qíng qí xīn píng děng
具，施诸傍 生亦复如是。于诸有情其心平等，
wú chā bié xiǎng ér xíng bù shī shàng cóng zhū fó xià zhì páng shēng píng
无差别想而行布施，上 从诸佛下至傍 生，平
děng píng děng wú suǒ fēn bié hé yǐ gù zhū pú sà mó hē sà liǎo dá
等 平等无所分别。何以故？诸菩萨摩诃萨了达
zhū fǎ jí zhū yǒu qíng zì xiàng jiē kōng dōu wú chā bié gù wú yì xiǎng
诸法及诸有情自相皆空，都无差别，故无异想、
wú suǒ fēn bié ér xíng bù shī shì pú sà mó hē sà yóu wú yì xiǎng wú
无所分别而行布施。是菩萨摩诃萨由无异想、无
suǒ fēn bié xíng bù shī gù dāng dé wú yì wú fēn bié guǒ wèi dé yuán
所分别行布施故，当得无异、无分别果，谓得圆
mǎn yī qiè xiàng zhì jí yú wú liàng zhū fó gōng dé
满一切相智及余无量诸佛功德。

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà jiàn qǐ gài zhě biàn qǐ shì xīn
“善现，若菩萨摩诃萨见乞丐者，便起是心：

ruò shì rú lái yīng zhèng děng jué shì fú tián gù wǒ yīng shī yǔ
‘若是如来、应、正 等觉是福田故，我应施与
gòngyǎng gōngjìng ruò páng shēng děng fēi fú tián gù bù yīng shī yǔ suǒ
供 养恭敬。若傍 生等非福田故，不应施与所
xū zī jù shì pú sà mó hē sà qǐ rú shì xīn fēi pú sà fǎ suǒ yǐ
须资具。’是菩萨摩诃萨起如是心非菩萨法。所以
zhě hé shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà fā pú tí xīn qiú qù wú
者何？善现，诸菩萨摩诃萨发菩提心，求趣无

shàngzhèngděng pú tí yào jìng zì xīn fú tiánfāng jìng jiàn zhū qǐ zhě
上正等菩提，要净自心福田方净，见诸乞者
bù yīng niàn yán rú shì yǒu qíng wǒ yīng bù shī wèi zuò ráo yì rú shì
不应念言：‘如是有情我应布施为作饶益，如是
yǒu qíng wǒ bù yīng shī bú zuò ráo yì wéi běn suǒ fā pú tí xīn gù
有情我不应施不作饶益。’违本所发菩提心故，
wèi zhū pú sà fā pú tí xīn wǒ wèi yǒu qíng dāng zuò yī hù zhōu zhǔ
谓诸菩萨发菩提心：‘我为有情当作依怙、洲渚、
shè zhái jiù hù zhī chù jiàn zhū qǐ zhě yīng zuò niàn yán jīn cǐ
舍宅、救护之处。’见诸乞者应作念言：‘今³⁸此
yǒu qíng pín qióng gū lù wǒ dāng yǐ shī ér shè yì zhī bǐ yóu cǐ yuán
有情贫穷孤露，我当以施而摄益之。彼由此缘，
yì néng zhuǎn shī shǎo yù xǐ zú lí duàn shēng mìng lí bù yǔ qǔ
亦能转施，少欲喜足，离断生命，离不与取，
lí yù xié xíng lí xū kuáng yǔ lí lí jiàn yǔ lí cū è yǔ lí
离欲邪行，离虚诞语，离离间语，离粗恶语，离
zá huì yǔ yì lí tān yù chēn huì xié jiàn yóu cǐ yīn yuán shēng
杂秽语，亦离贪欲、瞋恚、邪见。由此因缘生
chà dì lì dà zú huò pó luó mén dà zú huò zhǎng zhě dà zú huò
刹帝力大族、或婆罗门大族、或长者大族、或
jū shì dà zú huò yú suí yī fù guì chù shēng fēng ráo cái bǎo xiū zhū
居士大族、或余随一富贵处生，丰饶财宝修诸
shàn yè huò yóu cǐ shī shè yì yīn yuán jiàn yī sān shèng ér dé dù tuō
善业。或由此施摄益因缘，渐依三乘而得度脱，
wèi lìng qù rù shēng wén dú jué jí wú shàng shèng sān wú yú yī bō niè
谓令趣入声闻、独觉及无上乘三无余依般涅槃
pán jiè
槃界。’

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà yǒu yú yuàn dí huò
“复次，善现，若菩萨摩诃萨有余怨敌或
zhū yǒu qíng lái zhì qí suǒ wèi sǔn hài gù huò kuì fá gù yǒu suǒ qiú suǒ
诸有情来至其所，为损害故、或匮乏故有所求索，
shì pú sà mó hē sà zhōng bù fā qǐ fēn bié yì xīn cǐ yīng shī yǔ
是菩萨摩诃萨终不发起分别异心：‘此应施与，
cǐ bù yīng shī dàn cháng fā qǐ píng děng zhī xīn suí suǒ qiú suǒ xī
此不应施。’但常发起平等之心，随所求索悉

³⁸ 大正藏：今；永乐北藏及龙藏：今

jiē shī yǔ suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà pǔ wèi lì lè zhū yǒu
皆施与。所以者何？是菩萨摩诃萨普为利乐诸有
qíng gù qiú qù wú shàng zhèng děng pú tí ruò dāng fā qǐ fēn bié yì
情故，求趣无上正等菩提，若当发起分别异
xīn cǐ yīng shī yǔ cǐ bù yīng shī biàn wéi rú lái yīng zhèng
心：‘此应施与，此不应施。’便为如来、应、正
děng jué jí zhū pú sà dú jué shēng wén shì jiān tiān rén ā
等觉及诸菩萨、独觉、声闻、世间天、人、阿
sù luò děng gòng suǒ hē zé shéi yào qǐng rǔ fā pú tí xīn shì pǔ lì
素洛等共所呵责：‘谁要请汝发菩提心，誓普利
lè zhū yǒu qíng lèi wú guī yī zhě wèi zuò guī yī wú jiù hù zhě wèi zuò
乐诸有情类，无归依者为作归依，无救护者为作
jiù hù wú shì zhái zhě wèi zuò shì zhái wú zhōu zhǔ zhě wèi zuò zhōu zhǔ
救护，无室宅者为作室宅，无洲渚者为作洲渚，
ér lìng jiǎn bié yǒu shī bù shī
而令³⁹简别有施、不施？’

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“复次，善现，若菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí yǒu rén fēi rén lái zhì qí suǒ qiú suǒ shēn fēn shǒu zú
蜜多时，有人非人来至其所，求索身分、手足、
zhī jié shì pú sà mó hē sà bù qǐ èr xīn wéi shī bù shī wéi zuò
支节，是菩萨摩诃萨不起二心为施、不施，唯作
shì niàn suí suǒ qiú suǒ jiē dāng shī zhī hé yǐ gù shì pú sà mó
是念：‘随所求索皆当施之。’何以故？是菩萨摩
hē sà héng zuò shì niàn wǒ wèi lì lè zhū yǒu qíng gù ér shòu cǐ shēn
诃萨恒作是念：‘我为利乐诸有情故而受此身，
zhū yǒu lái qiú dìng dāng shī yǔ bù yīng bù shī gù jiàn qǐ zhě biàn qǐ
诸有来求定当施与不应不施。’故见乞者便起
shì xīn wú jīn cǐ shēn běn wèi tā shòu bǐ bù lái qǔ shàng yīng zì
是心：‘吾今此身本为他受，彼不来取尚应自
sòng kuàng lái qiú suǒ ér dāng bù yǔ zuò shì niàn yǐ huān xǐ yǒng yuè
送，况来求索而当不与！’作是念已欢喜踊跃，
zì jiě zhī jié ér shòu yǔ zhī fù zì qīng yán jīn huò dà lì shàn
自解支节而授与之，复自庆言：‘今获大利。’善
xiàn pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō yīng rú shì xué
现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多⁴⁰应如是学。

³⁹ 大正藏：今；永乐北藏及龙藏：令

⁴⁰ 大正藏：多时；永乐北藏及龙藏：多

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà jiànyǒu qǐ zhěbiànzuo
“复次，善现，若菩萨摩诃萨见有乞者便作

shì niàn jīn yú cǐ zhōngshéi shī shéishòu suǒ shī hé wù yóu
是念：‘今于此中谁施？谁受？所施何物？由

hé ér shī wèi hé ér shī yún hé ér shī zhū fǎ zì xìng jiē bù
何而施？为何而施？云何而施？诸法自性皆不

kě dé suǒ yǐ zhě hé rú shì zhū fǎ jiē bì jìngkōng fēi kōng fǎ
可得。所以者何？如是诸法皆毕竟空，非空法

zhōngyǒu yǔ yǒuduó shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō
中有与有夺。’善现，菩萨摩诃萨行深般若波

luó mì duō shí yīng rú shì xuézhū fǎ jiē kōng wèihuòyóu nèikōng gù kōng
罗蜜多时应如是学诸法皆空，谓或由内空故空，

huòyóuwàikōng gù kōng huòyóu nèi wàikōng gù kōng huòyóukōngkōng
或由外空故空，或由内外空故空，或由空空

gù kōng huòyóu dà kōng gù kōng huòyóushèng yì kōng gù kōng huò
故空，或由大空故空，或由胜义空故空，或

yóuyǒuwéikōng gù kōng huòyóu wú wéikōng gù kōng huòyóu bì jìngkōng
由有为空故空，或由无为空故空，或由毕竟空

gù kōng huòyóu wú jì kōng gù kōng huòyóusànkōng gù kōng huòyóu
故空，或由无际空故空，或由散空故空，或由

wú biàn yì kōng gù kōng huòyóuběnxìngkōng gù kōng huòyóu zì xiàng
无变异空故空，或由本性空故空，或由自相

kōng gù kōng huòyóugòngxiàngkōng gù kōng huòyóu yī qiè fǎ kōng gù
空故空，或由共相空故空，或由一切法空故

kōng huòyóu bù kě dé kōng gù kōng huòyóu wú xìngkōng gù kōng huò
空，或由不可得空故空，或由无性空故空，或

yóu zì xìngkōng gù kōng huòyóu wú xìng zì xìngkōng gù kōng shì pú sà
由自性空故空，或由无性自性空故空。是菩萨

mó hē sà zhù cǐ kōngzhōng ér xíng bù shī héng shí wú jiàn yuánmǎn
摩诃萨住此空中，而行布施恒时无间，圆满

bù shī bō luó mì duō yóu bù shī bō luó mì duō dé yuánmǎn gù wèi
布施波罗蜜多，由布施波罗蜜多得圆满故，为

tā gē jié nèi wài wù shí qí xīn dōu wú chēnhèn fēn bié dànzuò shì
他割截内外物时，其心都无瞋恨分别，但作是

niàn yǒuqíng jí fǎ yī qiè jiē kōng shéi gē jié wǒ shéishòu gē jié
念：‘有情及法一切皆空，谁割截我？谁受割截？

shéi fù guānkōng
谁复观空？’

fù cì shànxiàn wǒ yǐ fó yǎnbiànguān shí fāng wú liàngjìng
“复次，善现，我以佛眼遍观十方无量殍

qié shāděng shì jiè zhū pú sà mó hē sà wèi yù lì lè zhūyǒuqíng lèi
伽沙等世界，诸菩萨摩诃萨为欲利乐诸有情类，

yǐ gù sī yuàn rù dà dì yù rù yǐ fā qǐ sānzhǒng shì dǎo hé děng
以故思愿入大地狱，入已发起三种示导。何等

wéi sān yī zhě shénbiàn shì dǎo èr zhě jì shuō shì dǎo sān
为三？一者、神变示导。二者、记说示导。三

zhě jiào jiè shì dǎo shì pú sà mó hē sà yǐ shénbiàn shì dǎomièchú
者、教诫示导。是菩萨摩诃萨以神变示导灭除

dì yù tāng huǒ dāoděngzhǒngzhǒng kǔ jù yǐ jì shuō shì dǎo jì
地狱汤、火、刀等种种苦具，以记说示导记

bǐ yǒuqíng xīn zhī suǒniàn ér wèishuō fǎ yǐ jiào jiè shì dǎo yú bǐ fā
彼有情心之所念而为说法，以教诫示导于彼发

qǐ dà cí dà bēi dà xǐ dà shě ér wèishuō fǎ lìng bǐ dì yù
起大慈、大悲、大喜、大舍而为说法，令彼地狱

zhūyǒuqíng lèi yú pú sà suǒshēngjìng xīn xīn yóu cǐ yīn yuáncóng dì
诸有情类于菩萨所生净信心，由此因缘从地

yù chū dé shēngtiānshàngguòshēngrénzhōng jiàn yī sānshèngzuò kǔ
狱出，得生天上或生人中，渐依三乘作苦

biān jì
边际。

fù cì shànxiàn wǒ yǐ fó yǎnbiànguān shí fāng wú liàngjìng
“复次，善现，我以佛眼遍观十方无量殍

qié shāděng shì jiè zhū pú sà mó hē sà chéng shì gòngyǎngzhū fó shì
伽沙等世界，诸菩萨摩诃萨承事供养诸佛世

zūn shì pú sà mó hē sà chéng shì gòngyǎng fó shì zūn shí shēn xīn
尊。是菩萨摩诃萨承事供养佛世尊时，深心

huān xǐ fēi bù huān xǐ shēn xīn ài yào fēi bú ài yào shēn xīn gōngjìng
欢喜非不欢喜，深心爱乐非不爱乐，深心恭敬

fēi bù gōngjìng shì pú sà mó hē sà yú zhū rú lái yīng zhèngděng
非不恭敬。是菩萨摩诃萨于诸如来、应、正等

jué suǒshuōzhèng fǎ gōngjìng tīngwén shòu chí dú sòng nǎi zhì
觉所说正法，恭敬听闻、受持、读诵，乃至

wú shàngzhèngděng pú tí zhōng bú wàng shī suí suǒwén fǎ néngwèiyǒu
无上正等菩提终不忘失，随所闻法能为有

qíng wú dào jiě shuō lìng huò shū shèng lì yì ān lè nǎi zhì wú shàng
情无倒解说，令获殊胜利益安乐，乃至无上

zhèngděng pú tí cháng wú xiè fèi
正等菩提常无懈怠。

fù cì shànxiàn wǒ yǐ fó yǎnbiànguān shí fāng wú liàngjìng
“复次，善现，我以佛眼遍观十方无量殊
qié shāděng shì jiè zhū pú sà mó hē sà wèi yù ráo yì pángshēng qù
伽沙等世界，诸菩萨摩诃萨为欲饶益傍生趣
zhōngzhū yǒuqíng gù zì shěshēnmìng shì pú sà mó hē sà jiànzhū páng
中诸有情故自舍身命。是菩萨摩诃萨见诸傍
shēng jī huǒsuǒ bī yù xiāngcán hài qǐ cí mǐn xīn zì gē shēn fēn
生饥火所逼欲相残害，起慈愍心，自割身分
duànzhū zhī jié sàn zhì shí fāng zì lìng shí dàn zhū pángshēng lèi dé
断诸支节，散掷十方恣令食噉。诸傍生类得
cǐ pú sà shēnròu shí zhě jiē yú pú sà shēn qǐ ài jìngcán kuì zhī xīn
此菩萨身肉食者，皆于菩萨深起爱敬惭愧之心，
yóu cǐ yīn yuán tuō pángshēng qù dé shēngtiānshàng huò shēng rén zhōng
由此因缘脱傍生趣，得生天上或生人中，
zhí yù rú lái yīng zhèngděng jué wénshuōzhèng fǎ rú lǐ xiū xíng
值遇如来、应、正等觉，闻说正法如理修行，
jiàn yī sānshèng ér dé dù tuō wèi suí zhèng rù shēngwén dú jué jí
渐依三乘而得度脱，谓随证入声闻、独觉及
wú shàngshèngsān wú yú yī bō niè pán jiè rú shì shànxiàn zhū pú
无上乘三无余依般涅槃界。如是，善现，诸菩
sà mó hē sà néng wèi shì jiān zuò nán zuò shì duō suǒ ráo yì wèi wèi lì
萨摩诃萨能为世间作难作事多所饶益，谓为利
lè zhū yǒuqíng gù zì fā wú shàngzhèngděng jué xīn yì lìng tā fā yàn
乐诸有情故，自发无上正等觉心亦令他发，厌
lí shēng sǐ qiú pú tí xīn zì xíngzhǒngzhǒng rú shí zhèng xíng yì lìng
离生死求菩提心，自行种种如实正行亦令
tā xíng jiàn rù sānshèng bō niè pán jiè
他行，渐入三乘般涅槃界。

fù cì shànxiàn wǒ yǐ fó yǎnbiànguān shí fāng wú liàngjìng
“复次，善现，我以佛眼遍观十方无量殊
qié shāděng shì jiè zhū pú sà mó hē sà wèi yù ráo yì è guǐ jiè zhōng
伽沙等世界，诸菩萨摩诃萨为欲饶益饿鬼界中
zhū yǒuqíng lèi yǐ gù sī yuàn wǎng bǐ jiè zhōng fāngbiàn xī chú jī
诸有情类，以故思愿往彼界中，方便息除饥
kě děng kǔ bǐ zhū è guǐ zhòng kǔ jì xī yú cǐ pú sà shēn qǐ ài
渴等苦。彼诸饿鬼众苦既息，于此菩萨深起爱

jìng cán kuì zhī xīn chéng cǐ shàngēn tuō è guǐ qù dé shēngtiānshàng
敬惭愧之心，乘此善根脱饿鬼趣，得生天上
huòshēngrénzhōng cháng yù rú lái yīng zhèngděngjué gōngjìng
或生人中，常遇如来、应、正等觉，恭敬
gòngyǎngwénzhèng fǎ yīn jiàn cì xiū xíng sānshèngzhèngxíng nǎi zhì dé
供养闻正法音，渐次修行三乘正行，乃至得
rù sān wú yú yī bō niè pán jiè rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē
入三无余依般涅槃界。如是，善现，诸菩萨摩诃
sà yú yǒuqíng lèi ān zhù dà bēi fā qǐ wú biānfāngbiànshànqiǎo bá
萨于有情类安住大悲，发起无边方便善巧，拔
jì lìng rù sānshèngniè pán bì jìng ān lè
济令入三乘涅槃毕竟安乐。

fù cì shànxiàn wǒ yǐ fó yǎnbiànguān shí fāng wú liàngjǐng
“复次，善现，我以佛眼遍观十方无量殑
qié shāděng shì jiè zhū pú sà mó hē sà huòwèi sì dà wángzhòngtiān
伽沙等世界，诸菩萨摩诃萨或为四大王众天
xuānshuōzhèng fǎ huòwèisān shí sāntiānxuānshuōzhèng fǎ huòwèi yè
宣说正法，或为三十三天宣说正法，或为夜
mótiānxuānshuōzhèng fǎ huòwèi dǔ shǐ duōtiānxuānshuōzhèng fǎ huò
摩天宣说正法，或为睹史多天宣说正法，或
wèi lè biànhuàtiānxuānshuōzhèng fǎ huòwèi tā huà zì zài tiānxuānshuō
为乐变化天宣说正法，或为他化自在天宣说
zhèng fǎ shì zhūtiānzhòng yú pú sà suǒwénzhèng fǎ yǐ jiàn yī sān
正法。是诸天众于菩萨所闻正法已，渐依三
shèng qín xiū zhèngxíng suí yìng qù rù sān wú yú yī bō niè pán jiè shàn
乘勤修正行，随应趣入三无余依般涅槃界。善
xiàn bǐ tiānzhòngzhōngyǒu zhūtiān zǐ dānzhūtiānshàng wǔ miào yù lè
现，彼天众中有诸天子，耽著天上五妙欲乐
jí suǒ jū zhǐ zhòngbǎogōngdiàn shì pú sà mó hē sà shì xiàn huǒ qǐ
及所居止众宝宫殿，是菩萨摩诃萨示现火起，
shāo qí gōngdiàn lìng shēngyàn bù yīn wèishuō fǎ zuò shì yán zhūtiān
烧其宫殿令生厌怖，因为说法作是言：‘诸天
zǐ yīngshěnquāncházhūxíng wú cháng kǔ kōng fēi wǒ bù kě bǎo
子！应审观察诸行无常、苦、空、非我不可保
xìn shéiyǒu zhì zhě yú sī yào zhuó shí zhūtiān zǐ wén cǐ fǎ yīn
信，谁有智者于斯乐著？’时，诸天子闻此法音，
jiē yú wǔ yù shēnshēngyàn lí zì guānshēnmìng xū wěi wú cháng yóu
皆于五欲深生厌离，自观身命虚伪无常，犹

rú bā jiāo diànguāng yángyàn guānzhūgōngdiàn pì rú láo yù
如芭蕉、电光、阳焰，观诸宫殿譬如牢狱，
zuò shì guān yǐ jiàn yī sānshèng qín xiū zhèngxíng ér qǔ miè dù
作是观已渐依三乘，勤修正行而取灭度。

fù cì shànxiàn wǒ yǐ wú zhàng qīngjìng fó yǎn biànguān
“复次，善现，我以无障清净佛眼，遍观
shí fāng wú liàngjìng qié shāděng shì jiè zhū pú sà mó hē sà jiàn zhū fàn
十方无量殑伽沙等世界，诸菩萨摩诃萨见诸梵
tiānzhuózhū jiàn qù fāngbiàn huàdǎo lǐng qí yuǎn lí gào yán : ‘tiān xiān !
天著诸见趣，方便化导令其远离，告言：‘天仙！
rǔ děng yún hé yú kōng wú xiàng xū wàng bù shí yī qiè fǎ zhōng
汝等云何于空、无相、虚妄、不实一切法中，
fā qǐ rú shì zhū è jiàn qù dāng jí shě zhī xìn shòu zhèng fǎ lìng
发起如是诸恶见趣？当疾舍之，信受正法，令
rǔ huò dé wú shàng gān lù ! rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà
汝获得无上甘露！’如是，善现，诸菩萨摩诃萨
ān zhù dà bēi wèi zhū yǒu qíng xuān shuō zhèng fǎ shànxiàn shì wéi pú
安住大悲，为诸有情宣说正法。善现，是为菩
sà mó hē sà suǒ yǒu shèn qí xī yǒu zhī fǎ
萨摩诃萨所有甚奇希有之法。

fù cì shànxiàn wǒ yǐ fó yǎn biànguān shí fāng wú liàngjìng
“复次，善现，我以佛眼遍观十方无量殑
qié shāděng shì jiè zhū pú sà mó hē sà yǐ sì shè shì shè zhū yǒu qíng
伽沙等世界，诸菩萨摩诃萨以四摄事摄诸有情。
hé děng wéi sì yī zhě bù shī èr zhě ài yǔ sān zhě lì
何等为四？一者、布施。二者、爱语。三者、利
xíng sì zhě tóng shì
行。四者、同事。

shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà néng yǐ bù shī shè zhū yǒu
“善现，云何菩萨摩诃萨能以布施摄诸有
qíng shànxiàn pú sà mó hē sà yǐ èr zhǒng shī shè zhū yǒu qíng hé
情？善现，菩萨摩诃萨以二种施摄诸有情。何
děng wéi èr yī zhě cái shī èr zhě fǎ shī
等为二？一者、财施。二者、法施。

shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà néng yǐ cái shī shè zhū yǒu
“善现，云何菩萨摩诃萨能以财施摄诸有
qíng shànxiàn pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí
情？善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

néng yǐ zhǒngzhǒng jīn yín zhēnzhū mò ní shān hú fèi liú
能以种种金、银、真珠、末尼、珊瑚、吠瑠
lí bǎo pō zhī jiā bǎo kē bèi bì yù dì qīng dà qīng shí
璃宝、颇胝迦宝、珂贝、璧玉、帝青、大青石、
zàngchǔ zàng hóng liánbǎoděngshēng sè kě rǎn shī zhūyǒuqíng huò
藏杵、藏红、莲宝等生色可染施诸有情，或
yǐ zhǒngzhǒng yī fú yǐn shí diàn gé lóu tái fángshè wò jù
以种种衣服、饮食、殿阁、楼台、房舍、卧具、
chēshèng xiānghuā dēngmíng jì yuè bǎochuáng fān gài jí
车乘、香华、灯明、伎乐、宝幢、幡盖及
yīng luò děng shī zhūyǒuqíng huò yǐ qī qiè nán nǚ tóng pú jí shì
璎珞等施诸有情，或以妻妾、男女、僮仆及侍
wèizhě shī zhūyǒuqíng huò yǐ xiàng mǎ niú yáng lǘ děngzhū
卫者施诸有情，或以象、马、牛、羊、驴等诸
pángshēng lèi shī zhūyǒuqíng huò yǐ zhǒngzhǒng cái wù kù zàng
傍生类施诸有情，或以种种财物、库藏、
chéng yì jù luò jí wángwèiděng shī zhūyǒuqíng huò yǐ shēn fēn
城邑、聚落及王位等施诸有情，或以身分、
shǒu zú zhī jié tóu mù suǐ nǎo shī zhūyǒuqíng shì pú sà mó hē
手足、支节、头目、髓脑施诸有情。是菩萨摩诃
sà yǐ zhǒngzhǒng wù zhì sì qú dào shēnggāo tái shàngchàng rú shì yán
萨以种种物置四衢道，升高台上唱如是言：

yī qiè yǒuqíngyǒusuǒ xū zhě zì yì lái qǔ wù shēng yí nán rú
‘一切有情有所须者，恣意来取勿生疑难，如
qǔ jǐ wù mò zuò yì xiǎng
取己物莫作异想。’

shì pú sà mó hē sà shī zhūyǒuqíngsuǒ xū wù yǐ fù quàn
“是菩萨摩诃萨施诸有情所须物已，复劝
guī yī fó fǎ sēngbǎo huòquànshòu chí jìn shì wǔ jiè huòquàn
归依佛、法、僧宝，或劝受持近事五戒，或劝
shòu chí jìn zhù bā jiè huòquànshòu chí shí shàn yè dào huòquàn xiū
受持近住八戒，或劝受持十善业道；或劝修
xíngchū jìng lù huòquàn xiū xíng dì èr dì sān dì sì jìng lù huò
行初静虑，或劝修行第二、第三、第四静虑；或
quàn xiū xíng cí wú liàng huòquàn xiū xíng bēi xǐ shě wú liàng huò
劝修行慈无量，或劝修行悲、喜、舍无量；或
quàn xiū xíng kōng wú biānchù dìng huòquàn xiū xíng shí wú biānchù wú
劝修行空无边处定，或劝修行识无边处、无

suǒyǒuchù fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchùdìng huòquàn xiū xíng fó suí niàn
所有处、非想非非想处定；或劝修行佛随念，
huòquàn xiū xíng fǎ suí niàn sēng suí niàn jiè suí niàn shě suí niàn
或劝修行法随念、僧随念、戒随念、舍随念、
tiān suí niàn huòquàn xiū xíng bú jìng guān huòquàn xiū xíng chí xī niàn
天随念；或劝修行不净观，或劝修行持息念；
huòquàn xiū xíng wú chángxiǎng huòquàn xiū xíng wú cháng kǔ xiǎng kǔ
或劝修行无常想，或劝修行无常苦想、苦
⁴¹ wú wǒ xiǎng bú jìng xiǎng yàn shí xiǎng yī qiè shì jiān bù kě lè
无我想、不净想、厌食想、一切世间不可乐
xiǎng sǐ xiǎng duànxiǎng lí xiǎng mièxiǎng huòquàn xiū xíng
想、死想、断想、离想、灭想；或劝修行
sì niànzhù huòquàn xiū xíng sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn
四念住，或劝修行四正断、四神足、五根、
wǔ lì qī děng jué zhī bā shèngdào zhī huòquàn xiū xíng kōng sān
五力、七等觉支、八圣道支；或劝修行空三
mó dì huòquàn xiū xíng wú xiàng wú yuàn sān mó dì huòquàn xiū xíng
摩地，或劝修行无相、无愿三摩地；或劝修行
kōng jiě tuō mén huòquàn xiū xíng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén huò
空解脱门，或劝修行无相、无愿解脱门；或
quàn xiū xíng bā jiě tuō huòquàn xiū xíng bā shèngchù jiǔ cì dì dìng
劝修行八解脱，或劝修行八胜处、九次第定、
shí biànchù huòquàn xiū xíng bù shī bō luó mì duō huòquàn xiū xíng jìng
十遍处；或劝修行布施波罗蜜多，或劝修行净
jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě fāngbiàn shànqiǎo
戒、安忍、精进、静虑、般若、方便、善巧、
yuàn lì zhì bō luó mì duō huòquàn ān zhù kǔ shèng dì huòquàn
愿力、智波罗蜜多；或劝安住苦圣谛，或劝
ān zhù jí miè dào shèng dì huòquàn ān zhù nèi kōng huòquàn
安住集、灭、道圣谛；或劝安住内空，或劝
ān zhù wàikōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng
安住外空、内外空、空空、大空、胜义空、
yǒuwéikōng wú wéikōng bì jìngkōng wú jì kōng sàn kōng wú
有为空、无为空、毕竟空、无际空、散空、无
biàn yì kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ
变异空、本性空、自相空、共相空、一切法

⁴¹ 大正藏：苦；永乐北藏及龙藏：若；校勘：苦

kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng
空、不可得空、无性空、自性空、无性自性空；
huòquàn ān zhù zhēn rú huòquàn ān zhù fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng
或劝安住真如，或劝安住法界、法性、不虚妄
xìng bú biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù
性、不变异性、平等性、离生性、法定、法住、
shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè huòquàn xiū xíng yī qiè tuó luó
实际、虚空界、不思議界；或劝修行一切陀罗
ní mén huòquàn xiū xíng yī qiè sān mó dì mén huòquàn xiū xíng jí xǐ
尼门，或劝修行一切三摩地门；或劝修行极喜
dì huòquàn xiū xíng lí gòu dì fā guāng dì yàn huì dì jí nán
地，或劝修行离垢地、发光地、焰慧地、极难
shèng dì xiànrán dì yuǎnxíng dì bú dòng dì shàn huì dì
胜地、现前地、远行地、不动地、善慧地、
fǎ yún dì huòquàn xiū xíng wǔ yǎn huòquàn xiū xíng liù shéntōng huò
法云地；或劝修行五眼，或劝修行六神通；或
quàn xiū xíng rú lái shí lì huòquàn xiū xíng sì wú suǒ wèi sì wú ài
劝修行如来十力，或劝修行四无所畏、四无碍
jiě shí bā fó bú gòng fǎ huòquàn xiū xíng dà cí huòquàn xiū xíng
解、十八佛不共法；或劝修行大慈，或劝修行
dà bēi dà xǐ dà shě huòquàn xiū xíng wú wàng shī fǎ huòquàn
大悲、大喜、大舍；或劝修行无忘失法，或劝
xiū xíng héng zhù shě xìng huòquàn xiū xíng yī qiè zhì huòquàn xiū xíng dào
修行恒住舍性；或劝修行一切智，或劝修行道
xiàng zhì yī qiè xiàng zhì huòquàn xiū xíng sān shí èr dà shì xiàng huò
相智、一切相智；或劝修行三十二大士相，或
quàn xiū xíng bā shí suí hǎo huòquàn xiū xíng yù liú guǒ huòquàn xiū xíng
劝修行八十随好；或劝修行预流果，或劝修行
yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí huòquàn xiū xíng
一来、不还、阿罗汉果、独觉菩提；或劝修行
yī qiè pú sà mó hē sà xíng huòquàn xiū xíng zhū fó wú shàng zhèng děng
一切菩萨摩诃萨行，或劝修行诸佛无上正等
pú tí
菩提。

rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō fāng biàn shàn qiǎo yú zhū yǒu qíng xíng cái shī yǐ fù shàn ān lì
蜜多方便善巧，于诸有情行财施已，复善安立

zhū yǒu qíng lèi lìng zhù wú shàng ān wěn fǎ zhōng nǎi zhì lìng dé yī qiè
诸有情类，令住无上安隐法中，乃至令得一切
zhì zhì shàn xiàn shì wéi pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
智智。善现，是为菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō suǒ yǒu shèn qí xī yǒu zhī fǎ
多所有甚奇希有之法。

shàn xiàn yún hé pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
“善现，云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí néng yǐ fǎ shī shè zhū yǒu qíng shàn xiàn pú sà mó hē sà
多时，能以法施摄诸有情？善现，菩萨摩诃萨
fǎ shī yǒu èr zhǒng hé děng wéi èr yī zhě shì jiān fǎ shī èr
法施有二种。何等为二？一者、世间法施。二
zhě chū shì fǎ shī
者、出世法施。

shàn xiàn yún hé míng wéi pú sà mó hē sà shì jiān fǎ shī
“善现，云何名为菩萨摩诃萨世间法施？

shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí wèi zhū
善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，为诸
yǒu qíng xuān shuō kāi shì fēn bié xiǎn liǎo shì jiān zhū fǎ wèi bú
有情宣说、开示、分别、显了世间诸法，谓不
jìng guān ruò chí xī niàn ruò sì jìng lǜ ruò sì fàn zhù ruò sì wú
净观、若持息念、若四静虑、若四梵住、若四无
sè dìng ruò yú shì jiān gòng yì shēng fǎ rú shì míng wéi shì jiān fǎ shī
色定、若余世间共异生法，如是名为世间法施。

shàn xiàn shì pú sà mó hē sà xíng shì jiān fǎ shī yǐ zhǒng zhǒng fāng
善现，是菩萨摩诃萨行世间法施已，种种方
biàn huà dǎo yǒu qíng lìng qí yuǎn lí shì jiān zhū fǎ zhǒng zhǒng fāng biàn
便化导有情，令其远离世间诸法，种种方便
huà dǎo yǒu qíng lìng zhù shèng fǎ jí shèng fǎ guǒ
化导有情，令住圣法及圣法果。

shàn xiàn yún hé shèng fǎ jí shèng fǎ guǒ shàn xiàn shèng
“善现，云何圣法及圣法果？善现，圣
fǎ zhě wèi sì niàn zhù sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ
法者，谓四念住、四正断、四神足、五根、五
lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī kōng wú xiàng wú yuàn
力、七等觉支、八圣道支、空、无相、无愿
jiě tuō mén bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě
解脱门、布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若

bō luó mì duō bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng tuó luó ní mén sān mó
波罗蜜多、八解脱、九次第定、陀罗尼门、三摩
dì mén pú sà shí dì wǔ yǎn liù shéntōng rú lái shí lì sì
地门、菩萨十地、五眼、六神通、如来十力、四
wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě
无所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、
shí bā fó bú gòng fǎ wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng yī qiè zhì
十八佛不共法、无忘失法、恒住舍性、一切智、
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì děng zhū wú lòu fǎ shàn xiàn shèng fǎ
道相智、一切相智等诸无漏法。善现，圣法
guǒ zhě wèi yù liú guǒ yī lái guǒ bù huán guǒ ā luó hàn guǒ
果者，谓预流果、一来果、不还果、阿罗汉果、
dú jué pú tí zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí
独觉菩提、诸佛无上正等菩提。

fù cì shàn xiàn pú sà mó hē sà shèng fǎ zhě wèi yù
“复次，善现，菩萨摩訶萨圣法者，谓预

liú guǒ zhì yī lái guǒ zhì bù huán guǒ zhì ā luó hàn guǒ zhì dú
流果智、一来果智、不还果智、阿罗汉果智、独
jué pú tí zhì zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí zhì sì niàn zhù zhì
觉菩提智、诸佛无上正等菩提智、四念住智、
sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā
四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、八
shèng dào zhī zhì kōng jiě tuō mén zhì wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
圣道支智、空解脱门智、无相、无愿解脱门
zhì sì jìng lù zhì sì wú liàng sì wú sè dìng zhì bā jiě tuō zhì
智、四静虑智、四无量、四无色定智、八解脱智、
bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù zhì bù shī bō luó mì duō
八胜处、九次第定、十遍处智、布施波罗蜜多
zhì jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō zhì
智、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多智、
yī qiè tuó luó ní mén zhì yī qiè sān mó dì mén zhì kǔ shèng dì zhì
一切陀罗尼门智、一切三摩地门智、苦圣谛智、
jí miè dào shèng dì zhì nèi kōng zhì wài kōng nèi wài kōng
集、灭、道圣谛智、内空智、外空、内外空、
kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì
空空、大空、胜义空、有为空、无为空、毕
jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì
竟空、无际空、散空、无变异空、本性空、自

xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng
相空、共相空、一切法空、不可得空、无性
kōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng zhì zhēn rú zhì fǎ jiè
空、自性空、无性自性空智、真如智、法界、
fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng
法性、不虚妄性、不变异性、平等性、离生
xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè zhì
性、法定、法住、实际、虚空界、不思議界智、
pú sà shí dì zhì wǔ yǎn liù shéntōng zhì rú lái shí lì zhì sì
菩萨十地智、五眼、六神通智、如来十力智、四
wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě
无所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、
shí bā fó bú gòng fǎ zhì wú wàng shī fǎ zhì héng zhù shě xìng zhì
十八佛不共法智、无忘失法智、恒住舍性智、
yī qiè zhì zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zhì jí yú yī qiè shì
一切智智、道相智、一切相智智，及余一切世
jiān chū shì jiān fǎ zhì yǒu lòu wú lòu fǎ zhì yǒu wéi wú wéi fǎ zhì
间出世间法智、有漏无漏法智、有为无为法智，
shì míng shèng fǎ shèng fǎ guǒ zhě wèi yǒng duàn yī qiè fán nǎo xí qì
是名圣法。圣法果者，谓永断一切烦恼习气
xiāng xù shì míng shèng fǎ guǒ
相续，是名圣法果。”

shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn pú sà mó hē sà
时，具寿善现白佛言：“世尊！菩萨摩诃萨
yì néng dé yī qiè xiàng zhì yé
亦能得一切相智耶？”

fó yán shàn xiàn rú shì rú shì pú sà mó hē sà yì
佛言：“善现，如是！如是！菩萨摩诃萨亦
néng dé yī qiè xiàng zhì
能得一切相智。”

shàn xiàn bó fó yán shì zūn ruò pú sà mó hē sà yì néng dé
善现白佛言：“世尊！若菩萨摩诃萨亦能得
yī qiè xiàng zhì zhě yǔ zhū rú lái yīng zhèng děng jué yǒu hé chā
一切相智者，与诸如来、应、正等觉有何差
bié
别？”

fó yán shàn xiàn pú sà mó hē sà míng wéi suí dé yī qiè xiàng
佛言：“善现，菩萨摩诃萨名为随得一切相

zhì yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué míngwéi yǐ dé yī qiè xiàng zhì
智，一切如来、应、正等觉名为已得一切相智。
suǒ yǐ zhě hé fēi zhū pú sà mó hē sà xīn yǔ zhū rú lái yīng zhèng
所以者何？非诸菩萨摩诃萨心与诸如来、应、正
děngjué tiáo rán yǒu yì wèi zhū pú sà mó hē sà zhòng yǔ zhū rú lái
等觉条然有异，谓诸菩萨摩诃萨众与诸如来、
yīng zhèngděngjué jù zhù zhū fǎ wú chā bié xìng yú zhū fǎ xiàng qiú
应、正等觉俱住诸法无差别性，于诸法相求
zhèngbiàn zhī shuō wéi pú sà mó hē sà zhòng ruò zhì jiū jìng jí míng rú
正遍知说为菩萨摩诃萨众，若至究竟即名如
lái yīng zhèngděngjué yú yī qiè fǎ zì xiàng gòngxiàngzhào liǎo
来、应、正等觉。于一切法自相、共相照了
wú àn qīng jìng jù zú zhù yīn wèi shí míngwéi pú sà mó hē sà zhòng
无暗清净具足，住因位时名为菩萨摩诃萨众，
ruò zhì guǒ wèi jí míng rú lái yīng zhèngděngjué shì gù pú sà mó
若至果位即名如来、应、正等觉。是故菩萨摩
hē sà yǔ zhū rú lái yīng zhèngděngjué suī jù míng dé yī qiè xiàng
诃萨与诸如来、应、正等觉，虽俱名得一切相
zhì ér yǒu chā bié
智而有差别。

shànxiàn shì míng pú sà mó hē sà shì jiān fǎ shī zhū pú sà
“善现，是名菩萨摩诃萨世间法施，诸菩萨
mó hē sà yīn yī rú shì shì jiān fǎ shī fù néng xiū xíng chū shì fǎ shī
摩诃萨因依如是世间法施，复能修行出世法施，
wèi zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo
谓诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多方便善巧，
xiānjiào yǒu qíng shì jiān shàn fǎ hòu lìng yuǎn lí shì jiān shàn fǎ ān zhù
先教有情世间善法，后令远离世间善法，安住
chū shì wú lòu shèng fǎ nǎi zhì lìng dé yī qiè zhì zhì
出世无漏圣法，乃至令得一切智智。

shànxiàn hé děng míng wéi chū shì shèng fǎ zhū pú sà mó hē
“善现，何等名为出世圣法，诸菩萨摩诃
sà wèi zhū yǒu qíng xuān shuō kāi shì fēn bié xiǎn liǎo shuō míng fǎ
萨为诸有情宣说、开示、分别、显了，说名法
shī shànxiàn yī qiè bú gòng yì shēng shàn fǎ ruò zhèng xiū xí lìng
施？善现，一切不共异生善法，若正修习令
zhū yǒu qíng chāo chū shì jiān ān wǎn ér zhù gù míng chū shì wèi sì niàn
诸有情超出世间安隐而住，故名出世，谓四念

zhù sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī
住、四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、
bā shèng dào zhī sān jiě tuō mén bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng sì
八圣道支、三解脱门、八解脱、九次第定、四
shèng dì zhì bō luó mì duō zhū kōng děng zhì pú sà shí dì wǔ
圣帝智、波罗蜜多、诸空等智、菩萨十地、五
yǎn liù shéntōng rú lái shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě
眼、六神通、如来十力、四无所畏、四无碍解、
shí bā fó bú gòng fǎ dà cí dà bēi dà xǐ dà shě sān shí
十八佛不共法、大慈、大悲、大喜、大舍、三十
èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo yī qiè tuó luó ní mén yī qiè sān
二大士相、八十随好、一切陀罗尼门、一切三
mó dì mén zhū rú shì děng wú lòu shàn fǎ yī qiè jiē míng chū shì shèng
摩地门，诸如是等无漏善法，一切皆名出世圣
fǎ
法。

shànxiàn yún hé míng sì niànzhù shànxiàn wèi yú nèi shēn
“善现，云何名四念住？善现，谓于内身

zhù xúnshēnguān yú wàishēnzhù xúnshēnguān yú nèi wàishēnzhù xún
住循身观，于外身住循身观，于内外身住循

shēnguān jù zú zhèng qín zhèng zhī zhèng niàn chú shì tān ài⁴²
身观，具足正勤、正知、正念，除世贪爱⁴²，

zhùshēn jí guān zhùshēnmièguān yóu bǐ yú shēnzhù xúnshēnguān
住身集观，住身灭观，由彼于身住循身观，

zhùshēn jí guān zhùshēnmièguān wú suǒ yī zhǐ yú zhū shì jiān wú
住身集观，住身灭观，无所依止，于诸世间无

suǒ zhí shòu shì wéi dì yī yú nèi shòuzhù xúnshòuguān yú wàishòu
所执受，是为第一。于内受住循受观，于外受

zhù xúnshòuguān yú nèi wàishòuzhù xúnshòuguān jù zú zhèng qín
住循受观，于内外受住循受观，具足正勤、

zhèng zhī zhèng niàn chú shì tān ài⁴³ zhùshòu jí guān zhùshòumiè
正知、正念，除世贪爱⁴³，住受集观，住受灭

guān yóu bǐ yú shòuzhù xúnshòuguān zhùshòu jí guān zhùshòumiè
观，由彼于受住循受观，住受集观，住受灭

guān wú suǒ yī zhǐ yú zhū shì jiān wú suǒ zhí shòu shì wéi dì èr
观，无所依止，于诸世间无所执受，是为第二。

⁴² 大正藏：忧；永乐北藏及龙藏：爱

⁴³ 大正藏：忧；永乐北藏及龙藏：爱

yú nèi xīn zhù xún xīn guān yú wài xīn zhù xún xīn guān yú nèi wài xīn
于内心住循心观，于外心住循心观，于内外心
zhù xún xīn guān jù zú zhèng qín zhèng zhī zhèng niàn chú shì tān
住循心观，具足正勤、正知、正念，除世贪
ài⁴⁴ zhù xīn jí guān zhù xīn mièguān yóu bǐ yú xīn zhù xún xīn guān
爱⁴⁴，住心集观，住心灭观，由彼于心住循心观，
zhù xīn jí guān zhù xīn mièguān wú suǒ yī zhǐ yú zhū shì jiān wú
住心集观，住心灭观，无所依止，于诸世间无
suǒ zhí shòu shì wéi dì sān yú nèi fǎ zhù xún fǎ guān yú wài fǎ zhù
所执受，是为第三。于内法住循法观，于外法住
xún fǎ guān yú nèi wài fǎ zhù xún fǎ guān jù zú zhèng qín zhèng
循法观，于内外法住循法观，具足正勤、正
zhī zhèng niàn chú shì tān ài⁴⁵ zhù fǎ jí guān zhù fǎ mièguān
知、正念，除世贪爱⁴⁵，住法集观，住法灭观，
yóu bǐ yú fǎ zhù xún fǎ guān zhù fǎ jí guān zhù fǎ mièguān wú
由彼于法住循法观，住法集观，住法灭观，无
suǒ yī zhǐ yú zhū shì jiān wú suǒ zhí shòu shì wéi dì sì shànxiàn
所依止，于诸世间无所执受，是为第四。善现，
shì míng sì niànzhù
是名四念住。

shànxiàn yún hé míng sì zhèngduàn shànxiàn wèi lìng wèi
“善现，云何名四正断？善现，为令未

shēng è bú shàn fǎ bù shēng gù qǐ yù fā qín jīng jìn cè xīn chí xīn
生恶不善法不生故，起欲发勤精进策心持心，
shì wéi dì yī wèi lìng yǐ shēng è bú shàn fǎ duàn gù qǐ yù fā qín
是为第一。为令已生恶不善法断故，起欲发勤
jīng jìn cè xīn chí xīn shì wéi dì èr wèi lìng wèi shēng shàn fǎ shēng gù
精进策心持心，是为第二。为令未生善法生故，
qǐ yù fā qín jīng jìn cè xīn chí xīn shì wéi dì sān wèi lìng yǐ shēng
起欲发勤精进策心持心，是为第三。为令已生
shàn fǎ jiān zhù bú wàng xiū mǎn bèi zēngguǎng dà zhì zuò zhèng gù qǐ
善法坚住不忘，修满倍增广大智作证故，起
yù fā qín jīng jìn cè xīn chí xīn shì wéi dì sì shànxiàn shì míng sì
欲发勤精进策心持心，是为第四。善现，是名四
zhèngduàn
正断。

⁴⁴ 大正藏：忧；永乐北藏及龙藏：爱

⁴⁵ 大正藏：忧；永乐北藏及龙藏：爱

shànxiàn yún hé míng sì shén zú shànxiàn yù sān mó dì
“善现，云何名四神足？善现，欲三摩地

duàn xíng chéng jiù xiū xí shén zú yī zhǐ yàn yī zhǐ lí yī zhǐ miè
断行成就修习神足，依止厌，依止离，依止灭，

huí xiàng yú shě shì wéi dì yī qín sān mó dì duàn xíng chéng jiù xiū xí
回向于舍，是为第一。勤三摩地断行成就修习

shén zú yī zhǐ yàn yī zhǐ lí yī zhǐ miè huí xiàng yú shě shì
神足，依止厌，依止离，依止灭，回向于舍，是

wéi dì èr xīn sān mó dì duàn xíng chéng jiù xiū xí shén zú yī zhǐ yàn
为第二。心三摩地断行成就修习神足，依止厌，

yī zhǐ lí yī zhǐ miè huí xiàng yú shě shì wéi dì sān guān sān
依止离，依止灭，回向于舍，是为第三。观三

mó dì duàn xíng chéng jiù xiū xí shén zú yī zhǐ yàn yī zhǐ lí yī
摩地断行成就修习神足，依止厌，依止离，依

zhǐ miè huí xiàng yú shě shì wéi dì sì shànxiàn shì míng sì shén
止灭，回向于舍，是为第四。善现，是名四神

zú
足。

shànxiàn yún hé míng wǔ gēn shànxiàn xìn gēn jīng jìn
“善现，云何名五根？善现，信根、精进

gēn niàngēn dìng gēn huì gēn shànxiàn shì míng wǔ gēn
根、念根、定根、慧根。善现，是名五根。

shànxiàn yún hé míng wǔ lì shànxiàn xìn lì jīng jìn
“善现，云何名五力？善现，信力、精进

lì niàn lì dìng lì huì lì shànxiàn shì míng wǔ lì
力、念力、定力、慧力。善现，是名五力。

shànxiàn yún hé míng qī děng jué zhī shànxiàn niàn děng
“善现，云何名七等觉支？善现，念等

jué zhī zé fǎ děng jué zhī jīng jìn děng jué zhī xǐ děng jué zhī
觉支、择法等觉支、精进等觉支、喜等觉支、

qīng ān děng jué zhī dìng děng jué zhī shě děng jué zhī shànxiàn
轻安等觉支、定等觉支、舍等觉支。善现，

shì míng qī děng jué zhī
是名七等觉支。

shànxiàn yún hé míng bā shèng dào zhī shànxiàn zhèng jiàn
“善现，云何名八圣道支？善现，正见、

zhèng sī wéi zhèng yǔ zhèng yè zhèng mìng zhèng jīng jìn zhèng
正思惟、正语、正业、正命、正精进、正

niàn zhèngdìng shànxiàn shì míng bā shèngdào zhī
念、正定。善现，是名八圣道支。

shànxiàn yún hé míngsān jiě tuōmén shànxiàn kōng jiě tuō
“善现，云何名三解脱门？善现，空解脱
mén wú xiàng jiě tuōmén wú yuàn jiě tuōmén shànxiàn shì míng
门、无相解脱门、无愿解脱门。善现，是名
sān jiě tuōmén
三解脱门。

shànxiàn yún hé míngkōng jiě tuōmén shànxiàn ruòkōng
“善现，云何名空解脱门？善现，若空
xíngxiàng wú wǒ xíngxiàng xū wěixíngxiàng wú zì xìngxíngxiàng xīn
行相、无我行相、虚伪行相、无自性行相，心
yī jìng xìng shànxiàn shì míngkōng jiě tuōmén
一境性。善现，是名空解脱门。

shànxiàn yún hé míng wú xiàng jiě tuōmén shànxiàn ruò miè
“善现，云何名无相解脱门？善现，若灭
xíngxiàng jì jìng xíngxiàng yuǎn lí xíngxiàng xīn yī jìng xìng shàn
行相、寂静行相、远离行相，心一境性。善
xiàn shì míng wú xiàng jiě tuōmén
现，是名无相解脱门。

shànxiàn yún hé míng wú yuàn jiě tuōmén shànxiàn ruò kǔ
“善现，云何名无愿解脱门？善现，若苦
xíngxiàng wú cháng xíngxiàng diāndǎo xíngxiàng xīn yī jìng xìng shàn
行相、无常行相、颠倒行相，心一境性。善
xiàn shì míng wú yuàn jiě tuōmén
现，是名无愿解脱门。

shànxiàn yún hé míng bā jiě tuō shànxiàn yǒu sè guān zhū
“善现，云何名八解脱？善现，有色观诸
sè shì wéi dì yī jiě tuō nèi wú sè xiǎngguānwàizhū sè shì wéi
色，是为第一解脱。内无色想观外诸色，是为
dì èr jiě tuō jìng shèng jiě shēnzuòzhèng shì wéi dì sān jiě tuō chāo
第二解脱。净胜解身作证，是为第三解脱。超
yī qiè sè xiǎng mièyǒu duìxiǎng bù sī wéizhǒngzhǒngxiǎng rù wú
一切色想，灭有对想，不思惟种种想，入无
biānkōng kōng wú biānchùdìng jù zú zhù shì wéi dì sì jiě tuō chāo
边空，空无边处定具足住，是为第四解脱。超
yī qiè kōng wú biānchù rù wú biān shí shí wú biānchùdìng jù zú zhù
一切空无边处，入无边识，识无边处定具足住，

shì wéi dì wǔ jiě tuō chāo yī qiè shí wú biānchù rù wú shǎosuǒyǒu
是为第五解脱。超一切识无边处，入无少所有，
wú suǒyǒuchùdìng jù zú zhù shì wéi dì liù jiě tuō chāo yī qiè wú suǒ
无所有处定具足住，是为第六解脱。超一切无所
yǒuchù rù fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchùdìng jù zú zhù shì wéi dì qī jiě
有处，入非想非非想处定具足住，是为第七解
tuō chāo yī qiè fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchù rù xiǎngshòumièdìng jù zú
脱。超一切非想非非想处，入想受灭定具足
zhù shì wéi dì bā jiě tuō shànxiàn shì míng bā jiě tuō
住，是为第八解脱。善现，是名八解脱。

shànxiàn yún hé míng wéi jiǔ cì dì dìng shànxiàn wèiyǒu
“善现，云何名为九次第定？善现，谓有
yī lèi lí yù è bú shàn fǎ yǒuxún yǒu sì lí shēng xǐ lè
一类，离欲恶不善法，有寻有伺，离生喜乐，
chūjìng lù jù zú zhù shì wéi dì yī fù yǒu yī lèi xún sì jì jìng
初静虑具足住，是为第一。复有一类，寻伺寂静，
nèi dēngjìng xīn yī qù xìng wú xún wú sì dìngshēng xǐ lè dì
内等净，心一趣性，无寻无伺，定生喜乐，第
èr jìng lù jù zú zhù shì wéi dì èr fù yǒu yī lèi lí xǐ zhù shě
二静虑具足住，是为第二。复有一类，离喜住舍，
zhèngniànzhèng zhī shēnshòu lè wéi zhū shèngzhě néng shuō yīng shě
正念正知，身受乐，唯诸圣者能说应舍，
jù niàn lè zhù dì sān jìng lù jù zú zhù shì wéi dì sān fù yǒu yī
具念乐住，第三静虑具足住，是为第三。复有一
lèi duàn lè duàn kǔ xiān xǐ yōu mò bù kǔ bú lè shěniànqīng
类，断乐断苦，先喜忧没，不苦不乐，舍念清
jìng dì sì jìng lù jù zú zhù shì wéi dì sì fù yǒu yī lèi chāo
净，第四静虑具足住，是为第四。复有一类，超
yī qiè sè xiǎng mièyǒu duì xiǎng bù sī wéi zhǒngzhǒng xiǎng rù wú
一切色想，灭有对想，不思维种种想，入无
biānkōng kōng wú biānchùdìng jù zú zhù shì wéi dì wǔ fù yǒu yī
边空，空无边处定具足住，是为第五。复有一
lèi chāo yī qiè kōng wú biānchù rù wú biān shí shí wú biānchùdìng
类，超一切空无边处，入无边识，识无边处定
jù zú zhù shì wéi dì liù fù yǒu yī lèi chāo yī qiè shí wú biānchù
具足住，是为第六。复有一类，超一切识无边处，
rù wú shǎosuǒyǒu wú suǒyǒuchùdìng jù zú zhù shì wéi dì qī fù yǒu
入无少所有无所有处定具足住，是为第七。复有

yī lèi chāo yī qiè wú suǒ yǒu chù rù fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù dìng jù
一类，超一切无所有处，入非想非非想处定具
zú zhù shì wéi dì bā fù yǒu yī lèi chāo yī qiè fēi xiǎng fēi fēi
足住，是为第八。复有一类，超一切非想非非
xiǎng chù rù xiǎng shòu miè dìng jù zú zhù shì wéi dì jiǔ shàn xiàn
想处，入想受灭定具足住，是为第九。善现，
shì míng jiǔ cì dì dìng
是名九次第定。

shàn xiàn yún hé míng wéi sì shèng dì zhì shàn xiàn kǔ zhì
“善现，云何名为四圣谛智？善现，苦智、
jí zhì miè zhì dào zhì shàn xiàn shì míng sì shèng dì zhì
集智、灭智、道智。善现，是名四圣谛智。

shàn xiàn yún hé míng wéi bō luó mì duō shàn xiàn bù shī
“善现，云何名为波罗蜜多？善现，布施、
jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě fāng biàn shàn qiǎo
净戒、安忍、精进、静虑、般若、方便、善巧、
miào yuàn lì zhì bō luó mì duō shàn xiàn shì míng bō luó mì duō
妙愿、力、智波罗蜜多。善现，是名波罗蜜多。

shàn xiàn yún hé míng wéi zhū kōng děng zhì shàn xiàn nèi
“善现，云何名为诸空等智？善现，内
kōng zhì wài kōng zhì nèi wài kōng zhì kōng kōng zhì dà kōng zhì
空智、外空智、内外空智、空空智、大空智、
shèng yì kōng zhì yǒu wéi kōng zhì wú wéi kōng zhì bì jìng kōng zhì
胜义空智、有为空智、无为空智、毕竟空智、
wú jì kōng zhì sàn kōng zhì wú biàn yì kōng zhì běn xìng kōng zhì
无际空智、散空智、无变异空智、本性空智、
zì xiàng kōng zhì gòng xiàng kōng zhì yī qiè fǎ kōng zhì bù kě dé
自相空智、共相空智、一切法空智、不可得
kōng zhì wú xìng kōng zhì zì xìng kōng zhì wú xìng zì xìng kōng zhì
空智、无性空智、自性空智、无性自性空智，
ruò zhēn rú zhì fǎ jiè zhì fǎ xìng zhì bù xū wàng xìng zhì bú
若真如智、法界智、法性智、不虚妄性智、不
biàn yì xìng zhì píng děng xìng zhì lí shēng xìng zhì fǎ dìng zhì fǎ
变异性智、平等性智、离生性智、法定智、法
zhù zhì shí jì zhì xū kōng jiè zhì bù sī yì jiè zhì shàn xiàn
住智、实际智、虚空界智、不思議界智。善现，
shì míng zhū kōng děng zhì
是名诸空等智。

shànxiàn yún hé míngwéi pú sà shí dì shànxiàn jí xǐ
“善现，云何名为菩萨十地？善现，极喜

dì lí gòu dì fā guāng dì yàn huì dì jí nánshèng dì xiàn
地、离垢地、发光地、焰慧地、极难胜地、现

qián dì yuǎnxíng dì bú dòng dì shàn huì dì fǎ yún dì shàn
前地、远行地、不动地、善慧地、法云地。善

xiàn shì míng pú sà shí dì
现，是名菩萨十地。

shànxiàn yún hé míng wǔ yǎn shànxiàn ròu yǎn tiānyǎn
“善现，云何名五眼？善现，肉眼、天眼、

shèng huì yǎn fǎ yǎn fó yǎn shànxiàn shì míng wǔ yǎn
圣慧眼、法眼、佛眼。善现，是名五眼。

shànxiàn yún hé míng liù shéntōng shànxiàn shén jìng zhì
“善现，云何名六神通？善现，神境智

zhèngtōng tiānyǎn zhì zhèngtōng tiān ěr zhì zhèngtōng tā xīn zhì zhèng
证通、天眼智证通、天耳智证通、他心智证

tōng sù zhù suí niàn zhì zhèngtōng lòu jìn zhì zhèngtōng shànxiàn
通、宿住随念智证通、漏尽智证通。善现，

shì míng liù shéntōng
是名六神通。

shànxiàn yún hé míngwéi rú lái shí lì shànxiàn yī qiè
“善现，云何名为如来十力？善现，一切

rú lái yīng zhèngděngjué shì chù rú shí zhī shì chù fēi chù rú
如来、应、正等觉，是处如实知是处，非处如

shí zhī fēi chù shì wéi dì yī yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué
实知非处，是为第一。一切如来、应、正等觉，

yú zhū yǒuqíngguò qù wèi lái xiàn zài zhū yè jí zhū fǎ shòuchù yīn yì
于诸有情过去、未来、现在诸业及诸法受处因异

shú jiē rú shí zhī shì wéi dì èr yī qiè rú lái yīng zhèngděng
熟皆如实知，是为第二。一切如来、应、正等

jué yú zhū shì jiān fēi yī jiè zhǒngzhǒng jiè jiē rú shí zhī shì wéi dì
觉，于诸世间非一界种种界皆如实知，是为第

sān yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué yú zhū shì jiān fēi yī shèng
三。一切如来、应、正等觉，于诸世间非一胜

jiě zhǒngzhǒngshèng jiě jiē rú shí zhī shì wéi dì sì yī qiè rú lái
解种种胜解皆如实知，是为第四。一切如来、

yīng zhèngděngjué yú zhū yǒuqíng bǔ tè qié luó zhū gēnshèng liè jiē rú
应、正等觉，于诸有情补特伽罗诸根胜劣皆如

shí zhī shì wéi dì wǔ yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué yú
实知，是为第五。一切如来、应、正等觉，于
yī qiè biàn qù xíng jiē rú shí zhī shì wéi dì liù yī qiè rú lái yīng
一切遍趣行皆如实知，是为第六。一切如来、应、
zhèngděngjué yú zhūgēn lì jué zhī dào zhī jìng lù jiě
正等觉，于诸根、力、觉支、道支、静虑、解
tuō děng chí děng zhì zá rǎn qīngjìng jiē rú shí zhī shì wéi
脱、等持、等至、杂染、清净皆如实知，是为
dì qī yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué yǐ jìng tiānyǎnchāoguò
第七。一切如来、应、正等觉，以净天眼超过
yú rén jiàn zhū yǒuqíng sǐ shí shēng shí zhū shàn è shì rú shì yǒuqíng
于人，见诸有情死时生时诸善恶事，如是有情
yīn shēn yǔ yì sānzhǒng è xíng yīn zhū xié jiàn yīn bàngxiánshèng
因身、语、意三种恶行、因诸邪见、因谤贤圣
duòzhū è qù rú shì yǒuqíng yīn shēn yǔ yì sānzhǒngmiào xíng
堕诸恶趣，如是有情因身、语、意三种妙行、
yīn zhū zhèngjiàn yīn zànxiánshèngshēngzhū shàn qù shēngzhū tiānzhōng
因诸正见、因赞贤圣升诸善趣生诸天中；
fù yǐ tiānyǎnqīngjìngguò rén jiàn zhū yǒuqíng sǐ shí shēng shí hǎo sè è
复以天眼清净过人，见诸有情死时生时好色恶
sè cóng cǐ fù shēngshàn qù è qù yú zhū yǒuqíng suí yè shì lì
色，从此复生善趣恶趣，于诸有情随业势力
shēngshàn è qù jiē rú shí zhī shì wéi dì bā yī qiè rú lái yīng
生善恶趣皆如实知，是为第八。一切如来、应、
zhèngděngjué yú zhū yǒuqíngguò qù wú liàngzhū sù zhù shì huò yī
正等觉，于诸有情过去无量诸宿住事，或一
shēng huò bǎishēng huò qiānshēng huò bǎiqiānshēng huò yī jù zhī
生、或百生、或千生、或百千生、或一俱胝
shēng huò bǎi jù zhī shēng huò qiān jù zhī shēng huò bǎiqiān jù zhī
生、或百俱胝生、或千俱胝生、或百千俱胝
nà yǔ duōshēng huò yī jié huò bǎi jié huò qiān jié huò bǎiqiān
那庾多生、或一劫、或百劫、或千劫、或百千
jié huò yī jù zhī jié huò bǎi jù zhī jié huò bǎiqiān jù zhī jié
劫、或一俱胝劫、或百俱胝劫、或百千俱胝劫、
huò bǎiqiān jù zhī nà yǔ duō jié nǎi zhì qián jì suǒ yǒuzhū xíngzhū shuō
或百千俱胝那庾多劫，乃至前际所有诸行诸说
zhūxiàng jiē rú shí zhī shì wéi dì jiǔ yī qiè rú lái yīng zhèng
诸相皆如实知，是为第九。一切如来、应、正

děngjué yú zhū lòu jìn wú lòu xīn jiě tuō wú lòu huì jiě tuō jiē rú shí
等觉，于诸漏尽无漏心解脱、无漏慧解脱皆如实
zhī yú zì lòu jìn zhēn jiě tuō fǎ zì zhèngtōng huì jù zú ér zhù
知，于自漏尽真解脱法，自证通慧具足而住，
rú shí jué shòu wǒ shēng yǐ jìn fàn xíng yǐ lì suǒ zuò yǐ bàn
如实觉受：‘我生已尽，梵行已立，所作已办，
bú shòu hòu yǒu shì wéi dì shí shàn xiàn shì míng rú lái shí lì
不受后有。’是为第十。善现，是名如来十力。

大般若波罗蜜多经卷第三百八十

bǔ quēzhēnyán
补阙真言

(三遍)

ná mó hē là dá nà duō là yè yē qié là qié là jù zhù jù zhù mó
南無喝啰怛那.哆啰夜耶.佉啰佉啰.俱住俱住.摩
là mó là hǔ là hōng hè hè sū dá ná hōng pō mò ná suō pó
啰摩啰.虎啰.吽.贺贺.苏怛拏.吽.泼抹拏.娑婆
hē
诃.

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南無本师释迦牟尼佛 (合掌三称)

ná mó bō rě huì shàng fó pú sà
南無般若会上佛菩萨 (合掌三称)

huíxiàng jì
回向偈

(一遍)

yuàn yǐ cǐ gōng dé zhuāngyán fó jìng tǔ
愿以此功德 庄严佛净土
shàngbào sì chóng ēn xià jì sān tú kǔ
上报四重恩 下济三途苦
ruò yǒu jiàn wén zhě xī fā pú tí xīn
若有见闻者 悉发菩提心
jìn cǐ yī bào shēn tóngshēng jí lè guó
尽此一报身 同生极乐国

shí fāng sān shì yí qiè fó yí qiè pú sà mó hē sà mó hē bō
十方三世一切佛.一切菩萨摩诃萨.摩诃般

rě bō luó mì
若波罗蜜

南无护法韦驮尊天菩萨

此咒置经书中可灭误跨之罪